



This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>





27386

hist. 8. 6 / 3959

318224

#

Gutberleth (Tobri)

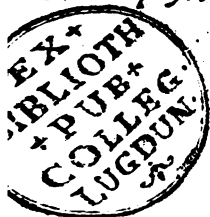
TOBIAE GUTBERLETHI, J. C.
O P U S C U L A,

I. *De Saliis Martis Sacerdotibus apud Romanos Liber singularis.*

II. *Dissertatio Philologica de Mysteriis Deorum Cabirom,*

III. *Animadversiones in Antiquam Inscriptionem Græcam Smyrnæ repertam.*

V. *Conjectanea in Monumentum Heriæ Thibes Monodiaræ & Titi Claudii Glaphyri Choraule.*





TOBIAS GUTHBERLETHUS J^ctus
et Praefectus Bibliothecae Academiae
Franequeranae.

Sic laeta GUTHBERLETHUS ora gestabat
Decus virorum nobile eruditorum.

David Königsmann.



FRANEQUERAE.
Excudit FRANCISCUS HALMA.
M D C C I V.



TOBIAE GUTBERLETHI
JURISCONSULTI

- D E

SALII S

MARTIS SACERDOTIBUS

apud

ROMANOS,

Liber Singularis.

*In quo Sacerdotes Salii eorumque
Sacra accurate describuntur, Fragmenta car-
minum Saliarium illustrantur, multi Ve-
terum Scriptorum loci, Inscriptiones,
Numismata explicantur & emen-
dantur, ac varii ritus anti-
qui eruuntur.*

Cum figuris æneis.



FRANKERÆ,

Excudit FRANCISCUS HALMA, Illustr. Grisiæ
Ordd. atque Eorund. Academiæ Typograph. Ordinar.

M D C C I V. 49

ILLUSTRISSIMO
ET
EXCELLENTISSIMO
COMITI
GUSTAVO
CARLSON,
COMITI BORINGÆ, DOMINO
DE LINTHOLM, ETC. ETC.

S. P. D.
FRANCISCUS HALMA.



UANTO cum
omnium literas
amantium dolo-
re ereptus nobis
sit nuper Vir eru-
ditus TOBIAS GUTBER-
LE-

* 4

D E D I C A T I O.

LETHUS, & scis, & sentis, ILLUSTRISIME COMES, quo nemo melius ejus præclaras dotes & virtutes perspicere potuit, quas egregie florentes, & magna jam minantes acerba mors interceptit. Ea fuit fati vis, ut certo consilio videatur hoc vitæ lumen extinxisse, ac si præclaro Viro nihil esset quod ultra ageret in hoc orbe, postquam Illustris Grævius, quem unice amaverat, cujus divinum pectus religiose semper coluerat, acquievisset. Nunc ad Te mitto, quod ipse facere non potuit, hos libellos,
qui

DEDICATIO.

qui, utinam fecisset Deus immortalis! ut non per meas, sed ipsius GUTBERLETHI manus in conspectum tuum venissent. Veniam tamen dabis consilio meo, cujus causam ipse praeiudicasti, suscepto jam pridem foetu, cui te vivus patronum elegerat. Et quem poterat melius quam Te, non vulgari amore literas depereuntem, & literatis omnibus faventem, qui uno ore virtutes tuas predicant, & laudibus onerant possessorem instructissima Bibliotheca, cui similem haud scio an invenire sit in his terris. Sed hac in transcurso non

DEDICATIO.

non sunt a me efferenda. Veniet, spero, tempus, quo licebit pleno ore hac decantare, & exspatiari in meritissimas tuas laudès. Accipe ergo, ILLUSTRIS-SIME COMES, hac opuscula, ultimas GUTBERLETHI delicias, & a malevolorum hominum morsibus tuere. Deum veneror, ut Te & Illustrissimam Conjugem Tuam diu servet incolumes. Vale. Amstelædami postrid. Non. Januar. CIOIOCCIV.

Lecto-



. Lectori Benevolo

S.

Vix quidquam ad recte & penitus intelligendos omnis generis scriptores veteres tantum auxilii ac momenti adfert, quantum quidem accurata antiquitatum cognitio; nec dici potest, quam infelici-ter in illis legendis vel interpretandis versentur, quam crebro impediti hæ- reant, quamque subinde graviter im- pingant, qui absque antiquitatum no- titia ad priscos auctores accedunt. Nec in Historicis modo, Geographicis at- que humaniorum literarum studiis uti- litate eximia sese illa commendat; ve- rum gravioribus quoque scientiis, Theologiæ præcipue ac Jurispruden- tiæ, quantum lucis, ornamenti, ele- gan-

P R Æ F A T I O.

gantiæ, splendoris inde accesserit, nullo negotio quivis deprehendet, ubi vel obiter illos, quos superiora aliquot & infelicia secula tulerunt, doctos quidem, quin & nonnullos eximio ac sublimi judicio præditos, at impolitos & squalore ac barbarie horridos scriptores & interpretes inspexerit, atque eosdem cum recentioribus, qui præter solidam rerum intelligentiam bonarum quoque literarum & hanc ipsam antiquitatum cognitionem ad easdem artes contulerunt, & hac eas face illustrarunt, composuerit. Haud equidem inficias ivero, non ita comparatum esse, ut universæ studii antiquarii partes parem aliis disciplinis utilitatem exhibeant; nulla tamen datur, in qua excolenda non occurrat aliquid, quod non tantum animum a natura bene informatum oblectare, sed & usui venire quandoque possit. Quin imo non rarum est, ut in illis quoque, quæ prima fronte nullius bonæ frugis præ se ferant speciem, aliquid indagetur, quod obscurissimis interdum

P R Æ F A T I O.

dum locis intellectum subministret. Quam multæ graves atque inextricabiles sæpe difficultates motæ sunt in pauculis verbis male acceptis, in quibus vestigium aliquod antiquitatis delitescebat? quot quæstiones inde formatæ? quam insanæ subinde commentariorum moles iis superstructæ? cum tandem aliquis antiquitatis illius gnarus genuinum hoc auxilio sensum assecutus est, atque omnes illas nebulas uno spiritu difflavit. Egregie itaque suam illi collocant operam, qui id omni diligentia efficere allaborant, ut, quantum ejus fieri possit, nihil ex antiquitatibus ignoretur, inque illis undecumque eruendis atque effodiendis sedulo sese exercent. Quorum, si unquam alias, sane avorum, parentum ac nostra memoria, egregia ac laudabilis exstitit copia, quibusque ob plurimas materias præclare, copiose & eleganter illustratas plurimum res debet literaria. Atque id quoque omni conatu & contentione egit
• μακαρίτης Tobias Gutberlethus,
Ju-

P R Æ F A T I O.

Jurium Doctor & Academiæ Frisicæ Bibliothecarius, suum ut inter hosce nomen profiteretur. Ostendunt hoc ipsum, quæ in præsentī uno volumine comprehensa publicamus ipsius opuscula, in quibus familiam ducit *de Saliis Martis Sacerdotibus apud Romanos liber singularis*, qui nunc lucem, quam non ita pridem in ipso ætatis flore reliquit Auctor, adspicit. Optandum fuisset, ut ipse hunc ingenii sui foetum publici juris facere potuisset; qui, cum e vivis excederet, jam typis descriptus, ac ad umbilicum perductus erat. Verum non fuit in fatis, ut ejus editioni extremam ipse manum imponeret, ac pro more in vestibulo studiosum Lectorem compellaret: qui in hoc opusculo accurata & curiosa diligentia congestum inveniet, quidquid vel a viris eruditis de Saliis observatum, vel ipsa Auctoris industria & investigatione repertum fuit; idque omne claro & distincto ordine digestum & expositum; varia quoque optimorum scriptorum loca producta, explicata-

P R Æ F A T I O.

cata, emendata, quæ legenti crucem fixissent; nonnulla etiam vetusta, obsoleta & ignota verba, quantum in tanta vetustate licuit, explanata. Tandem ad calcem exhibetur coena Saliaris; quæ magis laute, opipare & splendide apparari & instrui potuisset, magisque etiam salivam movere, si in illis, quæ nobis supersunt, antiquitatis monumentis, plura, quæ ad illam facerent, fercula reperiri potuissent. Reperies deinceps & alia ad curiosiorem antiquitatis notitiam pertinentia, *Dissertationem*, nempe, *Philologicam de Mysteriis Deorum Cabirorum*, nec non *Animadversiones in Antiquam Inscriptionem Græcam Smyrnæ repertam*. Utraque lucubratio jam dudum edita fuit, at nunc auctior longe prodit atque emendatior. Agmen claudunt *Conjectanea in Monumentum Heriæ Thisbes Monodiaræ & Titi Claudii Glaphyri Choraule*. Hæc curæ & fidei Jani Guilielmi van Meel Jurisconsulti Auctor commiserat, ut is aliis antiquarii argumenti opusculis

P R Æ F A T I O.

lis ab ipso publicandis ea adjungeret. Cum vero ille hætenus suum nondum exsecutus sit propositum, nobis inter-
ea id, quod commendatum accepe-
rat, bona fide restituit. Accipe igitur,
Humanissime Lector, benigna fronte
hæc viri elegantioribus literis dum vixit
addictissimi opuscula, atque ita per-
suasum habe, majora ab ipso, si fata
ac Deus sivissent, expectanda fuisse,
& vale.

C L A-

CLARISSIMI
VIRI
TOBIAE GUTBERLETHI
Memoriae
S.



*Uem vivum nequii, te GUT-
BERLETHE sepultum
Alloquor, & cineri dona su-
prema fero.*

*Sic tua promeruit virtus, sic nobilis ar-
dor,*

*Et cultum egregiis artibus ingenium.
Atque utinam non tam propere confectus
abisses,*

*Nec tua vere tuo flenda rapina foret.
Nunc utcumque datum est, chartis te
semper in istis*

*Posteritas memori pectore docta colet.
Marsque pater Phœbusque pater de colle
Quirini*

Lustrabunt Salios ad tua sacra suos.

JANUS BROUKHUSIUS.

In

In Opuscula postuma
VIRI DOCTISSIMI
TOBIAE GUTBERLETHI.

HAEC GUTBERLETHUS nobis
monumenta reliquit:

Haec dedit ingenii pignora rara
fui:

Haec dedit Aonidum Mystes, majora
daturus,

Ni mors inceptum praepediisset opus.
Manibus extincti longum praebete fa-
vorem,

Noscere quos prisca temporis acta
juvat:

Quorum animos Romana capit vel Gra-
ja vetustas,

Sacraque Barbarica rite peracta manu:
Et violis ornate Viri lauroque sepulcrum,
Et cineri lacrimas, debita iusta, date.

At bene transacti defuncte laboribus aevi,
Ingenio maneat gloria certa tuo.

Et mors, quae placidae rupit tibi sta-
mina vitae,

Exulet a scriptis tempus in omne tuis.

DAVID HOOGSTRATANUS.



MOBIAE GUTBERLETHI
URISCONSULTI
DE
SALII S,
MARTIS SACERDOTIBUS
APUD ROMANOS,
LIBER SINGULARIS.

C A P U T I.

Quam necesse sit investigare etymologias. Salii a saliendo dicti : non a Salio Arcade : nec a Saone quodam : neque a סלל vel סלל. Stephanus le Moyne notatur.



Hilosophi veteres de ali-
 qua re verba facturi ante
 omnia in nominis etymo-
 logiam inquirebant ; hoc
 institutum, jure meritoque
 A lau.

Iaudandum, nobis tradidit Cicero lib. 1. Acad. Quæst. cap. 8. *Verborum explicatio probatur, id est, quæ de causa quæque essent ita nominata; quam etymologiam appellabant: post argumentis, & quasi rerum notis ducibus, utebantur ad probandum, & ad concludendum id, quod explanari volebant.* Quamobrem eleganter ait Ulpianus in l. 1. D. de Iustit. & Iure. *Iuri operam daturum prius nosse oportet, unde nomen juris descendat.* Nam ex sententia Isidori lib. 1. Orig. cap. 6. *nisi nomen scieris, cognitio rerum perit.* Hanc Philosophorum consuetudinem sequutus primum etymologiam τῆς *Salis* expiscabor, & deinde prolixè de iis *Salis* disseram, eorumque sacerdotium describam.

Communior & verior opinio est, *Salios* dictos esse a *saliendo* vel *saltando*. Varro lib. IV. de L. L. pag. 23. *SALII a SALTANDO, quod facere in comitio in sacreis quotanneis & solent & debent.* Confirmat hoc quoque Dionysius Halicarnassæus lib. II. Antiq. Rom. pag. 130. edit. Sylburg. Σάλιοι ὀνομασμένοι ὑπὸ Ῥωμαίων ἀπὸ τῆς σωτῆρις κινήσεως. τὸ γὰρ

Libet Singularis.

3

καὶ ἐξάλλεσθαι τε καὶ πηδᾶν σαλῖρε ἔπαυ-
 αὐτῶν λέγουσι. hoc est: *SALII a Romanis*
appellati sunt a tenore motus. Nam quod
nos ἐξάλλεσθαι ἔπηδᾶν illi SALIRE dicunt.
 Hanc originem approbat ingeniosissi-
 mus Ovidius lib. III. Fastor. v. 387.

*Iam dederat SALIIS [a SALTU no-
 mina ducunt]*

Arma -----

Quod Ovidio a saltu est, id Plutarcho
 in vita Numæ ἀπὸ τῆς ὀρχήσεως ἀλλικῆς
 ὕψους, ἣν ὑπερχῶνται διαπερδόμενοι πρὸς
 πόλιν. a tripudio, quod saltando obeunt
 per Urbem. Hunc vocabuli fontem ne
 quidem in dubium vocat Festus, cum
 scribit: SALIOS a SALIENDO, ἔ SAL-
 TANDO dictos esse, dubitari non debeat.
 Præterea Servius ad Virg. Aeneid. VIII.
 v. 663. Dicti SALII, ideo, quod circa
 aras SALIUNT ἔ tripudiant. Et ad ejus-
 dem lib. v. 285. Quidam hos a SALTU
 appellatos tradunt, quos alii a Numa
 institutos, ut arma ancilia portantes
 saltarent: Ergo bene a SALTU appel-
 lati. His omnibus adfentitur Scholia-
 ftes vetus Horatii, qui ad lib. I. od.
 36. Salios proprie a saliendo dictos esse

laudandum, nobis tradidit Cicero lib. 1. Acad. Quæst. cap. 8. *Verborum explicatio probatur, id est, qua de causa quæque essent ita nominata; quam etymologiam appellabant: post argumentis, & quasi rerum notis ducebatur, utebantur ad probandum, & ad concludendum id, quod explanari volebant.* Quamobrem eleganter ait Ulpianus in l. 1. D. de Iustit. & Iure. *Iuri operam daturum prius nosse oportet, unde nomen juris descendat.* Nam ex sententia Isidori lib. 1. Orig. cap. 6. *nisi nomen scieris, cognitio rerum perit.* Hanc Philosophorum consuetudinem sequutus primum etymologiam τῆς *Salis* expiscabor, & deinde prolixè de iis *Saliis* differam, eorumque sacerdotium describam.

Communior & verior opinio est, *Salios* dictos esse a *saliendo* vel *saltando*. Varro lib. IV. de L. L. pag. 23. *SALII a SALTANDO, quod facere in comitio in sacreis quotanneis & solent & debent.* Confirmat hoc quoque Dionysius Halicarnassæus lib. II. Antiq. Rom. pag. 130. edit. Sylburg. Σάλιοι ὀνόμασμένοι ὑπὸ Ῥωμαίων ἀπὸ τῆς σωτήρις κινήσεως. τὸ γὰρ

Libet Singularis.

3

καὶ ἐξάλλεσθαι π καὶ πηδᾶν σαλίρε ἔα
αὐτῶν λέγουσι. hoc est : *SALII a Romanis
appellati sunt a tenore motus. Nam quod
nos ἐξάλλεσθαι & πηδᾶν illi SALIRE dicunt.*
Hanc originem approbat ingeniosissi-
mus Ovidius lib. III. Fastor. v. 387.

*Iam dederat SALIIS [a SALTU no-
mina ducunt]*

Arma -----

Quod Ovidio a saltu est, id Plutarcho
in vita Numæ ἀπὸ τῆς ὀρχήσεως ἀλλικῆς
ἔυσης, ἣν ὑπερχῶνται διαπορεύμενοι πρὸς
πόλιν. a tripudio, quod saltando obeunt
per Urbem. Hunc vocabuli fontem ne
quidem in dubium vocat Festus, cum
scribit : SALIOS a SALIENDO, & SAL-
TANDO dictos esse, dubitari non debeat.
Præterea Servius ad Virg. Aeneid. VIII.
v. 663. Dicti SALII, ideo, quod circa
aras SALIUNT & tripudiant. Et ad ejus-
dem lib. v. 285. Quidam hos a SALTU
appellatos tradunt, quos alii a Numa
institutos, ut arma ancilia portantes
saltarent : Ergo bene a SALTU appel-
lati. His omnibus adfentitur Scholia-
stes vetus Horatii, qui ad lib. I. od.
36. Salios proprie a saliendo dictos esse

A 2

cen-

De S A L I I S

censet. In scholiis etiam Manuscriptis, quæ reperiuntur in membranaceo Horatii codice Academia Frisiorum, vocabulum *Salius* a *salitare* deducitur; hæc enim ad lib. IV. od. I. in margine adscripta sunt: SALII dicuntur sacerdotes Deorum ab exilicione, eo quod in circuitu ararum Deorum tripudiando SALITARENT.

Fuere tamen auctores, qui hanc etymologiam non probant, sed vocem derivant a *Salio* Arcade, quem Aeneas a Mantinea in Italiam deduxit; hæc erat sententia Polemonis apud Festum in *Salios*: Quam Plutarchus etiam in vita Numæ refert, illamque falsitatis arguit: Σάλιοι ἐκλήθησαν, οὐχ ὥς ἐνιοι μυθολογοῦσι, ἀπὸ Σαμόθρακος ἀνδρὸς ἢ Μαντινέως ὄνομα Σαλίη, τῷ ἐνόπλιον ἐκδιδάξαντι ἔρχεσιν. ἀλλὰ μάλλον ἀπὸ τῆς ἐρχέσεως ἀλλικῆς ὕψους. Salii dicti sunt, non ut nonnulli fabulantur, a Salio quodam Samothrace aut Mantinensi, qui saltationem armatam docuit, sed ab ipso potius tripudio.

Est & alia hujus vocabuli origo a *Saone* quodam e Samothrace, qui cum Aenea

Aenea Deos penates Lavinium transtulit, a quo *Saone* Salios appellatos esse putat auctor antiquus. Critolaus apud Festum in vocabulo *Salios*.

Denique minus probabilis est etymologia, quam de voce *Salus* excogitavit Vir Cl. Stephanus le Moyne, cum in notis ad *Varia Sacra*, pag. 366. scribit, *Salios* dictos esse, vel a *סלש* / *orare*, quasi sacerdotes *orantes*; vel a *סלסל* / a *tinnitu*, cymbalis, crotalis, quæ pulsare & jactare solebant. Hæc ultima non verisimilia sunt, nam quis Virum Celeberrimum docuit, sacerdotes *Salios* pulsavisse & jactasse cymbala & crotala? ego quidem, in hunc ritum inquirens, ne vestigium invenire potui, & nemo veterum hoc tradidit; ancilia verò pulsavisse cap. xv. demonstrabo.

CAPUT II.

Saliorum nomina e Glossographis. Glossa variis locis illustrantur. Illarum lectio defenditur. Salii ad cantum saltantes iidem cum Curetibus. Horatii Scholiastes emendatur. Salifatores qui? Augustinus corrigitur. Veterum superstitio in palpitatione. παλμός.

AB etymologia vocabuli transeo ad interpretamenta Glossographorum, quibus πὸ *Salius* reddiderunt; hoc enim e re nostra erit, ut inspiciamus istos Antiquitatis thesauros: Glossæ Lat. Gr. Cyrilli. *Salior*, ἱερῶς ὁ πὰ διοπετῇ ὄψα θεραπείων. ὑμνωδός. πρύτανις. Sic quoque Philoxenus. ἱερῶς ὁ πὰ διοπετῇ ὄψα θεραπείων. *Salior*. Lubenter legerem *Salius*, quemadmodum in sequenti Philoxeni glossa occurrit: ἱερῶς ὁ πὰ διοπετῇ ὄψα θεραπείων. *Salius*. Vocabulum secundum, quod Cyrillus habet, est ὑμνωδός, id Philoxenus reddit per *Salium* in genere, proprie vero iste *Salius* ὑμνωδός est, qui aliis Saliis præcinebat carmina Salaria, & a Capitolino in vita Antonini Philosophi, cap. 4. *Vates* appellatur. Ultimum in Cyrilli glossa est πρύ-
τανις.

τανις. Philoxenus: πρύτανις. *Salior. Flamen*. Proprie *Salius* non est πρύτανις, sed figuratè vox hæc sumi debet, pro eo Salio, qui primarius collegii Saliorum sacerdos est, vel illorum sacerdotum Præsultor; utramque significationem ἔ πρύτανις suppeditat Hesychius: Πρύτανις, βασιλεὺς, ἄρχων, χορηγός, ἕμισι διοικητής. Porro est hæc glossa in Cyrilli collectione. *Salius*. ἱερὸς, ὁ τὰ διοπετῇ ὄντα θεραπεύων. ἱερὸς καίσαρ. ἱερέως εἶδος. Prima verba admodum clarè officium *Salii* exponunt; at videamus alia, adest primo loco: ἱερὸς καίσαρ, qui in Philoxeni glossario audit: *Flaminicus, Salius, Flamen*. Puto Glossographos respicere ad *Salios* in honorem alicujus Imperatoris institutos [quales erant *Salii Augustales, Hadrianales*, etique,] quando *Salios* interpretantur ἱερεὺς καίσαρ. Sequitur apud Cyrillum ἱερέως εἶδος. Quod hoc modo a Philoxeno explicatur. ἱερέως εἶδος, *Dialis, Salius*. Doctissimus quidam vir olim legebat ἱερὸς ἔ Διὸς, pro ἱερέως εἶδος. Optime quidem quod ad vocem *Dialis* attinet, ille enim erat ἱερὸς τῇ

Διὸς, *sacerdos Iovis*; sed quid hoc ad πὲρ *Salius*, an ille dici potest ἱερεὺς τῷ Διὸς? nemo opinor hoc probabit; retineo igitur vulgatam lectionem, quæ commode & sine crisi explicari potest; Glossographi dicunt *Dialem* vel *Salium* esse ἱερέως εἰδῶ, *speciem sacerdotis*, Belgæ: een soort van een *Prigster* / quod idem est, ac si dicerent, *Dialem* & *Salium*, esse *sacerdotes*: Præterea hanc lectionem confirmat quoque Cyrillus in suo glossario. *Dialis*, ὁ ὅς Διὸς ἱερεὺς, ἱερέως εἰδῶ. Hanc ultimam interpretationem Philoxenus tantum descripsit, cum una eademque glossa *Dialem* & *Salium* explicare vellet, idcirco abesse debebat ὁ ὅς Διὸς ἱερεὺς, quæ verba ad Flaminem *Dialem* non vero ad *Salium* referri poterant.

Perspectis & trutinatis Glossographorum interpretationibus ad fusiolem & clariorem Saliorum descriptionem me accingo, quam optime executus est Dionysius Halicarnassæus lib. 11. pag. 129. his verbis: Πάντες οἱ Σάλιοι χορεύουσι καὶ ἑσθλὰ εἰσι καὶ ὑμνηταὶ τῶν ἐνοπλίων θεῶν.
Omnes Salii sunt saltatores & laudatores

*res Deorum , qui armorum præsides
 existunt. Et ibidem illos cum Curetibus
 apud Cretenses comparat , cum dicit :
 Εἰσιν οἱ Σάλιοι , κατὰ γέν πλὴ ἐμλὴ γινῶσιν ,
 Ἐλληνικῶ μεθερμηνεύοντες ὀνόματι Κέρητες.
 Quantum ego intelligo , Salii , si Græco
 interpretari nomine velis , sunt Curetes.
 Scimus , Curetes saltationem armatam
 in honorem Iovis exercuisse in Creta ,
 ut Salii in honorem Martis Romæ.
 Meminit hujus moris doctissimus Gram-
 maticus ad Virg. lib. viii. Aeneid. v.
 285. *Salii sunt , inquit , qui tripudian-
 tes aras circumibant. Saltabant autem
 ritu veteri armati , post victoriam Ti-
 burtinorum de Volscis.* Eodem fere mo-
 do sacerdotes nostros depingit Commen-
 tator vetus Horatii ad lib. ii. epist. i.
 v. 85. *Salii dicebantur , quia circa aras
 canendo saliebant.* Huic succenturian-
 tur scholia MSS. membranacei codicis
 nostræ Academiæ , quæ ad lib. i. od. 36.
 hæc habent : *Salii sacerdotes Martis
 & Herculis dicebantur , qui sacra sal-
 tatibus celebrabant , ut alii ad cantus.*
 Ultima verba corrupta esse non dubito ,
 cum auctor istorum scholiorum Salios*

saltantes describens ab illorum sacris *cantum* excludat, & ad alios sacerdotes transfert; quem tamen *cantum* veteres scriptores *Saliis* attribuunt, ut & ipse scholiorum auctor ad lib. 11. epist. 1. v. 85. Puto igitur mendum non esse ab auctore profectum, sed a librarii manu, qui scripsit, *ut alii ad cantus*, pro quibus repono, *ut, Tum Salii ad cantus*. Est enim hemistichium Virgilianum e lib. VIII. Aeneid. v. 285. quod Scholiastes adducit, ut probaret, *Salios* fuisse sacerdotes, qui sacra saltantes & canentes celebrabant, quem ritum Virgilius hoc & sequentibus versibus eleganter demonstrat; prætereà hanc nostram emendationem confirmat Commentator vetus a Cruquio editus, in quo eodem modo hæc verba leguntur.

Cæterum ab his *Saliis saltantibus* alii ὀρχησται sive *saltatores* dicebantur *Salitores*, teste Dionysio Halicarnassæo lib. 11. pag. 130. Τῆς ἄλλης ἀπαλλαγὸς ὀρχηστῆς, ἐπεὶ καὶ τῆτοις πολὺ τὸ χόρευμα καὶ σκίρτημα ἔνεστι, ὡς βασιλῆος ἀπὸ τῶν Σαλίων πρῶτον, σαλίτωρας καλεῖσιν. id est. *Ceteros omnes saltatores; quippe qui crebro*

bro saltatu choreas agitant, SALITORES vocant, nomine a Saliis deducto. In hac voce corruptus est D. Augustinus, cum in lib. de Natura Dæmonum scribit: Salitores vocati sunt, qui dum eis membrorum quæcunque partes salierint, aliquid exinde prosperum aut triste significari prædicunt. Pro Salitores lubenter legerem Salisatores ex Isidoro, qui lib. VII. Orig. cap. IX. eadem fere verba habet, quæ ex Augustino produxi: SALISATORES, ait, vocati sunt, quia dum eis membrorum quæcunque partes salierint, aliquid sibi exinde prosperum, seu triste significare prædicunt. Planè enim diversi sunt salitores & salisatores, salitores sunt saltatores; salisatores vero divinatores e palpitationibus. Hinc in veteribus glossis: Salissatio. παλμός. Veteres etenim superstitioni maxime adhærentes credebant, si quoddam corporis membrum sponte subsiliisset, ejusmodi palpitationibus aut boni aliquid aut mali portendi, quamobrem Augustinus dicit lib. II. de Doctrina Christiana: His adjungantur millia inanimissimarum observationum, si membrum ali-

*aliquod salierit , si , junctim ambulanti-
tibus amicis , canis , aut lapis , aut
puer medius intervenerit. Græci tales
palpitationes nominabant παλμῆς, He-
sychius: Παλμός, τρόμος, σεισμός. Et
exstat liber Melampodis περὶ παλμῶν,
in quo ejus superstitionis præcepta tra-
duntur ; præterea Posidonius scripsit,
testante Suida , παλμικὸν οἰωνισμόν , id
est de ratione captandi omina ex palpi-
tatione.*

CAPUT III.

*Varii Saliorum auctores referuntur. Inter hos præ-
cipuus Numa Pompilius. Ennius & Lucilius
explicantur. Turnebus & Bianchini laudantur.
Græci Salios non habuere. Salii apud Tusculanos.*

Præcedenti capite satis clare *Salios* descripsi, hoc docebo, quis primus Saliorum auctor fuit ; hunc Critolaus apud Festum in voce *Salios* facit *Saonem* , qui e Samothrace cum Aenea Deos penates Lavinium transtulit , & Saliare genus saltandi instituit : Polemon vero apud eundem Festum *Salio* Arca- di inventionem adscribit , qui juvenes Ita-

Ita-

Italicos ἐν ἑαλίῳ saltationem docuit. Has sententias nonnulli rejiciunt, qui Salios a *Dardano* institutos volunt; alii a *Morrio* rege Vejentanorum originem habuisse referunt, teste Servio ad *Aeneid.* lib. VIII. v. 285. Sed, quicquid sit, verum docere puto *Dionysium Halicarnassæum* lib. II. pag. 129. & *Livium* lib. I. cap. 20. qui Salios a *Numa Pompilio* institutos esse narrant, quibus adsentitur *Florus* lib. I. cap. 2. de *Numa* loquens: *Ille Pontifices, Augures, SALIOS, cæteraque sacerdotia ... descripsit. Ille ANCILIA atque Palladium, secreta quædam imperii pignora dedit.* *Iornandes* de *Regn. success.* cap. 5. hoc iisdem verbis tradidit. Et *Aurelius Victor* de *Vir. illustr.* cap. 3. de *Numa* rege ait: *SALIOS Martis sacerdotes, quorum primus Præsul vocatur, XII. instituit.* Audiamus quoque *Suidam*, qui in voce ΝΟΥΜΑΣ scribit: Ποντίφικας καὶ Φλαμινίους πῆς ἱερῶσιν ἐπέσσει, ΣΑΛΙΟΥΣ τε τὴν ἑρχησιν ἀσκησάτωτας. *Pontifices & Flamines sacris præfecit, & SALIOS saltantes constituit.* Præter hos adducam testem omni exceptione majorem

rem Ennium , qui lib. 11. Annal. cecinit :

Mensas constituit, idemque ANCILIA preimus.

In hoc versu Ennius per *Ancilia* designat *Salios* , quoniam proprium iis erat *ancilia* per Urbem portare, eaque custodire , ut latius dicam in cap. xv. *de Anciliis*. Hoc Numæ institutum celebrat quoque Lucilius eadem cum Ennio *περί τε γὰρ* usus, cujus versum e lib. ix. Satyr. producit Priscianus lib. vi. pag. 708. edit. Putschianæ.

Hinc ANCILIA, ab hoc apices, capidasque repertas.

Vir magnus Adrianus Turnebus lib. xiii. Advers. cap. 8. in ea versatur opinione, Saliorum auctorem fuisse Salium Arcadem, eumque, institutis ab Euanthro Herculi ad aram maximam sacris, adjecisse Saliorum choros ante Urbem conditam, Urbe autem condita eos choros a Numæ esse translato ad Gradivum Martem Romanæ gentis auctorem. Præstantissimus Franciscus Bianchini in Historia sua universali sermone Italico con-

conscripta, pag. 289. vult, Romanos ex Arcadia ab Euandro ejusque sociis hos sacerdotes accepisse, & Fabius Pictor apud Dionysium Halicarnasæum *Salios* a Græcis originem ducere affirmat, ad imitationem Pyrrichæ saltationis, vel Curetum. Credo equidem, Romanos ritus quosdam apud Græcos in istis saltationibus usitados ad *Salios* suos transtulisse, cum Græci ipsissimos *Salios* non habuerint; Minucius Felix, pag. 238. *Ante eos [Romanos] Deo dispensante, diu regnata tenuerunt Assyrii, Medi, Persæ, Græci etiam, & Aegyptii, cum Pontifices & Arvales, & SALIOS, & Vestales, & Augures non haberent.* Hausit hæc e Tertulliano disertissimus Minucius, si sit Afro illo patre junior; Tertullianus enim scripserat in Apolog. cap. 26. *Regnaverunt & Babylonii ante Pontifices, & Medi ante Quindecimviros, & Aegyptii ante SALIOS, & Assyrii ante Lupercos, & Amazones ante Virgines Vestales.* Quicquid alii ogganniunt, hoc luce meridiana clarius est, Numam *Salios* saltantes primum Romæ instituisse,

tuisse, cum antea in aliis Italiæ civitatibus tantum noti essent, sic de Tusculanis testatur Servius ad Aeneid. lib. VIII. v. 285. quod habuerint *Salios* ante Romanos.

CAPUT IV.

Salii in cujus honorem instituti: fuere Sacerdotes Herculis: & Martis Gradivi: hujus cognominis etymon investigatur e Festo & nummis antiquis. Aedes Martis & Tempestatis ubi sita. Pancirolli & Rosini error indicatur. Quis primus ad eam Tempestati exstruxit. Ovidius explicatur.

Postquam Saliorum auctor nobis innotuit, non a ratione alienum erit, si ostendam, in cujus Dei honorem illos instituit & selegit. De hac re variæ & discrepantes scriptorum sententiæ reperiuntur. Servius Danielis ad Virg. Aeneid. VIII. v. 285. refert ex aliis, *Salios* a Dardano institutos esse, ut *Samothracibus Diis* sacra persolverent. Qui hi Samothraces Dii fuerint, clare ostendi in dissertatione mea *de Mysteriis Deorum Cabirorum*, cap. 7. Quidam, ut ait Servius l. c. volunt, *Salios* a Mor-
rio

rio rege Vejentanorum institutos, ut *Alesus* Neptuni filius eorum carmine laudaretur. Ipse tamen Servius iudicat, Salios *Martis* & *Herculis* sacerdotes esse, quoniam Chaldæi stellam Martis *Herculem* vocant; quos Varro sequitur in Satyra Menippea, in qua *Herculem* eundem esse cum *Marte* probavit, teste Macrobio lib. III. Saturnal. cap. 12. Immo antiquissimi Salii videntur sacerdotes fuisse *Herculis*, donec Numa illos *Marti* consecravit, plerique enim *Herculi* Salios adtribuunt, sic Antonius Gniphos Salios *Herculi* datos ostendit in libro, quo disputat, quid sit *Festus*. Macrobius *l. c.* Præterea Tiburtes quoque suos Salios *Herculi* dicaverant, quod e Servio *l. c.* patet, & ex Octavii Herfennii libro, qui inscribitur *de Sacris Saliaribus Tiburtium*; in quo Salios *Herculi* institutos operari diebus certis & auspiciato docet, referente Macrobio lib. III. Saturnal. cap. ult.

Attamen posterioribus temporibus *Salii* solius *Martis* sacerdotes fuerunt, in cuius Dei honorem armati saltabant, testem adhibeo *ἱερωτάτης* Lucianum in

B

tracta-

tractatu de saltatione, tom. i. pag. 793. edit. Grævianæ. Ἐπὶ τέτοις δίκαιον μὴ δὲ τῆς Ῥωμαίων ὀρχήσεως ἀμνημονεῖν, ἣν οἱ αὐγενέσθαι αὐτῶν, τῷ πολεμικῷ ἔργῳ τῶν Θεῶν Ἄρει, οἱ Σάλιοι καλέμενοι, ἱερῶσυνης δὲ τῆς ὀνόμα, ὀρχήσθαι σεμνοτάτην τε αἶμα καὶ ἱερωτάτην. *Præter hæc equum est, ut neque Romanæ saltationis obliviscamur, quam Romanorum nobilissimi quique, MARTI Deorum bellicosissimo, qui SALII vocantur, quod est sacerdotis nomen, gravissimam & religiosissimam exercent.* Hinc appellatur quidam SALIVS MARTIALIS in lapide inter Felsinea marmora, pag. 372. Mars hic, cui *Salii* dicatierant, cognomen GRADIVI habuit, ut ex his Livii verbis, quæ lib. i. Hist. cap. 20. exstant, patere potest: *Numa Salios duodecim MARTI GRADIVO legit.* Quamobrem Mars cognominatus sit *Gradivus*, & qualis iste fuerit, mihi jam inquirendum. Varias nominis rationes tradit Festus: GRADIVUS MARS, inquit, *appellatus est a GRADIENDO in bella ultra citroque: sive a vibratione hastæ, quod Græci dicunt παραδαινω: vel, ut alii dicunt, quia*

quia gramine sit ortus, quod interpre-
tatur, quia corona graminea in re mi-
litari maximæ est honorationis. Eligat
quisque ex hisce tribus etymologiam,
quæ sibi arridet, mihi prima verior vide-
tur, quam confirmant quoque nummi
veteres, in quibus

----- *Mars implacabile monstrum,
Dira lues hominum, mortis erebique
minister,*

festinante gradu conspicitur; sequentem
depromo e Norisii Dissertat. v. de Epoch.
Syro-Macedonum, pag. 534.



Eodem modo est in gemma annuli apud
Gorlaeum, tom. 1. num. 17. *Dactyloth.*
quam heic loci proponam, quia max-
ime primam Festi etymologiam illu-
strat, & cum nummo convenit.

B 2

Huic

De SALLIS.



Huic *Marti Gradivo* inscriptio sacra est
in Reinesii syntagmate, class. I. num. 270.

MARTI. GRADIVO.

D. D.

L. PLVSTIVS. PIVS

AEDILIS. MONITOR

AVGV. PRAEF. SACROR.

Aedes hujus Martis fuit extra moenia
Romæ prope portam Capenam, & a
Rufo & Victore in regione prima pon-
tur; hujus meminit Livius lib. xxxviii.
*Viam silice sternendam a porta Capena
ad Martis [ædem] locaverunt.* Et
Festus, cum scribit: *Manalem lapidem
vocabant petram quandam, quæ erat
extra portam Capenam juxta ædem
Mar-*

Martis. Cum his convenit auctor de xiv. regionibus Urbis a Pancirollo commentariis illustratus, qui tradit, regionem primam inter alia continere *AEDEM MARTIS*; doctissimus Pancirollus non declarat, cujus *Martis* ædes fuerit, at tamen *Martis Ultoris* non fuisse asserit, quod verum est, nam ædē *Martis* cognomento *Gradivi* erat. Porro auctor de xiv. regionibus putat, *Martem* habuisse communem ædem cum *Minerva* & *Tempestate*, cum Rufus & Victor singulis peculiarem ædem adscribant: Non possum hic silentio præterire insignem Pancirolli errorem, cum de prædicta *Tempestatis* æde hunc in modum scribit: „Tempestatī extra portam Ca-
„penam in hac regione M. Marcellus
„ædem extruxit, quod in Corsicam
„& Sardiniam navigans, tempestatem
„passus ab ea evaserit; cujus rei me-
„minit Ovidius hoc carmine lib. vi.
„Fastor. v. 193.

*Te quoque Tempestatas meritam delu-
bra fatentur,*

*Cum pene est Corsis obruta puppis
aquis.*

Videtis, *M. Marcello* adscribi exstru-
ctionem ædis *Tempestat*i sacræ post de-
victam Corsicam, quem errorem quo-
que impexit Rosinus aliorum scripto-
rum compiler, lib. 11. Antiq. Rom.
cap. 21. cum tamen ædes *Tempestat*is
exstructa sit a *Lucio Scipione*, qui
cum Corsicam expugnaret, maxima
tempestate obrutus ædem *Tempestat*i
vovit & exstruxit, quemadmodum cla-
re liquet e lapide pervetusto ad portam
Capenam effosso, quem hic exhibeo e
Tom. IV. Operum Iacobi Sirmendi.

HONC OINO. PLOIRVME. COSENTIONT. R
DVONORO. OPTIMO. FVISE. VIRO
LVCION. SCIPIONE. FILIOS. BARBATI.
CONSOL. CENSOR. AIDILIS. HIC. FVET. A
HEC. CEPIT. CORSIÇA. ALERIAQVE. VRBE.
DEDET. TEMPESTATEBVŠ. AIDE. MERETO.

Et de hoc *Lucio Scipione* filio Barbat
loquitur Ovidius in versibus a Pancirol-
lo productis, quos omnes istius poetæ
interpretes, excepto eruditissimo Heia-
sio, de *M. Marcello* explicant.

C A P U T V.

Salii Palatini unde dicti: illorum mentio in antiquis marmoribus: Salios uno eodemque tempore fuisse Seviros e lapide ostenditur: Prætores nec Consules poterant esse Salii.

Quandoquidem de cognomine Martis satis differui, ordo postulat, ut de Saliorum cognominibus quædam proferam, istis enim a se invicem distinguebantur; nam fuere *Salii Palatini, Collini, Albani* & alii. Primum de *Palatinis Saliis* agam, qui antiquissimi videntur esse, utpote a Numa instituti, hi appellationem sortiti sunt a sacris suis, quæ in *Palatino* monte erant; Dionysius Halicarnassæus lib. II. pag. 129. Σαλῖες αὐτὸς ὁ Νομᾶς ἀπέδειξεν ἐκ τῶν πατρικίων, δώδεκα τὸς εὐπεισιπιάτους ἀπὲλεξάμενος νέους, ὧν ἐκ Παλατίου κῆπη πρὸ ἱεροῦ, καὶ αὐτοὶ καλεῖνται ΠΑΛΑΤΙΝΟΙ. *Salios ipse Numa e patriciis delegit, juvenes decore conspicuos, duodecim numero: qui sacra in Palatio celebrant, & PALATINI cognominantur.* Præterea hoc Saliorum cognomen adstruit Onuphrius Panvinius in *Descript. Urbis*

Romæ, pag. 305. ubi in regione Urbis x. quæ *Palatium* vocatur, SACRARIVM SALIORVM PALATINORVM agnoscit. Invenio quoque hoc Saliorum cognomen in marmoribus antiquis, quorum primum reperitur in æterno Gruteri opere, pag. CLXXIII. num. 5. in quo M^USIONES SALIORVM PALATINORVM prostant: Alterum legitur in Reinesiano syntagmate, class. vi. num. 19.

L. CAESONIO L. F. QVIRINA. ORCINIO. RVFINO
MANLIO. BASSO. CLARISSIMO. VIRO. SALIO.
PALATINO.

PONTIFICI MAIORI. PRAETORI. QVAESTORI.
CAESONIVS. HEDVLVS. PROC. PATRIS.

Notandum est, marmor hoc non intelligendum esse, quasi L. Cæsonius uno eodemque tempore his dignitatibus functus esset, sed quodam intervallo inter singulas existente, sive, ut ita loquar, successive; poterat quis eodem tempore & *Salus* & *Sevir* esse, sic legimus in Octavii Rubei Antiquit. Brixianis, pag. 318. num. 78.

C.

C. VIB. ACCIO

LONGINO

VI. VIR. VERON

ET. SALIO. ET

QVINTIAE. P. F. QVINTAE.

Alio modo constitutum erat cum *Præ-*
***tore*, qui uno eodemque tempore præ-**
tura & sacerdotio Saliari fungi non po-
terat; forsan aliquis mihi objiceret exem-
plum Furii Bibaculi apud Valerium
Maximum, lib. 1. cap. 1. exempl. 9. qui
***Prætor* a patre suo collegii Saliorum**
magistro jussus, sex liCTORIBUS præce-
dentibus, arma ancilia tulit: Sed extra
ordinem Bibaculus hoc peregit; ideo-
que Valerius Maximus subjungit; *quam-*
vis vacationem hujus officii, honoris be-
neficio haberet. Hoc de Furio etiam testa-
tur Lactantius lib. 1. de fals. Rel. cap. 21.
Furius Bibaculus inter præcipua pieta-
tis exempla numeratur. Qui cum Prætor
esset: tamen liCTORIBUS præeuntibus, an-
cile portavit; cum haberet magistratus
beneficio, muneris ejus vacationem. Non
ergo ille Furius, sed plane furiosus
fuit, qui præturam hoc ministerio se pu-
tavit ornare. Porro Alexander ab Alex-
andro non tantum *Præturam* excludit,

B 5

sed

sed & *Consulatum*, verba ipsius lib. i. Genial. Dier. cap. 26. sunt: *Erat constitutum, ut qui consulatum aut præturam, aliumve magistratum gereret, ancilia ferre, & inter Salios esse cognequireret.*

CAPUT VI.

Salii Collini unde dicti: a Tullo Hostilio instituti: Servius notatur & emendatur: Salii Quirinales & Agonales iidem sunt cum Collinis: Salii Collini in marmoribus: Inscriptio contra Casarem Malvasiam suppletur.

Transeo ad *Salios Collinos*, qui a Tullo Hostilio instituti a *Collino* monte nomen habuerunt, Dionysius Halicarnassæus. lib. ii. pag. 129. Οἱ Ἀγωναλεῖς, ὑπὸ δὲ τινῶν καλέμενοι ΚΟΛΛΙΝΟΙ ΣΑΛΙΑΙΟΙ, ὧν τὸ ἱεροφυλάκιον ἐστὶν ἐπὶ τῇ Κολλίνῃ λόφῳ, μετὰ Νομῶν ἀπαδείχθησαν ὑπὸ βασιλέως Ὀσιδίῃς, καὶ εὐχὴν ἦν ἐν τῷ πρὸς Σαβίνους ἔυχασθαι πόλεμον. *Agonales a nonnullis dicuntur COLLINI SALII, quarum sacrarium est in Collina tumulo, post Numam a rege Hostilio instituti fuerunt, sicut bello Sabino voverat.* Et lib. iii. pag. 173. de Tullo Hostilio narrat,

rat, illum sublatis ad cælum manibus
 Diis votum fecisse, si eo die Sabinos vin-
 ceret, τὰν τῶν Σαλίων καλεσμένων διπλασια-
 σεν ἄριθμὸν, *se duplicaturum Saliorum*
nummorum; Dion tamen in excerptis
 Constantini Porphyrogenetæ, pag. 569.
 refert, Tullum Hostilium instituisse
Salies Collinas, cum pestis Romæ gra-
 saretur, & ille ægrotaret, verba sunt:
 Τῷ δὲ θεῷ πάντῃ καταφρονήσει παρημέλει,
 μέχρ' οὗ νόσος λοιμώδους γινομένης καὶ αὐ-
 τὸς ὑπώσισσι. Τέτι γὰρ τῶν π' ἄλλων θεῶν
 δι' ἀκριβείας ἐπιμελήθη, καὶ τοὺς Σαλίουσιν
 τοὺς Καλλινοὺς προσκατέσχε. Quæ Vale-
 sius sic Latine transtulit: *Deos magno-*
pere contemnebat, donec saviente per-
Urbem peste ipse quoque morbo impli-
citus est. Tum enim & ceteros Deos
precipua cura coluit, & SALIOS, quos
COLLINOS vocant, addidit. Tullus igitur
 duodecim *Saliis Palatinis* a Numa
 institutis adjecit totidem *Collinas Salios*,
 ita ut ipsius tempore jam fuerint viginti
 quatuor. In diversas vero partes abit
 Servius Danielis ad *Æneid.* lib. VIII,
 v. 285. ubi lego, *Salios Collinos &*
Quirinales a Numa institutos esse, eos
 vero,

vero, quos Hostilius instituit, appellari *Pavorios & Pallorios*, verba sic se habent: *Duo sunt genera Saliorum, sicut in Saliaribus carminibus invenitur, COLLINI, & QUIRINALES a Numa instituti, ab Hostilio vero PAVORII & PALLORII.* Credo hunc Servii locum esse depravatum, nam dicit, *duo sunt genera Saliorum*, cum tamen quatuor genera diversis cognominibus recenset; substituo igitur pro *et* vocula *vel*; illum equidem scripsisse puto, *Collini vel Quirinales & Pavorii vel Pallorii*; sic etenim *duo Saliorum genera* habemus; etsi *Salii Pavorii & Pallorii* apud alios plane ignoti sunt, qui forsitan cognomen habuerunt a *Pavore & Pallore*, quibus Tullus Hostilius in bello contra Fidenates [in quo & XII. *Salios* vovit] fana dicavit, ut e Livio annotat doctissimus Valesius ad excerpta Peiresciana, pag. 81. Quos Servius *Quirinales* vocat, ii Dionysio sunt *Agonales*, & Varroni *Agonenses* lib. v. de L. L. pag. 46. *In libris*, inquit, SALIORUM, quorum cognomen AGONENSIVM. Ratio hæc est, quia mons *Quirinalis* appellabatur quoque *Agonalis* sive *Agonus*, teste Festo

Festo in *Agonium*. De *Salio Quirinali* loquitur Papinius Statius lib. v. sylv. 2. v. 129.

----- *humeris quater arma*

QUIRINUS,

*Qui tibi tam tenero permisit plaude-
re collo*

*Nubigenas clypeos, intactaque cædi-
bus arma.*

Cum vero Dionysius *Salios Collinos* eosdem facit cum *Agonalibus*, & Servii *Quirinales* sunt Varronis *Agonenses* sive Dionysii *Agonales*, sine dubio *Collini* & *Quirinales Salii* non diversi fuere, quia *Collinus* mons [a quo *Salii Collini*] etiam *Quirinalis* denominatus fuit, vid. Donatum in Roma vet. & recent. lib. III. cap. 15. Porro Servius in eo errat, quod Numam *Collinorum Saliorum* institutorem describat, cum juxta Dionysium & Livium Tullus Hostilius illos instituerit. *Salii Collini* mentio superest in sequenti *ἱμυεαφῆ* inter celeberrimi Sponii miscellanea erudit. Antiq. pag. 189.

Q. POM.

. Q. POMPEIO Q. P. QVIR. SENECTIONI
 ROSCIO MVRENAE. COELIO SEX.
 IVLIO FRONTINO SILIO DECIANO
 C. IVLIO LVRYCII HERCVLANEO
 VIBVLLIO PIO AVGVSTANO ALPINO
 (BELLICIO SOLLERTI IVLIO APRO
 DVCENIO PROCVLO RVUTILIANO
 RVFINO SILIO VALENTI VALERIO
 NIGRO CLEVS SALENTIANO
 SOSIO PRISCO PONTIFICI SODALI
 . HADRIANALI SODALI ANTONINIANI
 VERIANI SALIO COLLINO QVAESTORI
 CANDIDATO. AUGG. LEGATO PR. PR. ASIAE
 SORTITO PRAEFECTO ALIMENTOR.
 . XX VIRO MONETALI SEVIRO PRAEF.
 FERIARVM LATINARVM QQ. PATRONO
 MVNICIPII SALIO CVRATORI FANI H. V.

S. P. Q. T.

Videmus, in hoc marmore varia Viro-
 rum nomina continua ferie recenseri, &
 deinde illorum dignitates; quoniam ve-
 ro nominibus singulis dignitates non sunt
 appositæ, ideo unicuique suas adscri-
 bere non possumus, quis enim ex
 his SALIVS COLLINVS fuerit, non
 facile divinandum, si vero conjecturæ
 locus detur, sacerdotium Saliare adtri-
 buerem VIBVLLIO PIO; ansam hujus
 conjecturæ mihi suppeditavit lapis, in
 quo SALIVS COLLINVS appellatur, in-
 ter

ter marmora Felsinea a Carolo Cæsare
Malvasia publicata, pag. 265.

P. COELIO. P. F.
SER. BALBINO
VIBVLLIO PIO
X. VIRO. STLITIB. IVDIC.
VI. VIRO. EQVIT. ROMAN
TVRM. EQVIT. TR. MIL. LEG
XXII. PRIMIG. P. F. ADLECTO
INTER. PATRIC. AB. IMP. CAES.
TRAIANO. HADRIANO. AVG.
SALIO. COLLINO. QVAEST.
AVG. FLAMINI. VLPIALI. PR. DE
FIDEICOMISS. COS
DESIGNATO
DECVRIONES. SVA PECVNIA.

Hanc inscriptionem quoque exhibent
Gruterus in divino thesauro, pag.
CCCLXXXIII. num. 6. & Boissardus part.
III. Antiq. Roman. pag. 45. cum qua-
dam differentia; illi enim pro TVRM. E-
QVIT. habent TVRM. QVINT. quæ lectio
si genuina est, non admitto Malvasiæ
expositionem, quando TVRM. EQVIT.
supplet TVRMARCHO EQVITVM, nam
melius esset TVRMAE QVINTAE; sic
occurrit TVRM. II. EQVIT. apud Gru-
terum, pag. CCCCXII. num. 2. & TVRM.
III.

III. apud eundem pag. mxxvi. num.
3. in his marmoribus etsi nullum tur-
mæ cognomen post TVRM. reperia-
tur, tamen hoc vocabulum non per
TVRMARCHVM, ut Malvasia vult, sed
per TVRMAM supplendum esse certo cer-
tius est.

CAPUT VII.

*Salii Albani: a quo instituti. Salii Hadrianales
& Salii Herculani Augustales contra Scali-
gerum exploduntur: Herculani Augustales
quinam appellati. Salii Antoniniani.*

Præter *Palatinos & Collinos Salios*
fuere etiam *Salii* cognomine *Al-
bani*, hos promo e tabula marmorea
in Gruteri Inscriptionum mole, pag.
cccxviii. num. i.

L. ANTESTIVS CN. F. HOR SARCVLO. SALIVS. ALBANVS ANTESTIA L. L. PLVTIA RVFIA P. F. TERTIA SOROR L. ANTESTIVS L. L. QVINCTIO L. ANTESTIVS. L. L. RVFVS. L. ANTISTIVS. L. OL. THAMYRVS L. ANTISTIVS. L. O. L. ANTHVS. L. ANTISTIVS L. L. EROS CAPPADOXS.
--

Et

Et eadem pag. num. 2. sequentia in quodam cippo leguntur.

L. ANTISTIVS. CN. F. HOR. SARCVLO ANTISTIA
SALIVS. ALBANVS. IDEM. MAG. SALIORVM
L. L. PLVTIA.
RVFVS. L. ANTHVS. L. IMAGINES. DE. SVO. FE-
CERVNT. PATRONO. ET. PATRONAE. PRO ME-
RITIS EORVM.

Quam ob causam hi Salii cognominati sint ALBANI in veteribus monumentis, quod quidem scio, non proditur; quid si statuamus, illos sic denominatos, quoniam sacrarium in *Albano* monte habuerunt, ut *Palatini* ac *Collini* a montibus *Palatino* & *Collino*? Doctissimus Sibrandus Siccama in commentar. ad Fast. Kalendar. Roman. cap. 9. refert, *Albanos Salios* a rege Tarquinio esse institutos, unde hoc didicit, non liquet.

Invenio quoque *Salium Hadrianalem*, si fides habenda Scaligero, in ara marmorea apud Gruterum, pag. MXXIX. num. 6.

C

T.

T. SEXTIVS. T. F. VOL.
 M. VIBIVS. OVF.....
 SECVNDVS. LVO.....
 VESTINVS.....
 AFRICANI. CON.....
 FILIVS. SALIV.....
 HADRIANALIS, II....
 PRAETOR. INCOA....
 CAESARIS. L. AVR....
 PROVINCIAE. AFRI...
 T. SEXTIVS. MAGISTER...
 PATRI.

Sed non credo, *Salium Hadrianalem* heic latere, quoniam præter literam S plures literæ videntur deesse post vocem SALIV.....; puto igitur lacunam hoc modo supplendam, SALIVS. SOD. id est, *Salivus. Sodalis* nempe *Hadrianalis*; spatium enim lacunæ & vestigia punctorum has literas admittunt, & sic, ut de pluribus marmoribus taceam, scribitur n. SODALIS apud Gruterum, pag. CCCCLXVII. num. 5.

L. FLAVI L. F.
 SEPTIMIO. APRO. OCTAVIANO. C. V
 PLEB. SOD. HADRIA. Q. PROVINCIAE
 CY.

CYPRI. SEVIR. TURM. II. EQVIT. ROM
X. VIRO. STLITIB. IVDICAND.
FL. NERATIA. SEPTIM. OCTAVILLA
Q. F. PATRI.

Hi Sodales Hadrianales saepe obuii & noti in antiquis monumentis.

Cæterum in indicibus Gruteriana-
rum inscriptionum a Scaligero confe-
ctis occurrit *Salus Herculanus Augu-
stalis*, quem tamen ex inscriptione, &
qua illum produxit Scaliger ὁ πᾶν,
neutiquam perspicere possum, sic enim
legitur in Gruteri collectione, pag.
MLXXXVII. num. 7.

P. MVMMIO. P. F. GAL. SI
SENTHI. V. TILIANO
COS. AVGVRI. PROCOS.
PROVINC. ASIAE. LEGATO. AVG
PR. PR. MOESIAE. SUPERIORIS.
PRAEF. ALIMENT. PER. AEMILIAM.
PRAEF. AER. SATVRNI. LEG. LEG. VI.
VICTRIC. PRÆTORI. TR. PL. QVAEST.
TRIB. LEG. V. MACED. XVIRO. STL
TIB. IVDIC. PATRONO. MVNICI
PIL. CVR. EANI. HV. SALIO. HER-
CVLANVS. AVGVSTALIS.

L. D. S. C.

Verissimum est, π SALIO cum vocabulis HERCVLANVS AVGVSTALIS conjungi non posse, nisi legamus dandi casu HERCVLANO AVGVSTALI, quod celeberrimus Scaliger sine dubio fecit, quoniam in indice ista verba conjunxit: at non credo, voces has *Salio* adjungendas esse, quoniam liquet, inscriptionem loqui de *Herculano Augustali*, qui P. MVM- MIO hunc lapidem posuit. Hanc conjecturam juvat idem lapis, prout habetur in Kircheri Latio vet. ac nov. pag. 192. ubi legitur *αληθινῶς* HERCVLANI AVGVSTALES. Hi sacerdotes *Herculis* Tyburtini erant & noti e Tyburtinis inscriptionibus, sic lego in marmore apud Gutherium de Iur. Pontif. lib. 1. cap. 5.

C. SEXTILIUS
V. V. TIBVRTIVM
LIB. EPHEBVVS
HERCVLANIVS
AVGVSTALIS.

Et in Kircheri Latio vet. & nov. p. 192.

CVR.

CVR
AED. VRB. IV. VIR
HERC. AVG.
TIBVR PATRONO
S. C.

Sed de his alio tempore plura dicam.

Denique Antonino Caracallæ post mortem *Salii* constituti sunt, qui jure meritoque *Antoniniani* possent cognominari, elegans hac de re locus est apud Spartianum in ipsius vita, cap. 11. *Habet templum, habet SALIOS, habet Sodales ANTONINIANOS, qui Faustinae templum, & Divale nomen eripuit.*

C A P U T V I I I.

Præsul Saliorum describitur. Vates Saliorum idem qui præcentor. Fr. Iunii error. Saliorum duo chori saltantium & canentium: Turnebus notatur. Saliorum Magister describitur: Papino Statio lux data. Pontifices Saliorum iidem cum Magistris.

DEscripsimus varia Saliorum genera, videamus jam præstantissimos in collegio Saliorum; hi fuere *Præsul, Vates & Magister*, de quibus diserte testa-

testatur Iulius Capitōlinus in vita Antonini Philosophi, cap. 4. *Fuit* [Antoninus] *in eo sacerdotio* [Saliari] & PRAESUL, & VATES, & MAGISTER, & multos inauguravit & exauguravit, nemine praeunte, quod ipse carmina cuncta didicisset. Primus, qui in Capitolini loco sese offert, est *Præsul*, hic in Onomastico veteri exponitur χοροστάτης, optimè, nam chorum sistere & saltare facit, eumque dirigit in saltando; cæterum *Præsul* vocatur quoque *Præsaltor* live *Prosaltor*, ut Salmasius ad Capitolinum vult; in glossis Cyrilli. *Præsaltor*, ὁ ἐν τῇς ἱεροῖς προορχόμενος. Hæc verba eleganter officium *Præsulis* inter Salios indicant, quoniam Saliorum choro *sultendi modum dabit*, quod Græcis dicitur ἀνάσσειν χοροστασίας, sic in versu penultimo statuae Regillæ conjugis Herodis Attici:

Ἠλάχεν Ἠλυσίησι χοροστασίησιν ἀνάσσειν.

Ipsa etenim Elysias moderatur Diva choreas.

Præterea in glossario *Præsaltor* exponitur κορυφαῖος, recte, quia *Præsaltor Saliorum* fuit κορυφαῖος ἡ χοροστατών, *prin-*

princeps sive *primarius saltantium*, quem Aurelius Victor de Vir. illustr.

• cap. 3. *Saliorum Primum* vocat.

A *Præsultore* pergo ad *Vatem*, qui in Philoxeni glossis audit ὑμνωδός, & in Onomastico *Præcentor*, hic Saliaria carmina præcinebat, & præcipuus τῶν ὑμνωδῶν *cantantium* Saliorum erat, huic enim alii succinebant & exinde *Succentores* dici poterant; Augustinus in enarrat. Psalmi LXXXVII. *In arte Musica* præcentor dicitur, qui vocem præmittit in cantu, succentor autem, qui subsequenter canendo respondet. Talis præcentor erat Chenanja, de quo narratur 1. Chron. xv. ψ. 22. quod fuerit *princeps inchoandi cantica*. LXX. Interpr. ἀρχὸν τῶν ᾠδῶν. & ψ. 27. ἀρχὸν τῶν ᾠδόντων. nostrates Belgæ. *Oberste van het opheffen der Sangers*. Pessime Iunius vertit. *Princeps muneris portandi*. Huic Saliorum *Vati* incumberebat non tantum religiosum illud ministerium hymnos canendi, sed et dandi cæteris modum cantus, plane quemadmodum Aristenæus lib. 1. epist. 20. de quadam muliere canentium chorum moderante scribit:

bit: Ἡ διδάσκαλος ἐπέβλεπε τὴν ἀπάδου-
σαν, καὶ εἰς τὸ μέλ^{ος} ἱκανῶς ἐνεβίβαζε,
χειρονομῶσα τὸν τρόπον. *Ex quibus si qua dis-*
crepare visa est, respicit eam chori
magistra, & ad modulum commodere-
ducit, manibus increpans. Porro ex
his sequitur, quosdam *Salios* fuisse *sal-*
tantes, quosdam vero carmina *Saliaria*
canentes, recte igitur poëta maximus
Salios in duos choros divisit, lib. VIII.
Aeneid. v. 285.

Tum Salii ad cantus, incensa alta-
ria circum,

Populeis adsunt evincti tempora ra-
mis;

Hic juvenum chorus, ille senum;
qui carmine laudes

Herculeas & facta ferant. -----

Ad quæ Servius e schedis Petri Danie-
lis hæc habet: *Fuere Saliorum duo cho-*
ri: Senum, qui tantum voce laudes
Herculis exsequebantur: Juvenum, qui
gestu corporis facta ejus monstrabant.
Nescio quid Turnebum moverit, quan-
do lib. XIII. *Adversar. cap. 8.* monet,
Virgilium vocis *Salii* usum hic exten-
dere præter solitum, nempe in genere
pro

pro quocunque saltante sacerdote, cum poëta de proprie dictis *Saliis* cecinit.

Tertius apud Capitolinum est *Magister* collegii Saliorum, qui erat ἐξάρχων sive *princeps* omnium, nam, notante Casaubono ad Capitolin. Anton. cap. 4. quos Græci Ἀρχιερείας, Ἀρχιβάκχας & Ἀρχιγάλλους aut similibus vocibus designant, Latini *Magistros* sui ordinis vocabant; Hic *Magister* Saliorum inaugurandi & exaugurandi potestatem habebat, qui ritus dum peragebantur unus e *Saliis* [procul dubio *Vates*] inaugurationis & exaugurationis solennia carmina recitabat, si *Magister* ea non haberet memoriæ infixæ; alias enim ipse *Magister* illa recitabat, sic Antoninus Philosophus, cum *Magister* Saliorum esset, multos *inauguravit* & *exauguravit*, nemine præeunte, quod ipse carmina cuncta didicisset, teste Capitolino. Porro ad *Magistrum* pertinebat cura, ut *Salii* juvenes & novi rite discerent ancilia portare, & juxta modulos rythmicos saltare; hinc Papinius Statius de patre suo quondam *Saliorum Magistro* cecinit lib. v. sylv. 3. v. 180.

---- inde sacrum didicit puer: AR-
MA PROBARE

Monstrasti Saliis. -----

Quod idem est, ac si diceret, tu instituiti Salios, quo modo ancilia portanda essent, & sollenne anciliorum festum peragendum. Talis *Saliorum Magister* fuit pater Furii Bibaculi apud Valerium Maximum lib. 1. cap. 1. exempl. 9, qui filium quamvis prætorem jubebat arma ancilia ferre, ut cap. v. dixi. Præterea de *Magistris Saliorum* non silent marmora, legitur apud Gruterum, pag. CCCCLXXXIX. num. 10.

C. VOCONIO. C. F. GAL. PLACIDO. AED. II. VIRO. II. FLAMINI. II. QVAESTORI. SALIORVM. MAGISTRO.
--

Et in Boissardi parte III. Antiq. Roman. pag. 137.

L. ANTISTIVS CN. F. HOR. SARCULO
SALIVS ALBANVS. IDEM. MAG. SALIORVM.

Hic

Hic *Magister* etiam appellabatur PONTIFEX SALIVS vel SALIORVM, ut e variis *ἐπιγραφαῖς* constat, legitur in Gru-teri thesauro, pag. CCCXVII. num. 9.

Q. FABIO. CN. F.
GAL. GEMINO
PONTIF. SALIO
D D

Et pag. CCCCLXIV. num. 3. ara conspicitur, in cujus latere ancile, virga oblonga & albogalerus propria Saliorum arma exstant, cum his literis.

D. M.
M. RVBRIO. L. F.
PROCVLO
PR. AED. Q
PONT. SALIO
MVNIC. ET. INCOL.
RVBRIA. PATRI
OPTIMA. POS.

His adjicio lapidem antiquum apud Onuphrium Panvinium de Civitat. Rom. cap. 31.

M.

M. RVBRIO. L. F.
 PROCVLO
 P. R. AED. Q
 PONT. SALIO
 MVNIC. ET. INCOL.

CAPUT IX.

Salii e patriciis electi: Iuvenalis & Cicero explicantur. Salii erant patrimēs & matrimēs: quo ætatis anno creabantur.

IN Saliorum collegium juvenes *patricii* tantum inaugurabantur, non a populo, sed *Magistro* collegii; qui enim e plebe erant ad sacerdotium Saliare pervenire non poterant; de primis Saliis a Numa institutis scribit Dionysius Halicarnassæus lib. II. pag. 129. Σαλῖες αὐτὸς ὁ Νουμᾶς ἀπέδειξεν ἐκ τῶν ΠΑΤΡΙΚΙΩΝ, δώδεκα τῶς εὐπρεπεστάτης ἐπιλεξάμενον νέας. hoc est: *Salins ipse Numæ e PATRICIIS delegit, duodecim juvenes decore conspicuos.* Quos Dionysius vocat εὐπρεπεστάτης νέας ἐκ τῶν πατρικίων sive ἐκ πατέρων εὐγενῶν, ut lib. III. pag. 173. ait, illos Lucianus *de saltatione* tom. I. pag. 793. nuncupat εὐγενεστάτης Ῥωμαίων, *Nobilis-*

bilissimos Romanorum. Hinc Iuvenalis insurgit vehementer in uxores *Nobilium & Patriciorum*, quæ ex adulteris ignobilibus liberos producebant futuros *Salios*, quoniam credebantur esse filii maritorum nobilium; adscribam versus e satyra VI. v. 602.

*Transeo suppositos, & gaudia, vota-
taque sæpe*

*Ad spurcos decepta lacus, atque in-
de petitos.*

**PONTIFICES SALIOS, Scaurorum
nomina falso**

Corpore laturos. -----

Immo satyra II. v. 124. indigna-
bundus perstringit Gracchum, qui, cum
nobilis esset & *Salius*, mulierum mores
sectabatur, earumque vestitum assumens
viro nubebat, sic enim canit:

*Segmenta, & longos habitus, & fla-
mea sumit,*

*Arcano qui sacra ferens nutantia
loro*

Sudavit clypeis ancilibus. ----

Ad quæ vetus Commentator e biblio-
theca Pithœi: *Gracchus accepit vestem
nova nuptæ, qui aliquando SALIUS
MAR-*

MARTIS fuit. Et Cicero in oratione pro domo sua ad Pontifices, cap. 14. de quodam verba faciens, qui ab alio adoptatus erat, non ut filius institueretur, sed ut e patriciis exiret, & tribunus plebis fieri posset, ironice tandem subjungit: *Ita populus Romanus brevi tempore, neque regem sacrorum, neque flamines, nec SALIOS habebit, nec ex parte dimidia reliquos sacerdotes.* Ideo Cicero ait, Populum Romanum non habiturum Salios & alios sacerdotes, si omnes *patricii* a plebeiis adoptarentur, - sic enim nulli Salii creari possent, quibziam e *patriciis* esse debbant. Hinc Lucanus, lib. IX, v. 462. *Salios appellat lectam Lucentium Patriciam.*

Cæterum in Salis præter *virginitatem* requirebatur, ut essent *patrines* & *matrines*, testante Dionysio, hoc est, qui utrumque parentem tunc temporis, cum in collegium Saliorum coöptarentur, in vivis habebant, sic exponit Festus: *Matrines ac patrines dicuntur, quibus matres ac patres adhuc vivunt.* Conveniunt hac in re Salii cum Virginibus Vestalibus, quas

ne-

negant capi fas esse, nisi sint *patrimæ* & *matrimæ*, quemadmodum scribit Antistius Labeo apud Gellium, lib. 1. Noct. Attic. cap. 12. ubi etiam legitur, *Saliorum filias* non posse capi ad Virgines Vestales.

Quo ætatis anno *Salii* ad sacerdotium admittebantur, diserte demonstrare nequeo, Imperator quidem Antoninus Philosophus octavo ætatis anno in *Saliorum* collegium ab Hadriano relatus est, narrante Capitolino in vita Antonini, cap. 4. Sed hoc ipsi privilegio quodam concessum esse credo.

C A P U T X.

Saliorum vestes: inter quas *tunica*: Plutarchi interpretes notatur: *χιτών* in epistola Iudæ quid. *Saliorum balthea*: inquiritur, an *Salii* *trabeis* usi sunt: *Patroni trabea*: Donati error: *Trabeis* non fuisse proprias equitibus, sed et aliis contra Lipsiam ostenditur.

Quandoquidem *Salios* *Yatis* prolixè descripsi, non *ἀνεγδιόνυσον* erit, si illorum *vestes* verbis, quantum poterò, depingam; inter quas primo loco occurrit *tunica versicolor*, quam Dio-

Dionysius χιτῶνα πικίλον nominat, Livius *tunicam pictam*; hanc optime expressit cælator gemmæ 152. tom. 1. Leonardi Augustini: Plutarchus in vita Numæ *Salios* describens ait, illos habuisse φοινικᾶς χιτωνίσκας, vertit interpres, illos fuisse *trabeatos*; pessimè sane quam, cum φοίνιξ χιτώνισκⓈ sit *tunica purpurea* non vero *trabea*; in glossis Philoxeni χιτωνίσκⓈ exponitur *indusium, interula*, & sic sæpe χιτῶν pro *interiori veste* opponitur τῷ ἱματίῳ, immo sic legitur in epistola Iudæ 7. 23. Μισῶντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα. Vertit vulgatus interpres: *Odientes & eam quæ carnalis est maculatam tunicam*. At multo felicius Beza: *Odio habentes velem tunicam quæ a carnis contactu sit maculata*. Nam χιτῶν ἐσπιλωμένⓈ ἀπὸ σαρκὸς, est *tunica maculata a carne* sive *a contactu carnis*. Sebastianus Castalio in genere χιτῶνα per *vestem* transtulit. Puto equidem, illos commentatores errare, qui in præcedente Apostoli loco *tunicam exterio-rem* intelligi volunt, manifestum etenim est, χιτῶνα hic esse *vestem interio-*

*riorem & carni proximam; jam quæ sit illa vestis maculata a carne docebit nos Suetonius, qui in vita Neronis, cap. 28. ait, illum, quoties lectica cum matre ueberetur, libidinatum incestu, ac MACULIS VESTIS proditum. Plura ver-
tat addere pudor.*

Porro super has tunicas Salii se cinge-
bant æreis balteis, quemadmodum Dio-
nysius Halicarnassæus lib. II. scribit: χιτῶ-
νας ποικίλους χαλκείας μίτεγας κατεζωσμένοι.
*Super tunicas versicolores æreis baltheis
cincti: Idem de Saliis refert Plutarchus,
nempe quod fuerint μίτεγας χαλκείας
κατεζωσμένοι αλαπίδας, baltheis latis
æneis succincti. Hinc Livius ista bal-
tea ob latitudinem vocat aneum pectoris
tegumen super tunicam.*

Sequuntur apud Dionysium *trabeæ*,
quas Salii super tunicas induebant, ver-
ba ipsius sunt: Τηβέννας ἐμπροσθημένοι
περιπορφύρεας, ποικίλους παρ' ὧν, ἀπὸ καλῶς
τεγβέννας, id est: Togis purpurea pretextis
& fibula adstrictis, induci, quas vo-
cant *trabeas*. De hac Saliorum veste si-
lent Plutarchus & Livius, quorum au-
ctorum silentio motus Vir celeberrimus

Octavius Ferrarius lib. 1. de Re Vestia-
ria, cap. 16. non credit, *Salios* ha-
buisse *togas* vel *trabeas*, accedit ipsa
ratio, quæ evincere videtur, sine *toga*
Salios fuisse, nihil enim, ait Ferrarius,
magis incommodum saltanti, quam ve-
stimentum fufum ac talare; si vero a
Dionysii parte stare velimus, dicen-
dum effet, *Salios togas* vel *trabeas* fibu-
la contraxisse, ne scilicet illis saltanti-
bus impedimento essent; itaque ~~in tempo-~~
~~re~~ *trabeas*, ~~ut~~ *trabeas*, apud Dionysium
vertenda sunt *succincta* ritu Gabino, ut
optime coniecit Ferrarius & c. habetque
hac in re suffragantem artificem gem-
ma 152. tom. 1. collectionis Augustinia-
na; in qua gemma *Salii* toga stricta &
succincta sunt induti. Cæterum Diony-
sius ~~trabeas togas~~ easdem facit cum *tra-*
beis, ut excerpta glossarum: *trabea*,
toga trabea, *toga*, *trabea*. Videtur
& Virgilius inter *Saliorum* vestes *tra-*
beas referre, cum lib. VI l. Aeneid. 7.
187. Picum regem habitu *Saliorum* ve-
stitum describens canit:

parvaque sedebat
Succinctus trabea; lævaque amictu
gerebat.

Ad

Ad quæ verba Donatus has nugas propinat: *Parva trabea*] vel quia *trabeæ non exstant*, aut non magni *precii sunt*. Puto enim Virgilium dixisse *to parva de trabea stricta & succincta*, qualem Salii in gemma Augustini habent; ultimam rationem, aut quia non magni *precii sunt*, falsitatis arguit descriptio *trabeæ* a Dionysio facta; porro non assentior magno Lipsio, qui ad lib. III. Annal. Taciti vult, *trabeam* fuisse propriam vestem equitum, non regum, ducum, vel augurum; cum tamen de regibus hoc testetur Isidorus lib. XIX. Orig. cap. 24. *Trabea erat togæ species ex purpura & cocco, quæ operiti Romanorum reges initio procedebant*. Et Servius ad Aeneid. VII. v. 187. *trabeæ Deorum, Regum & Augurum meminit his verbis: Tria sunt genera Trabearum. Unum Diis sacrum, quod est tantum de purpura: aliud Regum, quod est purpureum; habet tamen aliquid album: tertium augurale, de purpura & cocco*. Scaliger vero ad Festum in voce *Trossuli* *Trabeam* distinguit in *Regiam, Quirinalem*

& *Trossulam*; *Regia* erat de sola purpura, qua reges regumque filii utebantur; *Quirinalis* concinnior, præliis apta; qua duces amicti lani fores aperiebant; *Trossula* cocco purpuraque prætexta erat & Auguralis vocabatur. De trabea deinde Dionysius Halicarnassæus lib. II. disertè scribit: "Εστὶ ἐπιχώραδι αὐτῇ Ρωμαίοις ἐστὶν ἐν τοῖς πάνυ τιμίοις. *Quæ vestis* [trabea] *apud Romanos honoratioribus est propria.* Quid, an inter honoratiores non debent numerari *Reges, Augures, Salii?* hos enim ultimos *trabeatos* quoque facit Pighius in *Hercule Prodicio*, pag. 426. Discrimen vero fuisse inter equestrem & Saliarem trabeam crederem cum Rubenio, l. I. de *Re Vestiaria*, cap. 2.

CAPUT XI.

Saliorum pilei & apices: Salii tutulati. Tutulus quid? Festi lectio defensa. Κυρβάστα. Saliorum galea. Nummi duo explicantur contra Baudotium & Dalechampium. Salii e nummis & marmoribus ostenduntur. Salii capite velato. Ioan. Baptista de Rubeis notatur.

TRanseo ad tegumenta capitis, quibus Salii tecti erant, hæc Dionysius Ha-

Halicarnassæus lib. 11. pag. 129. sic describit: Τῶς καλυμένους ἀπικας ὀπικείμενοι ταῖς κεφαλαῖς, πῖλος ὑψηλοὺς εἰς σχῆμα συναγομένους κωνοειδῆς, οὓς Ἕλληνες προσγοροῦσι κυρβασίας. hoc est: *Gestant capitibus quos vocant apices, fastigiatos in coniformam pileos, Græci appellant κυρβασίας*. Plutarchus ait, capitis tegumenta fuisse κρόνη χαλκᾷ *galeas æneas*. At ordine Dionysii locum inspiciamus; primum dicit, Salios gestasse *fastigiatos in coniformam pileos*, hinc Minucius Felix in Octavio, pag. 223. illos describit *pileatos*; hos pileos Romani nominabant *apices*, testis est Isidorus lib. XIX. Orig. cap. 30. *Apex est pileum sutile, quo sacerdotes gentiles utebantur: appellatus ab apiendo, id est a ligando. Nam virgula quæ in pileo erat, contexebatur filo, quod fiebat ex lana hostiæ*. Hanc ob causam Sallii quoque dici possent *tutulati*, ut Enniano vocabulo utar, quoniam *in sacris in capitibus habere solent ut metam*, [sunt Varronis verba e lib. VI. de L. L. pag. 73.] *tutulus* enim est *meta* siue *apex* pileis in vertice additus, unde

Festus *tutulum* exponit per *pileum lanatum*, *forma metali figuratum*. Sic e Romana editione legere malo, quam cum Merula ad Ennii annales, pag. 267. *formaque tali*, cum & τὸ μεταλι stabilire videatur Varro in verbis mox allegatis; cæterum optime ad rem facit Cyrillus in glossis: Ἀπεκ. τὸ ἐπὶ τῇ πλινθ ὠρεῖσθαι. quod ὠρεῖσθαι non diversum est a *meta*.

Deinde Dionysius refert, Græcos hos Saliorum *apices* appellasse κυρβάσις, quod an verum sit videamus; præstantissimus Hesychius κυρβάσιον exponit ὀρθὴν ῥάβδον, qua Persarum reges utuntur, consentit cum eo Gale-nus in lexico Hippocratis scribens, κυρβάσιν esse *pileum acutum*, illum-que *tiaram* dici. Quatenus igitur *apex* est *pileus acutus metali forma*, & κυρβάσις est *pileus acutus*, eatenus *apex* recte vocari potest κυρβάσις. Labet hic *apices* Saliorum e vetustis marmoribus depromptos exhibere, quales expressit Philippus Rubenius in Elect. lib. 11. cap. 25. Primus est in arce Capitolina, alter vero in fornice Fabiano.



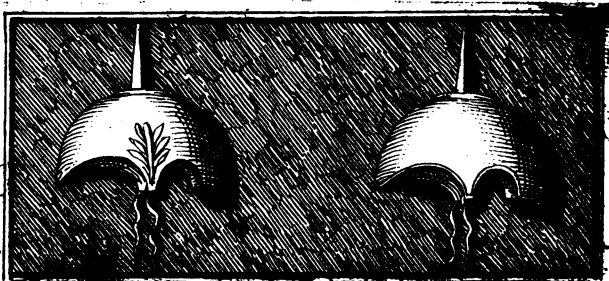
D 4

Præ

Præterea sequens Saliorum *apex* est in Augusti nummo apud Choulum, pag. 256. cui adjungo alium ex ara marmorea Pontifici Salio sacra in Gruteri thesauro, pag. CCCCLXIV. num. 2.

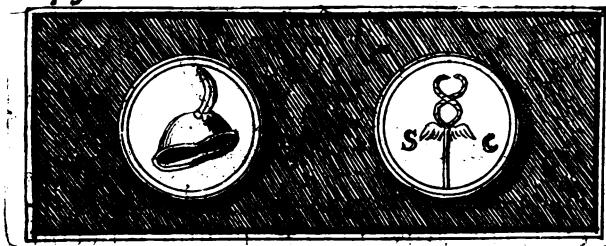


His addendæ *galeæ*, quibus Salii incedunt tecti, in Admirandis Roman. Antiquitat. vestigiis a Bellorio editis, pag. 42. ectypon heic propono:



Videtis, hos *apices* formam ferè *galeæ* habere, ideoque non immerito Plutarchum illos nominasse *galeas*, ex quibus

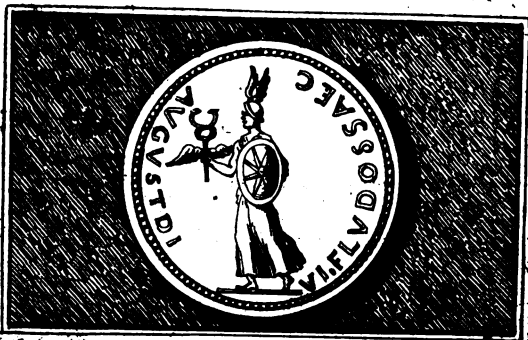
bus hanc nobis repræsentat nummus
juxta mentem doctissimi Baudelotii
d' Ervalli in libro, qui inscribitur
l'Utilité des voyages, tom. II. pag.
673.



Hunc tamen nummum ad ludos Sæcu-
lares potius referrem, cum ab una par-
te caduceus Mercurii exstet, ab altera
vero pileus alatus vel galea cristata, &
non Saliorum *apex* secundum Baude-
lotium. Objiceret mihi forsan ali-
quis, Salium galea alata Mercurii
tectum ipsiusque caduceum manu te-
nentem occurrere in nummo Augu-
sti apud Gutherium de *Jure Pontific.*
lib. III. cap. 18. & Oudanium in
Romana Magnitudine, tab. xcviII.
num. 5. nummum ipsum hic propo-
no, quoniam de eo disquirendum,
quemnam in argento spectamus.

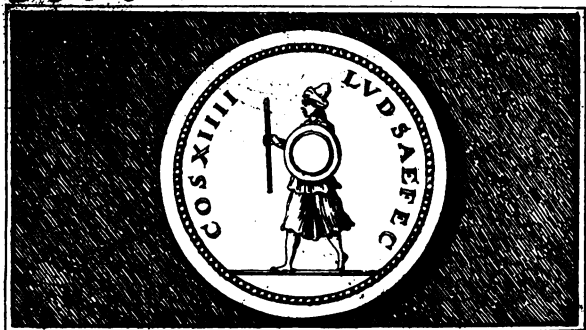
D 5

Si



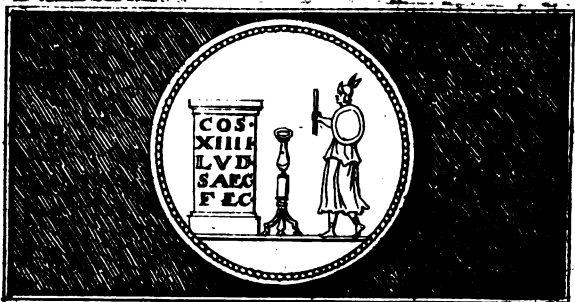
Si igitur Salius galea & caduceo Mercurii ornatus in hoc nummo occurrat, cur nummus d' Ervalli ad Salios referri non potest? fateor, plerosque interpretes antiquæ monetæ imaginem illam pro *Salio* habere, quam tamen cum Oudanio ad *Mercurium* tanquam præconem ludorum sæcularium referre mallem, cum nihil cum Salio commune habeat nisi ancile. Non silentio hic prætereundus est Dalechampii error, qui ad Plin. lib. XXI. cap. 3. hæc scribit: „In denariis Romanis [apud Fulvium Ursinum in *famil.* 22.] „Salio effingitur amictus veste longa dextra manu „caduceum tenens, sinistra clypeum „capite galea tecto, prominenti ad „utram-

, utramque aurem apice oblongo & 2-
 , cuto. Clarum est, illum describere can-
 dem effigiem, quæ in Oudanii nummo
 extat, & explicare per *Salium* non vero
Mercurium, qui tamen in ista effigie la-
 tet. Majore forsan jure *Salium* agno-
 sco in sequente Domitiani numismate
 apud Begerum in Thesauro Palatino,
 pag. 303.



Omnia *Salio* conveniunt, apex nem-
 pè, tunica stricta & succincta, ancile,
 & minuta virgula. Huic adpendo alium
 argenteum ejusdem imperatoris, qui e-
 ditus est ab *Ænea Vico* inter XII. Pri-
 morum Cæsarum nummos, num. 21.
 & explanatus a doctissimo *Rainssantio*
 in dissert. de *Lud. Sacul.* num. 8. & 9.
 in

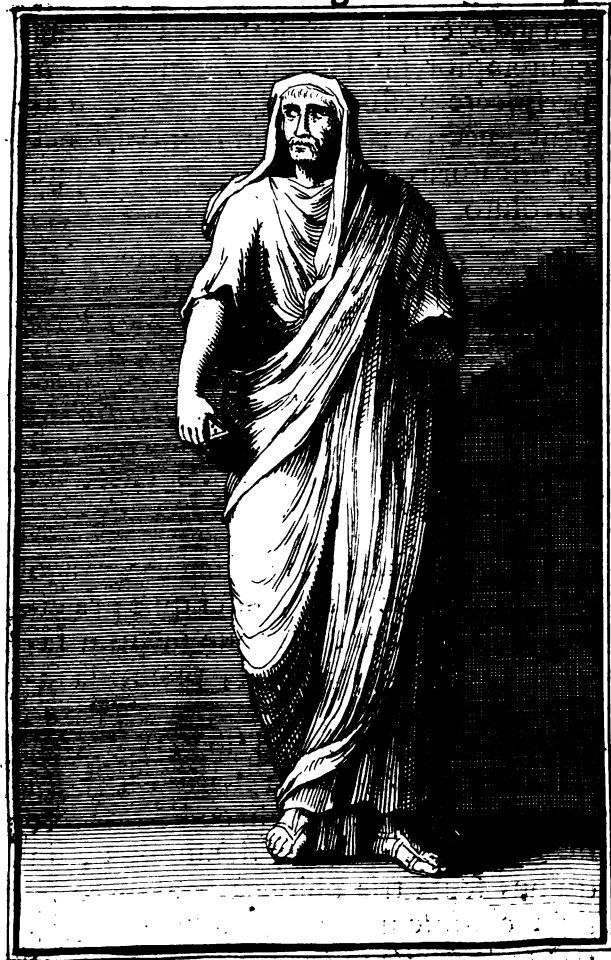
in quo cippus cum inscriptione, candelabrum & sacerdos *Salius*, juxta mentem præstantissimorum Antiquariorum.



Est hæc eadem figura, quam conspiciamus in præcedenti nummo, nisi quod loco apicis *galea* alata tectus & calceatus sit hic *Salius*. Ut vero eruditi melius perspiciant vestitum *Saliorum*, producam *Salium* ex Admirandis Romanarum Antiquitatum vestigiis opere anaglyphtico elaboratis, & a Bellorio editis, in quibus pag. 42. *Salius* tunica succincta trabeaque indutus occurrit, pileo sive *apice* tectus dextra virgam tenet: placet hanc effigiem proponere, quia liber ille in his oris est rarissimus & in paucorum manibus versatur.



Cæterum quoniam verba feci de Saliorum *apicibus* hoc tandem addo, in Augustini gemma, quam cap. xvi. exhibeo, nec apicibus nec galeis tecti sunt Salii, sed capita velata habent ritu Gabinio. Plane quemadmodum statua Salii in Capitolio, quam in publicam lucem protraxit Ioannes Baptista de Rubeis inter antiquas statuas anno 1668. Romæ editas, hanc lectori propono beneficio *Illustrissimi Comitis GUSTAVI CARLZON* &c. &c. &c. qui mihi librum illum humanissime suppeditavit ex instructissima & incomparabili ipsius Bibliotheca, quæ omni meo præconio major est; hanc indies auget, & ex illa singulari, qua præditus est, humanitate eruditis Musarum corculis omnis generis libros promit, ita ut Utilitati publicæ Bibliotheca *Illustrissimi Comitis* inserviat. De hac statua dicam meam sententiam, quæ est, editorem istius libri errasse, cum nobis illam pro *Sacerdote Saliorum* obtruderet; & nescio, e quibus indiciiis conjecerit, hunc esse e Saliorum collegio.



Quan-

Quando enim hanc statuam cum cura contemplor, nihil invenio, e quo *Salium* perspicere possum, nec vestes hoc suadent, nec patera, quam dextera tenet sacrificaturus forsan imperator capite obvoluto.

CAPUT XII.

Ancile quomodo scribendum. Illius vocis variae origines: ab ancisu: ab ἀγκυλον: ab ἀμφίχειλον. Servius notatur. Ab ἀγκων: ab ἀνεσις. Prima ab ancisu probatur. Ancile quale scutum. Nonii Marcelli error. Glossæ explicantur. Διοπετὲς. Ancilia ὄπλα dicta. LXX. interpretes illustrantur.

DEscripsi Saliorum vestimenta, pergo ad illorum arma, inter quæ præcipua sunt *Ancilia*, ideoque initium faciam ab etymologia vocis, præmissa tamen orthographia.

Pierius ad Virg. *Æneid.* lib. viii. v. 664. testatur, *Ancilia* per *i* Latinum scribi in antiquis MSS. Virgilii codicibus, & in vetustis Antonini Pii nummis, in quibus scuta tria oblonga ovali fere figura conspiciuntur cum *Ἀνγκεφῆ AN-CILIA*. *Ancile* igitur per *i* scribendum, &

& non per *y*, in quo sæpe hodierni scriptores peccant.

Hoc vocabulum oritur juxta Varro-
nem lib. vi. de L. L. pag. 73. ab *anci-*
su: ANCILIA, inquit, *dicta ab* ANCISU,
quod ea arma ab utraque parte, ut
peste Thracum, incisa. Hanc etymolo-
giam non probat Scaliger ad Varronem,
pag. 165. ubi *ancile* deducit ab ἀγκύ-
λον. Quod arridet doctissimo Mu-
reto, lib. xiii. Var. Lect. cap. 17. non
tamen omnibus hoc Scaligeri etymon
placuit, teste Dausquio tom. ii. Or-
thogr. Lat. Serm. pag. 31. Festus in *Ma-*
murii Veturii. Ancile appellatum est,
quia ex utroque latere erat recisum.
Cum Varrone consentit Isidorus lib.
xviii. Orig. cap. 12. ANCILE *dictum ab*
ANCISIONE, *quod sit ab omni parte velu-*
ti ancisum & rotundum. Ab hoc non
aberrat Ovidius lib. iii. Fastor. v.
377.

Idque ancile vocat; quod ab omni
parte recisum est:

Quaque notes oculis, angulus omnis
abest.

Vetus Virgilii interpres ad Aeneid. lib.

E

VIII.

VIII. §. 664. duas hujus vocis origines nobis tradidit, sic etenim scribit: *Ancile dicitur, aut quasi undique circumcisum, aut quasi ἀμφιχειλον, id est, undique labrum habens.* Harum prima eadem est quæ Varronis & Isidori, nam *circumcisum* idem quod *ancisum*. Ultima vero deridenda est, quoniam nimis ab *ancile* discedit πὲ ἀμφιχειλον. Sunt nonnulli, qui deducunt ab ἀγκων, quia ἐπὶ ἀγκώνων brachiis gestaretur *ancile*; alii vero ab ἄκεια, *remedium*, quoniam *ancile* pestilentiae remedium tempore Numæ fuit. Hæc etyma insulsiſſima mihi videntur, & nescio quid Carolus Neapolim moverit, ut illa ad Ovidium traderet, recitat tamen ea quoque Ulyſſes Aldrovandus, lib. 1. *Ornithol.* pag. 92. Cæterum si Scaligeri etymologiam admittimus, scribendum esset *ancile* per γ non per κ, quam tamen scripturam ex antiquis monumentis ostendi. Cum Varrone igitur *ancile* ab *ancisu* deducerem, quoniam *ancisum* hoc est undique *circumcisum* erat, AN enim sive AM idem quod *circum*, & *ancile* eodem modo dicitur ut *incile* in

l. i. §. 5. D. ne quid in flum. publ. ex eo appellatum, quod incidatur. l. i. §. i. D. de rivis. hinc Festus: *Incilia, fossæ.*

Demonstrabo jam quid *ancile* fuerit, Isidorus lib. xvi i i i. Orig. cap. 12. scribit: *Ancile vocatur scutum breve & rotundum.* At Nonius Marcellus ait, pag. 578. *Ancyle, scutum grande: unde etiam nunc arma & ancyle appellatur. Virgil. lib. septimo. Lævaque ancyle gerebat.* In hoc Nonii loco ubique *ancile* scribe per *i*, nam & in Virgilii loco, quem Nonius allegat, in optimis codicibus per *i* legitur. Cæterum Grammaticus putavit, *ancile* esse scutum grande, quia *ancilia* pro *armis* ponebantur, cum tamen, ut recte Isidorus, fuerit scutum *breve* in citato Virgilii hemistichio, in quo significationem τὸ *ancile* non percepit Nonius, quoniam illud vocabulum sumit pro *scuto grandi* vel *armis*. Pergo ad glossas & quidem optimas Cyrilli, quæ habent: *Ancile, διοπετὶς ὀψλον, ἀσπίδισκάρον.* *Ancile* non potest in genere dici διοπετὶς ὀψλον, sed de illo ancili intelligenda est glossa, quod tempore Numæ e cælo cecidit,

de quo Scholiastes Cruquii ad Horatii lib. III. od. 5. *Ancilia scuta erant divinitus Romanis missa in virtutis insigne.* Audi quoque scholia MS. in membranceo Horatii codice Academiae Frisiorum. *Ancilia arma Romani de caelo meruisse per virtutes insignes dicebantur.* Quid enim melius διοπεῖς explicat quam τὸ divinitus & de caelo in scholiis. Porro *ancile* potest exponi per ἀσπίδιαρον, quatenus *ancile* & ἀσπίδιαρον parva scuta sunt, re vera enim ἀσπίδιαρον est *parma*, quæ ab *ancili* discrepat; glossarium Philoxeni. Ἀσπίδιαρον, *parma*. Sequitur in Cyrilli glossis. *Ancilia*, διοπετῇ. supple ὅπλα, & *Saliorum ancilia* intellige; proinde non infrequens est, vocabulum διοπεῖς sine adjuncto substantivo occurrere, sic in Actis Apostolicis, cap. XIX. ψ. 35. πόλις Εφεσίων vocatur νεωκόρος τῆ μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος, καὶ τῆ Διοπετῆς. *Æditua magna Dea Diana*, & de caelo delapsi, nempe *simulachri*, desideratur enim vox ἀγάλματος. Præterea habemus apud Plutarchum, ubi de Saliorum *ancili* verba facit, δι' ὁμοιότητα τῆ διοπετῆς, subintel-

tellige ὀπλα, propter similitudinem celestis ancilis. Denique in glossario veteri legitur. *Ancilia*, ὀπλα, ἢ δοράτια. *Ancilia* dici posse ὀπλα, Latine *arma*, ostendit Nobilissimus Cuperus lib. 1. *Observat.* cap. 7. adjiciam exemplum a me in Sacra Scriptura observatum, lib. 1. Regum, cap. xiv. v. 26. & 27. *Ancilia* aurea Salomonis & ærea Roboami a LXX. interpretibus vocantur ὀπλα χρυσαῖ & ὀπλα χαλκαῖ. Alterum vocabulum LXX. seniores quoque usurpant pro *clypeis* lib. 1. Regum, cap. x. v. 16. καὶ ἐποίησε Σαλωμών τριακόσια δόρατια χρυσαῖ. *Et fecit Salomon trecentos clypeos aureos.*

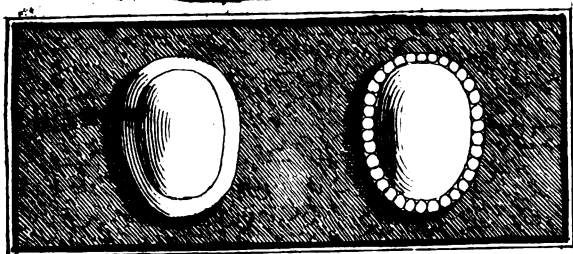
C A P U T X I I I.

De anciliorum figura varia sententia. Dionysii Halicarnassæi error. Vera anciliorum figura enim ostenditur. Petitius notatur.

QUandoquidem magna inter auctores discrepantia est de anciliorum figura, hoc capite de illa re differere proposui. Primum procedit Dionysius Halicarnassæus, qui lib. 11. scribit.

ancile eandem figuram habuisse cum Thracum peltis ; verba sunt : Τῇ εὐωνύμῳ κατέχει πέλτην Θρακίαν . ἡ δ' ἐστὶ ραβδοειδὲς θυρεῶ σενωτέρους ἔχοντι τὰς λαγόνας ἐμφορῆς , οἷας λέγονται φέρειν οἱ τὰ Κρητῶν παρ' Ἑλλήσιν ὅππτελῶντες ἱερά . id est : Sinistram peltam Thraciam tenent [Salii] ea scuto virgato , angustiores habenti laterum cavitates , similis est : qualia dicuntur esse apud Græcos gestamina eorum , qui Curetum sacra peragant . Adscribit Dionysius Saliorum ancili angustiores laterum cavitates ; & sic plane Festus in *Mamurii Veturii* : *Ancile* , inquit , *appellatum est , quia ex utroque latere erat recisum , ut summum infimumque ejus latius medio pateret .* Cæterum quod Dionysius ait , Curetum sacerdotes talia ancilia habuisse , in eo falsus est , nam in nummo Antonini Caracallæ apud Patinum in Thesauro Maurocenico , pag. 74. & in alio Maximini , pag. 82. Curetes natalitia Jovis celebrantes tenent ancilia , quæ circuli ovalis περιφέρειαν absolvunt , neque angustiores laterum cavitates habent , hac forma.

Plu-



Plutarchus vero contraria via quam Dionysius infistit, quando in vita Numæ sic scribit: Αὐτὰς τὰς πέλτας ἀγκύλια καλεῖσι διὰ τὸ σχῆμα, κυκλὸς γὰρ ἔκ ἐστιν, ἣ δὲ διποδίδωσι, ὡς πέλις, τὴν περὶ φέρειαν, ἀλλ' ἐντομὴν ἔχει γραμμῆς ἐλικοειδῆς, ἥς αἱ περιβάλλουσιν ἔχουσιν, καὶ συνεπιτρέφουσιν τῇ πυκνότητι πρὸς ἀλλήλας, ἃ γυμνοῦν τὸ σχῆμα ποιεῖσιν. Quæ interpres transtulit: *Has peltas [Saliorum] ancilia appellant propter figuram. Neque enim hæc figura plane est circulus, aut circuli ambitum, velut pelta, absolvit, sed incisionem habet lineæ cochleatim sinuatae, cujus capita crebris & tortuosius anfractibus in se conversa adunatam figuram efficiunt.* Ex his sequitur, ancile plane diversum fuisse a pelta Thracum contra Dionysium, & peltam

E 4

non

non habuisse *angustiores laterum cavitates*, sed *circuli ambitum* absolvisse, ergo secundum Plutarchum Dionysius male scripsit, Saliorum *ancilia* similia fuisse Thracum *peltis*. Quid vero de Ovidio dicemus? qui *cavitates laterum* ab ancili excludit, quas Dionysius Halicarnassæus & Plutarchus agnoscunt, sic canens lib. III. Fastor. v. 377.

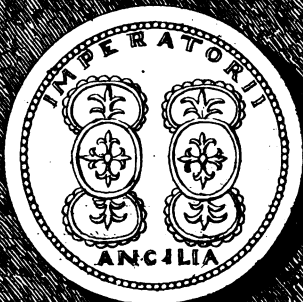
Idque ancile vocat ; quod ab omni parte recisum est ,

Quaque notes oculis angulus omnis abest.

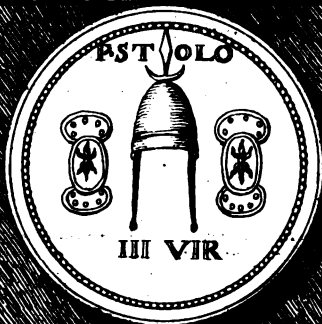
Secundum hanc descriptionem *ancile* non fuit sinuosum, neque habuit *ἐντὸ μὲν γράμμις ἐλικοειδὴς*, *incisionem lineæ cochleatim sinuatæ*, sed absque omni angulo fuit ad modum figuræ plene circularis, quemadmodum apparent in Domitiani nummis, quos pag. 59. & 60. exhibui, & in quo ancili apud quosdam antiquarios sculptum conspicitur caput Palladis galetum, quoniam Pallas dicitur instituisse saltationem armatam, ut optime e Dionysio Halicarnassæo observat eruditissimus Franciscus Bianchini in *Historia universalis e veterum monumentis*, nummis

&

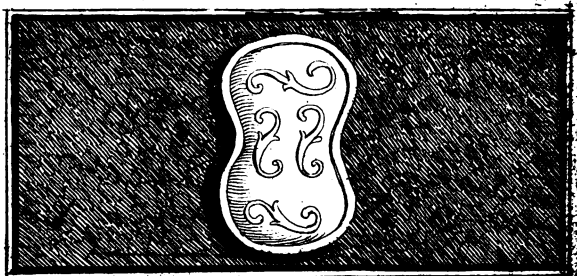
& marmoribus adornata, pag. 294. Hoc modo etiam occurrunt in Antonini nummo Thesauri Ducis Arschotani, tab. XXIII. num. 7.



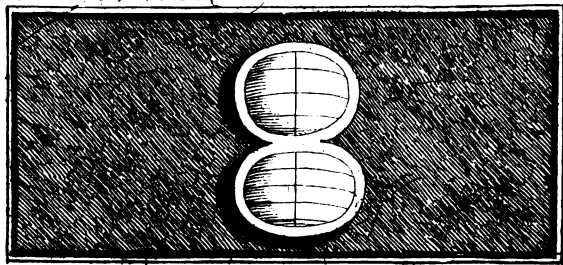
Huic subjungo alium, qui exstat apud Gutherium de *Iure Pontif.* lib. I. cap. II.



Cum Dionysio vero & Plutarcho convenit figura anciliorum in Augustini gemma 152. tom. 1.

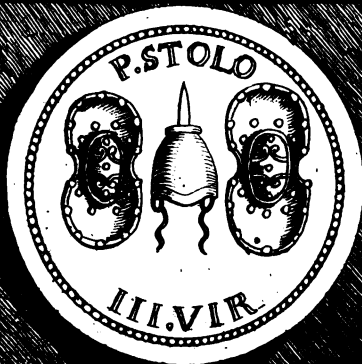


Nec discrepat ab his ancile Salii, quod reperio in ara apud Gruterum, in thesauro inscriptionum, pag. CCCCLXIV. num. 3. hoc modo.



Et in nummo apud Choulum de relig. Roman. pag. 256. ancilia duo ab utraque parte apicis prostant.

In



In hoc tamen nummo apud Gutherium lib. 1. cap. 11. de *Iure Pontif.* ubi etiam extat, ancilia figuram habent *ovalem sine laterum incisione* & sex numero sunt, quæ in Choulii nummo in duo coaluerunt, ita ut alteruter illorum nummum non accurate inspiciens erraverit. Præterea eleganter cum his facit Varro lib. vi. de L. L. pag. 73. *Ancilia dicta ab ancisu, quod ea arma ab utraque parte, ut pelta Thracum, incisa.* Cæterum Petitus in dissert. de *Amazonibus*, cap. 25. conciliare conatur auctorum discrepantiam de anciliorum figura, & putat, Ovidium in ancilis descriptione intelligen-

gendum esse, quasi memoratam *laterum compressionem* non excluderet, sed tantum *angulos*; quod nequaquam probo, nam si Ovidius excludit *angulos*, sequitur, illum quoque excludere *cavitates laterum*, quæ quatuor *angulos* efficiunt.

CAPUT XIV.

Dionysii & Plutarchi narrationes de ancili e calo delapso producuntur. Aliique auctores cum his comparantur. Ancile διοπετὲς unde fuit excogitatum.

PRæcedenti capite etymologiam & figuram anciliorum produxi, hoc dicam, unde Sacerdotes Salii ancilia acceperint, & quis istorum auctor exstiterit, in hac re meliores testes citare non possum, quam Dionysium & Plutarchum, quamobrem historiam illorum verbis descriptam exhibebo. Dionysius Halicarnassæus lib. 11. pag. 130. sequentia habet: Πολλαῖς πάνυ ἔσσις πέλοιταις, μίαν εἶναι λέγουσιν διοπετῆ. εὐρεθῆναι δ' αὐτὴν φασιν ἐν τοῖς βασιλείοις ἔ Νομά, μηδενὸς ἀνθρώπων εἰσπνέγοντ', μηδ' ἔγνωσμένον πρὸ πρὸν ἐν Ἰταλοῖς ποικίλτε σχήματ'.
 ἐξ

ἐξ ὧν ἀμφοτέρων ὑπολαβεῖν Ῥωμαῖς θεό-
 πεμπτον εἶναι τὸ ὄπλον. βεβληθέντα δὲ τὸν
 Νομᾶν ἡμᾶδα τε αὐτὸ φερόμενον ὑπὸ τῶν
 κρατίστων νέων ἐν ἱερῇς ἡμέραις ἀνὰ τὴν πό-
 λιν, καὶ θυσιῶν ἐπετείων τυγχάνειν, δεδοι-
 κότα ᾧ ἐπιβελὰς πὰς ἀπ' ἐχθρῶν καὶ ἀφα-
 νισμόν αὐτῷ κλοπαῖον, ὅπλα λέγουσι πολλὰ
 κατασκευάζαδαι τῷ διοπετεῖ ᾧδρα πλῆσια,
 Μαμορίᾳ πινὸς τὸ ἔργον δημικρῶ ἀναδεξαμέ-
 νῃ, ὥστε ἄσημον γνέσθαι καὶ δυσδιάγνωστον
 πῶς μελλῶσιν ἐπιβελεύειν τὴν ἑ θεοπέμπτῃ
 φύσιν, διὰ τὴν ἀσφάλλακτον τῇ ἀνθρωπί-
 νῳ ἔργων ὁμοιότητα. hoc est: *Valde mul-
 tæ sunt peltæ, quarum unam dicunt de-
 lapsam cælitus, eam repertam esse in
 3 regia Numæ, illatam eò a nemine, ac
 ne visam quidem ad id temporis talem
 formam in Italia. E quibus duobus 4 con-
 jecisse Romanos hoc ancile divinitus ad se
 missum esse, quod cum Numæ vellet per
 urbem festis diebus circumferri a præ-
 stantissimis juvenibus, 5 annuis honora-
 ri sacrificiis, veritum 6 insidias inimico-
 rum 6 furta, ferunt fabricasse mul-
 ta illi similia, usum opera 6 6 industria
 Mamurii cujusdam, ut indiscreta hu-
 mani operis similitudo 7 insidiatoribus
 omnem*

omnem internoscendi divinitus missi ancilis facilitatem adimeret.

Cum hac narratione lubet mihi comparare cæteros auctores, qui anciliorum originem literis mandarunt, Dionysii igitur locum aggredior illustrare.

Dionysii Halicarnassæi comparatio cum aliis auctoribus.

(1) *Valdè multe sunt peltæ.*] *Duodecim*, ut è Plutarcho liquet.

(2) *Delapsam cælitus*] hinc Virgilius l. viii. Aeneid. v. 664. *lapsa ancilia cæto*, & Livius lib. i. ea vocat *cælestia arma*; Statius vero lib. v. sylv. 2. v. 131. *clypeas nubigenas*. Procopius ad Esaiæ 44. *ancilia* quoque vocat ἀγάλματα διοπετῆ. Cæterum doctissimus Stephanus le Moyne in notis suis ad *Var. Sacr.* pag. 366. hoc *ancile διοπετὶς* excogitatum putat ex eo, quod Deus in Scriptura vocetur *clypeus suorum fidelium* & præcipue *Abrahami*, Gen. xv. v. 1. Deus tanquam clypeus fideles suos protegit; sic putabant Romani, hunc clypeum conservare urbem, & se suosque lares tueri.

(3) *Numæ regia*.] Ponitur in regiones urbis

urbis **VIII.** a Victore & Onuphrio Panvinio. Servius in schedis Fuldensibus accurate situm indicat: *Quis ignorat? regiam, ubi Numa habitaverit, in radicibus Palatii, finibusque Romani fori esse.*

(4) *Conjecisse Romanos*] Servius ad Aeneid. **VIII.** §. 664. *cum aruspices respondissent illic fore urbis imperium ubi illud [ancile] fuisset.* Ad Aeneid. **VII.** §. 188. dicit: *Data responsa sunt*, nulla haruspicum mentione facta, ex quo ambiguum est, an a *Diis* an ab *haruspici-bus* responsa data fuerint. Festus enim videtur ad *Deos* referre, cum ait: *U-naque edita vox est.*

(5) *Insidias inimicorum & furta*] Servius l. c. *ne aliquando posset auferri aut ab hoste cognosci.*

(6) *Industria Mamurii.*] Servius l. c. *Diligentia Numæ, adhibito Mamurio fabro, multa similia facta sunt.* Hinc Ovidius lib. **III.** Fast. §. 383.

*Mamurius morum fabræne exactior
artis,
Difficile est, illud, dicere, clausit
opus.*

Et

Et Propertius lib. iv. Eleg. 2. v. 61.

*At tibi Mamuri formæ calator
ahenæ.*

*Tellus artifices ne terat Osca ma-
nus.*

Præterea testatur hoc de Mamurio Bernardus Gamucci in libro, qui inscribitur, *le antichita della citta di Roma*, pag. 130. ubi de vico Mamurri & Saliis agit: *Questo ingegnoso maestro Mamurro troua ancora fra l' altre sue degne inventioni il modo di fabricare quella sorte di scudi da loro chiamati Ancili, i quali erano da dodici sacerdoti di Marte, chiamati Salii, portati in braccio per la citta. nelle solennita di certe feste ordinate da Numa Pompilio, essendo questi vestiti d' una veste depinta con pettorale tutto fregiato d' oro & argento, di preziose gioie ricamato.*

(7) *Insidiatoribus internoscendi facultatem adimeret*] Ovidius:

*Error ut ante oculos insidiantis
eat.*

Festus: *ne internosci cæleste posset.*

Post Dionysium procedit Plutarchus,
qui

qui in vita Numæ Pompilii sic scribit :

Ἐτ' ὁ γόοον Νομᾶς βασιλεύοντ', λοι-
μώδης νόσ' ἐπείχου, τὴν Ἰταλίαν ἐσρόβησε,
καὶ τὴν Ρώμην, ἀθυμῶντων ἧ τ' ἀνθρώπων,
ἰσορεΐται χαλκὴν πέλτην ἐξ ἔραν' καταφε-
ρομένην, εἰς τὰς Νεμᾶ πεσεῖν χεῖρας. ἐπὶ
δ' αὐτῇ θαυμάσιόν ἵνα λόγον λέγεσθαι ὑπὸ
τῷ βασιλέως, Ἡ γερίας τε καὶ τῷ Μυσῶν πυ-
θέσθαι. τὸ μὲν γὰρ ὅπλον ἦκειν ἐπὶ σωτηρίᾳ
τῆς πόλεως, καὶ δεῖν αὐτὸ φερεῖσθαι, γενομέ-
νων ἄλλων ἑνδεκα, καὶ χῆμα καὶ μέγεθος καὶ
μορφὴν ἐκείνῳ ὡς ἀπολησίῳ, ὅπως ἄπερον
εἴη τῷ κλέπτῃ δι' ὁμοιότητα τῷ διοπετῆς ὀπι-
ταχέειν. Quæ verba jure Latio donata sic

se habent : 1 *Octavo anno regni Numæ,*
pestilentia, quæ per Italiam vagaba-
tur, urbem Romam quoque vastabat,
perculsis civibus, tradunt peltam æ-
neam 2 in manus Numæ cælitus delap-
sam. De hac mira prædicasse regem,
ex Egeria se 3 Musis accepisse, esse
ancile id 3 ad salutem urbis missum, 3
servandum cum 4 undecim aliis, quæ pa-
ri figura, amplitudine, 3 forma fa-
cienda erant, ne quis fur commodè pro-
pter similitudinem intervertere cæle-
stia valeret.

E

Plu-

Plutarchi comparatio cum aliis
auctoribus.

(1) *Octavo anno Numæ.*] Festus in
Mamurii & Servius ad lib. *Aeneid.* viii.
v. 664. non designant annum, scri-
bunt enim: *Numa Pompilio regna-*
te.

(2) *In manus Numæ.*] Sulmonensis
vates lib. i i i. Fastor. v. 371. ancile humo
delapsum & postea a Numa sublatum
esse, canit his versibus:

A media cælum regione dehiscere cæ-
pit:

Submisere oculos cum duce turba
suos.

Ecce levi scutum versatum leniter
aura

Decidit. a populo clamor ad astra
venit.

Tollit humo muros cæsâ prius ille
juvencâ,

Quæ dederat nulli colla premenda
jugo.

(3) *Ad salutem urbis missa & servan-*
da] Festus: *Unaquæ edita vox, omnium*
potentissimam fore civitatem, quamdiu
id in ea mansisset. Hinc *Flores* lib. i.
cap.

cap. 2. ancile vocat *secretum imperii pignus*, quoniam fatum imperii in illo consistebat.

(4) *Undecim aliis pari figura*] Ovidius lib. III. Fastor. v. 379.

Tum memor imperii sortem consistere in illo,

Consilium multæ calliditatis init.

Plura jubet fieri simili calata figura;

Error ut ante oculos insidiantis eat.

Festus: *Facta sunt ejusdem generis plura, quibus id misceretur, ne internosci caeleste posset.*

C A P U T X V.

Anciliorum Festum quo mense & quo die celebratum. Mamuralia. Hadriani Iunii error. Festam per quot dies celebrabatur. Recensentur illa qua tempore hujus festi facere non licebat. Salii hoc tempore ancilia feriebant: disquiruntur an pugionibus vel lanceis & virgis illud fecerint. Plutarchus & Dionysius conciliantur.

Anciliorum originem ostendi, superest igitur, ut de solenni festo, in
F 2 quo

quo ancilia circumferebantur, differam. Festum hoc singulis annis celebrabatur, hinc *ancilia* nominantur ARMA ANNALIA, quia quotannis mense Martio movebantur, in vetusto lapide apud Gruterum, pag. CLXXIII. num. 5. sic enim legendum, ut optime vidit Amplissimus Cuperus, lib. IV. *Observ.* c. 2. cum prisca lectio MAGNALIA maxime torqueret Borrichium *de var. L. L. etat.* p. 158. & Menagium in *Amœnitat. Jur. Civ.* cap. 39. pag. 302. Festum ipsis Kalendis Martii mensis incipiebat, quemadmodum liquet e Kalendario membranaceo vetere, quod plerumque Ovidii Fastis adjicitur, in quo hæc ad Kalendas Martias adscripta sunt. FESTVM MARTIS ET IVNONIS. ANCILIA FERVNTVR. Ovidius cecinit, primum festi diem Kalendis Martiis incipere, non vero statim post Kalendas, ut contra Carolum Neapolin recte observat eruditissimus Cuperus, lib. IV. *Observ.* cap. 2. In Kalendario vero sub Constantio Constantini filio circa annum Christi CCCLIV. composito ad septimum Idus Martii anciliorum festum refertur, legitur ibi. VII.

IDVS.

IDUS. ARMA ANCILIA MOVENT. & in eodem Kalendario pridie Idus sive decimo quarto Martii ultimus festi dies ponitur, quoniam habetur MAMURALIA; dies enim ultimus sacer fuit Mamurio, quo Salii laudes illius canebant; Servius ad Aeneid. lib. VII. v. 188. *Cui [Mamurio] 6 diem consecrarunt*; nempe *Mamuralia*. Hinc notandus Hadrianus Iunius, qui in lib. Fastorum ad primum Martii diem sic scribit: *Ancilia arma Martis e cælo lapsa Salii sacerdotes circumferebant, Mamuriumque canebant*. Putat Iunius, Salios primo Martii die laudem Mamurii cecinisse, quod falsissimum est, cum *Mamuralia* in decimum quartum diem incidant, ut e vetusto Kalendario ostendi. Plutarchus in vita Numæ tantum mentem designat: *Τὰς ἱεράς πέλτας ἀναλαβῶσιν ἐν τῷ Μαρτίῳ μηνί. Sacras peltas ferunt mense Martio*. Dionysius Halicarnassæus ait, anciliorum festum in Panathenæa incidere, verba lib. II. pag. 129. sic se habent: *Ἐορτὴ αὐτῶν ἐστὶ πρὸς τὰ Παναθήναια τῷ καλεσμένῳ Μαρτίῳ μηνὶ δημοτελὴς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀγομένη. Eorum [Saliorum] festum*

*stum incidit in Panathenæa mensemque Martium, agiturque publice ad dies aliquot. Per triginta dies ait Polybius in excerpt. legation. cap. 23. Τετρακονθήμερον μὴ μεταβαίνειν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς θυσίας ἐν ᾗ ἂν χώρεα καταληφθῶσιν οἱ Σάλιοι ἔπι. hoc est: Quocunque in loco fuerint deprehensi Salii tempore triginta dierum ejus sollemnitatis, ex eo ne discedant. Porro si Polybius tempus festi vere definivit, nescio quid dicam de Kalendario statim laudato, in quo primus festi dies in VI Idus ponitur, & ultimus sive *Mamuralia* in pridie Idus; sic enim Saliorum festum sex dierum esset, qui numerus maxime a Polybiano discrepat; festum tamen per plures dies quam sex fuisse celebratum, ex eo quoque liquet, quod ad ipsos quinquatrus ab aliis extendatur, qui quinquatrus initium habebant decimo nono Martii, sic Sosipater Charisius lib. 1. Institut. Gram. pag. 62. narrat, ancilia hoc die lustrari solita, verba sunt: *Quinquatrus a quinquando id est lustrando, quod eo die arma ancilia lustrari sint solita.**

Cæterum omne illud tempus, quo ancilia movebantur, infaustum erat, &
 tanta

tanta religio animos hominum obsederat, ut eo nihil publice geri, non castra moveri, non iter suscipi fas esset, & qui hæc negotia fecisset, sacer improbusque habebatur; de itinere non suscipiendo testatur Livius lib. xxxv i i. cap. 33. *Stativa deinde ad Hellespontum aliquandiu habuerunt, quia dies forte, quibus ancilia moventur, religiosi ad iter inciderant.* Hujus festi tempore veteres non suscepisse expeditiones certum est, hunc morem tamen infregit Imperator Otho, ut annotat Suetonius in ipsius vita, cap. 8. *Expeditionem impigre atque etiam præpropere inchoavit, nulla ne religionum quidem cura, sed & motis, necdum conditis ancilibus, quod antiquitus infaustum haberetur.* De hac Othonis expeditione scribit Tacitus lib. i. Histor. cap. 89. hunc in modum: *Fuere qui proficiscenti Othoni moras religionemque nondum conditorum ancilium afferrent.* His igitur festi diebus, quibus non licitum erat expeditionem suscipere, hostemque bello aggredi, opponebantur *præliares dies*, de quibus Festus: *Præliares dies appellantur, quibus*

bus fas est bello hostem laceſſere, erant enim quædam feriæ publicæ, quibus nefas fuit id facere. Inter has ferias publicas numerari quoque poteſt feſtum anciliorum. Præterea his diebus nec Saliis licet exercitum adire, ſic Livius lib. xxxvii. cap. 33. *Iidem dies Publium Scipionem propiore religione, quia Salius erat, diſjunxerant ab exercitu.* Scribit Alſonſus Loſchi in lib. dicto, *Commentari di Roma e ſerie degl' Imperatori.* edito Vicentiæ anno præteriti ſæculi ſexageſimo octavo, pag. 160. Salios quoque, quando exercitus victor rediret, Marti gratias egiffe pro relata victoria tam ſaltatione quam cantu, verba ejus ſic ſe habent: *Diſſero Salii a Saliendo, perche quando ritornavano gli eſerciti vittorioſi li ſacerdoti con ſuoni, ſalti e canti rendevano in quella maniera gratie a Marte delle Vittorie ottenute contro nimici.* Quod ubi legerit, me neſcire fateor, nec factum unquam credo, cum Salii tantum menſe Martio celebrarent feſtum ſtatis diebus.

Ominofum etiam erat tempore hujus feſtiniubere, **Kalendarium vetuſtum.** FE-

STVM

STVM MARTIS ET IVNONIS. ANCILIA
FERVNTVR. NON EST BONVM NVBERE.
Et in Kalendario Thomæ Dempsteri ad
primum Martii legitur. MARTIS. AN-
CILIORVM FESTVM. NEC NVBERE BO-
NVN, QVOVSQVE CONDANTVR. idem
testatur Ovidius lib. III. Fastor. y.
393.

*Nubere si qua voles , quamvis pro-
perabitis ambo ,*

*Differ : habent parvæ commoda
magna moræ.*

*Arma movent pugnam , pugna est
aliena maritis.*

*Condita cum fuerint , aptius omen
erit.*

Immo nec Flaminica Dialis per totum
festi tempus sese pectebat, teste Ovi-
dio l. c.

*His etiam conjux apicati cincta Dia-
lis*

*Lucibus impexas debet habere co-
mas.*

In hoc anciliorum festo Salii ancilia mo-
vebant, vel ut Minucii Felicis verbis in
Octavio, pag. 223. utar. *scuta vetera
circumferebant* per urbem, pugioni-

bus ea percutientes, ut Plutarchus scribit: ἐγχειρδίοις μικροῖς τὰ ὄπλα κρούοντες, *minutis pugionibus ancilia pulsantes*. At Dionysius Halicarnassæus tradit, Salios dextra habuisse *lanceas* vel *virgas*, & gladiis accinctos fuisse: Παρέζωται ἕκαστος αὐτῶν ξίφος, καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ χεὶρὶ λόγχην ἢ ῥαβδον, ἢ ἢ ποιᾷ ἕτερον κρατὲ. id est: *Accincti gladio singuli, dextra tenent lanceam aut virgam aut tale quid*. Ergo ex Dionysii sententia non *pugionibus*, sed *lanceis* aut *virgis* ancilia percutiebant, plane quemadmodum Servius ad Aeneid. lib. vii. v. 188. ait, Salios tempore festi *pellem virgis ferire*, legendum omnino cum nobilissimo Cupero *peltam*; cæterum cum Dionysius mox subjungit, χορείαν καὶ κίνησιν ἐνόωλιον καὶ τὸν ἐν ταῖς ἀσπίσιν ἀποτελέμενον ὑπὸ τῷ ἐγχειρδίων ψόφῳ, εἰς δὲ ταῖς ἀρχαίοις πεκμηριῶσαι λόγους, κέρητες ἦσαν οἱ πρῶτοι κατασηπάμενοι. *Chorem & saltationem armatam, quæ in clypeis crebros gladiolis ciet strepitus, si quid ex antiquis scriptis sumendum est conjecturæ, primi Curetes instituerunt*. Constat, illum indicare, Saliorum

mo-

morem percutiendi ancilia a Curetibus ortum esse, qui eum peragebant in scutis *ἐγχαρδίοις*, *pugionibus*, quemadmodum Dionysius vult, & Plutarchus de Saliis refert: Hinc puto, & Plutarchum & Dionysium verum dixisse, etsi unus scripserit, Salios in percutiendis scutis usos esse *pugionibus*, alter vero *lanceis* aut *virgis*; si enim Salii ritum pulsandi *pugionibus* ancilia a Curetibus acceperunt, verisimile est, illos quoque habuisse ab iisdem morem percutiendi ancilia *lanceis* & *virgis*, cum ipsi Curetes in sua saltatione *pugionibus*, *lanceis* vel *virgis* usi fuerint, quod præclare liquet e nummo Caracallæ, quem peculiari epistola illustravit celeberrimus Patinus, in hoc enim tres Curetes circa Iovem saltantes conspiciuntur, unus eorum *pugione*, alii duo *lanceis* sive *virgis* scuta percutiunt, nummum ipsum hic exhibeo, quoniam epistola illa Patavii impressa in paucissimis reperitur Bibliothecis, & dissertationes istæ epistolicae plerumque negliguntur ob minorem molem, nec ubique prostant.



CAPUT XVI.

Ancilia in Sacrario Martis servata. Sacrarium quid? Acta Apostolica illustrantur. Ancilia & hasta Martia sponte mota quid portendebant? Mansiones Saliorum. Mansiones pro diversoriis vel stationibus. Tomafinus notatur. Ancilia in domo Pont. Max. quando adservata. Saliorum curia ubi sita.

HOC capite perscrutabor, quo in loco ancilia Saliorum per totum anni spatium, priusquam movebantur, servata fuerunt.

fuerunt, & ubinam tempore publici processus singulis noctibus erant. Monumenta antiqua docent nos, ancilia fuisse servata in sacrario Martis Gradivi, cui Salii dicati erant, ut cap. iv. dixi. Hoc antequam clarius probo, demonstrandum est primum, qualis locus apud veteres *Sacrarium* fuit; Isidorus lib. xv. Orig. cap. 5. *Sacrarium proprie est locus templi, in quo sacra reponuntur.* Hinc a Cyrillo in glossis exponitur per *ισοθήκη*, repositorium rerum sacrarum. Legitur in iisdem glossis. *Sacrarium, ναϊσκάριον.* id est parvum templum, ut etiam erant illi *ναὶ ἀργυροὶ Ἀρτέμιδος*, in Act. Apostol. cap. xix. v. 24. quæ verba doctissimus Beza intellexit de nummis, in quibus templum Dianæ percussum erat, cum revera fuerint *ναῖδια ἀργυρεά*, *ædicolæ argenteæ*, quæ artificium templi Ephesini referebant, ut optime observavit ad hunc locum magnus Casaubonus, in quibus Dianæ icuncula posita erat, eadem fere figura, qua nobis talem ædiculam æneam exhibet Nicolaus Chevalier in libello, cui titulum imposuit, *Remarques sur la*

la piece antique de bronze, pag. 81. Sed redeo ad glossas; Philoxeno *vaioná-ερον* est *ædicula*, *facellum*; ergo *Sacrarium* est ædes parva, juxta templum vel in illo constructa, sive sacra cella, in qua res sacrae occludebantur. Illud hic notandum est, quod *Sacrarium* non tantum in templo, sed & in privato ædificio esse possit, Ulpianus *l. 9 § 2. D. de rer. divis.* scribit: *Sacrarium est locus, in quo sacra reponuntur: Quod etiam in ædificio privato esse potest: Et solent, qui liberare eum locum religione volunt, sacra inde evocare.* *Sacrarium* igitur Martis fuit in ipsius templo locus, ubi sacrae res exstabant, inter quas ancilia numerabantur, Servius tamen ad *Aeneid. viii. v. 664.* tradit, ancilia in *templo Martis* locata fuisse, ad *Aeneid. vero vii. v. 603.* accuratius locum describit, eum vocans *Sacrarium Martis*.

Hæc ancilia, indicto bello, ibi movebantur, testante Servio *l. c.* ad verba Virgilii

----- *cum prima movent in praelia Martem.*

Mo-

Moris, inquit, fuerat, indicto bello, in Martis sacrario ancilia commovere. Immo non tantum ancilia, sed & hastam Martis movebant, idem præstantissimus Grammaticus ad Aeneid. lib. viii. v. 3. Is qui belli susceperat curam, [Lipsius ad Tacitum Consulem intelligit] Sacrarium Martis ingressus, primo ancilia commovebat, post hastam simulacri ipsius, dicens MARS VIGILA. Si vero ancilia sponte sua essent mota, bellum futurum indicabant; hinc ut prodigium notatur a Iulio Obsequente, cap. 104. Ancilia cum crepitu sua sponte mota. Hoc scilicet factum est ante finem Cimbrici belli, sic epitome Liviana 68. Ancilia cum strepitu mota esse, antequam Cimbricum bellum consummaretur, referuntur. Schefferus mavult apud Iulium Obsequentem legere cum strepitu, mihi proba lectio cum crepitu videtur. Præterea, quemadmodum ancilia sic & hastas Martias in sacrario sponte motas bellum prædicere, opinio erat, legitur in vetere Senatus-consulto apud Gellium lib. iv. Noct. Attic. cap. 6. QVOB C. IVLIVS. L. P. PONTIFEX. NVNCIAVIT.

VIT. IN. SACRARIO. IN REGIA. HASTAS. MARTIAS. MOVISSE. DE. EA. RE. ITA. CENSERVNT. De hoc motu loquitur quoque Iulius Obsequens, cap. 104. *Hastæ Martis in regia sua sponte motæ.* Redeo ad ancilia, quæ imperator Heliogabalus e Martis sacrario transferre voluit in templum Dei Heliogabali, quod Romæ ædificarat, narrante Aelio Lampridio in illius Imperatoris vita.

Superest, ut dicam, quo in loco ancilia tempore publici processus nocte erant. Cum per plures dies ancilia circumferrentur, neque singulis vespers ad *Sacrarium* Martis custodiæ annuæ destinatum referri possent, ædificia struxerunt, in quibus ancilia tempore hujus festi nocte custodiebantur, Salii pernoctabant, & genio indulgebant; hæc ædificia appellantur *Mansiones* in vetusta inscriptione apud Ferretium, Mus. Lapid. pag. 11. & Gruterum, pag. CLXXIII. num. 5.

MANSIONES. SALIORVM. PALATINORVM. A
VETERIBVS.

OB.

OB. ARMORVM. ANNALIVM. CVSTODIAM.
CONSTITVTAS

LONGA. AETATE. NEGLECTAS. PECVN. SVA.
REPARAVERVNT.

PONTIFICES. VESTAE. V. V. C. C. PRO. MAGI-
STERIO.

PORTI. ACILII. LVCILLI. VITRASII. PRAETES-
TATI.

V. V. C. C.

Sic primus *in* MANSIONES in hoc lapi-
de explicavit eruditissimus Cuperus
lib. IV. *Observ.* cap. 2. Olaus Borri-
chius enim in *Antiq. Urb. Rom. fa-*
cie, cap. 12. vult, MANSIONES ibi
esse *domunculas* Saliorum ad sacra-
rium constructas. Attamen ne quis dubi-
tet, ædificia dici MANSIONES, in qui-
bus homines pernoctabant, id clarius
demonstrabo. *Manere* pro *pernoctare*
apud optimos linguæ Latinæ auctores
in usu esse, satis demonstravit celeberr-
mus Salmasius ad Capitolini Antoni-
num Philosophum, hinc *Mansiones* sunt
diversoria, in quibus viatores noctu se
recipiebant, sic occurrit in *ἐμπεραφῆ* apud
Pignorium, lib. *Symbolar. epistolic.* epist.
27. quæ exstat in æde D. Floriani.

G

MAR.

MARTINA CHARA CONIVX
 QVAE
 VENIT DE GALLIA PER MAN-
 SIONES
 L. VT COMMEMORARET
 MEMORIAM MARITI SVI
 BENE QVIESCAS. DVLCSIS-
 SIME
 MI MARITE.

Cæterum pro militum receptaculis legitur apud Ambrosium in Psalm. cxviii. *Si alio ambulaverit itinere, annonam non accipit, mansionem paratam non invenit.* Huc quoque referendæ sunt MANSIONES ALBANÆ in regione secunda Rufi & Victoris. Quemadmodum *Saliorum Mansiones* in vetusto lapide occurrunt, sic & Isis ministri sua ædificia *Mansiones* dicta habuerunt, ut Salmasius ad Spartiani Caracallam observat e sequenti inscriptione:

PRO SALVTE. DOMVS. AV-
 GVSTAE.
 CORPORA. PAVSARIORVM. ET
 ARGENTARIORVM. ISIDI
 ET. OSIRI MANSIONEM
 AEDIFICAVIMVS.

Hanc

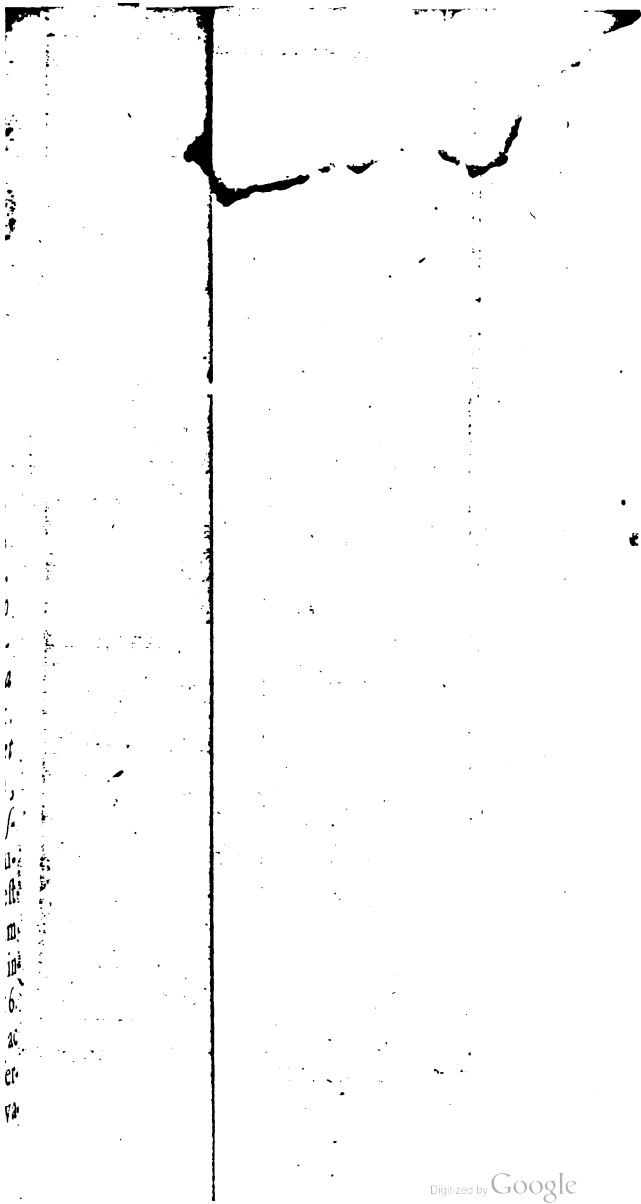
Hanc inscriptionem exhibet quoque Tomasinus *de donariis Veter.* cap. 3. cum hac differentia, pro AVGVSTAE habet AVGVSTI, pro CORPORA EX. CORPORE, pro PAVSARIORVM PAVSANIORVM, aitque, eam Romæ erutam anno 1634. cum tamen Salmasius anno 1620. in notis ad Caracallam Spartiani eam edidisset.

Porro nobilissimus Cuperus lib. IV. *Observ.* cap. 2. observat, ancilia per unam noctem vel forte plures in domo Pontificis Maximi servata, dum circumferebantur; sic Dion Cassius lib. XLIV. refert inter prodigia, quæ eadem Cæsaris præcesserant ea nocte, quam eades secuta est, sonitum anciliorum in summi Pontificis domo: *Πρὸς γὰρ ὁπλὸς πρὸς Ἀρεῖα παρ' αὐτῷ τῷ π, ὡς καὶ Ἀρχιερεὶ κατὰ τὴν πάτερων κείμενα, ψόφον δ' ἔνυκτος πολλὴν ἐποίησαν.* id est: *Præterea arma Martis, quæ secundum instituta majorum tunc apud ipsum summum pontificem reposita erant, noctu sonitum dederrunt.* Convenit eleganter hic locus cum vetusto Kalendario, quod edidit Lambecius tom. IV. *Biblioth. Vindobon.* quoniam *Mammuræ* in eo exponitur ad

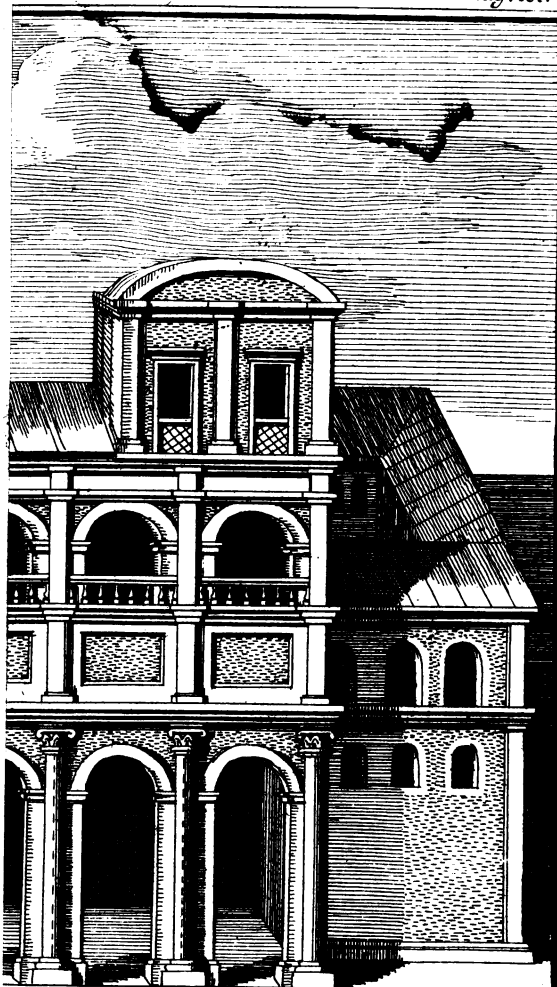
diem xiv. Martii sive pridie Idus ; Cæsar vero ipsis idibus trucidatus est ; ergo mos fuit , ut , si non reliquis , saltem ultimo festi die ancilia in Pontificis Maximi domo deponerentur , & sequenti die forsan in sacrario Martis conderentur.

Præter has mansiones Sacerdotes Salii habuerunt *Sacrarium* in monte Palatino, unde *Palatini* cognominati, ut cap. v. dixi, in quo præter alia instrumenta sacra adservabatur Romuli lituus auguralis, Valerius Maximus lib. i. c. 8. exemp. ii. *Deusto Saliorum* SACRARIO, nihil in eo præter lituum Romuli integrum reperi-
tum est. Hoc sacrarium ab aliis *curia Saliorum* appellatur, sic Cicero lib. i. de Divinat. cap. 17. ait: *Cum situs esset* [Romuli lituus] *in CURIA Saliorum, quæ est in palatio, eaque deflagravisset, inventus est integer.* Audi causam, ob quam lituus conservatus est hoc incendio, & ride superstitionem Jacobi Lauri, qui hoc modo scribit in *Antiq. Urb. Splend.* part. ii. pag. 56.
„ Inventus est lituus incombustus ac
„ integer, a dæmone quidem præser-

„ va-



u
a
st
f
u
st
m
in
6
ac
er
v



NTE PALATINO.

,vatus, ut nefariam augurandi disci-
 ,plinam, quæ impie lituo fiebat, mi-
 ,seris Romanis suaderet.

Curia hæc posterioribus temporibus
 instaurata est, quoniam Victor in re-
 gione decima, quæ est *Palatium*, CV-
 RIAM SALIORVM ponit, cum longe an-
 tea deflagrasset; Victorisenim descriptio
 XIV. regionum Augusti tempora spectat,
 quandoquidem ille, Suetonio teste, Ur-
 bem in regiones XIV. divisit, ideoque
 Augusti ævo sine dubio instaurata existi-
 tit. Situm hujus curiæ certum indicari
 non posse, putat Nardinus lib. VI. *Rom.*
Vet. cap. 12. at Olaus Borrichius in
Antiq. Urbis Rom. facie, cap. 12. con-
 jicit, hoc *Sacrarium* sive *curiam* fuisse
 in *vico Curiarum Veterum*, & quidem
 in *abdito Curia Veteris*. Iacobus Lau-
 rus in *Antiq. Urb. Splend.* part. II.
 pag. 56. *curiam* quoque in monte Pa-
 latino constituit, & ex illo delineationem
 hujus curiæ produco, non dico veram,
 quandoquidem credo, Jacobum Lau-
 rum ex ingenio delineavisse hoc ædifi-
 cium, ut pleraque sua sunt fictitia.

CAPUT XVII.

Salii quomodo ancilia gestabant. Lucanus & Statius explicantur. Gemma illustratur. Ancilia loris tenebant: Lubini error indicatur. Corona Saliorum sutiles: Iustini Philosophi locus emendatur & illustratur.

Dionyſius Halicarnaſſæus ſcribit ,
Salios ſiniſtra manu ancilia tenuiſſe ; alii vero volunt , illos ancilia collo portaiſſe , ſic Lucanus lib. 1. v. 603.

----- *Salius læto portans ancilia collo.*

Læto collo ait , quoniam in portandis hiſce ſcutis ſaltantes & canentes ſe lætos oſtendebant ; & idem poëta lib. IX. v. 460.

----- *de lapſuque celo*

Arma timent gentes , hominumque erepta lacertis

A Superis demiffa putant. Sic illa profecto

Sacrificio cecidere Numæ , quæ læta juventus

Patritia cervice movet : ----

Præ-

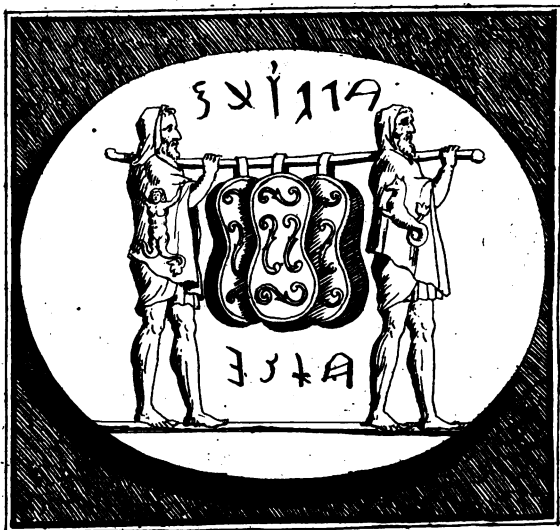
Præterea hujus ritus meminit Statius, qui lib. v. sylv. 2. v. 129. ad Crispinum canit:

---- *humeris quater arma Quiri-*
nus,

Qui tibi tam tenero permisit plaude-
re collo

Nubigenas clypeos. ----

Hic Crispinus dicitur portasse ancilia *tenero collo*, quoniam in juventute inter hos sacerdotes coöptatus erat; juvenes enim Salii fiebant, ut cap. ix. dixi. Cum prædictis convenit Lactantius lib. i. de fals. Relig. cap. 21. *Quid de scutis jam vetustate putridis dicam? quæ cum portant; Deos ipsos se gestare humeris suis arbitrantur.* In gemma vero sæpius laudata Salii duo tunica indutrie picta induti capite velato exstant, qui baculum oblongum humeris gestant, a quo sex ancilia loro sibi invicem alligata dependent, in gemma antiquis literis Etruscis inscriptum est *Ancilium*; sed exhibebo ipsam gemmam ex Augustini *Gemm. & Sculptur. Antiq.* tom. i. num. 152.



Augustinus notat, Salios hos non saltare, quemadmodum moris erat, nec percutere scuta; sed quam ob causam scuta non pulsant, filet vir doctus; mea sententia est, gemmam non ipsos sacerdotes Salios at illorum ministros representare, qui clypeos suspensos baculo vel conto portant; auctor mihi hujus opinionis est Dionysius Halicarnassæus, qui lib. 11. tradit hunc ritum: Πέλτας ὑπερέται πινές αὐτῶν ἡρτημένα

μίνες ἀπὸ κενυόνων κομίζουσι. *Peltas ministri ipsorum contis suspensas ferunt.*

Cæterum, Salios ancilia loris tenuisse, verisimile est, & huc respexit Iuvenalis sat. 11. v. 125.

Arcano qui sacra ferens nutantia loro

Sudavit clypeis ancilibus.-----

Quæ verba Lubinus male intellexit de statua, cui intrinsecus lorum annexum erat, quoniam *sacra arcano loro* sunt ancilia.

Cum jam dies festos transegissent, & per omnes Urbis regiones ancilia circumgestassent, in sacrarium Martis ea condebant, hoc peracto epulabantur, & coronas capite detractas in pulvinar Martis conjiciebant, docet hæc solennia insignis Iulii Capitolini locus in vita Antonini, cap. 4. *In Saliatu omen accepit imperii, coronas omnibus in pulvinar ex more jacentibus aliæ aliis locis hæserunt, hujus velut manu capiti Martis aptata est.* ὁ πᾶν Salma-
sius ad hunc locum annotat, veteres solitos fuisse coronas & omne genus florum in Divorum pulvinaria & statuas

conjicere, quod confirmat Iustini Philo-
sophi verbis in apologet. 11. Ὅτι μὴ τὰς
αὐτὰς ὑμῖν σέβομεν θεοὺς, μηδὲ τοῖς ἀποθανόν-
τος, καὶ κνίσας καὶ ἐν γαφαῖς στέφανος καὶ
θυσίας φέρομεν. id est: *Quoniam non colimus*
eosdem Deos, neque mortuis libationes
& suffitus facimus, neque pictis coronis
& sacrificiis veneramur. Hic locus in
mendo cubat; Sagittarius in Dissertat.
de Natalit. Martyr. pag. 124. legit ἐν
παφαῖς στέφανος. Quasi Iustinus loque-
retur de coronis, a veteribus Christianis
ad defunctorum tumulos deferri solitis.
At præstantissimus Salmasius recte corri-
git ἐν παφαῖς στέφανος pro ἐν γαφαῖς,
nam στέφανοι ἐν παφαῖς sunt iidem, qui
παντοὶ στέφανοι *sutiles coronæ*, & procul
dubio Iustinus ad Saliorum coronas re-
spexit, quæ *sutiles* fuerunt, testis
omni exceptione major est Plinius lib.
xxi. Nat. Histor. cap. 3. *Sutiles*, inquit,
Saliorum sacris invenimus & solennes
cænis coronas.

C A P U T XVIII.

Saliorum saltatio ubi fiebat; an in armilustrio saltabant disquiritur: Alexander Donatus notatur. Saliorum saltatio describitur: Saliares insula unde dicta: Salisubfuli an Salii appellati: Scaliger & Muretus reprehensi. Caecilius emendatur. Subfiles quales res: Vossius laudatur.

ANcilibus Saliorum conditis, de illorum saltatione agemus, nam ut eleganter ait Lucianus *de saltatione*, tom. I. pag. 793. *Επὶ τῷ τοῖς δίκαιον μὴ δεῖ Ῥωμαίων ὀρχήσεως ἀμνημονεῖν, ἣν οἱ εὐγενέστεροι αὐτῶν, τῷ πολεμικωτάτῳ τῷ Θεῶν Ἄρει, οἱ Σάλιοι καλεῖμενοι, ἱερωσύνης ἣ τῷ ὀνόματι, ὀρχῶνται σεμνοτάτην τε αἶμα καὶ ἱερωτάτην.* *Præter hæc æquum est, ut neque Romanæ saltationis obliviscamur, quam Romanorum nobilissimi quique, Marti Deorum bellicosissimo, qui Salii vocantur, quod est sacerdotii nomen, gravissimam & religiosissimam exercent.* Sed primum loca, in quibus saltabant, indicabimus: Plutarchus in vita Numæ & Livius lib. I. cap. 20. dicunt, eos *per Urbem* ivisse cum

cum tripudiis solennique saltatu, & nullam locorum peculiarium mentionem faciunt; Dionysius Halicarnassæus vero lib. 11. Ant. Rom. quædam loca designat, nempe forum, Capitolium, & alia, verba ipsius sunt: Διὰ τὴν πόλεως ἄγχι τὰς χορὰς εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ Καπιτώλιον, καὶ πολλὰς ἄλλας ἰδίαις τε καὶ δημοσίαις τόποις. id est: *Per Urbem choreas ducunt usque in forum & Capitolium, aliaque loca multa tam privata quam publica.* Inter alia Salii quoque saltabant in Comitio, quemadmodum Varro lib. 1v. de L. L. scribit: *Salii a saltando, quod facere in comitio sacreis quotanneis & solent & debent.* Hoc Comitium locus fuit in foro & quasi pars fori Romani, incipiens a porta Palatii & desinens apud ædem Divæ Mariæ novæ, ut ait Marlianus lib. 111. *Topograph. Rom.* cap. 20. Cæterum Donatus in *Rom. vet. ac nov.* pag. 710. locis, in quibus Salii saltabant, adnumerat Armilustrium, de quo Varro lib. v. de L. L. *Armilustrium ab eo quod in armilustrio armati sacra faciunt. nisi locus potius dictus ab his. sed quod de his prius. Id ab luendo aut*

aut lūstro id est quod circumibant ludentes ancilibus armati. Hinc putat Donatus, *Armilūstrum* dictum, quod Salii illud armati circumirent. Sed Varro non loquitur hic de *Saliis*, sed *militibus armatis & saltantibus*, qui xix. Octobr. festum *Armilūstrum* celebrabant, ut optime animadvertit Nardinus in *Rom. Vet.* pag. 1391. quem sequitur vir stupendæ eruditionis Joannes Georgius Grævius in Præfat. tom. ix. *Thes. Antiq. Roman.* præfixa, pag. 1. Hi enim milites armati clypeis, hastis, & pugnionibus imaginariam pugnam exercebant, qualem eleganter describit Claudianus de vi. Consulatus Honorii, v. 622.

*Armatos hic sæpe choros, certa que
vagandi*

*Textas lege fugas, inconfusosque re-
cursus,*

*Et pulchras errorum artes, jucun-
daque Martis*

*Cernimus: insonuit cum verbere si-
gna magister,*

*Mutatos edunt pariter tot pectora
motus,*

In

In latus allisis clypeis , aut rursus in altum

Vibratis : grave parma sonat , mucronis acutum

Murmur , & , umbonam pulsu modulante resultans ,

Ferrens alterno concentus clauditur ense.

Pergo ad Saliorum saltationem, quam nobis depingit Seneca epist. xv. *Sunt exercitationes & faciles & breves , quæ corpus & sine mora laxent , & tempori parcant : cujus præcipua ratio habenda est. Cursus , & cum aliquo pondere manus motæ , & SALTUS , vel ille , qui corpus in altum levat , vel ille , qui in longum mittit , vel ille , ut (ita dicam) SALIARIS , vel (ut contumeliosius dicam) fullonius.* Seneca saltum Saliarem eundem facit cum fullonio, hoc est, cum eo motu, quo fullones in conciliandis vestimentis utuntur, qui fiebat sublatiis pedibus & alternantibus, idem idem repetitis; hinc Plutarchus his verbis saltum describit: Κινῆνται Ἰταρπῶς ἑλγυρῶς, καὶ μεταβολὰς ἐν ῥυθμῷ πύχθοντες καὶ πυκνότητι μετὰ ῥώμης καὶ καφότητος διὰ δίδοντες.

us. Quæ Latine sic se habent: *Movēbantur eleganter celeriter atque confer-tim orbes implicantes & evolvētes, multumque in eo roboris & agilitatis ostēdentes.* Porro saltus hic ad tibiam peragebatur & per vices, aliquando enim omnes Salii, aliquando quidam ex illis saltabant, teste Dionysio Halicarnassæo lib. II. Κινῶνται πρὸς αὐτὸν ἐν ῥυθμῷ τὰς ἐνο-
πλίαις κινήσεις, τότε μὲν ὅμα, τότε ἡ ἀντα-
λάξ. *Ad tibiam rhythmico motu in armis sese motant, nunc simul, nunc per vi-ces.* Hujus quoque saltationis meminit Venusinus lyricus lib. I. oda 36.

Neu morem in Saliū sit requies pedum.

Et lib. IV. oda I.

--- pede candido

In morem Saliū ter quatient hu-mum.

Ab hoc saltu insulæ quædam dictæ sunt *saliaræ*, quoniam in symphonia cantu ad iectum modulantium pedum movebantur, ut auctor est Plinius lib. II. Nat. Hist. cap. 95. Et Salii ipsi a Virgilio vocantur *Salii exsultantes*, & a Catullo epigram. 17. *Salisubsula*, si pro-

proba lectio est in his versibus, quibus
poëta alloquitur Coloniam:

*Sic tibi bonus ex tua pons libidine
fiat,*

*In quo vel Salisubfuli sacra susci-
piunto.*

Scaliger ad hæc: „Omnes ludii & sal-
tatores, qui ad cantum & tibiam in
„facris ludunt, *Salii* & *Salisubfuli*
„dicuntur. Verum quidem est, istos
ludios dictos fuisse *Salios*, sed *Salisub-
fulos* non credo. Scaliger ad stabilien-
dam suam sententiam hunc Pacuvii
versiculum adducit:

*Pro imperio sic Salisubfulus vestro
excubet.*

Et cum Mureto vult, Pacuvium
in hoc versu appellasse *Salisubfulum*
Martem, & proinde ipsius sacerdotes
recte a Catullo dici *Salisubfulos*; cum
tamen iste versus [teste Isaaco Vossio in
notis ad Catullum] nusquam alibi
extet, nec Pacuvium sed Muretum
auctorem habeat. Legit igitur Vossius
Catulli versum hoc modo:

*In quo vel Salii subfiliis sacra susci-
piunto.*

Quid

Quid vero sint *subfiles* tradit Festus; *Subfiles sunt*, inquit, *quas aliter ipsiles vocant, lamellæ necessariae sacris, quæ ad rem divinam conferre dicuntur maxime specie virorum & mulierum.* Idem fere scribit in *Ipsullices*. Hinc observat eruditissimus Vossius, Salios in ponte Sublicio saltantes suis sacris adhibuisse istiusmodi bracteas vel lamellas *subfiles* dictas, in quibus Deorum heroumque imagines expressæ erant, plane quemadmodum apud Athenienses in Minervæ peplo exstabant θεῶν ἐκτυπώματα καὶ δαίκηλα.

C A P U T X I X.

In veram etymologiam τῆ Axamenta inquiritur: Glossarium tentatur. Axamenta quoduplicita: Glossarium illustratur. Axamentorum auctor Numa Pompilius: Festus corrigitur. Axamenta erant obscura: istius obscuritatis causa indicatur.

A Saliorum saltu transeo ad ipsorum carmina, quæ tempore festi canebant, & *axamenta* nominabant, cujus vocis originem primum investigabo. Nobilissimus Scaliger in conjectan-

H

Var-

Varron. pag. 121. *assamenta* scribit, & deducit ab *assando*, *assare* est in unum solum hominem poëma condere, talia erant *assamenta Ianualia*, *Iunonia*, *Minervia*, quæ in singulos Deos erant conscripta. Idem vero Scaliger ad Festum & Turnebus lib. xxii. *Advers.* cap. 25. volunt, *axamenta* dicta esse ab *axare*, id est *nominare*, Glossæ veteres: *Anaxant*, ἄνωμαλοι, vel legendum *adaxant*, vel simpliciter *axant*. Denique addit doctissimus vir tertiam etymologiam ab *axibus* sive tabulis, in quibus illa carmina describebantur, ut Græci leges suas ἐν τοῖς ἄξωσι. „Quia enim „legitime, inquit ὁ πάνυ, concepta „erant illa carmina, propterea non minus ediscebantur a Saliis, quam a leguleiis actiones & formulæ juris. Prima etymologia ab *assare* non video unde probari possit, cum carmina Saliaria non in unum solum hominem composita erant, sed in *universos homines*, ut Festus in *Axamenta* scribit. Secundam quod attinet ab *axare*, ea quodammodo admitti potest, quoniam in axamentis nominabantur & celebrabantur nomi-

mi-

mina hominum quorundam vel Deorum. Tertia ab *axibus* verissima mihi videtur, ob rationes a Scaligero productas, & præterea quoniam ipse Cicero alibi dicit, carmina Saliaria tanquam legitimas formulas a pueris prætextatis recitari solita. Hanc ultimam mecum agnoscit eruditus Horatii interpres Dacerius ad lib. 11. epist. 1. §. 85.

Pergamus jam ad ipsa *axamenta*, quæ Dionysius Halicarnassæus appellat *πατέρες πνὰς ὕμνους*, *patrios quosdam hymnos*. Horum enim nonnulla in Deorum, nonnulla in hominum laudem composita, quæ nominibus distinguebantur; quæ vero in homines composita erant *axamenta* dicebantur, quæ in Deos ab illorum Deorum nominibus, fundus hujus opinionis est Festus: *Axamenta dicebantur carmina Saliaria, quæ a Saliis sacerdotibus componebantur in universos homines. Nam in Deos singulos versus facti, a nominibus eorum appellabantur, ut Ianualii, Iunonii, Minervii.* Hæc carmina Saliaria in glossario Cyrilli hoc modo exponuntur. *Axamenta; τίχοι ἐπὶ θυσίων ἑξακλίεσ.*

Notandum hic, Glossographum sequi Virgilium, qui Salios Herculi adtribuit, cum proprie Martis sacerdotes fuerint. Hinc patet, Glossographum per *Salios* apud poëtam intellexisse sacerdotes καὶ ἐξοχὴν *Salios* dictos, contra sententiam aliorum, qui *Salios* in Virgilii loco generali significatione accipiendos esse censebant pro quibusvis saltantibus sacerdotibus.

Primus horum carminum auctor fuit Numa Pompilius, qui, cum Saliorum collegium instituisset, carmina illa composuit, testatur hoc Cicero lib. III. de Orator. cap. 51. *Summa vis carminibus est aptior, & cantibus, non neglecta, ut mihi videtur, a Numa, rege doctissimo, maioribusque nostris, ut epularum sollennium fides, ac tibiæ, Saliorumque versus indicant.* Hinc Varro lib. VI. de L. L. regnum Numæ vocat *fontem in carminibus Saliorum*, & ait, carmina illa *habere septingentos annos*, id est ante septingentos annos a suo tempore numerandos ortum habuisse; rotundum vero numerum posuit, cum suo tempore septingenti anni non-

nondum lapsi fuerint a Numæ imperio. Hujus intervalli meminit quoque Romanorum doctissimus aliò loco, cum scribit: *Cur scriptoris industriam reprehendis, qui herois tritavum atavumque non potuerit reperire, quum ipse tui tritavi matrem non possis dicere. Quod intervallum multo propius nobis, quam hinc ad initium Saliorum, quo Romanorum prima verba poëtica dicuntur Latina.* Concluderet forsan aliquis e Festo, sacerdotes ipsos postea carmina illa composuisse, cum hæc apud Grammaticum legerit: *Axamenta dicuntur carmina Saliaria, quæ a Saliis sacerdotibus componebantur.* Sed locus est corruptus, ut acute vidit Dacérius, qui pro *componebantur* legit *canebantur*. Quandoquidem non. verosimile est, si ipsi Salii *axamenta* componerent, illa carmina a sacerdotibus non fuisse intellecta; immo Salii ne quidem potestatem habebant ea mutandi, multo minus componendi, testis est Alexander ab Alexandro lib. 1. *Gen. Dier.* cap. 26. Cæterum carmina hæc tantæ obscuritatis erant, & tam obso-

leta ab ætate Numæ vocabula continebant, ut Salii ipsi vix ea intelligerent, quamobrem Quintilianus lib. i. cap. xi. *Saliorum carmina vix sacerdotibus suis satis intellecta, mutari vetat religio, & consecratis utendum est.* Hinc non sine ratione Horatius sciolum quemdam perstringit, qui putabat, se solum intelligere Saliorum carmina, lib. i. epist. 2. v. 85.

Iam Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud

Quod mecum ignorat, solus vult scire videri.

Symmachus etiam, quemdam archaismi affectatorem deridens, ait lib. iiii. epist. 44. *Si tibi vetustatis tantus est amor, pari studio in verba prisca redeamus, quibus Salii canunt, augures avem consulunt & decemviri tabulas condiderunt.* In hoc loco verba prisca sunt verba subobscura Marti consecrata, quæ Sidonius Apollinaris verba Saliaria appellavit lib. viii. epist. 16. *Unde enim nobis illud loquendi tetricum genus ac peranti-quum? Unde illa VERBA SALIARIA,*
vel

vel Sibyllina, vel Sabinis abusque Curibus accita? quæ magistris plerumque reticentibus promptius Fecialis aliquis, aut Flamen, aut veteranus legalium questionum ænigmatista patefecerit? Ad quæ lege, quæ pro-
duxit Savaro. Non vero mirum est, Sa-
lios carmina illa non intellexisse, cum
fuerint exarata prisca lingua Latina,
quæ cum rege Numa Sabinis abusque
Curibus accita, ut Sidonius loquitur,
qua incondita lingua vetustissimi Italiæ
populi utebantur, Isidorus lib. ix. Orig.
cap. i. Prisca lingua est, qua vetustis-
simi Italiæ sub Jano & Saturno sunt usi
incondita, ut se habeant CARMINA SA-
 LIORUM. Legi in *Novis Reipublicæ lite-*
rariæ de anno 1699. mense Junio episto-
 lam Abbatis *de la Charmoye* ad Abbatem
 Nicasium, in qua compendium Operis
 sui de *Origine gentium* tradit, & inter
 alia pag. 636. vult, Romanos accepisse
 Salaria carmina ab Umbris & Sabinis,
 quæ carmina cum continerent multa vo-
 cabula Celtica, proculdubio Romani
 postea quædam Celtica in sua lingua
 reservarunt.

CAPUT XX.

Saliari carmine nomen alicujus canere unde ortum fuit demonstratur: Mamurii Veturii nomen in illo carmine: Cuperus laudatur. Mania mater Larum, Lucia Volumnia, Ianus, Iupiter Luceius cantati: Alexander ab Alexandro notatur. Venerem nominare in Saliari carmine non licebat: Augustus, Germanicus, Verus Caesar in carmine Saliorum memorati. Dion Cassius illustratur.

Antiquitus religioni habebatur, pæanem in mortalium honorem canere; hinc Aristotelis calumnia ipsi prope exitialis orta, nempe quod diceretur pæanem in Hermiam composuisse. Postea vero adulescentes talibus hymnis viros principes celebrarunt, quæ res erat quasi tacita in numerum Deorum relatio. Primus omnium fuit Lyfander, cui *παιᾶνες ἠθροσαν*, teste Plutarcho in ejus vita. Ab hoc igitur ritu Romæ mos invaluit, ut illustrium virorum nomina Saliaribus carminibus canerent; hoc verum esse antiquissimis exemplis probabo, & primo loco Mamurium Veturium anciliorum fabrum
ad-

adducam, qui, volente Festo in MAMURII, *præmii loco petiit, ut suum nomen inter carmina Salii canerent*, quod peractum est, nam ipsius nomen frequenter in cantibus Saliaribus recitatum, unde Ovidius cecinit lib. III. Fastor. v. 259.

Quis mihi nunc dicet, quare celestia Martis

Arma ferant Salii, Mamuriumque canant.

& v. 389.

Tum sic Mamurius : merces mihi gloria detur,

Nominaque extremo carmine nostra sonent.

Inde sacerdotes operi promissa vestusto

Premia persolvunt, Mamuriumque canunt.

Ex his doctissimus Cuperus lib. IV. *Observat.* cap. 2. non inconcinne concludit, carmen Saliare in varias partes fuisse divisum, & eas partes singulis diebus cantari solitas, non vero uno die totum carmen, atque ita *extremum carmen* apud Ovidium incidet in ulti-

mun festi diem sive *Mamuralia*, quo die laudes Mamurii recitabant.

Præter hunc Mamurium Mania mater Larum & Lucia Volumnia his carminibus celebratæ sunt, indicante Varone lib. viii. de L. L. *Videmus Maniam, matrem Larum, & Luciam Volumniam, Saliorum carminibus appellari.* Præterea Salii non filebant de Iano, nam Macrobius lib. i. Saturnal. cap. 9. scribit: *Saliorum quoque antiquissimis carminibus Deorum Deus canitur.* Merula ad fragmenta Ennii pag. 82. legit *Divom Deus*, & putat, Macrobius respicere ad carmen hoc Saliare apud Varronem lib. vi. de L. L. *Divum exta cante, DIVUM DEO supplice cante.* Heic *Deorum Deus* Ianus est, quem Salii in carmine *Ianes* pronuntiabant, ut observat Edmundus Dickinsonus in diatriba *de Noë in Italiam adventu*, pag. m. 155. immo & *Eanus* audiebat, Tertullianus alibi: *Exceptus à Iano, vel ut Salii volunt, EANO.* Hinc & ipsi Salii dicti *Ianes* vel *Eani*, vide Vossium lib. iv. *Inst. Orat.* cap. i. sect. 7. Referebant quoque in fine carmi-

minum verbis subobscuris Lucetium Iovem, aliosque Deos, excepta Venerere, quam in carminibus Saliorum nominare nefas erat: de Lucetio Iove testatur Macrobius lib. II. Saturnal. cap. 15. *Iovem accipiamus lucis auctorem, unde & Lucetium Salii in carmine canunt.* Hunc Alexander ab Alexandro male vocat *Lucretium*, & miror, interpretes hoc non animadvertisse. De Venerere quod dixi, id confirmat Macrobius lib. I. Saturnal. cap. 12. *Ne in carminibus, inquit, Saliorum Veneris ulla, ut cæterorum cælestium, laus celebretur.*

Cæterum post aliquot sæcula imperatorum nomina suis carminibus Salii adnotarunt, ut illorum memoriam sempiternæ gloriæ mandarent; unde inter insolitos honores Augusto adhuc imperanti a Senatu decretos refert Dio lib. LI. pag. 457. *ut in hymnos juxta Deos immortales adscriberetur*, ἐς τὰς ὑμνους αὐτὸν ἐξ ἱσθ' πῆς Θεοῖς ἐγγράφεσθαι. Per hymnos in hoc Dionis loco intelligo hymnos Saliarum sive axamenta cum omnigenæ eruditionis promicando Spanhe-

hemio in *præfat. ad Callimach.* pag. 2.
Idem honos Germanico Cæsari defuncto
tributus est, Tacitus lib. 11. cap. 83.
nam inter alios honores primus erat, *ut*
nomen ejus Saliari carmine caneretur.
Attamen non tantum Dii & imperatores,
sed & pueri defuncti hoc honore or-
nabantur, sic Antoninus Philosophus
filio Vero septenni defuncto decrevit, *ut*
Saliari carmini nomen ejus infereretur,
referente Capitolino in ipsius vita,
cap. 21.

His omnibus probe perspectis jure
cum Casaubono ad Athenæi lib. vi.
cap. 14. arbitramur, veterem ecclesiam
Christianam hos ritus ad pium usum
traduxisse, quando instituebat, ut no-
mina sanctorum martyrum, Imperato-
rum, Pontificum summorum, & alio-
rum fide ac meritis excellentium viro-
rum sacris diptychis inserta inter hym-
nodias recitarentur.

C A P U T X X I.

*Fragmenta carminum Saliarium κατ' ἀλφάβητον
producuntur: Percurritur litera A. AGONIA
qualis dies: Macrobius illustratur. AMPTRUA-
RE. ANTIGERIO: Gerardi Joannis Vossii &
Barthii sententia de hac voce.*

D Ixi cap. xix. Saliorum carmina sub-
obscura fuisse, quoniam prisca lin-
gua Latina scripta erant, & idcirco ob-
soleta vocabula continebant; ut hoc cla-
rius demonstrem, omnia istorum car-
minum λείψανα collegi, quæ quidem
reperiri potui, notas & elucidationes
adjeci, in quibus si quid humani passus
fui, in causa erat argumenti obscuri-
tas, & non mirum me errasse, cum
ipse Ælius Stilo in explanatione horum
carminum errorum segetem commisit,
& obscura multa præteriit, juxta sen-
tentiam Varronis lib. vi. de L. L. Inte-
rim eruditos obnixe rogamus, si plura
fragmenta alibi apud auctores latent, ut
ea nobis non invideant. Incipiamus κατ'
ἀλφάβητον; nam in verum ordinem la-
cera illa fragmenta conjungere, res erit
vani laboris.

A G O.

A G O N I A.

Varro lib. V. de L. L.

In libris Saliorum, quorum cognomen Agonenſium, forſitan hic dies ideo appellatur potius AGONIA.

N O T Æ.

Qualis dies erat, qui ſecundum Varro-
nem in Saliorum libris AGONIA dice-
batur, docent nos præcedentia Varro-
nis verba, quæ hæc ſunt: *Liberalia*
dicta quod per totum oppidum eo die ſe-
dent ſacerdotes Liberi, hedera coro-
natae anus cum libeis & foculo, pro
emptore ſacrificantes. Huc pertinet,
quod ſcribit Maſurius Sabinus apud Ma-
crobium lib. 1. Saturnal. cap. 4. *Libe-*
ralium dies a Pontificibus AGONIUM
MARTIALE appellatur. Pontifices illi
ſunt noſtri Salii, qui in honorem Martis
diem denominarunt; ille dies *Libera-*
lia dictus Baccho quoque ſacer exſtitit,
quoniam Bacchus & Mars idem numen
erant, teſte Macrobio lib. 1. Saturnal.
cap. 19.

AMP.

AMPTRUARE.

Vide quæ notamus ad *Redamptruare*.

ANTIGERIO.

Quintilianus lib. 1. *Instit. Orat.* cap. 6.

N O T Æ.

Hoc vocabulum a Quintiliano inter alia multa e Saliorum carminibus produ-
citur, & ex ipsius mente *oppido* significat,
sic enim loquitur lib. viii. *Instit. Orat.*
cap. 3. *Quid necesse est dicere oppido,*
quo sunt usi paulum tempore nostro su-
periores? vereor ut jam non ferat quis-
quam: certe ANTIGERIO, cujus eadem
significatio est, nemo, nisi ambitiosus
utetur. Nec multum abludit Festus,
cum ait: ANTIGERIO *antiqui pro valde*
dixerunt. Et glossæ veteres Latinæ.
Antigerio, valde. Hinc etiam Lubi-
nus in *Antiquar.* pag. 27. hanc vocem
per *valde* explicavit. Magnus vir Gerar-
dus Joannes Vossius in *Etymolog.* de
hac voce sic scribit: „ANTIGERIO, an-
„tiqui pro valde dixerunt: Glossæ
„Isidori: *Antigerium, quemadmo-*
„dum

„*dum, imprimis*. Ubi leg. *Antigerio*. Ex
 „eo quod additur, *quemadmodum, im-*
 „*primis*, cognoscitur etymon. Nam
 „ut, *imprimis*, quod *in primis* fit:
 „sic *Antigerio*, quod *ante* alia geritur.
 „Et simile quoque est *præsertim*, quod
 „*præ* aliis *seritur*. Quare non audiendi
 „illi Codd. Festi MSS. ubi *Anugerio* le-
 „gitur. Sic de hujus vocabuli origine
 etiam Martinius fere differit. Sed nos
 adsentimur doctissimo Barthio, qui
 Festi locum e MS. codice Basileensi
 aliter legit, lubet nobis verba ipsius
 adscribere e lib. xxxvii. *Adversar.*
 cap. 21. „Scio quid ex glossis Latinis
 „afferat Scaliger. Ego vero, cum quo-
 „modo *antigerio* cum *valde* conveniat
 „durius sit explicatu, non puto peni-
 „tus improbandum, quod in scripto li-
 „bro reperio. ANTIGERIO *antiqui pro*
 „VADE *dixerunt*. Ut *antigerius* voce
 „femi-Græca sit *vas*, qui contra gerat
 „rem, alii gerendam. Sed de hoc in li-
 „bro de verbis rejectis, eo enim rela-
 „tum a nobis est plenius.

CA.

C A P U T X X I I.

Litera C percurritur. CANTE pro canite quomodo dictum: Festus corrigitur. Scaliger laudatur. CERUS MANUS quid & unde ortum: Dickinsonus notatur. CERUSES DUONUS. Varro explicatur & emendatur sapius. Gothofredi & Turnebi sententia de his vocalis. CUME pro Cum.

CANTE.

Varro lib. vi. de L. L.

*Canite pro quo in Saliari carmine scriptum est CANTE, hoc versu;
Divum exta¹ CANTE, ² Divum Deo
³ supplice CANTE.*

NOTÆ.

(¹) CANTE] Duplici modo π CANTE accipi potest, primum, ut sic dictum sit per syncopen & I. pro *Canite*, quemadmodum voluit Varro, & apud alios auctores non raro I de medio vocis tollitur, sic habemus *lamnae* pro *laminae* apud Horatium, lib. i i. oda 2.

*Nullus argento color est, avaris
Abditæ terris inimice lamnae.*

I

Glof-

Glossarium Cyrilli. *Lamna*, ἑλασμα χρυσίον, ἢ ἄλλης ὕλης. Paulo ante *lamina* vocatur. Et in Plauti comædiis *mna* pro *mina* sexcentis fere locis occurrit. Cæterum secundo modo τὸ *Cante* heic forsan dictum per eandem figuram pro *Cantate*, hoc confirmare videtur Festus, cum scribit: *Canta pro Cantata ponebant*. Quid si legamus cum Gothofredo & Merula ad Ennii annales, pag. 82. *Cante pro cantate ponebant*. Quæ lectio magis ad rem facit, & a Dacerio probatur.

(2) *Divum Deum*.] Optime hic sagaci limus Scaliger intellexit *Ianum*, quem hoc nomine vocari in carminibus Saliorum cap. xx. demonstravimus.

(3) *Supplice*] adverbialiter ponitur pro *suppliciter*, ut *severe*, *blande*, *celere* ἢ *severiter*, *blanditer*, *celeriter* apud Nonium, pag. mihi 535.

CERUS MANUS.

Festus in *matrem Matutam*.

In carmine Saliari ¹ CERUS ² MANUS
intelligitur creator bonus.

NO.

NOTÆ.

(1) CERUS] antique pro *creator*, oritur a *cereo* id est *creo*, teste Varrone lib. v. de L. L. ubi ait: *Cerno a cereo. id est, a creando, quod cum quid creatum est, tunc denique videtur.* Hæc est lectio editionis Mediolanensis anno 1500. excusæ, novissimæ editiones pro *cereo* male habent *creo*. Porro CERUS MANUS in Saliari carmine male explicatur *sanctus, bonus*, a Dickinsono in diatrib. *de Noë in Italiam adventu*, pag. 160. id quoque velle videtur Scaliger ad Festum in *Cæremoniarum*, quando scribit: „*Cerus* veteri lingua *Sanctus*, a quo *Cæremonia*. Mysticum erat nomen Iani *Cerus manus* in carmine Saliari. Quamvis & *Creator bonus* exponatur a quibusdam veteribus. Hanc ultimam significationem τὸ *Cerus* etiam amplexus est magnus Dacerius ad illum locum.

(2) MANUS] Varro lib. v. de L. L. *Bonum antiqui dicebant manum.* Festus Pompeius in MANARE. *Dictum mane putant ab eo, quod MANUM bonum dicebant.* Si plura exempla requiras, adi-

eruditissimum Franciscum Sanctium in
Minerva sua, pag. 609.

CERUSES DUONUS.

Varro lib. vi. de L. L.

OMINA VERO ADPATULA COEMIS-
SE IAM CUSIATII MUSES RUSE DUM-
QUE IANUS VENET.

NOTÆ.

Hic locus omnium fere in Varrone corruptissimus est, ideoque eruditos deterret ab emendatione, cum oleam & operam se perdere putarent. Divinus vero Scaliger hunc locum tentavit, & legit. *Ennio vero ac Pacuvio, misesia, incusia, mesidie, onese, rude sumque, venese.* Hanc conjecturam ipse magnus heros postea frivolam appellat, cum e vestigiis libri antiqui veram, uti putat, lectionem eruit, quæ talis exstat in appendice conjectan. ad Varron. lib. de L. L. pag. 188.

- - - - - ¹ OMNIA
² DAPATILIA ; COMISSE IANI
⁴ CUSIONES
⁵ DUONUS ⁶ CERUSES ⁷ DI-
VIUS IANUSQUE VENIT.

Pu-

Putat Scaliger, duos versus Saturnios esse, quo genere, inquit, conscriptum fuit carmen Saliare, unde & *carmen Saturnium* a Festo in *Navali corona* vocatur, ex Scaligeri sententia, nam ante Ennii tempora nullum aliud genus carminis tractarunt Romani.

(1) OMNIA] illa vox *Omnia* in primo versu non est ipsius versus, fortasse est præcedentis. Hæc SCALIGER.

(2) DAPATILIA] significat omnia opipara, oritur enim a *daps*, hinc *dapsilis* & *dapalis*, unde *dapatilis*.

(3) COMISSE] est *comedisse*, ab eo quod *comest*, non *comedit* dicebant. *Comisse* igitur quod postea *comesse*, neque aliter invenitur apud Plautum. SCALIGER.

(4) CUSIONES] sunt *Curiones*, nempe ii qui curialia sacra faciebant. Hic vero etiam pro ministris sacrificiorum, ut sæpe. SCALIGER. Cæterum idem vir magnus ad Festum in *Curiales* per *Cusiones* intelligit *calatores*, cum ait: „*Calatores* ipsos antiquitus vocabant „*Curiones*, ut in carmine Salia- „ri :

- - - - - omnia

Dapatilia comisse Iani Cusiones.
 „Hoc est Calatores vel præcones sa-
 „crorum. Illi, ut dixi, erant servilis
 „conditionis. Hæc ibi SCALIGER.

(5) DUONUS] est *bonus*, Festus, *Duo-*
num, bonum. & glossæ lat. gr. *Duonus,*
ἀγαθόν, DU enim postea mutatum est
 in B, sic *Duellum* in *Bellum*, *Duiga*
 in *Biga*.

(6) CERUSES] est prisca lingua *creator*.
 Nam *Cerus* in carmine Saliari erat *crea-*
tor, quod alibi notamus, ut a *gnarus*
factum gnarures, ita a *Cerus* factum
cerures, quod veteres dicebant per S.
Ceruses. SCALIGER. Notandum au-
 tem S pro R a veteribus poni, & qui-
 dem frequenter in carmine Saliari,
 Varro lib. vi. de L. L. *In multis ver-*
beis, in quo antiqui dicebant S, post-
ea dicunt R, ut in carmine Saliorum
sunt hæc, Cosauli, Dolosi, Eso. ¶ Et
 deinde. *Post melios, melior: fæde-*
sum, fæderum: plasima, plurima:
asena arena: lanitos, lanitor.

(7) DIVIUS] *Divius & Divianus* qui
 postea *Ianus*, ut *Divia & Diviana*,
 quæ

quæ postea *Iana* & *Diana*, auctore etiam eodem Varrone. SCALIGER.

Vidimus Scaligeri sententiam de hoc loco, & idcirco non abs re erit, si de-
promo, quæ Dionysius Gothofredus ad
hoc carmen scripsit, quæ sic se habent:

„ Tentabo ut potero hunc locum resti-
„ tuere, verbis Varronis paulo altius
„ repetitis, ad pleniorum intellectum,
„ ad hunc itaque modum restituo. *Ut in*
„ *multis verbis antiquis dicebant, S.*
„ *postea dicunt R. ut in carmine Saliorum*
„ *sunt hæc. Cosauli, Dolosi, Eso, osna-*
„ *menta, arbosem, quæfere. item Cu-*
„ *siatii, Muses, Ruse, itemque lafes,*
„ *fesiæ & cæt. pro Corauli, dolori, ero,*
„ *ornamenta, arborem, quærere, Cu-*
„ *riatii, mures, rure, lares, feriæ.*
„ Rem ita esse deprehendet lector ex
„ acta collatione, Festi, Varronis, ac
„ veterum adhibita. An hæc ingeniosa
sint doctioribus judicandum relinquo,
dum interim ad Turnebi emendationem
pergo, scribit vir doctus lib. xxiii.
Adversar. cap. 15. hunc in modum:
„ *Lego: Cosculo dolosi eso. Omnia ve-*
„ *ro ad epulum coëmisse jam Cusiones:*

„*Duonus e ruse Divius Ianusque ve-*
 „*nit.* Ne quem fallam, aut circumve-
 „niam pro *ad patula*, scripsi *epulum*,
 „ne quis quantum juris mihi sumferim
 „ignoret: alii sane quam ingeniose le-
 „gunt *omnia ad patula*. Sed quod in-
 „terpretari commode non possim: legi
 „tamen aliquando *in templis captata*
 „*omina*, ut etiam fortasse subdio capta-
 „rentur. Verbum tamen *coëmisse* non
 „convenit sensui. In libro antiquo re-
 „perio: *omnia ad patula: & duones*
 „*ceruses*. *Cusiones* sunt Curiones, *ru-*
 „*se*, rure. *Duonus* autem *Divius* &
 „*Ianus* videri possunt vocabula Curio-
 „num: quod tamen in re tam prisca &
 „obliterata affirmare non ausim.

Hæ sunt sententiæ eruditorum de cor-
 rupto Saliari carmine; quis vero illo-
 rum optimus fuerit Apollo, non nostrum
 est decernere, ideoque verbum non
 amplius addo.

CUME & cæt.

Terentius Scaurus *de Orthograph.*
 pag. 2261.

Antiqui pro adverbio quom CUME
di-

dicebant, ut Numa in Saliari carmine: ¹ CUME PONAS LEUCESIAE PRAETEXERE MONTI ² QUOTIBET CUNEI DE HIS CUM TONAREM.

NOTÆ.

(1) CUME] sic veteres dicebant *quare*, pro quo postea omisso *e* usurparunt *quor*, unde recentiorum *cur*, quemadmodum CUME & deinde *cum* absque E.

(2) QUOTIBET] Dausquius in *Orthograph. Lat. Serm.* tom. II. pag. 100. legit QUOTLIBET, & carmen hoc modo disponit. An recte dubito.

CUME. PONAS. LEUCESIAE.
PRAETEXERE. MONTI. QUOT-
LIBET.

CUNEI. DE. HIS. CUM. TO-
NAREM.

De cæteris non habeo, quæ dicam, cum verba illa corrupta non uno loco mihi videntur, nullum enim sensum ex istis elicere potui, ideoque nec conjecturis indulgere volui, sed carmen hoc castigandum relinquo illis,

*Quæis meliora luto finxit præcordia
Titan.*

CAPUT XXIII.

Percurritur litera E. EXANCLARE. In litera I. INSICIA: etymon ejus vocis. In litera L. LUCETIUS. Glossæ emendantur. Iovis antiquus nominativus. Percurritur M. MAMURIUS VETURIUS quid? MANUI. MOLUCRUM: ejus vocis varia significationes. Ælius Stilo quis. Varro corrigitur.

EXANCLARE.

Quintilianus lib. 1. *Instit. Orator. cap. 6.*

NOTÆ.

Hoc vocabulum e Saliaribus carminibus citat Quintilianus, significationem vero non addit; at Festus eam docet. *Exanclare, exhaurire.* cum hoc convenit Nonius, & glossarium vetus. *Exanclat, ἄρῦεναι.* Si originem spectemus, legendum erit *exantlare*, oritur enim ab haustris, quæ Græcis ἀντλία dicuntur.

INSICIA.

Varro lib. IV. de L. L.

INSICIA, *ab eo quod infecta caro,*
ut

ut in carmine Saliorum est: quod in exteis dicitur nunc profectum.

NOTÆ.

(¹) **INSICIA**] Veteres dicebant *insicare* pro *infecare*, ut *proficare* pro *profecare*, hinc *insicium* ab *insicando*, ut *proficium* a *proficando*. Macrobius lib. vii. Saturnal. cap. 8. *insicium* ab *inseſtione* deducit, & simul indicat, posteriores extrita litera **N** *isicia* dixisse. Flavius Caper vero in lib. *de Orthograph.* pag. mihi 2246. hoc damnat, dum ait: *Insicia* [peſſime in Putſchii editione *inſcitia* legitur] *dicendum*, non *Iſcia*, quia *nuſquam ſine N pronuntiatur*. Cæterum de his iſiciis elegans locus eſt apud Apitium, lib. i. rei culinariæ. *Iſciorum varia ſunt genera, marina ſiunt de ſcylla ſeu cammaris Gaſtacis, de loligine, de ſepia, de locuſta, de peſtine, de oſtreo*. Medii ævi ſcriptores dixerunt *eſcium* & *eſciatum*.

LUCETIUS.

Macrobius lib. i. Saturnal. cap. 15.

Iovem accipiamus lucis auctorem,
un-

unde § LUCETIUM *Salii in carmine canunt.*

NOTÆ.

(1) LUCETIUM a *luce* appellatum esse auctor quoque est Festus. Glossæ Lat. Gr. Cyrilli. *Lucerius*, ζεύς. sed puto, rectius esse π *Lucetius*, quoniam sic a Festo, Gellio, Lactantio, Macrobio, aliisque nominatur. Accedit, quod ipsa Iuno appelletur *Lucetia* apud Martianum Capellam lib. 11. *de Nupt. Philol.* cap. 5. Porro Iupiter *Lucetius* alio nomine *Diespiter* dicitur, quasi diei pater; hinc glossæ Philoxeni. ζεύς, *Iupiter*, *Lucerius*, *Diespiter*, *Iovis*. Notandum, π *Iovis* heic esse antiquum nominativum, ut in nummo apud Oudanium in *Rom. Magnit.* tab. xxxviii. num. 9. cuius ἐπιγραφή est IOVIS CVSTOS.

MAMURIUS VETURIUS.

Varro lib. v. de L. L.

Salii qui cantant MAMURIUM VETURIUM *significant veterem memoriam.*

NO.

NOTÆ.

Consentit cum Varrone hac in re Plutarchus; alii hæc verba pro nomine proprio fabri anciliorum accipiunt, quemadmodum cap. xx. demonstravi, & id melius cum historia convenit.

MANUI.

Festus in *Manuos*.

¹ MANUOS in *carminibus Saliaribus* *Ælius Stilo* significare ait bonos.

NOTÆ.

(1) MANUOS] Vide quæ supra notavimus in *Cerus manus*, hinc & Dii *manes* pro bonis dicuntur a suppliciter eos venerantibus propter metum mortis, & *immanes* pro valde non bonis dicuntur, secundum Festum. Cæterum in Festi fragmento e bibliotheca Farnesiana male scribitur *carminibus secularibus*, pro *Saliaribus*.

MOLUCRUM.

Festus in *Molucrum*.

· ² MOLUCRUM ² *Ælius* in *explanatio-
ne*

ne carminum Saliarium eodem nomine appellari ait, quod sub mola supponatur.

NOTÆ.

(1) MOLUCRUM] varia significat. Primum *scopas molarias*, ut Festus testatur, cujus verba ex emendatione Salmastii hæc sunt. *Molucrum dicitur, quo molæ verruntur, quod Græci μολήκορον vocant.* Græcum hoc Pollux in Onomast. a μύλη *mola* & κορεῖν *verrere* derivat. Præterea πὶ *molucrum* significat *tumorem ventris*, qui virginibus solet evenire, quod Festus his Afranii versibus probat:

- - - - - *ferme virgini*

Excrescit uterus, tanquam gravida mulieri.

MOLUCRUM vocatur, transit sine doloribus.

Denique Cloatius ait, *molucrum* esse *lignum quoddam quadratum, ubi immolatur.* Lege cum Scaligero *molatur*, quam lectionem Ælii Stilonis verba a me producta confirmant, nam *molucrum*, inquit, est id, quod sub mola supponatur.

(2) Æ-

(2) **ÆLIUS**] prænomen ipsius erat *Lucius*, at duplex cognomen habuit, nam & *Præconinus*, quia pater ejus præco fuerat, & *Stilo* cognominabatur, eo quod orationes nobilissimo cuique scriberet. Magister Varronis & seculi sui eruditissimus, scripsit hic Lucius *Ælius Præconinus* vel *Stilo explanatio- nem carminum Saliarium* juxta Festum, quem librum Varro laudat lib. vi. de L. L. *Licet multum legerent C. Aelii hominis imprimeis in littereis Latineis exercitati interpretationem carminum Saliorum. Videbis & exili litera expeditam & præterita obscura multa.* In Varrone tribus locis habetur *C. Aelius*, corrupte pro *L. Aelius*, quo prænomine ab aliis auctoribus appellatur. Præterea scripsit *commentarium de proloquiis*, cujus meminit Aulus Gellius lib. xvi. Noct. Attic. cap. 8.

CAPUT XXIV.

*Percurritur litera P. PA & Po quid. PENNA-
TÆ ET IMPENNATÆ AGNÆ. Nonnus ex-
plicatur. PESCIA: ejus vocis etymon. PILUM-
NOE POPLOE quare dicti Romani. Romulus
Pilumnus. PRÆCEPTAT. PROMENERVAT.
Fruterius laudatur. PROSAPIA ἐμνῶς. Glossæ
notantur.*

PA & PO.

Festus in PA.

PA, *pro parte*, & Po, *pro populo*
positum est in Saliari carmine.

NOTÆ.

De hoc fragmento non habeo, quæ
dicam, cumque satis clarum sit, per-
go ad alia.

PENNATÆ & IMPENNATÆ
AGNÆ.

Festus in *Pennatas*.

PENNATAS IMPENNATASQUE AGNAS
in Saliari carmine spicas significat cum
aristis; & alias sine aristis agnas no-
vas volunt intelligi.

NO.

N O T Æ.

Idem tradit Alexander Neapolitanus lib. I. *Gen. Dier.* cap. 26. & ad rem maxime facit, quod observavit hic magnus Scaliger, nempe Theophrastum in lib. de plantis scribere, teneriores spicas a rusticis ἄρνας, *agnas*, vocari. Locus est in lib. VIII. cap. 7. Καὶ οἱ σάχυνες μικροὶ, καὶ τῆς ἑς καλῶσιν ἄρνας. Christianus Daumius in epist. ad Reinesium, pag. 92. observat hoc carmen apud Nonnum *Paraphr. in Joann.* cap. xv. v. 6.

Εἰ ᾧ τις ἡμετέροισιν ἐν ΑΡΝΕΣΙ μηκέτι
μῖμνων

Ἀμπελόεν μίμημα χυτῇ χθονὶ βάλλεται
ἐξω.

*Si vero quis nostros inter AGNOS
non manens*

*Vitis instar in terram ejicitur ex-
tra.*

In hoc versu, putat Daumius, illud ἄρνες significare non *agnos* proprie dictos, sed *spicas teneriores*, ut apud Theophrastum & Festum, & proinde errare Ioan- nem Hartungum *Dec. II. cap. 2. §. 12. &*

K

Ni-

Nicolaum Abrahamium in *not. ad Nonnum*, pag. 68. qui emendant ἐν ῥοῖσι, *in ramis* aut *germinibus*, & hanc lectionem adoptavit Nannius. At Lucas Fruterius lib. 1. *Verisimil.* cap. 8. magistri sui Ioannis Aurati sententiam depromit, qui volebat, *Agnas* istas Saliorum a Græcorum fontibus accersendas; ἀχνη enim apud illos *Acus* sunt & *paleæ*, minutissimum illud, quod excutitur in tritura.

PESCIA.

Festus in *Pescia*.

¹ PESCIA, in *Saliari carmine* Ælius Stilo dici ait capitia ex pellibus agninis facta, quod Græci vocent pelles πέσκη, neutro genere pluraliter.

NOTÆ.

(1) PESCIA] fons huius vocis est verbum πέχω *tondeo*, a quo πέκω & inserto Σ, πέσχω vel πέσκον, *vellus, pellis tondenda*. Hesychius. Πέσκον, ἢ κώδιον, ἢ δέρμα. & Phavorinus. Πέσκον, τὸ πέκω, κώδιον, δέρμα.

PILUMNOE POPLOE.

Festus in *Pilumnæ*.

PILUMNOE POPLOE, in carmine
Saliari, Romani, velut pilis uti assue-
ti: vel quia præcipue pellant hostes.

NOTÆ.

(1) PILUMNOE POPLOE] Observandum
est, OE. loco I. poni. Quod sæpe fit, &
quidem maxime in nominativis plura-
libus Græcæ terminationis. Sic legimus
apud Festum. DEMOE apud Atticos
sunt, ut apud nos pagi. Similiter OLOE
pro *Oli* & hoc pro *Illi* in lege Regia.
SEI. PARENTES. PVER. VERBERIT. AST.
OLOE. PLORASIT. PVER. DEIVEIS.
PARENTVM. SACER. ESTO. Si igitur
Romani dicti fuerint *Pilumni populi*,
quia *pilis* in bello pugnabant, jure me-
ritoque poterant quoque appellari *Pi-*
lani populi, quoniam Festus alicubi
scribit. *Pilani, pilis pugnantes.* Pa-
reus vero in *Elect. Plautin.* pag. 215. in
diversam sententiam abit, & e Meursii
Animad. Miscell. tradit, „ *Pilumnus*
„ quidem Romulum esse, ex Saliorum
„ carminibus cognosci potest: quibus

„*Pilumni populi* appellantur Romani:
 „non quod *pilis* uti assueti, ut vult
 „Festus (nam sic omnes Pileni *Pilumni*
 „dicendi essent) nec quia præcipue
 „*pellant* hostes (tum enim *Pellumni*
 „nuncupari debebant) sed tamquam
 „Romuli nepotes. Nam *Pilumnæ* ibi
 „secundus casus est, numeri singularis,
 „non primus pluralis: ut ille existi-
 „mavit.

„Est vero *Pilumnus* idem cum Ro-
 „mulo Quirino. Ut enim Sabini sua
 „lingua a Quiri Quirinum: ita Salii
 „obscuritatis studiosissimi, vocumque
 „ignotarum usurpatores & formatores
 „Latina a pilo *Pilumnum* indigetabant.

PRAECEPTAT.

Festus in *Præceptat*.

1 PRAECEPTAT, in *Saliari carmine*,
sæpe præcipit.

NOTÆ.

(1) PRAECEPTAT] a *Præcepto*: quod
 vero significat *sæpe præcipit* inde est,
 quia *Præcepto* verbum frequentativum
 est, ut Grammatici loquuntur, de qui-
 bus

bus Priscianus lib. viii. de art. grammat. pag. 825. *Est alia species derivatorum in to, quæ frequentiam actus significant.* Paulus qui Festum in epitomen coëgit: *Præceptat, sæpe præcipit.*

PROMENERVAT.

Festus in *Promenervat.*

¹ PROMENERVAT, *item promonet (in Saliari carmine.)*

NOTÆ.

(1) PROMENERVAT] de hac voce Lucas Fruterius lib. i. *Verisimil.* cap. 16. sequentia scribit: „*Promenervat* quid „originis habeat, possum cum Festo „intelligere. Nam ille alio loco, *Mi-* „*nervam a bene monendo* dictam scribit. Hoc illud est, quod in Saliari „carmine *promenervat* pro *monet* accipi debere ait Festus. Ac sane *Mener-* „*vam* veteres dixisse non dubito, ut „*Deana*. Optime mehercule! Cæterum verba in *Saliari carmine* desunt in Bibliothecæ Farnesianæ fragmento.

PROSAPIA.

Quintilianus lib. I. *Instit. Orat.*
cap. 6.

NOTÆ.

Fuit & hoc, teste Quintiliano, inter Saliaria; usus tamen illo est Tullius, sed *vetus verbum* appellat, quoniam in carminibus Saliorum occurrebat. Festus *Prosapiam* explicat *progeniem*, & consentiunt Glossæ: *Prosapia* ἐκ πατρὸνων ἐυγένεια καὶ συγγένεια. Errat glossographus Cyrillus, quando postea dicit: *Prosapia*, singulariter tantum declinatur. ἐυγένεια, γένος. Cato enim apud Nonium in *prosapias* in plurali numero utitur, dum lib. I. Orig. ait: *Veteres prosapias*, & multa alia apud multos. Præterea hanc vocem usurpat Apulejus lib. x. *Metamorph.* Ut ejus *prosapia* atque dignitas postulabat.

C A P U T XXV.

In littera R. REDAMPTRUARE: ejus vocabuli etymologia. Nomen corrigitur. Littera S percurritur. SATURNUS: unde dictus. SESOPIA quid? S. pro R. Varro sapius sentatur. SONIVUS. Tripudium sonivium.

REDAMPTRUARE.

Festus in Redamptruare.

REDAMPTRUARE dicitur in Saliorum exultationibus, cum ¹ præsul AMPTRUAVIT, quod est, motus edidit, & referuntur invicem iidem motus. Lucilius.

² Præsul ut AMPTRUAT, inde & volgu' REDAMPTRUAT olli.

Pacuvius, promerendæ gratiæ.

Simul cum videam Graios nihil mediocriter

³ REDAMPTRUARE, opibusque summis persequi.

NOTÆ.

Adscripsimus verba ex Scaligeri emendatione, qui locum pristinæ sanitati restituit.

K 4

(I)

(1) PRÆSUL] vide de illo quæ diximus cap. VIII.

(2) PRÆSUL UT AMPTRUAT. & cæt.] hic Lucilii versus varie a variis tentatur. Scaliger ad Varronem, pag. 55. legit :

Præsul ut amburvat , sic volgu redandruat inde.

Postea vero ad Festum, pag. 162. conjecturam prætulit, quam dedimus, illamque recepit etiam Douza in Lucilii fragmentis, pag. 48. Paulus Merula ad Ennium, pag. 266. sic corrigit :

Præsul ut amtruet hinc , ut Vulgu redamptruet inde.

(3) REDAMPTRUARE] oritur ab *Antruare*, & hoc a *truare* id est *vivere*, *movere*, cum illud, quod in olla coquitur, movetur *trua*. *Amptruare* itaque est *circumvolvere*, *circummovere*, & hinc *redamptruare* est *rursus circummovere*, quod Salii faciebant, quando præfuli saltando respondabant. Nonius Marcellus *Redamptruare* exponit *redire*, sed sine dubio legendum cum doctissimo Merula *resilire*, quod

quod optime cum *redamptruare* convenit. Ex hac mendosa Nonii lectione ortus est error istius hominis, cujus epistolam produxit Vorstius in lib. *de Latin. mer. suspect.* pag. 5. ubi *redandruare* pro *redire* utitur. Porro *amptruare* dicitur pro *antruare*, ut *temptare* pro *tentare*, *sumptus* pro *sumtus*. Hinc igitur discimus, Saliorum præfulem saltando præivisse, aliosque sacerdotes eosdem motus fecisse, sive, ut proprio vocabulo utar, *redamptruasse*.

SATURNUS.

Festus in *Saturnus*.

Qui Deus in Saliaribus ¹ SATURNUS nominatur, videlicet a *sationibus*.

NOTÆ.

(1) SATURNUS] vocabulum hoc corruptum esse nullus dubito, quoniam si eo modo Salii hunc Deum nominassent, a vulgari loquendi consuetudine non aberraverant; alia vero lectio SATIRNUS mihi quoque non placet, etsi satis proba esse possit, nam sæpe I pro V a veteribus ponitur, ut in antiquis inscriptionibus

K 5

nibus

nibus habemus MANIBIIS, CONTIBERNALIS, RECIPERATIS, pro *Manubiis*, *contubernalis*, *recuperatis*. At sequimur nos Lipsium, qui lib. 1. *Saturnal.* cap. 2. Festi verba sic corrigit: *Hic Deus in Saliaribus SATUNNUS nominatur, videlicet a sationibus*. Ut enim a *portu* Portunus, a *nuptu*, Neptunus, sic a *satu*, Satunus, ut Salii hoc nomen indigetabant, alio proinde modo quam vulgus. In etymo nobiscum consentit Varro lib. 1v. de L. L. At in diversas partes abeunt Scaliger in conjectan. Varron. & Franciscus Iunius in notis ad Tertullianum de spectac. cap. 8. qui à *Saturnus* deducunt ab Hebræo sive Syriaco *סתר* celare, abscondere se, latere. Quoniam Saturnus cœlo profugus in Latio latuit, unde & regio *Latium* dicta, & ipse aliquando *Deus Latus*.

SESOPIA.

Festus in *Sesopia*.

¹ SESOPIA in *Augurali* & *Saliari* carmine appellantur, quæ alias *Esofia* pro

*pro sedilibus dicere habemus nunc
adhuc in consuetudine.*

NOTÆ.

(I) SESOPIA] Videmus hęc in Saliari carmine *Sesopia* dici quæ vulgo *esopia*, id est *sedilia* juxta Festum; Sergio voci in fronte apponitur, quemadmodum sæpe fit, ut in *tritavus*, *fritavus*, *cælum*, *scælum*, plura exempla congeffit Popma de *Usu antiq. locut.* cap. 4. Hoc vocabulum in Plauto invenit Meurfius, quando sequentem versum in Truculent. Act. II. Sc. 8. tali modo legit:

*Quo pacto excludis quæso ESOPIS
plenius.*

De origine res incerta. Martinius ab eis & ἐνὶ foramen; ut sit vacuum foramen, seu locus ad sedendum, aut a sessionis ope.

S pro R.

Varro lib. VI. de L. L.

In multis verbis, in quo antiqui dicebant S, postea dicunt R. ut in carmine

mine Saliorum sunt hæc, ² COSAULI, DOLOSI, ESO.

NOTÆ.

(1) S pro R antiquitus in usu erat, testis est Quintilianus lib. 1. cap. 4. *Valesii*, inquit, & *Fusii*, in *Valerios Furiosque* venerunt. Ita arbor, labos, vapores etiam & clamores ac lases ætatis fuerunt. Idem tradit Pomponius in l. 2. §. 36. D. *de origine Iur.* Sic *dofsum* antique pro *dorsum*, & hinc *jumenta doffuaria* apud Varronem lib. 11. de R. R. cap. 10. Immo & *Mascellus Mascellinus* in monumento sequenti pag. cx1. num. 2. thesauri Gruteriani.

GENIO. NORI
CORVM
MASCELLVS
MASCELLINVS
ET
SECVNDINIVS
VIBIANVS
V. S. L. L. M.

[2] COSAULI, DOLOSI, ESO] hæc variis modis tentantur. Scaliger conjicit

cit *Cesuli* pro *Ceruli*, vel *Cosaulæ* pro *corollæ*, ut *aula*, *olla*. In vetusto Pauli Merulæ codice legebatur, ORCULO, DOLOSI, ESO, pro osculo, dolori, ero. Turnebus lib. XXI II. *Advers.* cap. 15. emendat. *Cosculo*, *dolosi*, *eso*. Sed transeamus hæc dumeta & properemus ad alia.

SONIVIVS.

Festus in *sonivio*.

¹ SONIVIO significat in carmine *Salia-ri* & augurali sonanti.

NOTÆ.

(1) SONIVIO] Servius ad *Æneid.* I II. v. 90. scribit *Sonubium*, & a sono dictum ait; hinc *tripudium sonivium*, quod sonet, Festus ex edit. Santandreana: *Sonivium tripudium*, ut ait *Asipius Pulcher*, quod sonet, cum pullo excidit puls, quadrupedive ex ore. Pro *Asipius* ex aliis edit. lego *Appius*, nam in *Solistimum tripudium* Festus mentionem facit *Appii Pulchri*, & quædam ex ipsius libris *de augurali disciplina* profert, in quibus hæc de *Sonivio tripudio*

pudio procul dubio scripta fuerunt, quoniam ad auguralem disciplinam pertinebant.

CAPUT XXVI.

Litora T percurritur. TAME pro Tam. Perizonius laudatur. TINTINNARE. Nigidii fragmentum illustratur & emendatur. Tintinnire. TOPPER quid? Z in Saliari carmine. Isidorus notatur. Anna Fabra laudatur.

TAME.

Festus in *Tame*.

TAME in carmine [ⁱSaliari] positum est pro tam.

NOTÆ.

(1) Præstantissimus Scaliger optime vidit, deesse heic *in Saliari*, cujus auctoritate illud etiam adjecimus. Sicut enim CUME pro cum, de quo antea egimus; sic TAME pro tam in Saliari carmine, ut etiam monuit vir varia eruditione celeberrimus Iacobus Perizonius, quo duce & auspice hisce studiis operam dedisse me, gloriator, in Addend. ad Sanctii Mi-

Minerv. pag. 50. Lipsius *Epistol. Quæst.* lib. III. *epist.* 20. pro TAME legit TAM-DE, & dictum putat eo exemplo, quo *Quamde* apud Lucretium aliosque.

TINTINNARE.

Nonius Marcellus in *Tintinnire*.

Nigidius lib. XVIII. Itaque ex ære in ¹ *Saliaribus* ² *Altanus* ³ TINTINNAT.

NOTÆ.

Hoc Nigidii fragmentum desumptum esse e libris ipsius de Diis, conjicit Rutgerius lib. III. *Var. Leet. cap.* 16. quod & mihi arridet.

(1) *In Saliaribus*] subintellige *carminibus*, vel, quod forsan verius, *saltationibus*. Ita ut Nigidius dicat, Altanum in Saliaribus saltationibus pulsare ancile æreum, & proinde *Tintinnare*, id est sonitum excitare, vel, ut cum auguribus loquar, *verberare anciliorum ærimen*; vid. Festum in *Rumentum*, & ibi Scaligerum.

(2) *Altanus*] Rutgerius *Altanus* habet, Lipsius vero lib. v. *Antiq. Leet.* cap.

cap. 14. reposuit *Albanus*, & intelligit montem Albanum, quem Nigidius ait resonare ex crepitu æris in Saliaribus. Quid si per τὸν *Albanus* intelligamus *Salium Albanum*, de quibus Saliis Albanis cap. VII. differui. Ita ut Nigidius dicat, *Salium illum Albanum ex ære tintinnare*, hoc est, æreo clypeolo sonitum dare. Iudicent peritiores in his obscuris.

(3) TINTINNAT.] Nescio quid Nonium moverit, ut in voce *Tintinnire* hunc Nigidii locum citaret, cum in illo τὸν *Tintinnare* occurrit, quæ lectio proba est; Nonius procul dubio legit TINTINNIT, cujus vocis exemplum ex Afranio profert, ubi τὸν *Tintinnare* restituendum. Cæterum Nonius τὸν *Tintinnat* explicat per *sonat*; dicitur proprie de sonitu tintinnabulorum, ut Festus in *Tintinnare* ostendit; hinc Glossæ vetustæ. *Tinnitus*, τὸν χαλκῶ καὶ σιδέρεσσι. Et ad alia transferatur & quidem ad auditum a Catullo epigram. 52. - - *sonitu suo pte Tintinant aures.*

TOP.

TOPPER.

Quintilianus lib. 1. *Inst. Orat.* cap. 6.

NOTÆ.

Refertur hoc vocabulum inter Saliaria verba a Quintiliano; Festus *Topper* explicat per *cito*, *fortasse*, *celeriter*, *temere*, plurimisque auctorum locis id probat, quæ videre operæ pretium erit.

Z.

Velius Longus in *Orthograph.* pag. 2217.

Mihi videtur nec aliena sermoni fuisse [z nempe] cum inveniatur in carmine Saliari, Esse aliud Z, aliud sigma, ζ, σδ, nec eandem potestatem, nec eundem sonum esse, si secundum diversas dialectos id est linguas enuncietur.

NOTÆ.

Si verum est, Z in Saliari carmine extitisse, falsus est Isidorus, quando lib. 1. *Orig.* cap. 4. scribit: *A Græcis*
L duas

duas literas mutavit Latinitas Y & Z. propter nomina Græca. Et hæ apud Romanos usque ad Augusti tempus non scribebantur, sed pro L SS ponebant, ut hilarissat. Sic quoque pytissare duobus SS apud Terentium in Heautont. reperitur, ubi Faërnus notat in Bem-bino codice modo unum Sextare, malè; cum Græcis scribatur per Z pyti-zo, ut ad Terentium observat Anna doctissima. Sic veteres Latini scribebant crotalisso, malacisso, pro quibus postea adoptato z. dicebant crotalizo, malacizo, Cassiodorus de Orthograph. pag. 2286. Z. in antiquis libris modo scripta est, modo non: sed pro illa due SS, ponebantur, ut Crotalizo, crotalisso, Malacizo, malacisso, & his similia.

CAPUT XXVII.

Cena Saliarum: Suetonius illustratur: Festus explicatur & tentatur: Saliarum canes pro opiparis: Convivia inauguralia Saliorum.

Absoluto fere hoc libro tempus est, ut cum Saliis genio indulgeamus; illi

illi etenim, postquam per totam urbem ancilia circumtulerant, & ad Martis sacrarium redierant, cœnam parabant, ut largiter epularentur in Martis æde; Suetonius de Claudio cap. 33. narrat: *Cognoscens quondam in Augusti foro, ictusque nidore PRANDII, quod in proxima Martis æde SALIIS apparabatur, deserto tribunali, ascendit ad sacerdotes, unaque discubuit.* Immo ipse Claudius aliquando curam Saliaris cœnæ habuit, sic enim Augustus apud Suetonium in vita Claud. cap. 4. ad Liviam scribit: *In præsentia tamen quibus de rebus consulis, curare eum (Claudium) ludis Martialibus triclinium sacerdotum, non displicet nobis.* Ludi Martiales hoc in loco sunt festi dies, quibus ancilia circumferebant. Cæterum hoc die, quo ancilia pristino loco condebantur, non tantum convivia celebrabant, sed omnibus illis diebus, quibus anciliorum circumgestatio fiebat, *Festus in Salios: Quibus (Saliis) per omnis dies, ubicunque manent, quia amplæ ponuntur cœnæ, si quæ aliæ magnæ sunt, Saliæres appellantur.*

Per *omnes dies* non intelligendi omnes dies totius anni, sed festi anciliorum, id disertè indicant verba *ubicunque manent*, nempe nocte in extructis mansionibus tempore festi; hoc clarius patet, si correctionem celeberrimi Cupe-ri admittamus, qui pro *omnis* legit *ominis*; omnes enim festi sollennis dies ominosi erant. Saliarium cænarum quoque meminit Horatius lib. 1. oda 37.

*Nunc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus; nunc SALIARIBUS
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat* DAPIBUS, sodales.

Ad hæc pseudo-Acron & Porphyrio: *Saliæ cænæ, quas Salii sacerdotes faciebant, dicuntur amplissimi sumtus fuisse; unde & in proverbio erat Saliæ cænæ dicere opiparas & copiosas.* Ultima hæc verba confirmat Cicerò lib. v. ad Attic. epist. 9. *Cum, inquit, opipare Saliarem in modum epulati essemus.* Sic & Apulejus pro opipara cæna usurpat lib. iv. *Metam. Equus meus tanta copia, & quidem solus potitus SALIARES cænasse cænas cre-*

*crederet. & lib. vii. pag. 139. edit. Pri-
cæanæ. Proximum castellum petam ,
inde vobis EPULAS SALIARES compa-
raturus. Hinc Aufonius epist. ix. v. 13.
ad Paulum.*

*Nam mihi non Saliare epulum , non
cæna dapalis.*

Elegans de hac Saliorum cæna locus re-
peritur apud Symmachum lib. i. epist.
23. *Quid si ego cænas dapales , & SA-
LIARE CONVIVIVM postulavissem , tu
mihi mensas secundas , & scitamenta
exiguæ lancis apponeres ?* Porro Dace-
rius observat , Salios etiam liberalius
sibi indulgisse , quando aliquis in illo-
rum collegium inaugurabatur , & ad
illa convivia inaugurationis refert Ho-
ratii verba lib. ii. oda 14.

Absumet hæres Cæcuba dignior

Servata centum clavibus

*Et mero tinget pavimentum su-
perbum*

PONTIFICUM potiore CÆNIS.

CAPUT XXVIII.

Salie Virgines: Cincius Alimentus, ejusque scripta: Conductitia quæ? Glossa corriguntur. Virgines Paludata: Virgines Salia sacrificant in Regia & in comitio: Festus corrigitur: Onuphrius Panvinus notatur: Regia Numa ubi sita.

Quandoquidem de Saliis deque eorum saltationibus, vestitu, & carminibus satis superque differui, non ἀπροσδιόνυον erit, si hoc ultimo capite Salias Virgines describam; ex omni itaque antiquitate solus Festus mentionem Virginum Saliarium facit, dum ait: ¹SALIAS VIRGINES ²Cincius ait esse ³conductitias, ⁴quæ ad Salios adhibeantur, ⁵cum apicibus ⁶paludatæ, quas Ælius Stilo scripsit sacrificium facere ⁷in regia cum Pontifice paludatas cum apicibus in modum Saliarum. Locus elegans, & qui dignus est, ut notis illustretur, sequentes igitur elucidationes adjicere placuit.

NOTÆ.

(1) SALIAS] Onuphrius Panvinus de Civit. Rom. cap. 31. legit *Salieres*,

res, quod tamen non necessarium mihi videtur, cum lectio *Salias* ab omnibus Festi commentatoribus retineatur.

(2) CINCIUS] vocabatur Lucius Cincius. Alimentus, celebris fuit auctor, quique varia scripsit, inter quæ liber *de Fastis*, a Macrobio lib. 1. Saturnal. cap. 12. citatus, ex quo forsan hæc verba a Festo desumpta sunt; in illo enim libro in nomina mensium inquirebat, & quales dies festi in menses singulos incidebant; proinde de Saliis festo in mense Martio agens procul dubio hæc de Virginibus Saliis scripsit. Præterea Cincii librum *de re militari* laudat Gellius lib. xvi. Noct. Attic. cap. 4. & *Suasione* Legis Fanniae Macrobius lib. 11. cap. 9. si modo lectio bene se habet, nam Meursius pro *Cincius* mavult *Titius*.

(3) CONDUCTITIAS] quæ conducuntur ab aliis certa mercede *conductitiæ* appellantur, sic Varro lib. 1. de R. R. cap. 17. *Operis conductitiis majores res administrare*. Glossæ Cyrilli: *Conductitiis*, *Μισθωποιῖα*, *μισθωτὸς*. &

Glossarium Philoxeni: *μισθοποιῶν*.
Conducticius, Locatorius. *μισωτός*,
mernarius. Iego, *mercenarius.* Sic
 enim alio loco Cyrillus: *Mercenarius.*
μισωτός, μισοφόρος.

(4) QUÆ AD SALIOS ADHIBEANTUR] Onuphrius Panvinus l. c. *Quæ ad Salios coibant.* Præfero nostram lectionem.

(5) CUM APICIBUS] quemadmodum Salii, de hoc tegumento capitis dixi cap. XI.

(6) PALUDATÆ] a *paluda* verbum *paludare*, teste Varrone lib. VI. de L. L. hinc Imperator paludamento indutus dicitur a Varrone *paludatus* proficisci. Unde *paludati* Festo etiam sunt *armati, ornati*, nempe *paluda* vel *paludamento*. Virgines Salia *paludatæ* in hoc Festi loco sunt Virgines *paludamento indutæ*, æquè ut Salii, quod optimè monuit præstantissimus Grævius in præfat. Tom. I. *Thes. Ant. Rom.* præfixa; Octavius Ferrarius vero in *Analect. de re Vestiar.* cap. 5. & 39. negat, Salios fuisse *paludatos*, & illud Festi *in morem Saliorum* adjungit *cum apicibus*,

bus, non vero ad præcedens *paludatas* refert.

(7) IN REGIA] heic enim Pontifex sacrificaturus populum convocabat, Festus in *Regi sacrorum: Regia dicta, vel quod sacrorum causa tanquam in fanum a Pontifice convocati in eam convenirent, aut quod in ea sacra a rege sacrificulo erant solita usurpari*. Porro Virgines Saliæ non tantum in regia sacrificabant cum Pontifice, sed & cum Saliis regi Sacrorum sacrificanti in Comitio adstitebant, docuit hæc me Festus: *Regifugium*, inquit, *dies notatur in Fastis. VI. Kal. Martias, ut ait Verrius, ita dictus, quia eo die rex Tarquinius Roma fugerit; quod falsum esse arguit Contius in libro Fastorum, & Tullius de feriis, qui SALIARES VIRGINES & SALIOS adesse dicunt Regi Sacrorum cum facit sacrificium in comitio*. In his verbis sine dubio corrigendum Cincius pro Contius, Cincius enim *librum Fastorum* composuit, ut mox dixi. Miror, hunc Festi locum Onuphrio Panvinio non in mentem venisse, quando de Virginibus Saliis lo-

170 *De SALIIS Liber Singularis.*

cum Festi, quem illustramus, produceret, hic enim disertè lectionem *Saliarum* à vii *Salibus* adstrueret. Redeo ad Regiam, quæ alias domus Numæ dicta in sacra via proxima templo Vestæ fuit, ut tradit Asconius in Orat. Ciceronis pro Milone, & pluribus adstruit Ovidius lib. 1. Trist. eleg. 1. v. 27.

*Paruit; & ducens, hæc sunt fora
Cæsaris, inquit:*

*Hæc est a sacris quæ via nomen
habet.*

*Hic locus est Vestæ, qui Pallada ser-
vat & ignem:*

*Hic fuit antiqui regia parva Nu-
mæ.*

Fragmentum ichnographicum hujus Regiæ exhibet Bellorius in *Vestig. Vet. Rom.* tab. xvi.

F I N I S.



I N.

I N D E X

*Scriptorum Veterum & Recentiorum,
qui in hoc librò citantur, illa-
strantur & emendantur.*



A

- A**bbas de la Charmoye *cit.* p. 119.
 Abrahamius (Nicol.) *notat.* p. 146.
 Acta Apostolica *illustrant.* p. 68. 93.
 Aelius Lampridius *cit.* p. 96.
 ----- Spartianus *cit.* p. 37.
 Aldrovandes (Ulys.) *cit.* p. 66.
 Alexander ab Alexandro *cit.* p. 25. 117.
 145. *notat.* p. 123.
 Ambrosius *cit.* p. 98.
 Anna Fabra *laudat.* p. 162.
 Antistius Labeo apud Gellium *cit.* p. 47.
 Antonius Gniphos apud Macrobius *cit.* p. 17.
 Apicius *cit.* p. 139.
 Apulejus *cit.* p. 150. 164. 165.
 Aristenæus *cit.* p. 39.
 Asconius Pædianus *cit.* p. 170.
 Auctor de XIV. Reg. Urb. *cit.* p. 21.
 Augustinus *cit.* p. 11. 39. *emendat.* p. 11.
 Augustinus (Leonard.) *cit.* p. 48. 50. 62.
 74. 103. 104.
 Aulus Gellius *cit.* p. 47. 95. 140. 143. 167.
 Aurelius Victor *cit.* p. 13. 39.
 Ausonius *cit.* p. 165.

Bart.

. I N D E X .

B.

Barthius (Calp.) *laudat.* p. 128.
 Baudelotius d' Ervallius *notat.* p. 57.
 Begerus (Laur.) *citat.* p. 59.
 Bellorius (Joan. Per.) *citat.* p. 56. 60. 17.
 Beza (Theod.) *laudat.* p. 48. *notat.* p. 93.
 Bianchini (Francisc.) *citat.* p. 14. 72.
 Boissardus (Jan. Jac.) *citat.* p. 31. 42.
 Borrichius (Olaus) *citat.* p. 84. 97. 101.

C.

Casaubonus (Isaac.) *citat.* p. 41. *landat.*
p. 93. 124.
Cassiodorus *citat.* p. 162.
Castalio (Sebas.) *citat.* p. 48.
Cato apud Nonium *citat.* p. 150.
Catullus *citat.* p. 111. 160.
Chevalier (Nic.) *citat.* p. 93.
Choulius (Gul.) *citat.* p. 56. 74.
Chronicorum lib. 1. *citat.* p. 39.
Cicero *citat.* p. 2. 100. 115. 116. 150. 164.
illustrat. p. 48.
Claudianus *citat.* p. 109.
Crotolaus apud Festum *citat.* p. 5. 12.
Cuperus (Gisb.) *landat.* p. 69. 84. 90. 97. 99.
121. 164.

Da-

I N D E X.

D.

- D**acerius (Andr.) *laudat.* p. 115. 117. 130.
131. 165.
Dalechampius (Iac.) *notat.* p. 58.
Daumius (Christ.) *laudat.* p. 145.
Dausquius (Claud.) *citat.* p. 65. 137.
Dickinson (Edmund.) *laudat.* p. 122. *notat.*
p. 131.
Digesta Juris civilis *citant.* p. 2. 67. 94. 156.
Dion Cassius *citat.* p. 27. 99. *explicat.* p. 123.
Dionysius Halicarnassæus *citat.* p. 2. 8. 9. 10.
13. 15. 23. 26. 28. 29. 44. 46. 48. 49.
50. 51. 52. 69. 70. 71. 72. 76. 85. 90.
91. 102. 104. 108. 111. 115. *illustrat.*
p. 53. 54. *notat.* p. 70.
Donatus (Alex.) *citat.* p. 29. 108. *notat.* p. 139.
Douza (Ian.) *citat.* p. 152.

E.

- E**nnius *explicat.* p. 14.
Epistola Iudæ *illustrat.* p. 48. 49.
Epitome Liviana *citat.* p. 95.

F.

- F**aërnus *citat.* p. 162.
Ferrarius (Octav.) *citat.* p. 50. 168.
Ferretius (Joan. Bapt.) *citat.* p. 96.
Festus *citat.* p. 3. 18. 20. 29. 46. 65. 67. 70. 79.
80. 82. 83. 87. 113. 115. 121. 127. 131.
133.

I N D E X.

132. 134. 138. 140. 141. 142. 143.
 144. 146. 147. 148. 149. 150. 151.
 153. 154. 159. 160. 161. 163. 166. 168.
 169. *defenat. p. 54. notat. p. 148. emen-*
dat. p. 117. 142. 154. 157. 169. illustrat.
p. 130. & seq. 164. 166. & seq. 168.
supplet. p. 158.

Flavius Caper *citat. p. 139.*

Florus *citat. p. 13. illustrat. p. 82.*

Fruterius (Luc.) *citat. p. 146. laudat. p.*
149.

G.

Galenus *citat. p. 54.*

Gamucci (Bern.) *citat. p. 80.*

Gemmæ antiquæ *citant. p. 21. 48. 50. 51. 62*
74. 103.

Geneseos liber *citat. p. 78.*

Glossæ Cyrilli *citant. & explicant. p. 6. 7. 8 11.*
38. 93. 114. 130. 134. 138. 150. 160.
167. 168. illustrant. p. 38. 67. 68. 69.
116. emendant. p. 140. notant. p. 150.

— Philoxeni *citant. p. 6. 7. 39. 48. 68. 94.*
emendant. p. 168. tentant. p. 6. defen-
dunt. p. 8. illustrant. p. 140.

Glossarum Excerpta *citant. p. 50.*

Glossæ veteres Latinæ *citant. p. 127.*

Gorlæus (Abrah.) *citat. p. 19.*

Gothofredus (Dionys.) *laudat. p. 120. 135.*

Grævius (Ioan. Georg.) *laudat. p. 109. 168.*

Gru-

I N D E X.

Gruterus (Ian.) *citat.* p. 24. 31. 32. 33. 34. 35.
 42. 43. 56. 74. 84. 96. 156.
 Guthrieus (Iacob.) *citat.* p. 36. 57. 73. 75.

H.

Hartungus (Ioan.) *notat.* p. 145.
 Heinsius (Nic.) *laudat.* p. 22.
 Hesychius *citat.* p. 7. 12. 54. 146.
 Horatius *citat.* p. 111. 118. 129. 164. *explicat.*
 p. 165.

I.

Inscriptiones antiquæ *citant.* p. 20. 22. 24. 25.
 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 42. 43. 84.
 96. 98. 153. 156. *illustrant.* p. 30. 31.
 32. *supplent.* p. 34. *defendunt.* p. 36.
 Interpres Plutarchi *notat.* p. 48.
 — vulgatus *citat.* p. 48.
 Interpretes LXX. *citant.* p. 39. 69.
 — Belgæ *citant.* p. 39.
 Iornandes *citat.* p. 13.
 Isidorus *citat.* p. 2. 11. 51. 53. 65. 67. 93. 119.
notat. p. 161.
 Iulius Capitolinus *illustrat.* p. 38. & *seq.* 41.
 47. 105. *citat.* p. 124.
 — Obsequens *defendit.* p. 95. *citat.* p. 96.
 Iunius (Hadr.) *notat.* p. 85.
 — (Francis.) *notat.* p. 39. *citat.* p. 154.
 Iustinus Philosophus *emendat.* & *explicat.* p. 108.
 Iuvenalis *citat.* p. 45. *explicat.* p. 105.

Ka.

I N D E X.

K.

Kalendaria vetusta *citant.* p. 84. 85. 86. 88.
89. 99.
Kircherus (Athan.) *citat.* p. 36.

L.

Lactantius *citat.* p. 25. 103. 140.
Lambecius (Pet.) *citat.* p. 99.
Laurus (Iac.) *notat.* p. 100. 101.
Lipsius (Iust.) *notat.* p. 51. *citat.* p. 95. 154. 159.
Loschi (Alfon.) *notat.* p. 88.
Lubinus (Eilh.) *notat.* p. 105. *citat.* p. 127.
Lucanus *citat.* p. 46. *illustrat.* p. 102.
Lucianus *citat.* p. 18. 44. 107.
Lucilius *citat.* p. 14. *tentat.* p. 152.
Lucretius *citat.* p. 159.

M.

Macrobius *citat.* p. 17. 123. 126. 139. 140.
167. *tentat.* & *explicat.* p. 122.
Malvasia (Car. Cæf.) *notat.* p. 31.
Marlianus (Barth.) *citat.* p. 108.
Marmora Felsinea *citant.* p. 18. *illustrant.* p. 31.
Marmorea fragmenta *citant.* p. 55. 56. 61.
63. 74.
Martianus Capella *citat.* p. 140.
Martinius (Matth.) *citat.* p. 128. 155.
Masurius Sabinus apud Macrobius *citat.* p.
126.

Mea.

I N D E X.

- Melampus *citat.* p. 12.
 Menagius (Ægid.) *citat.* p. 84.
 Merula (Paul.) *notat.* p. 54. *citat.* p. 122. 130.
 152. 157. *laudat.* p. 152.
 Meursius (Joan.) *citat.* p. 147. 155. 167.
 Minucius Felix *citat.* p. 15. 53. 89.
 Moyne (Stephanusle) *notat.* p. 5. *citat.* p. 78.
 Muretus (Anton.) *citat.* p. 65. *notat.* p. 112.

N.

- N**ansius *citat.* p. 146.
 Nardinus (Fam.) *citat.* p. 101. *laudat.*
 p. 109.
 Neapolis (Carol.) *notat.* p. 66. 84.
 Nonius Marcellus *emendat.* p. 67. 152. *citat.* p.
 130. 138. 150. *illustrat.* p. 159. *notat.*
 p. 160.
 Nonnus *explicat.* p. 145.
 Noris (Henr.) *citat.* p. 19.
 Nova Reipublicæ literariæ *citant.* p. 119.
 Nummi veteres *citant.* p. 19. 56. 59. 64. 70. 72.
 73. 74. 91. *illustrant.* p. 57. 58. 59. 60.

O.

- O**ctavius Herfennius apud Macrobiū *ci-*
tar. p. 17.
 Onomasticon vetus *citat.* p. 38. 39.
 Oudanius (Joach.) *citat.* p. 57. 58. 59. 140.
 Ovidius *citat.* p. 3. 21. 65. 72. 79. 80. 82. 83.
 84. 89. 121. 170.

M

Pan-

I N D E X.

P.

- P**ancirollus (Guido) *cit.* & *notat.* p. 21.
 Panvinus (Onuphr.) *cit.* p. 23. 43. 79.
 166. 168. *notat.* p. 169.
 Papinus Statius *cit.* p. 29. 78. *explicat.* p. 42.
 103.
 Pareus (Philip.) *cit.* p. 147.
 Patinus (Carol.) *cit.* p. 70. 91.
 Paulus Festi epitomator *cit.* p. 149.
 Perizonius (Jac.) *laudat.* p. 158.
 Petitus (Petr.) *cit.* p. 75. *notat.* p. 76.
 Phavorinus *cit.* p. 146.
 Pierius ad Virgilium *cit.* p. 64.
 Pighius (Steph. Vin.) *cit.* p. 52.
 Pignorius (Laur.) *cit.* p. 97.
 Plautus *cit.* p. 130. 133. 155.
 Plinius *cit.* p. 106. 111.
 Plutarchus *cit.* p. 3. 4. 48. 49. 53. 56. 68. 71.
 72. 78. 81. 85. 90. 91. 107. 110. 120.
 Polemon apud Festum *notat.* p. 4. 12.
 Pollux *cit.* p. 142.
 Polybius *cit.* p. 86.
 Popma (Aufon.) *cit.* p. 155.
 Posidonius apud Suidam *cit.* p. 12.
 Priscianus *cit.* p. 14. 149.
 Procopius ad Esaiam *cit.* p. 78.
 Propertius *cit.* p. 80.
 Publius Victor *cit.* p. 20. 21. 79. 98. 101.

Quin-

I N D E X.

Q.

Quintilianus *citat.* p. 118. 138. 150. 156.
161. *illustrat.* p. 127.

R.

Rainssant (Theod.) *citat.* p. 59.
Regum liber I. *citat.* p. 69.
Reinesius (Thom.) *citat.* p. 20.
Rosinus (Joan.) *notat.* p. 22.
Rubenius (Albert.) *citat.* p. 52.
— (Philip.) *citat.* p. 54.
de Rubeis (Joan. Bapt.) *notat.* p. 62.
Rubeus (Octav.) *citat.* p. 24.
Rutgerfius (Jan.) *citat.* p. 159.

S.

Sagittarius (Casp.) *citat.* p. 106.
Salmasius (Claud.) *citat.* p. 38. 97. 98. 105.
106. 142.
Sanctius (Franc.) *citat.* p. 132.
Savaro (Jac.) *citat.* p. 119.
Scaliger (Joseph.) *citat.* p. 35. 51. 65. 66. 113.
114. 131. 133. 134. 152. 154. 156.
159. *laudat.* p. 130. 132. 142. 145. 151.
158. *notat.* p. 112.
Schefferus (Joan.) *citat.* p. 95.
Scholia MS. Horatii *citant.* p. 4. 68. *emendant.*
p. 19.

M 2

Scho.

I N D E X.

Scholiaſtes vetus Horatii *citat.* p. 3. 9. 10. 68.
164.

— Juvenalis *citat.* p. 45.

Seneca *citat.* p. 110.

Servius *citat.* p. 3. 9. 13. 16. 17. 27. 28. 29. 40.
51. 65. 79. 82. 85. 90. 94. 95. 157.
emendat. p. 28. *notat.* p. 29.

Sextus Rufus, *citat.* p. 20. 21. 98.

Siccama (Sibrand.) *citat.* p. 33.

Sidonius Apollinaris *citat.* p. 118.

Sofipater Charifius *citat.* p. 86.

Spanhemius (Ezech.) *laudat.* p. 123.

Sponius (Jac.) *citat.* p. 29.

Suetonius *citat.* p. 49. 87. 101. 163. *explicat.*
p. 163.

Suidas *citat.* p. 12. 13.

Symmachus *citat.* p. 165. *explicat.* p. 118.

T.

Tacitus *citat.* p. 87. 124.

Terentius Scaurus *citat.* p. 136.

Tertullianus *citat.* p. 15. 122. 154.

Theophrastus *citat.* p. 145.

Tomasinus (Jac. Phil.) *notat.* p. 199.

Turnebus (Hadrian.) *citat.* p. 14. 114. 135.
157. *notat.* p. 40.

V.

Valerius Maximus *citat.* p. 25. 42. 100.

Valeſius (Henr.) *laudat.* p. 28.

Var.

I N D E X.

- Varro** *citat.* p. 2. 17. 28. 29. 53. 65. 66. 75. 108.
 117. 122. 125. 131. 134. 140. 154.
 155. 156. 167. 168. *illustrat.* p. 109.
 116. 126. 129. 132. & *seq.* 138. *emendat.* p. 143.
Velius Longus *citat.* p. 161.
Vicus (*Æneas*) *citat.* p. 59.
Virgilius *citat.* p. 40. 50. 64. 78. 94. 111.
Ulpianus *citat.* p. 2.
Vorstius (*Joan.*) *citat.* p. 153.
Vossius (*Ger. Joan.*) *citat.* p. 122. 127.
 — (*Isaac.*) *citat.* p. 112. *laudat.* p. 113.
Ursinus (*Fulv.*) *citat.* p. 58.

F I N I S.



M 3

I N 2

I N D E X

R E R U M.

A.

Ædes Martis Gradiui ubi sita. p. 20.
 Ædem Tempestatis quis extruxit.
 p. 21. 22.

Agonia qualis dies. p. 126.

Ampitruare. p. 127.

Ancile nuda dictum. p. 65. 66.

— *per i scribendum.* p. 64.

— *quale scutum.* p. 67.

— *eorum figura describitur.* p. 70. & seq.

— *depingitur ex antiquis monumentis.* p.
 71. 73. 74. 75.

— *e cælo delapsum tempore Numa.* p. 76.
 & seq.

— *eorum festum quando celebratum.* p. 84.
 85. 86.

— *Ancilia arma annalia dicta.* p. 84.

— *sponte mota bellum portendebant.* p. 95.

— *servabantur in sacrario Martis.* p. 94. 105.

— *in Mansionibus & domo Pontificis maximi
 tempore festi.* p. 96.

Antigerio quid significat. p. 127. 128.

Apices Saliorum depicti. p. 55. 56. 57. 59.

Armilustrium. p. 108. 109.

Auctores varii Saliorum referuntur. p. 12.
 13. 14. 15.

Axa-

R E R U M.

- Axamenta unde dicta.* p. 114. 115.
 — *qualia carmina erant.* p. 115.
 — *erant valde obscura.* p. 118.
 — *exarata priscâ linguâ Latinâ.* p. 119.
 — *in iis Deorum & Imperatorum nomina can-*
 tata. p. 122. 123. 124.

C.

- C**œna Saliarum. p. 163.
 — *erant lautissima & maximi apparatus.*
 p. 164. 165.
Cante pro canite. p. 129.
Cerus. p. 130. 131.
Ceruses. p. 132. 134.
Comitum qualis locus. p. 108.
Consul non poterat esse Salus. p. 26.
Corona futes. p. 106.
Cume. p. 136. 137.
Curia Saliorum. p. 100.
 — *ubi sita.* p. 101.
Cusiones quinam. p. 133.

D.

- D**apatilia. p. 133.
Deorum Deus quis. p. 122.
Dialis quis. p. 7. 8.
Διοκετὲς. p. 68.
Duonus. p. 132. 134.

I N D E X

E.

E *tymologias investigare necesse. p. 2.*
Exanclare. p. 138.

F.

F *ilia Saliorum non poterant esse Virgines Ve-*
stales. p. 47.
Flaminica Dialis non petebat se in festo ancilio-
liorum. p. 89.

G.

G *raci non habuere Salios. p. 15.*

H.

H *asta Martia. p. 95.*
Herculani Augustales qui. p. 36.

I.

I *ncilia. p. 67.*
Inficia quid. p. 138. 139.
Insula Saliarum. p. III.

K.

K *υπβασις quid. p. 54.*

Litmus

R E R U M.

L.

- L** ituus Romuli ubi servatus. p. 100.
 Lucetius unde dictus & quis. p. 140.
 Lucius Cincius Alimentus quid scripsit. p. 167.

M.

- M** agister Saliorum. p. 41. 42.
 Mamurius Anciliorum artifex. p. 79. 80.
 — ejus nomen carmine Saliari cantatum. p. 121,
 140.
 Mamuralia qui dies. p. 85. 99.
 Mansiones quanam adificia. p. 97. 98.
 Manus. p. 131.
 Manui. p. 141.
 Mars unde Gradivus cognominatus. p. 18. 19.
 Ministri Saliorum. p. 104.
 Molucrum quid. p. 142.

N.

- N** αοι ἀργυροί Ἀρτέμιδος in Actis Apost. quid
 significant. p. 93.
 Nubere non licitum tempore festi anciliorum.
 p. 89.
 Numa primus auctor Saliorum Palatinorum Ro-
 mæ. p. 13.
 — carmina Saliaria composuit. p. 116.

I N D E X

O.

O E loco I saepe ponitur. p. 147.

P.

P a & Po. p. 144.

Παλμός apud Gracos quid. p. 12.

Paludatus. p. 168.

Pennata & impennata agna quid. p. 144.
145.

Pescia. p. 146.

Pilani quinam. p. 147.

Pilei Saliorum apices dicti. p. 53.

Pilumnoe Poploe. p. 147.

— unde dicti. p. 148.

Pontifex Salius quis. p. 43.

Præceptat. p. 148.

Præliares dies quis. p. 87.

Præsul Saliorum. p. 38.

Prætor non poterat esse Salius. p. 25.

Promeneruat unde ortum. p. 149.

Prosapia ἐνικώς. p. 150.

R.

R edemptuare quid. p. 151. 152. 153.

Regia Numa ubi sita. p. 78. 170.

SS. pro

R E R U M.

S.

- S** *S. pro R à veteribus positum. p. 134. 155.*
156.
- SS. pro Z. antiquitus. p. 162.*
- Sacrarium qualis locus. p. 93. 94.*
- Salii dicti à saliendo. p. 2. 3.*
- *non à Salio Arcade. p. 4.*
- *nec à Saone. p. 4. 5.*
- *nec à סליו vel סליו p. 5.*
- *ὑμνωδοί. p. 6.*
- *quales Sacerdotes. p. 9. 10.*
- *Herculis & Martis Gradivi Sacerdotes]*
p. 17. 18.
- *Palatini. p. 23. 24.*
- *Collini a quo instituti. p. 27.*
- *Pavorii & Pallorii. p. 28.*
- *Quirinales sive Agonales. p. 28. 29.*
- *Albani unde dicti. p. 33.*
- *Hadrianales exploduntur. p. 34.*
- *Herculani Augustales exploduntur. p. 35. 36.*
- *Antoniniani. p. 37.*
- *e patriciis eligebantur. p. 44. & seq.*
- *patrimes & matrimes. p. 46.*
- *an trabeas habuerint. p. 50.*
- *depicti ex antiquis monumentis. p. 59. 60.*
61. 63. 1
- *pugionibus & virgis ancilia pulsabant. p.*
90. 91.
- *quomodo ancilia gestabant. p. 102. & seq.*
 — *conji-*

I N D E X

- *conjiciebant coronas in pulvinar Martis.*
p. 105.
- *ubi saltabant.* p. 108.
- *quo modo saltabant.* p. 110. 111.
- *an Salisubfuli dicti.* p. 112.
- Salissatio quid.* p. 11.
- Salitores & Salisatores quinam.* p. 10. 11.
- Saturnus, Satirnus, Satunnus unde dictus.* p.
153. 154.
- Sesopia quid.* p. 155.
- Sevir poterat esse Salius.* p. 24.
- Sonivius.* p. 157.
- Stilo (Lucius Ælius) scripsit explanationem*
carminum Saliorum. p. 143.
- Subfiles quid.* p. 113.

T.

- T***ame.* p. 158.
- Tintinnare.* p. 159. 160.
- Topper.* p. 161.
- Trabea parva quare Virgilius dixit.* p. 51.
- *Vestis regum.* p. 51.
- *ejus varia genera.* p. 51. 52.
- Tripudium Sonivium quid.* p. 157.
- Tullus Hostilius primus auctor Saliorum Collino-*
rum. p. 26. 27.
- Tutulus & Tutulatus quid.* p. 53.

Vates

R E R U M.

V.

Vates Saliorum. p. 39.

Vestes Saliorum. p. 48. & seq.

Virgines Salia qua. p. 166. & in pref.

— earum officium. p. 169.

Z.

Z. Incarimine Saliari. p. 161.

F I N I S.



TOBIAE GUTBERLETHI, W. F. T. N.,
Jcti, & Bibliothecæ Academiæ
Franequeranæ Præfecti

DISSERTATIO
PHILOLOGICA

D E

MYSTERIIS DEORUM
CABIRORUM.

Editio Altera

Manu Auctoris plurimis in
locis aucta & emendata.



FRANEQUERÆ,

Excudit FRANCISCUS HALMA, Illustr. Frisiæ
Ordd. atque Eorund. Acad. Typograph. Ordinar.

M D C C I I I.



P R Æ F A T I O
A U C T O R I S.

Arrisit mihi semper & adhucdum arridet lepidus Menenii Agrippæ apud Florum lib. 1. cap. 23. apologus, quò *dissedisse inter se quondam humanos dixit artus, quod omnibus opere fungentibus, solus venter immunis ageret: deinde moribundos a sejunctione rediisse in gratiam, quando sensissent, quod ejus operâ reductis in sanguinem cibus irrigarentur.* Hac fabulâ facundus ille & sapiens vir indicare volebat, urbem Romam constare nullô modô posse, nisi stabilis inter Patres & Plebem concordia intercederet; quemadmodum sine ventre cæ-

tera humani corporis membra officio fungi nequeunt. Easdem fovere debemus cogitationes de literarum Republicâ, quæ absque Philologiâ vacillabit, nec consistet: sive enim operam dare velimus τῷ λόγῳ ἢ τοῖς, sive veneranda Jurisconsultorum fragmenta perscrutari, sive Coi & Pergameni senum adyta adire, necessaria præ omnibus literarum humaniorum cognitio est, sine quâ nemo ad intimam eruditionem perveniet. Dantur verò homines, qui Vatinianum ferè odium contrà hoc studiorum genus imbiberunt; attamen illi stultiores se ostentant, quam fatuus Petronii Trimalchio, qui non contentus erat splendidâ cœnâ, nisi Philologia accederet; his enim verbis convivas & amicos suos compellat: *Putatis me illâ cœnâ esse contentum, quam in thecâ repositorii videratis? sic notus Ulyxes? quid ergo est? oportet etiam inter cœnandum Philologiam nosse.* Et accusatores antiquitatis, vitia tantum docent & discunt, ut rectè Eumolpus apud Petronium queritur. Et certè literæ humaniores temporibus antiquis tantò in honore fuerunt, ut publi-

blicis monumentis nomina illorum [qui, dum in vivis essent, literis his operam dederant] honoris causâ exararent; en marmor apud Begerum in Spicilegio antiquitat. pag. 106.

Q. CAELIO
FEROCI
KALATORI SACERDOTI
TITIALIVM FLAVIALIVM
STVDIOSO
ELOQVENTIAE
VIXIT ANNIS XV
MENSE I DIEBVS XIV
FILIO OPTIMO AC
REVERENTISSIMO
M. GAVIVS CHARINVS.

CAECILIO pro CAELIO legit Castalio de antiq. puerorum prænomen. pag. 2065. tom. 2 T.A.R. sic & Gruterus. & Popma de operis fervor. pag. 76. Fleetwood pag. 138. num. 1. Dausquius tom. 2. pag. 174. Boissard. part. 3. pag. 48. Addam alium lapidem, quem Patinus in commentariò ad cenotaphium M. Artorii medici Cæs. Aug. pag. 460. exhibet.

Η ΒΟΥΛΗ ΕΤΕΙΜΗΣΕΝ
ΠΟΠΛΙΟΝ ΑΙΛΙΟΝ
ΦΛΑΒΙΑΝΟΝ ΑΠΟΛΛΟΔΩΡΟΝ
ΑΣΠΕΝΔΙΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΟΝ.

*Senatus honoravit
Publium Ælium
Flavianum Apollodorum
Aspendium Philologum.*

Hanc inscriptionem multo pleniorē nobis describit Thomas Smith in Notitiā septem Asiæ Ecclesiarum pag. 49. Sed ne in latiorē campum Philologiæ laudis exspatiar, paucis causam hujus dissertationis aperiam. Observaveram multa de *Cabiris, Telchinibus, Curetibus, Idaeis Daëtylis, Corybantibus, & Magnæ Deūm Matris Sacerdotibus Gal- lis*, quorum historiam juxtā temporum seriem unā eādēque dissertatione pertractare animus erat; occurrebant igitur primum utpotē antiquissimi Cabiri, quorum mysteria dum perspicio, sub manu crevit opus in has paginas nimis multas, si doctis non placent, indoctis enim hæc non scripsi, sed illis,

----- quibus arte benignā,
Et meliore luto finxit præcordia Titan.

Scio

Scio etenim homines planè ἀμύους dicturos esse, me de rebus nullius momenti & nugis differere, dum in mysteriis hisce eruendis operam meam pono; hi etsi multum scire se putant, tamen nihil scire in reconditæ antiquitatis deliciis certo certius est; inter hos sciolos non infimum locum obtinet Tanaquillus Faber Tanaquilli Filius, qui edidit tractatum *de Futilitate poëtices*, in quo cap. 4. de *stili poëtici obscuritate* agens inter alia scribit observationes de Coryciis nymphis & Eleusiniis sacris, *disputationem de diis Cabiris*, & si quid est adhuc ineptius, dare materiam scriptori commentariorum in poëtas, non ovandi, sed serio triumphandi; exclamat denique: *at eo quid magis ridiculum?* at quisnam magis se deridendum propinavit quam iste Tanaquillus, qui in isto tractatu verè ostendit se esse docti patris indoctum filium, & eruditæ sororis, proh pudor! ineruditum fratrem; quicunque enim dissertationem legerit, hominis inscitiam & sinisteriorem erga poëtas & poësin animum mirabitur & cachinnis excipiet. Immo do-

Etissimus Ioannes Clericus Professor Amstelodamensis scholia græca Luciani vulgavit, ad quæ tom. 2. pag. 12. paucis Cabiros & Corybantes perstringens non erubuit promittere *mythicorum temporum historiam*, in qua prolixè de illis ageret; si celeberrimus vir promissionem præstitisset, omnino hæc mea dissertatio spongiæ incumberet, cum forsan plura & limatiora de Cabirorum mysteriis tradidisset, quam ego feci, qui tanta doctrinæ copia non præditus ad hæc initia accessi.

D I S-

DISSERTATIO
PHILOLOGICA
DE
MYSTERIIS DEORUM
CABIRORUM.

CAP. I.

Cabiri unde dicti: a Cabiris montibus: Scholiastes Apollonii notatur: ab Hebraicâ voce כביר: Θεοὶ Μεγάλοι: Χαβάρ Saracenorum quid: Cedrenus corrigitur.

Priusquam obscuram Cabirorum historiam aggredior, non ἀπροσδιόνυσον erit, si quædam de vocabuli origine & significatione præmittam. Rectè etenim Plato in Gorgiâ dixit: ὅς ἂν τὰ ὀνόματα εἰδῇ, εἴσεται καὶ τὰ πράγματα. *qui rerum nomina norit, etiam ipsas res facile pernoſcet.* & hinc Socrates, teste Epicteto Stoico, τὴν τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψιν, *nominum contemplationem* eruditionis principium appellat.

Caberi vel Cabiri [nam utroque modo ſcribitur, etſi ultimum Dausquius in Orthographiâ Lat: Serm: amplexus eſt.] ex quorundam ſententiâ nomen habent a Cabiris montibus. Inter hos Steſimbrotus Thafius

A 5

apud

apud Strabonem lib. 10. Geograph. pag. 537. quando dicit : Καλεῖσθαι αὐτὰς [Καβείρας] ἀπὸ τῶ ὄρους τῶ ἐν τῇ Βερεκυντία Καβείρου, *nominari* [Cabiros] illos a monte Berecynthia [mallem vertere in regione Berecynthia] Cabiros. In eadem opinione versatur, & hoc etymon nobis obtrudere conatur Scholiastes Apollonii Rhodii ad lib. 1. Argonaut. ὧσ. 917. Κάβειροι, inquit, δοκῶσι προσαγορεύσθαι ἀπὸ Καβείρων τῶν κατὰ Φρυγίαν ὄρων ἐπεὶ ἐντεῦθεν μετηνέχθησαν. Hæc quoque iisdem ferè verbis tradunt Etymologicum Magnum & Phavorinus. Forsan aliquis putat, discrepantiam inter Stesimbrotum Thasium & Apollonii Scholiastem esse, cum unus dicat Cabiros denominatos ἀπὸ τῶ ὄρους ἐν Βερεκυντία numero singulari, alter verò ἀπὸ τῶν κατὰ Φρυγίαν ὄρων numero plurali. Sed notandum, ὄρος apud priorem significare totum montanum tractum & non peculiarem montem; Sic Latini auctores frequenter scribunt, *mons Caucasus*, *mons Taurus*, *mons Apenninus*, pro toto tractu montium, qui isto nomine noti sunt. Si igitur per ὄρος intelligatur tractus montium, qui includit multitudinem, quam Scholiastes per ὄρη *montes* designat, nulla diversitas superest. Porro quod ad etymologiam attinet, eam esse falsam ex sequentibus clarè patebit. Scholiastes Apollonii aliique auctores volunt, Cabiros nomen suum accepisse ἐπεὶ ἐντεῦθεν μετηνέχθησαν, *postquam*

εντε

DEORUM CABIRORUM. 11

enim in locum [circa montes Cabiros in Phrygia] *translati sunt.* Sed antequam circa montes istos translati sunt, in Phœniciâ & Samothraciâ isto nomine indigitabantur: Idcirco aliud quid potius statuendum est, nempe hos montes a Cabiris nomen accepisse eo tempore, quo eorum mysteria a Dardano e Samothraciâ in Phrygiam sunt translata, de quâ transportatione cap. 6. ago.

Veram, uti puto, originem exhibuerunt Eruditissimi viri Vossius pater, Bochartus, & Marshamus, qui vocabulum hoc deducunt ab Hebraico כביר / *magnus, potens, fortis, validus*, ut in libro Jobi cap. 8. v. 2. & cap. 31. v. 25. occurrit; quam Fabrettus improbat ad col. Trajan. pag. 83. Cabiri igitur ex significatione vocis sunt Magni, Potentes & Validi Dii. Sic eos dictos esse docet nos Hieronymus Aleander in explicat. tabulæ Heliacæ tom. 5. T. Antiq. pag. 761. *Erant Cabiri Samothracii sive Dii Magni ex Varronis sententia Cælum & Terra; Pluto & Mercurius caelestem vim indicabant, Ceres & Proserpina terrestrem: Pluto nimirum hiberni Solis calor est, Mercurius aër, qui eundem calorem terra videtur communicare: per Cererem significari terram sationibus aptam supra docuimus, per Proserpinam vim subterraneam.* Habemus igitur hic quatuor Cabiros a me cap. 7. descriptos sub nominibus terræ & cæli cultos, illo-

illorumque explicationem physicam. Varro-
 nis verba, quæ extant lib. 4. de L. L. hæc
 sunt: *Terra, inquit, & Cælum, ut Samothra-*
cum initia docent, sunt DEI MAGNI, & hi,
quos dixi, multis nominibus, & postea: Hi
quos Augurum libri scriptos habent sic, DIVI
POTES: & sunt pro illeis, qui in Samothra-
ce ΘΕΟΙ ΔΤΝΑΤΟΙ. Quinam enim Dii majore
 jure appellari possunt ΘΕΟΙ ΔΤΝΑΤΟΙ quam
 Cabiri, qui nomen a δυνάμει *potentia, valore,*
& fortitudine habebant. Hinc Orpheus in
 hymno Κερήτων ψ. 20. eos vocat ΕΝΔΤΝΑ-
 ΤΟΤΣ, hoc est, tales, qui potentiam in sum-
 mo gradu possident, & quandò ipsis lubet,
 exercent. Quamobrem Cassius Hemina apud
 Macrobius lib. 3. Saturnal. cap. 4. tradit:
hos Deos propriè dici ΘΕΟΤΣ ΜΕΓΑΛΟΤΣ,
 ΘΕΟΤΣ ΧΡΗΣΟΤΣ, ΘΕΟΤΣ ΔΤΝΑΤΟΤΣ;
 quos Tertullianus de Spectacul. cap. 8. Mag-
 nos, Potentes, Valentes appellat; verba
 ipsius sunt: *Ante eas columnas tres ara trinis*
Diis parent, MAGNIS, POTENTIBUS,
 VALENTIBUS. Has tres aras sese inve-
 nisse putat Raphaël Fabrettus in antiquo mar-
 more ludorum Circensium, quod exhibet
 in commentario suo ad columnam Trajanam.
 Ab hac voce כביר / *magnus, & Καθεῖροι Dii*
Magni acceperunt fortè Saraceni suum Χαῖδρ,
 quod pro magno usurpant in eadem signifi-
 catione, nempè relatione habitâ ad Deos.

Sic

DEORUM CABIRORUM. 13

Sic in principio Saracenorum ex Euthymii Zygabeni πανοπλίᾳ occurrit: Οἱ Σαρακηνοὶ μέχρι τῆς Ηρακλείδης τῆ βασιλείας χρόνων εἰδωλολάτρων, προσκυνῶντες τῷ Εἰσφόρῳ ἄστρῳ, καὶ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν δὴ καὶ ΧΑΒΑΡ τῇ ἑαυτῶν ἐπονομάζουσι γλώττῃ· δηλοῖ δὲ ἡ λέξις αὕτη τὴν μεγάλην, id est, *Saraceni usque ad Imperatoris Heraclii tempora idola coluerunt, adorantes Luciferum & Venerem, quam suâ linguâ CHABAR vocant: vox autem ea MAGNAM significat.* Præterea in catechesi Saracenorum occurrit: Ἀναθεματίζω τῷ προῖνῳ προσκυνῶντες ἄστρῳ ἡγυν τῷ Εἰσφόρῳ καὶ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν κατὰ τὴν Ἀράβων γλώσσαν ΧΑΒΑΡ ὀνομάζουσι, τῷτ' ἐστὶ ΜΕΓΑΛΗ. i. e. *Anathematizo eos, qui matutinum sidus, & Venerem adorant, quam Arabicâ linguâ CHABAR appellant, id est, MAGNAM.* Rectè igitur vocem Χαβάρ Castellus in Lexico Heptaglotto pag. 1672. explicat per *fortem, potentem, validum, superbum, altum.* Restituendum forsân hoc vocabulum in Chronico Georgii Cedreni, cum in vitâ Muhammedis dicit: Τὸν Ἀφροδίτης ἄστέρα τὸν Εἰσφόρον εἶναι μυθολογοῦσιν. ἣν δὴ καὶ Κεβάρ τῇ ἑαυτῶν καλεμφάτῳ ἐπονομάσαντο γλώσσῃ, ὅπερ ἐστὶ ΜΕΓΑΛΗ. *Luciferum fabulantur esse stellam Veneris, quam & linguâ suâ absonâ appellant Κεβάρ, id est, MAGNAM.* Hic pro Κεβάρ legendum iudico Χαβάρ, nemo enim non videt quam facîle X in K & α in s mutari possunt.

C A R.

CAP. II.

Cabiri Dii: Etymologicon magnum tentatur: Dii Penates: Macrobius notatur & explicatur: Servius correctus: Cabiri quinam: Etymologicon magnum suppletur: Cicero & Ampelius restituti.

Verâ Καβείρων etymologιά, rejectis falsis, statuminatâ, ordo postulat, ut demonstrem, quales Dii, & quinam Cabiri fuerint. Cabiri hi celebres apud varias gentes Dii erant, ut testatur Eustathius ad Dionysii περιήγησιν ᾠδ. 524. ὄνομα δαιμόνων οἱ Κάβειροι. Similiter Etymologicon magnum. Κάβειροι ὀνόματα Θεῶν. legendum fortè ὄνομα τῶν Θεῶν. Præterea Suidas & Phavorinus scribunt Καβείρες δαίμονας σημαίνειν. Quidam, Cabiros eosdem fuisse cum Curetibus, Corybantibus, Idæis Dactylis, & Telchinibus, existimant. Alii verò [teste Strabone lib 10. Geograph. pag. 531.] illos συγγενεῖς ἀλλήλων, καὶ μικρὰς τινὰς αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους διαφορὰς, cognatos inter se & exilibus distinctos differentiis, faciunt; quod mihi quoque verius videtur. Maxima discrepantia inter auctores est, an hi Cabiri sunt Dii Penates Romanorum, quos Æneas secum in Italiam vexit, ut Servius

DEORUM CABIRORUM. 15

vius ad Æneid. lib. 2. v. 325. scribit. Do-
 ctissimus Dacierius ad Horat. lib. 2. od. 4.
 Cabiros eosdem cum Penatibus ponit, & ta-
 les fuisse Deos putat, quos Rachel a patre
 Labano furtim rapuit, cujus rei historia ex-
 stat in lib. primo Mosis cap. 31. v. 34. Cla-
 rius adhuc patebit Cabiros esse Penates, si
 sequentem Macrobian locum attentè confide-
 remus, qui est ex lib. 3. Saturnal. cap. 4. *Pe-
 nates dicti quasi penes nos nati, aut quorum be-
 neficio penitus vivamus & sapiamus.* Etymon hoc
 omninò falsum est, nam ut a magnus, mag-
 nas, undè magnates; a summus, summas,
 unde summates; sic a penus est penas, un-
 de Penates. Penas in usu fuisse patet ex Dio-
 nysio Halicarnassæo, qui lib. 1. memoriæ
 prodit, se in vetustâ æde sub Velâ con-
 spexisse Deorum Penatium signa cum inscrip-
 tione ΔΕΝΑΣ, quod idem esse ac PENAS
 fatetur. Ultima verò Macrobian verba, *quo-
 rum beneficio penitus vivamus & sapiamus*, op-
 timè ad potestatem, quæ Cabiris adscribitur,
 referri possunt. Qui hi Dii Penates sunt,
 inter auctores non convenit, cum alii putent
 esse Neptunum & Apollinem; alii Jovem,
 Junonem, & Minervam; alii *Astatas esse &
 in regiâ positos*, scribit Servius l. c. cujus ver-
 ba medelâ indigere certò certius est; Quid
 enim illud vocabulum *Astatas* significat? pro
 quo non incommodè legeretur *statuas* vel
Ca-

Castoras, id est, statuas Castoris & Pollucis in regiâ positas, nam hi fratres sæpè de nomine Castoris appellantur & pro Cabiris habentur. Potest quoque lectio vulgata retineri, ut sit *astatas* pro *hastatas*, quales Dii Penates fuerunt, ut Dionysius lib. 1. A. R. narrat: εἰσὶ νεανίαι δύο καθήμενοι δόρατα διειληφότες, τῆς παλαιᾶς ἔργα τέχνης. i. e. *sunt hastati duo juvenes habitu sedentium admodum antiqui operis*. Prætereà lectionem hanc confirmat antiqua patera apud Angelum de la Chauffe tom. 5. Thes. A. R. pag. 321. in qua hi Penates duo exstant hastati. Accedit, veteres aliquando literam H in hoc vocabulo omisisse, sic in marmore in Gruteri æterno opere pag. 347. num. 1. vocatur P. AELIVS. P. F. PAPIRIVS MARCELLVS centurio, & ADSTATVS pro HASTATVS: & in Flori lib. 1. cap. 18. ubi legitur *quarta legionis hastatus* in edit. vulg. sed in membranaceo codice Bibliothecæ Franequeranæ scribitur ASTATUS. & ASTIFER apud Fabrettum ad column. Trajan. p. 182. *Hastatos* illos quoque describit fragment. Æliani elegans pag. 793. edit. Argent. 1685. h. v. καὶ μέντοι καὶ Διοσκύρων ἦν ἀγάλματα δύο νεανίαι μεγάλοι, γυμνοὶ τὰς παρεῖας ἐκότεροι. ὅμοιοι τὸ εἶδος, καὶ χλαμύδας ἔχοντες ἐπὶ τῶν ὤμων ἐΦυμμένην ἐκατέραν leg. ἐΦημένας ἐκατέρων καὶ ξιφὴν ἐΦερον τῶν χλαμύδων ἡρτημένα, καὶ λόγχας εἶχον πα-
ρεσῶν

ῥεσῶτας, ἐν αἷς ἰρεῖδοντο, ὁ μὲν κατὰ δεξιάν, ὁ δὲ κατὰ λαϊάν. h. e. Stabant etiam Castoris & Pollucis gemina simulachra, juvenes scilicet ingentis statura, nec dum ambo genarum vestitū lanugine, similes faciem, chlamydasque gestantes fibulis super utriusque humeris revinctas; ex chlamydibus gladios suspenderant, hastisque dextrā alter, alter sinistrā innitebantur. At, missis his omnibus, Cabiros esse Penates Romanorum mea opinio est; auctores hac in re habeo Nigidium Figulum apud Arnobium, Cassium Heminam apud Macrobiū, Varonem apud Servium, quos Togatorum doctissimos in re tam obscurā sequi malo, quā aliorum obscuram diligentiam æmulari.

Ad secundum hujus capitis membrum perveni, in quo superest, ut dicam, quinam Dii pro Cabiris habebantur. Scholiastes Apollonii ad lib. i. Argonaut. ψf. 917. quatuor recenset, nempe Cererem, Proserpinam, Plutonem, & Mercurium: verba ipsius sunt: Τέσσαρες εἰσι τὸν ἀριθμόν. Ἀΐσιρος, Ἀΐσιόκερσα, Ἀΐσιόκερσος. Ἀΐσιρος μὲν οὖν ἐστὶν ἡ Δημήτηρ. Ἀΐσιόκερσα δὲ, ἡ Περσεφόνη. Ἀΐσιόκερσος δὲ, ὁ Ἀΐδης. ὁ δὲ προσιθέμενος τέταρτος Κάσμιλος, ὁ Ἑρμῆς ἐστὶν. Hæc κατὰ πόδα describit Etymologus magnus, cujus tamen locus in fine mutilus [quartus enim Cabirorum desideratur] ex Apollonii Scholiaste hoc modo supplendus est: ὁ δὲ προσιθέμενος

B

τέταρ-

τέταρτος Κάσιμος, ὁ Ἑρμῆς ἐστίν. Sunt, qui modò duos Cabiros numerant Jovem & Bacchum sive Dionysum, teste eodem Scholiaste I. c. Οἱ δὲ δύο εἶναι τὰς Καθεύρας Φασὶ πρότερον. πρεσβύτερον μὲν Δία. νεώτερον δὲ Διόνυσον. Qui idcirco MAXIMVS in lapide apud Gruterum pag. 67. num. 8.

DIIS MAXIMIS
BACHO ET SOMNO
HVMANAE VITAE
SVAVISSIMIS
CONSERVATORIB.
SACRVM.

dicitur; quoniam ἐνδυνατός sive כביר vel *maximus* erat. Particula illa πρότερον *prius*, *antiquitus*, indicat, Jovem & Dionysum prius Cabiros fuisse, quam isti quatuor a Scholiaste suprà producti. Porro hic Dionysus inter Cabiros positus forsan ille est, qui in numero quinque Dionysorum tertium locum occupat apud Ciceronem lib. 3. de Natur. Deor. cap. 23. & dicitur natus *Caprio patre*; Sine dubio legendum est cum Celebrerrimo Jacobo Gronovio, *Cabiro patre*; Et restituendum idem vocabulum Lucio Ampelio, qui libro memoriali cap. 95. dicit: *Dionysum tertium de Cabito natum in Asiâ regnasse.* pro *Cabito* pone *Cabiro*.

CAP.

C A P. III.

DioscURI Castor & Pollux Cabiri: Præsides navigantium: Petronius explicatur: Σωτῆρες: Dii Pataici quinam: Dii Magni sive Cabiri: Inscriptio illustratur: Plutarchus explicatur: DioscURI & Cabiri Inventores τῶν ἐπωδῶν.

QUæstio inter Eruditos ventilatur, quinam isti DioscURI sunt, qui inter Deos Cabiros statuuntur a veteribus, & an DioscURI isti propriè Cabiri fuerunt, quam litem hoc capite proposui discutere. Vid. Fabretum ad column. Trajan. pag. 73. 74. Primum verosimile mihi videtur, Dioscuros hos esse Castorem & Pollucem Jove genitos & Ledâ, quoniam hi DioscURI ab Eusebio lib. 1. Præparat. Euangel. cap. 10. dicuntur filii τῆς Συδύκ, quem Syduk Jovem esse cap. sequent. Bochartus docebit. Adeò ut in primò principiò conveniant, nempe quod eundem patrem habuerint. Prætereà Cæsius Bassus in Aratea Cæsaris Germanici *Geminos in cælo Deos Samothracum* sive Cabiros facit, Orphea forsan sequens, qui de Cabiris in hymno Κερήτων ψ. 23. canit:

Ὅτε καὶ ἑρᾶνιοι Δίδυμοι κλήζεσθ' ἐν Ὀλύμπῳ.

vertit Divinus Scaliger :

Quique etiam Gemini per cœli templa cluetis.

Hi enim Gemini inter sidera quinam alii sunt quam Castor & Pollux, uti Astrologorum maxima pars scribit, teste Higyno in Poëtic. Astronom. lib. 2. cap. 22. Hinc eleganter suo more Horatius Lib. 1. od. 3.

Sic fratres Helena, lucida sidera.

Accedit insuper, quod Dioscuri potestatem habuerint servandi homines in navigatione, quamobrem ii, qui navigationi se commiserant, primum Dioscuros hos adorabant, ut propositum iter feliciter procederet. Hunc ritum Encolpius mare ingressurus observavit, cum in Petronii fragmento Traguriano dicit: *Ego cum Gitone quicquid erat, in alutam* [vox hæc in fragmento Albæ Græcæ nuper reperto habetur, cum antea locus mutilus esset.] *compono, & adoratis Sideribus intro navigium.* Heic per Sidera Geminos intelligi nullus dubito. Quod ad Cabirorum potestatem hac in re attinet, eam cap. 9. describam. Præterea nautæ, quandò in periculo versabantur, Castorem & Pollucem invocabant, quorum stella, simulac appareret, tempestatem sedare credebatur, Fidicen Romanæ Lyræ lib. 1. od. 12. sic canit:

— 9 —

DEORUM CABIRORUM. 22

— quorum simul alba nautis
 stella refulsit,
 Defluit saxis agitatus humor:
 Concidunt venti, fugiuntque nubes:
 Et minax (sic DII voluere) ponto
 Unda recumbit.

Ad quæ vetus Scholiastes hæc habet: *Alba stella, candida, serena, benigna; nam, dum oritur, tempestates sedat.* Est quoque apud Patinum pag. 4. Numisma, in quo prora navis, super quam duo pilei Castoris & Pollucis totidemque stellæ apparent. Quæ ideo additæ navi, quoniam navigantibus favere felixque iter dare credebantur. Porro dubitarem, numne idem esset Nummus, quem Rubæus laudat & exponit, cum sit Græcus a Phocæensibus cusus, & iisdem notis signatus, nisi quod pileorum Rossi non meminerit, quos forsan Nummò attentius inspectò vidisset, literasque illas corrosas cum Patino sic legisset ΕΠ. C. ΑΤΡ. ΕΤΤΚΟΤC. Τ. Β. ΦΩΚΑΙΕ. *sub pratore Aurelio Eutyche Phocæensium.* Et huc referri debet Nummus Græcus, in quo puppis navis; & duo lumina cum diversis literis corrosis, quem Nummum Octavius Rubæus in memoriâ Brixianâ pag. 105. nuper Italicè editâ his verbis exponit: Credeuano gli antichi che fossero quelle due luci, che appariscono dopò le tempeste in segno di salute sopra i vascelli trauagliati, id est,

Credebant antiqui, quod fuerint illa duo lumina, quae apparebant tempestatis tempore in signum salutis supra navigia huc & illuc jactata. Hinc Horatius lib. 4. od. 8.

Clarum Tyndaridæ fidus ab infimis

Quassas eripiunt aquoribus rates.

tibi scholia consule. Et ob hanc causam dicti sunt Σωτῆρες navigantium in lapidibus antiquis [Strabo lib. 17. testatur, fuisse Inscriptionem propè Alexandriam positam a Soltrato Cnidio his verbis: ΘΕΟΙΣ ΣΩΤΗΡΕΙΝ ΤΗΟ ΤΩΝ ΠΑΟΙΖΟΜΕΝΩΝ *Diis Servatoribus pro navigantibus.* quem lapidem optimè & rectè ad Dioscuros refert eruditissimus Spanhemius ad Callimach. hym. in Delum *ψf.* 166. pag. 432.] & veteribus Scholiis Luciani nuper ab Eruditissimo Clerico editis tom. 2. pag. 44. Verba Scholiastis ad historiam de foeminâ Dioscuros invocante hæc sunt: ὡς ναύτης τὰς Διοσκῆρους καλεῖ. ὅτοι γὰρ Σωτῆρες ἐλέγοντο τοῖς πλέεσι.

Idcirco nautæ sæpissimè naves ornabant parvis icunculis horum fratrum. Ut videre licet apud Fabrett. ad colum. Trajan. p. 112. 113. Sic habemus in Actis Apostolor. cap. 28. vers. 11: Ἀνῆχθημεν ἐν πλοίῳ παρασήμῳ Διοσκῆροις. vertit Vulgat. *Navigavimus in navi, cui erat insigne Castorum.* Eodem modo Phœnices triremium puppe prorisque circumferebant Deos Pataicos, id est, Cabiros teste Herodoto lib. 3. cap. 37. Optimè ad rem occurrit Hesychius: Πά-

DEORUM CABIRORUM. 23

Πάταικοι Θεοὶ Φοινίκες, ἃς ἰσᾶσι κατὰ τὰς πρύμνας
 τῶν νεῶν. Accedunt glossæ MSS. quas citat
 Bourdelotius ad Heliodorum, pag. 88. Πά-
 ταικοι Θεοὶ Φοινίκιοι ἐν ταῖς πρύμναις ἰδρυμένοι.
 Iter quoque facturi vota his Dioscuris vove-
 bant, quæ post reditum solvebantur. Testa-
 tur id Inscriptio vetus apud Tomasinum de
 Donariis cap. 25.

CASTORI. ET. POLLUCI.

SACRUM.

OB. FELICEM. IN. PATRIAM.
 REDITUM. TOT. SUPERATIS.
 NAUFRAGII. PERICULIS.
 EX. VOTO. CUM. SOCHS.

L. M. P.

C. VALERIUS. C. P. AGELLUS.

Adducam insuper elegantem Servii locum,
 nobis hunc ritum ob oculos ponentem, qui
 exstat ad Virg. *Æneid.* 3. *Æf.* 12. *Varro*
& alii complures MAGNOS DEOS affir-
mant simulacra duo virilia, CASTORIS &
POLLUCIS, in Samothraciâ ante portum si-
ta, quibus naufragio liberati vota solvebant.
 Vota Cabiris quoque propter faustum redi-
 tum soluta esse cap. 9. dicam. In præceden-
 ti Servii loco hi Dioscuri a Varrone vocan-
 tur DII MAGNI, quo nomine apud Pau-
 saniam in Atticis pag. 30. insigniuntur: *Κε-*
Φαλῆσι οἱ Διόσκουροι νομίζονται μάλιστα. ΜΕΓΑ-
ΛΟΤΣ γὰρ σφᾶς οἱ ταύτη θεοτς ὀνομάζουσιν,

B 4

id

id est; *Apud Cephalenses* CASTOREM & POLLUCEM *præcipuâ quadam coluntur religione.* MAGNI enim DII ab iis appellantur. Præterea in Inscript. apud Fleetwood in Sylloge Inscript. pag. 42. CASTORI ET POLLUCI DIIS MAGNIS SULPITIA Q. SULPITII F. VOTUM OB FILIUM SALUTI RESTITUTUM. Quod proprium Cabiſorum epitheton est, ut cap. 1. ostendi, & confirmat Inscriptio elegans in palatio Episcopi Turricellani, quam Gruterus in Inscriptionum mole pag. 319. num. 2. exhibet.

ΓΑΙΟΣ ΓΑΙΟΥ
ΑΧΑΡΝΕΥΣ ΙΕ
ΡΕΥΣ ΓΕΝΟΜΕ
ΝΟΣ ΘΕΩΝ ΜΕ
ΓΑΛΩΝ ΔΙΟΣ
ΚΟΡΩΝ ΚΑΒΕΙΡΩΝ
ΕΝ ΤΩΙ ΕΠΙ ΔΙΟ
ΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕ
ΤΑ ΛΥΣΙΣΚΟΝ ΑΡ
ΧΟΝΤΟΣ ΕΝΙΑΥ
ΤΩΙ ΙΑΡΥΣΑΤΟ.

*Gajus Gaji [filius]
Acharnensis sa
cerdos fa
ctus Deorum Ma*

gnoa

DEORUM CABIRORUM: 25

*gnorum Dios
curorum Cabirorum
eo qui fuit sub Dio
nysio post
Lyciscum Ar
chonte an
no erexit.*

Hic Gajus Gaji filius sub alio Archonte sacerdos Isidis factus est, ut ex hoc marmore apud Reinesium class. 1. Inscr. 135. patet.

ΓΑΙΟΣ ΓΑΙΟΥ ΑΧΑΡΝΕΥΣ ΙΕ-
ΡΕΥΣ ΓΕΝΟΜΕΝΟΣ
ΕΝ Τῷ ΕΠΙ ΝΑΥΣΙΟΥ ΑΡΧΟΝ-
ΤΟΣ ΕΝΙΑΥΤῷ
ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΛΑΝΗΦΟΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙ
ΘΕΡΑΠΕΥΤΑΙ ΥΠΕΡ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΤΩΝ ΑΘΗΝΑΙ-
ΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ
ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΙΣΙΔΙ ΔΙΚΑΙ-
ΟΣ... ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΑΝΤΟ.

*Gajus Gaji [filius] Acharnensis
sacerdos factus*

*In Nausii Archontis anno
Et Melanophori & ministri pro
Populo Atheniensium & populo
Romanorum Isidi justitiæ dedica-
runt.*

B 1

Hunc

26 De MYSTERIIS

Hunc eundem esse Gajum cum eo, cuius mentio fit in priori Inscriptione manifestum est. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ. Ad Dioscuros igitur me conféro. Qui ab auctore lapidis Gruteriani inter Cabiros ponuntur, quod & Plutarchus facit in vitâ Pauli Æmilii, cum de Perseo fugitivo Macedoniæ rege dicit: Διαφεύγων ἐπὶ τὰς Διοσκούρας ἐκέτευεν. Hic ἐπὶ τὰς Διοσκούρας est *ad Cabiros*, five eorum fanum in Samothraciâ religiosissimum, ut Livius lib. 45. de hoc facto scribit: *Rex extorris regno in parvam insulam* (id est in Samothraciam) *compulsus, supplex fanireligione non viribus suis tutus erat.* Quod verò Plutarchus Cabiros nominet simpliciter Dioscuros, id non insolitum est, ut fusè demonstrat Raphaël Fabrettus in commentario suo ad columnam Trajanam. Præterà Dioscuri & Cabiri in hac re conveniunt, nempe quod illis adscribant inventionem τῶν ἐπὶ δῶν *incantationum*, Eusebius in Præp. Evang. Dioscuris; alii verò auctores, Cabiris.

CAP.

C A P. IV.

Berytus urbs ubi sita: fuit sacra Cabiris: illorum genealogia illustrata: Cabiri octo in Phœniciâ: inter illos Æsculapius: Marshamus notatur: Æsculapius quare Ε'σμη dictus.

QUANDO quidem jam demonstravi, quales & quinam apud priscos Dii Cabiri fuerunt, lubet mihi hoc capite de origine cultûs illorum Cabirorum differere. Testantur monumenta antiqua, hos Deos primum in Phœniciâ esse cultos, & quidem in urbe Beryto, quæ urbs maritima inter Byblum ad septentrionem & Sidonem ad meridiem sita est, & hodiè *Baruto* dicitur: Conditorem simulque nominis derivationem tradit Stephanus Byzantinus. Βηρυτὸς, inquit, πόλις Φοινίκης, ἐκ μικρᾶς μεγάλης, κτίσμα Κρόνου. ἐκλήθη δὲ διὰ τὸ ἑυυδρον βὴρ γὰρ, τὸ Φρέαρ παρ' αὐτοῖς. Ἰςιαῖος δὲ ἐν πρώτῃ τὴν ἰσχὺν βερρετὶ Φοινίκας ὀνομάζειν. ἀφ' ἧ καὶ τὴν πόλιν, ὡς Ἑλλάδιός Φησιν. i. e. *Berytus*, *urbs Phœnicia*, *quæ ex parva magna evasit*, & *a Saturno condita est.* Ita dicta, quod aquis abundet: Vox enim βὴρ apud ipsos puteum denotat. Verum Histians libro primo refert, Phœnices fortitudinem sua lingua βηρετὶ nominare, unde & urbi nomen tributum,

butum, teste Helladio. Vocatur hæc urbs *Berytensium* [vel ut Cl. L. Theod. Gronovius e Pandectis Florentinis legit *Berytium*. In nummo apud Begerum in thes. Palat. pag. 281. BHPITIQN. ubi duos pileos referrem ad Dioscuros Cabiros & non ad libertatem urbis.] *pulcherrima civitas* in §. 7. epist. 2. Justiniani de concept. Dig. Et *Berytensis colonia Augusti beneficiis gratiosa* in l. 1. §. 1. D. de censibus. Apud Vaillant de num. in colon. & municip. percuss. sæpè indigitatur in Augusti nummis: COLONIA JULIA BERYTUS. Et fuit urbs Juris Italici ut expresse habetur in l. 7. §. 3. D. de censib. Hanc urbem Saturnus Neptuno & Cabiris dono dederat, & idcirco ut Dii tutelares ab incolis colebantur. Sanchoniathon apud Eusebium lib. 1. Præp. Euangel. cap. 10. Ἐπὶ τέτοις ὁ Κρόνος Βύβλον μὲν τὴν πόλιν θεᾷ Βααλτίδι, τῇ καὶ Διώνῃ, δίδωσι; Βηρυτὸν δὲ Ποσειδῶνι καὶ Καβίροις. i. e. Interea Saturnus Byblum quidem urbem Deæ Baaltidi, quæ & Dione dono dedit; Berytum autem Neptuno & Caberis. Porro ut evidenter pateat, Cabiros e Phœniciâ originem habuisse, apponam hic Deorum Phœnicum genealogiam, quam Eusebius lib. 1. Præp. Euangel. cap. 10. nobis suppeditat e commentariis Taauti de mundi ortu, & quæ talis est:

Primus

DEORUM CABIRORUM. 29

Primus Ventus Κολπία — *Uxor ipsius* Βάαυ.

α' Αἰών, *Ævum*. β' Πρωτόγονος, *Primogenitus*.

Γένος, *Genus*. Γενιά, *Progenies*.

Φῶς, *Lux*. Πῦρ, *Ignis*. Φλόξ, *Flamma*.
Horum filii

Κάσσιος. Λίβανος. Ἀνιλιβανος. Βραθύ,
ex his orti

Μημερῆμος, *vel* Ουτῶας
Υψικράνιος.

Ἀγρεύς, Ἀλιεύς.
Venator. Piscator.

Χρυσῶρ, *Anonymus*
| quidam.

Τεχνίτης, Γήνιος Ἀυλόχθων.
Artifex. Terrestris Indigena.

Ἄγρος, *Ager*. Ἀγροῦντρος *vel* Ἀγρότης,
Agricola.

Ἀμύνος. Μάγας.

Μισώρ. Συδύκ.

Καθεῖροι.

¶ Vid. Bianchini. *Istoria univers.* pag. 230. & Vid. eund. pag. 157.

Hæc

Hæc genealogia omnium Eruditorum animadversione mihi digna videtur, quoniam venerandum antiquitatis Phœnicicæ monumentum est, & multa obscura, corrupta, & nusquam apud alios auctores obvia continet. Sudavit in hac parte Eruditissimus Bochartus lib. 2. de colon. Phœnic. cap. 2. ubi plurima felicissimè restituit & explicavit, quæ heic loci proponere animus est, additis illis, quæ ipse ad hanc Deorum seriem notavi, ut major lux obscuræ Cabirorum genealogiæ accedat.

Κολπία.] E Vento *Colpia* primi homines orti. *Colpia* idem est quod קול-פי-יה *Col-pi-jah* vox oris Dei, cujus inspiratione & verbo homo factus est. *Bochartus*. Etymologiam hanc probat *Grotius* de Ver. Rel. Christ. in notis ad lib. 1. §. 16.

Βάαντ.] בור *Phœnicibus Noctem* fuisse puto, quia בור *but* est pernoctare, & בותא *banta* noctua. *Bochartus*. Recte Cl. Vir putat Βάαντ *Noctem* fuisse, nam & Græci teste *Eusebio* illam Νύκτα *Noctem* interpretantur. *Grotius* verò l. c. dicit: Βάαν omninò est ברו *bohu* *Mosis*, quod scilicet occurrat Gen. 1. §. 2. ubi septuaginta, illud ἀναπα-νεύσας vertunt, *Symmachus* per ἀδιά-κριτον.

Κάσσιος, Λίβανος, Ἀντιλίβανος, Βραθύ.] Horum nomina montibus iis attributa esse, quos

quos ipsi prius occuparunt, scribit Eusebius. Pro Κάσσιος legendum Κάσιος; vid. Dionysium. ὧς. 115. 260. 880. 901. cujus nominis mons in Syria fuit, [qui exstat in rarissimo Trajani nummo in Sponii miscellaneis pag. 75. cui monti subest ἐπιγραφὴ ZETC KACIOC. *Ἰμρι-ter Casius*, qui ibi colebatur. Nihil mutandum, cum auctores scripserint Κάσσιος & Κάσιος, vid. loc. apud Sponium l. c.] ubi & Libanus & Antilibanus, Βραθὺ verò nusquam terrarum inveni, & proculdubio corruptum est.

Μημερέμος.] Sine dubio legendum Ζαμημέρεμος voce compositâ ex Ζαμὲρ Samaim cœli & Ὠρηum, id est, *altitudo*. Et sic convenit cum Ὑψεράνιος. *Bochartus*. Sanchoniathon narrat, hunc οἰκῆσαι Τύρον, καλύβάς τε ἐπιχοῦσαι ἀπὸ καλάμων καὶ θρύων καὶ πεπύρων, *habuisse Tyri & fabricasse casas ex calamis & junceis & papyris*.

Ουσῶος.] Eusebius ex Sanchoniathone refert, hunc primum ausum cymbâ e trunco arboris excavatâ εἰς θάλατταν ἐμῆναι *mare ingredi*. Originem nominis vide apud *Bianchini* pag. 158.

Αἴγρεϋς.] Quis hic Αἴγρεϋς fuerit, omninò incertum est, nisi velimus, illum Pana fuisse, quem Athenienses eo nomine appellabant. Hesychius Αἴγρεϋς, ὁ Πὰν παρὰ Ἀθηναίους. Vid. illum in nummo apud *Andream Marmora* historia di Corfu pag. 47.

Χρυσῶρ]

Χρυσῶρ.] Vulcani nomen Χρυσῶρ, Phœnicibus erat **ܟܪܝܫܝܢ** *chores ur*, id est, *πυρ-τεχνίτης*, qui ignis operâ metalla fabricat in quasvis formas. *Bochartus*. Optimè, nam Χρυσῶρ Eusebio Ἡφαιστος, *Vulcanus* est.

Γήινος αὐτόχθων.] Id est **אדם** *Adam*, qui solus verè Γήινος & Αὐτόχθων, id est, *ex ipsâ terrâ natus*, quod & Hebræo nomine significatur. *Bochartus*.

Αἰγρίος vel Αἰγρότης.] Est Deus **שדדאי** *saddai*. Αἰγρότην reddidit Philo quasi fiat a **שדה** *sade* i. e. ab agro. Cum Hebr. **שדדאי** *saddai* omnipotentem sonet, ut Arabicè **سديد** *sadid* robustum. *Bochartus*. Verisimilius est hunc esse Cainum, vid. *Stillingfleetii Orig. Sacr.* p. 489.

Μισῶρ.] Explicat [nempè Taautes apud Eusebium] per *ἐυλυτον solubilem*. **משור** *mesoro* Syris est **משור** *mesoro* solutus. *Bochartus*.

Συδὺν.] Explicat [idem Taautes] per **δικαιον justum**; **συδὺν** Hebraicè **צדק** *tsaddik* justus. Ergo Συδὺν erat Jupiter, quem Hebræi **צדק** *tsadek* appellant. *Bochartus*. Hunc Συδὺν esse Jovem præter Bochartum vult Celebrimus Marshamus in *Canone Chronico* pag. 35.

Sufficiant hæc ad illustrationem hujus genealogiæ, quæ in tantis non cubaret tenebris, si deperdita Sanchoniathonis scripta haberemus.

Vero

Vero Cabirorum ortu demonstrato, de illorum numero quædam proferam, nempe quot Cabiri e patre Syduc orti in Phœniciâ exstiterint; indicat hoc nobis Eusebius lib. 1. Præp. Euang. cap. 10. cum dicit: Οἱ ἐπὶ τὰ Συδὲν παῖδες Κάβειροι, καὶ ὄγδοος αὐτῶν ἀδελφὸς Ἀσκληπιός. i. e. *Septem Syduc liberi Cabiri, cum Æsculapio fratre octavo.* Ex his ambiguum est, an Æsculapius inter Cabiros numerari debet; sed scrupulum hunc tollit Damascius in vitâ Isidori apud Photium, pag. 1074. quandò Æsculapium his verbis describit: Ο' ἐν Βηρυτῷ Ἀσκληπιὸς ὃν ἐστὶν Ἑλλήν, ἔδὲ Αἰγύπτιος, ἀλλὰ τὶς ἐπιχώριος Φοίνιξ. Σαδύνη γὰρ ἐγίνοντο παῖδες, ὃς Διοσκόρους ἐρμηνεύουσιν καὶ Κάβειρος. ὄγδοος δὲ ἐγίνετο ἐπὶ τῆτοις ὁ Ἑσμενος, ὃν Ἀσκήπιον ἐρμηνεύουσιν. id est, *Æsculapius, qui Beryti colitur, non est Græcus, neque Ægyptius, sed Phœnix aliquis indigena. Saduco enim filii fuere, quos Dioscuros & Cabiros interpretantur. OCTAVUS autem ILLO-
RUM fuit Esmunus, quem ÆSCULAPIUM exponunt.* Si Æsculapius octavus illorum Cabirorum fuerit, proculdubio pro Cabiro haberi debet; falsus igitur Marshamus est, quandò in canone suo pag. 40. scribit: *Æsculapius licet inter Cabiros non habeatur, Jovis tamen filius & Mercurii frater censendus est.* Præcedentia enim Damascii verba illum disertè inter Cabiros ponunt. Quam

ob causam Æsculapius dicebatur *Esmunus*, non admodum clarè patet; Photius scribit *Ε'σμενον ὄγδοον ἐρμηνεύειν octavum significare*: quod si verum est, nominis causa forsan fuit, quia octavus in Cabirorum numero erat: hanc significationem videtur quoque admittere Marshamus, quando *Ε'σμενος* ab Hebraico *השמיני* *haschmini* octavus deducit. Historiam hujus vid. apud Fabrett. ad col. Trajan. p. 79.

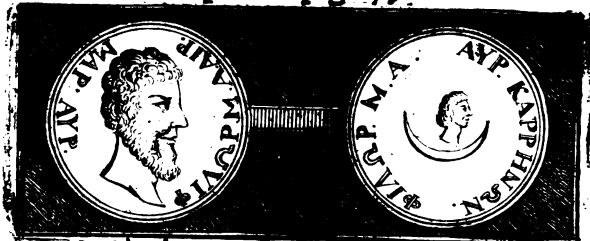
C A P. V.

Urbs Carrhæ ubi sita: colonia Aurelia dicta in antiquis nummis: Vaillant notatur: de nummo quodam Edeffeorum contra Vaillantium & Tristanum: Cabiri Carrhis culti: Vaillantii error indicatur circa Cabiros.

NON tantum in Phœniciâ Cabiri divino honore excepti sunt, sed & in Mesopotamiâ, & quidem Carrhis, quæ fuit urbs celeberrima istius regionis a fluvio Carrhâ nomen habens. Stephanus Byzantinus. *Κάρραι, πόλις Μέσσοποταμίας, ἀπὸ Καρρὰ ποταμῶ Συρίας. Τὸ ἐθνικὸν Καρρήνιος, ἢ Καρραῖος. Carrhae, urbs Mesopotamia, a Carrhâ Syriae fluvio sic dicta: gentile Carrhenus, sive Carrhaus.* Hodiè

DEORUM CABIRORUM. 35

diè *Orfa* appellatur. Urbs hæc colonia constituta est, & nomine *Aurelia* donata ab Imperatoribus M. Aurelio & L. Vero, postquam Parthos feliciter debellassent, hinc elegans nummus apud Vaillant tom. i. de num. in col. & mun. percus. pag. 179.



ἐπιγραφὴν in averſā facie hoc modo ſupplet modò laudatus vir. ΑΤΡηλίωv Καρρήνωv Φιλωρωμαίων μητροπόλεωv πρώτης. Prætereà Carrhas coloniam fuiſſe & Aureliam dictam confirmat ſequens nummus apud eundem tom. i. pag. 197.



Κολωνία Αὐρηλία Καρρήνωv. Addam aliūm, quē pag. 210. inter nummos Commodianos exhibet:



Κάρρα Κολωνία Μητρόπολις. Vaillant hoc numisma his verbis describit : *Astrum seu Sol in crescente Lunâ supra basim ad ornamentum.* Sed ubinam quæso apparet *Astrum seu Sol in crescente Lunâ*, ne γὰρ quidem hujus *Astri seu Solis* in eçtypo nummi exstat, reperiuntur fanè permulta numismata in isto elegantissimo opere, quæ miris modis a Vaillantii descriptione diversa sunt, quam plurima hujus rei exempla ostendit mihi nuper amicus meus singularis Joan. Sibranda L. G. Prælect. ἀλλὰ νῦν ἐν ἀγίοις. Quos tamen errores mallem adscribere sculptoribus quam tynceis Antiquariorum primopili oculis. Porro ut probem Carrhenis cultos esse, modò opus est varios nummos exhibere, qui veritatem hujus cultûs stabiliunt. Primus est Maximi Moduli apud Vaillant tom. 2. de num. in col. & mun. percul. pag. 142.

hic



hic iterum Vaillantius cum nummi ectypo
 non convenit, cum hoc modo illum descri-
 bat : ΜΗΤΡ. ΚΟΛ. ΚΑΡΡΗΝΩΝ. Μητροπό-
 λεως Κολωνίας Καρρήνων. caput muliebre turri-
 tum & velatum, supra quod crescens Luna ante
 illud figura seminuda & barbata columnæ impo-
 sita, dextra malleum gerens, in area nummi
 arula. Primum nummus hanc inscriptionem
 expresse præ se fert. ΜΗΤΡ. ΚΟΛ. ΕΔΕCCH-
 ΝΩΝ Μητροπόλεως Κολωνίας Εδεσσηνων. Quæ
 planè diversa est a Vaillantii επιγραφή. Car-
 rhæ enim & Edeffa miris modis inter se di-
 screpant. Secundò nulla crescens Luna supra
 caput muliebre exstat, sed supra caput figu-
 ræ columnæ impositæ. Tertiò in area nummi
 arula dicit prædictus Antiquarius, quam fru-
 strà in ectypo nummi quærivimus. Vaillant
 figuram columnæ impositam per Cabirum
 exponit, apud Carrhenos cultum, quoniam
 malleum dextra gerit, quo instructi Cabiri
 sæpè in hujusmodi æruginosis lamellis ve-
 niunt,

niunt, ut e variis nummis e nummophylacio I. de Wilde cap. 14. hujus Dissertationis ostendi. Si tamen nummi inscriptio genuina est, & nullus a sculptore error sit admissus, probari posset ex hoc nummo Cabirorum cultus apud Edeffenos; quoniam tunc Deus Cabirus malleo instructus in illorum nummo exstaret. Verum enim verò non possum Vaillantio hic assentire Cabirum nobis obtrudenti, nec Tristano figuram Gordiani in hoc nummo agnoscenti, quoniam figura hæc corniculantem Lunam in capite habet, & alte succincta est, spiculum non verò malleum dextra elevare videtur: hæ res clara indicia sunt, cui statua hæc debeat adscribi; Dianæ nempè Venatrici, quod & Vaillant pag. 145. ejusdem tomi facit, ubi eundem nummum exhibens sic eum describit. *Caput muliebri velatum & turritum, ante quod columna, in qua Diana ut videtur Venatricis habitu, dextra extensa telum, leva arcum.* Ut tamèn ex indubitato nummo cultum Cabirorum apud Carrhenos ostendam, proferam unum a Vaillantio productum inter Fur. Sabin. Tranquillinæ nummos, tom. 2. pag. 154. de num. in col. & mun. qui talis est.

Vail-



Vaillant his verbis nummum describit: Μη-
 τροπόλεως Κολωνίας Καρρηνῶν. *caput muliebretur-*
ritum & velatum, supra quod crescens Luna,
& ante illud columna, cui impositus Cabirus.
 Optimè vidit figuram hanc esse Cabirum,
 adeoque sui cultum in urbe Carrhis indica-
 re, malleus etenim eadem formâ est, quâ
 illi, quos manibus tenent Cabiri in numis-
 matibus Iac. de Wilde, nec figura Cabiri in
 hoc nummo multum ab illis discrepat. No-
 tanda porrò sunt verba hæc Vaillantii in num-
 mi explicatione. *Cabiri Vulcani ex Cabera*
Protei filia geniti dicuntur. Quæ valdè ambi-
 gua sunt, nam si generaliter de omnibus Ca-
 biris hæc dicta intelligamus, apertè falsa
 sunt; cum Cabiri in Phoeniciâ e patre Syduc
 sive Jove ortum habeant, quemadmodum
 cap. 4. adstruxi. Et quatuor Cabiri in Samothra-
 ciâ Ceres nempè, Proserpina, Pluto, & Mer-
 curius nequaquam e Vulcano prognati sunt.

Si igitur specialiter verba laudata accipiamus de Cabiris in Lemno Insula cultis, vera sunt, hi etenim Vulcani filii existerant, ut varia variorum auctorum loca a me cap. XI. producta nos docent, adeoque doctissimus Antiquarius debuisset addere *in Lemno*, & sic stipulare locum, si ambiguitatem e. verbis suis tollere vellet. Præterea Cabirum Lemnium in præcedenti nummo expressè vindicare posse mihi non verosimile videtur, quoniam urbs Carrhæ potius Cabiros e vicinâ Phoeniciâ arcesseret, inque nummis signaret, quam e longinquo illos petere, adeoque mallet Cabirum in nummo esse Phoenicium filium Syduc, quam Lemnium filium Vulcani, quod Vaillantius vult, dum de illis Cabiris Vulcani filiis mentionem faciat.

CAP.

C A P. V I.

*Cabiri in Ægypto: & quidem Mem-
phi: illorum simulacra & templum a
Cambyse deletum: סמדרקוס apud
Hebræos quid: Augustinus emenda-
tur: Herodoti interpretis lapsus:
πυγμαίος fortis: Bibliorum versio
Vulgata & Hispanica notantur.*

P Hœniciam deferens alias perlustrabo re-
giones, inter quas mihi primò, utpote
vicinior aliis, Ægyptus occurrit, in quâ
terrâ cultus Cabirorum quoque viguit. In
urbe Memphitica celeberrimum Cabirorum
templum exstitit, quod nemini nisi sacer-
doti introire fas erat, teste Herodoto lib. 3.
cap. 37. Simulacra Cabirorum in hoc tem-
plo erant ὅμοια τοῖσι τῷ Ηφαίστῳ, *similia simu-
lacrâ Vulcani*, ut Herodotus l. c. dicit. Jam
Vulcani simulacra referebant πυγμαίῳ ἀνδρὶ
μίμῳ, *imaginem pygmai viri*, ut interpres
vertit; quod si verum est, ridiculam for-
mam habuerunt, & ob hanc causam rex Per-
sarum Cambyses ille Deorum contemptor
forsan illa simulacra cavillatus est, eaque
combussit, ut his verbis docet Herodotus
l. c. Εἰσῆλθε εἰς τῶν Καβείρων τὸ ἱερόν. Ταῦτα δὲ
τ' ἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ κατασκήψας. id

est, *Templum Caborum ingressus est, & qua illic erant simulacra concremavit, multis in ea jocus est verbis.* Rabies Cambyſis in cremandis simulacris non ſubſtitit, ſed templa horum Deorum, quæ Memphi erant, funditus delevit, ut auctor eſt Strabo lib. 10. Geograph. Ab his ridiculis Caborum ſtatuſ **סמדרקוס** *ſamadracos* apud Hebræos pro *morione* ſumitur teſtantibus Bocharto & Buxtorſio, quaſi Samothraces Deos vel Cabiros [iidem enim fuerunt, ut in ſequentibus demonſtrabo] oris & corporis habitu imitetur. Huc referendum judico τὸ Κόβειρος, quod pro irridſore legitur apud Heſychium. Κόβειρος, γελοιαζῆς, σκώπτῆς, λοιδοριζῆς. & antea. Κόβειρα, γελοῖα. Quæ voces forſan ortum habent a Καβείρων ſtatuſ ridiculis. Et quid ſi huc refero Κόβαλος *vaſer* in Ariſtoph. Pluto *ψ*. 279. ubi ſcholia vide. Sic Chryſoſtomus hac voce utitur pro *morione* vel *ſcurrâ* Homil. 17. in Epiſt. ad Ephēſios. Οὐχ' ὁρᾷς τὰς λεγομένους γελωτοποιῶς ΣΑΜΑΡΔΑΚΟΤΣ, ἔτοι εἰσὶ οἱ εὐτράπελοι. Hinc forſan corrigendus eſt Auguſtinus lib. 3. de Civit. Dei cap. 15. *Ille caſu planus erat de iis, quos Sarmadacos jam vulgus appellat. pro Sarmadacos. lege Samadracos.* Lectio tamen hæc ſtabilitur loco quodam veteris commentatoris ad Horatium lib. 1. ſatyr. ſat 6. verſ. 13. ubi circus a poetâ cognominatur fallax, & ſic a Scholiaſte exponitur, fal-

fallacem propter Sarmadacos & fortilegos Mathematicos, qui ad metas spectatores circumstabant, & imperitos fortibus aut nugis fallabant. vid. Martinium in *Sarmadacos*. Quod ad significationem hujus vocis pro *morione* attinet, puto illam esse ortam è malè intellecto vocabulo *πυγμαίος* apud Herodotum, cum de Cabiris scribit, illos habuisse *πυγμαίς ἀνδρὸς μίμῃσιν*, quæ, ut supra monui, interpretes transtulit, *pygmai viri imaginem*, quasi Cabiri eâdem formâ & staturâ fuissent, quâ pygmæi illi homunciones, quod nequaquam verisimile mihi videtur, quoniam illorum simulacra erant *similia Vulcani simulacris*, qui validis membris ut robustus faber fingebatur, neque pygmæi imaginem referebat; quamobrem Cambyfes ob ridiculam formam scommata in illos non jecit, sed quoniam, cum illos Vulcano traderet, se ipsos ab interitu servare non poterant, qui homines servare & custodire credebantur; quæ causa latronem quoque adigebat ad producenda illa in Jesum Christum dictoria ab Evangelistis memorata. Mallem igitur, verba Herodoti *πυγμαίς ἀνδρὸς μίμῃσιν* vertere *fortis sive robusti viri imaginem*; quæ imago optimè nominis notionem exprimit, a fortitudine enim & potentiâ Cabiri dicti sunt, quemadmodum cap. 1. ostendi. Ne verò cuiquam insolens videatur hæc significatio τῶ *πυγμαίος*,
 & a

& a me temerè producta, exemplum addam ex Ezechielis cap. 27. vers. 11. Ubi LXX. interpretes habent : Φύλακες ἐν τοῖς πύργοις σὺ ἦσαν. In textu Hebræo pro Φύλακες est גמדין *Gamadim*, quod Theodotion retinuit, Aquila verò vertit πυγμαῖοι, quod Hieronymus rectè explicat per *bellatores & ad bella promptissimos ἀπὸ τῆς πυγμῆς*, fortes enim & robusti viri ad bellum habiles sunt & idonei; malè igitur Versio Vulgata *pygmai*, & Hispanica, *Los Pygmeos en tus torres*. Qui nihil ad turrium custodiam conferre poterant, nisi fortè grues illas oppugnarent, cum quibus Pygmæi bellum gerunt, si credere fas sit; melius esset *fortes, validi*, qui re verâ turres contra hostes defenderent.

CAP. VII.

Cabiri apud Pergamenos oppidatim culti: e Samothraciâ a Dardano translati: Fr. Junii de hac re sententia: Samothraces Dii undè dicti.

EX Ægypto ad Pergamenos in Asiâ Minori ad Hellespontum proficiscor, investigaturus & ibi Cabirorum sacra. Terram Pergamenorum antiquis temporibus his Diis sacram fuisse refert Pausanias in Atticis pag. 4. Ἦν [γῆν] νέμονται οἱ Περγαμῆνοι, Κα-
βεί-

βεῖρων ἱερὰν Φάσιν εἶναι τὸ ἀρχαῖον. In singulis
 hujus regionis urbibus Cabiri colebantur,
 κατὰ πόλεις dicit Strabo lib. 10. Primus fuit
 Dardanus, qui Cabirorum mysteria e Samo-
 thracia ad Pergamenos deduxit, eaque illos
 docuit. Rursus testimonium Strabonis hac
 in re adhibendum est, quod lib. 10. Geo-
 graph. exstat. Δάρδανος, ἐν Σαμοθράκης ἐλθὼν,
 ᾤκησεν ἐν τῇ ὑπὸ ρείᾳ τῆς Ἰδῆς τὴν πόλιν Δαρδα-
 νίαν καλέσας, καὶ ἐδίδαξε τὰς Τρώας τὰ ἐν Σα-
 μοθράκῃ μυσῆρια. i. e. *Dardanus e Samothraciâ*
profectus in vicina Ida Dardaniam urbem ad-
ificavit, & Trojanos mysteria in Samothracia
usitata docuit. Idem tradunt excerpta lib. 7.
 Strabonis in fine verbis iisdem. Confirmat
 hoc quoque Servius ad Virgil. *Æneid.* lib.
 2. vers. 325. *Dardanus*, inquit, *Jovis &*
Electra filius ex Samothraciâ Trojam penates
dicitur detulisse. Quod verò Penates & Ca-
 biri iidem sint Dii cap. 2. demonstravi. Ea-
 dem de Dardano tradidit Varro lib. 2. *Rer.*
Human. teste Macrobio lib. 3. *Saturnal.* cap.
 4. Historiam hanc de translatione Cabirorum
 e Samothracia in Phrygiam quasi minimè
 veram rejicit eruditissimus in linguis borea-
 libus Franciscus Junius ad Tertullianum de
 Spectaculis cap. 8. & opinatur, similitudi-
 nem vocis *Samthrates*, & *Samothrates* erro-
 ri præbuisse ansam, cum nempè auctores
 Deos *Samothrates* acciperent pro Diis in Sa-

mothraciâ cultis, qui tamèn Dii juxtà Junii sententiam *Samothraces* dicebantur pro *Samthraces* ab Hebræo סתר, id est, *occultare*, quoniam & illorum nomina & mysteria occulta atque ἀρρητα erant.

C A P. VIII.

Samothracia undè dicta: Cabiri quatuor in hac insulâ: A'ξίερ☉: A'ξίοκερσα: A'ξίοκερσ☉: Κάσμιλ☉: Nonnus tentatus: Camillus quis: Servius emendatur: Camilli ministri: Dionysius Halicar. tentatur: Camillus undè ortus: ipsius posteri: Meursius reprehenditur: genuinitas Inscriptionis contra Reinesium asserta.

Ex Asiæ Minoris continenti in vicinas maris Ægæi insulas vela do, & primùm dirigo iter versus Samothraciam, quæ insula sita est juxta sinum Cardianum non procul a Lemnô, Imbrô, & Thraciâ. Stephanus. Σαμοθράκη, νῆσος πρὸς τῇ Θράκῃ *Samothrace insula juxtà Thraciam*. Deinde subjungit, insulam istam appellatam fuisse ἀπὸ τῶν Σαμίων καὶ Θρακῶν, *a Samiis & Thracibus*. Originem nominis fusius tradit Scholiastes Apollonii ad Lib. I. Argonaut. ὧς 917. Ἡ Σα-

Σαμοθράκη, inquit, ἐκαλεῖτο πρότερον Λευκοσία.
 ὕστερον δὲ ἀπὸ Σάας τῷ Ἑρμῇ καὶ Ῥήνης παιδὸς, Σά-
 μος προσωνομάσθη κατὰ παρένθεσιν τῷ μ. Θρακῶν δὲ
 οἰκησάντων αὐτὸν ἐκλήθη Σαμοθράκη. In [undè or-
 tum Samothracum collegium in myster. Ca-
 biror. de quo vide quæ notat Morhof in Po-
 lyhist. p. 126.] hac insulâ Cabirorum myste-
 ria fuisse usitata constans opinio est, sic Ste-
 simbrotus Thasius apud Strabonem lib. 10.
 τὰ ἐν Σαμοθράκῃ ἱερὰ τοῖς Καβείροις ἐπετελεῖτο.
Sacra [malè in versione vulg. *sacrificia*] *Samothracia Cabiris adscribit*. Et Apollonii scho-
 lia dicunt: Μυῦνται ἐν τῇ Σαμοθράκῃ τοῖς Καβεί-
 ροις. *initiantur in Samothrace Cabiris*. Præte-
 reà Eustathius ad Dionysii περιήγησιν ὕψ. 517.
 Σάμος Θρακία, ἣτις Καβείρων εἶχεν ἱερὰ. Ob hunc
 Cabirorum cultum insula existimabatur esse
 sacra, quamobrem L. Attilius apud Livium
 lib. 45. Hist. in concione Samothracum ait:
*Accepimus sacram hanc insulam & angusti to-
 tam atque inviolati soli esse*. Et hinc τὸ *Samothracia*
 pro mysteriis Deorum Samothra-
 cum, seu Cabirorum sumuntur, apud Ter-
 tull. apologet. cap. 8. ut not. Fab. ad Lucr.
 449. Dii Cabiri quatuor (vid. Tollium de
 sistris pag. 34. add. loc. Porphy. apud Eu-
 seb. Fabrett. ad col. Trajan. pag. 75.) in hac
 insulâ exstiterunt, ut Apollonii Scholiastes
 l. c. scribit, simul nomina eorum recitans:
 Τέσσαρες εἰσὶ τὸν ἀριθμόν. Ἀΐερος, Ἀΐόκερσα,
 Ἀΐιο-

Ἀξιώνερσος, ὁ δὲ τέταρτος Κάσμιλος ἐστίν. *Sunt quatuor numero. Axieros, Axiocersa, Axiocersus, Casmilus verò quartus est.* Vide hos quatuor Cabiros in marmoreo fragmento apud Alexandrum in explicatione tabulæ Heliacæ in tom. 5. Th. Antiq. pag. 758. unum omisit Parrhasius, de quo vid. Thes. Crit. tom. 2. pag. 677. Mox indicat Deos, qui sub his nominibus mysticis latebant, & dicit: Ἀξίερος μὲν οὖν ἐστὶν ἡ Δημήτηρ. Ἀξιώνερσα δὲ ἡ Περσεφόνη. Ἀξιώνερσος δὲ, ὁ Ἀδης. ὁ δὲ προσιθέμενος τέταρτος Κάσμιλος ὁ Ἑρμῆς ἐστίν. *Axieros quidem est Ceres; Axiocersa Proserpina; Axiocersus autem Pluto; qui vero ad-jicitur quartò locò Casmilus, is Mercurius est.* Omnia hæc vera esse clarius patebit ex harum vocum originibus, quas Bochartus ὁ πάνυ lib. 1. de colon. Phœnic. cap. 12. monstrat. Primò locò occurrit Ἀξίερος CERES, quæ secundum viri celeberrimi mentem Phœnicibus erat אַחַזִּי עֵרֶט. *Achazi-erets*, possessio mea terra, ut *Achazias* possessio mea Deus. *Achazi* per syncopen *axi.* ut apud Græcos *Oxyares* e Persicò *Achaserus*. Cererem sequuntur Ἀξιώνερσα & Ἀξιώνερσος PROSERPINA & PLUTO uxor & maritus. De quibus Bochartus dicit: „ Ἀξιώνερσος & Ἀξιώνερσα genere & terminatione differunt, nam „ utriusque vocis prima pars ἄξιο idem significat quod ἄξι vel *achazi* possessio mea, o „ in

DEORUM CABIRORUM. 49

„ in fine additô, Secunda pars κέρσος & κέρσα
 „ fit ex Hebræo קרץ *kerets*, quod pro exci-
 „ dio & morte usurpatur. Jerem. 46. ῥf. 20.
 „ Igitur אַחַז־קֶרֶץ *achazi-kerets* vel Αἰζιονερ-
 „ σος vocatur Pluto, quia imperium in mortem
 „ habet. Nec dissimili locutione Paulus Hebr.
 „ 2. ῥf. 14. diabolum dicit τὸ κράτος ἔχειν τῆ
 „ θανάτου. *Imperium habere mortis*. Huc usque
 modò laudatus vir, qui nihil de Proserpinâ
 addidit, quæ tamen æquè ac maritus impe-
 rium in mortuos habuit, undè JUNO STY-
 GIA appellata est in hoc lapide apud Rei-
 nesium class. 1. num. 34.

IUNONI. STYGIÆ.

CRESCENTINA.

MATRILIA. CUM.

FIL. SU. V. S. L. M.

Vid. etiam Fabrett. ad tab. Iliad. p. 371. & seq.
 Eodem modo ut maritus ipsius IVPITER
 STIGIVS in sequenti lapide Miscellaneorum
 Sponii pag. 81.

SIG. IOVI

ISTIGIO

C. ATINIVS C. F.

CLV. MARIVS

VOTO SVSCEPTO

PRO SAL. VX. SVAE

D. S. P. P.

Fabrett. ad tab. II. p. 372. & Meursii lect.
 Att. pag. 327. Et hinc ipsius domus infer-
 D nalis

nalis Horatio est *regnum furva Proserpina*, quoniam in infernô ut regina regnabat, & imperium in mortuos exercebat. Ultimus in Apollonii Scholiastis loco est Κάσμιλος, quem per Εἰρμῆν sive MERCURIUM explicat. Nomen hoc variis modis scribitur, ut Κάσμιλος, Κάδμιλος, Κάδμηλος, & Κάμιλλος. Primum exstat apud Apollonii Scholiasten & Etymologici magni auctorem; quod verbum Græcum esse Varro lib. 6. de L. L. arbitratur, qui id in Callimachi poëmateis invenerat. Bochartus verò lib. 2. Hierozoic. cap. 36. originem hujus vocis Hebraicam asserit. *Vates*, inquit, & *ministri Deorum* כֹּסְמִים *kosemim* vocantur. Ut Romanis *Casmilli*, id est, כֹּסְמֵי־אֵל *kosme-el*, *ministri Dei*. Quod ad secundum attinet, Mercurius Bœotorum dialecto Κάδμιλος vocabatur; hinc Scholiastes Lycophronis ad Cassandr. vers. 162. Κάδμιλος ὁ Εἰρμῆς Βοιωτικῶς. Vocabulum hoc Phavorinus a Κάδμος deducit, quod Mercurii epitheton est: Κάδμος δ' κύριον μόνον, ἀλλὰ καὶ Εἰρμῆς ἐπίθετον, ἔ παράγωγον ὁ Κάδμιλος παρὰ Λυκόφρωνι. Sed procul dubio etymologia ex oriente petenda est, quamobrem non malè Bochartus lib. 1. de colon. Phœnic. cap. 12. dicit: Κάδμιλος a Phœnicum כַּדְמֵל *chadmel* oriri, quod significat *ministerium Dei*, *ministerium sacrum*. Porro *chadmel* mutatur in *Cadmilum*, quia Phœnicum כַּדְמֵל Græcè scribebatur

DEORUM CABIRORUM. 51

batur Ἰῶλος. Sic apud Philonem Saturnus, qui Phœnicibus Ἰῶλος erat, vocatur Ἰῶλος. Aliam prætereà originem excogitavit celeberrimus vir Stephanus le Moyné in epist. ad Cuperum de Melanophoris pag. 206. quæ est ab Arabicâ voce *Cadmala servus Dei*. Sic habemus in glosfario Syro-Arabicô: *Servus Dei, Cadmala, a Cadam* servire. Heinsius in Aristarch. Sacro pag. 25. a *cadam* deducit Cadmus; undè Cadmilus juxta Phavorinum, & sic in primâ origine sentit cum le Moyné. Porrò ex his vocabulis, Ἀζιέρος, Ἀζιόνερσα, Ἀζιόνερσος, & Κάδμιλος admodum clarè patet, quamobrem de Samothracibus scribit Diodorus Siculus lib. 5. Ἐσχήνασι δὲ παλαιὰν ἰδίαν διάλεκτον οἱ αὐτόχθονες, ἧς πολλὰ ἐν ταῖς θυσίαις μέχρι τῆ νῦν τηρεῖται. i. e. *Habuerunt autem indigena linguam veterem sibi propriam, cujus in sacrificiis hodiè multa servantur*. Quæ Diodoro est παλαιὰ καὶ ἰδία διάλεκτος; ea Herodoto lib. 2. cap. 51. est ἱερὸς λόγος ἐν Σαμοθρηΐκῃ μυσηριοῖσι. *sacer sermo in Samothracibus mysteriis*. Tertium Κάδμιλος modò reperitur, quod sciam, apud Nonnum lib. 4 Dionysiac.

Οὐδὲ μάτην Κάδμιλος αἰδέεται ἑρᾶνιν γὰρ
Μορφήν μῆνος ἄμειψε, καὶ εἰσέτι Κάδμος
ἀνέει.

Quamobrem valdè dubito, numnè locus sit corruptus, & legendus Κάδμιλος. Notandum prætereà in his Nonni versibus Mercurium

vocari Κάδμον, quod statim e Phavorino demonstravi. Ultimum est Κάμιλλος, *Camillus*, auctoribus Latinis frequens; Hunc Mercurium sive Camillum Scholiastes Apollonii & Etymologicon Magnum inter Cabiros ponunt; & ob hanc rationem in sequenti lapide corporis Gruteriani pag. 54. num. 13. MAGNVS appellatur:

D. M. S.

MERCVRIO MAGNO D. S.

FRATRI SVB CL. PRAESIDE

PROV. TRANSP. C. T. F. TRIB.

MIL. TRIVMVIRO. III. PR.

Q. C. ET. CN. POMP. CONS.

Adde lapidem in memoriâ Brixianâ pag. 144. in qua appellatur MERCVRIVS MAXIMVS. At Varro lib. 6. de L. L. ministrum Cabirom esse refert: *Casmillus vocatur in Samothraces mysteriis Deus quidam administer Diis magnis*. Nonnus lib. 3. Dionys. generalliter Cabiros ministros sive sacerdotes dixit:

Μυστικῶν ἀλαλαγμὸν ἐμιμήζαντο Καβείρων.

Fuit igitur Casmillus & Deus & minister Deorum, & nomen a ministerio habuit, teste Plutarcho in Numâ: Τὸν Ἑρμῆν ἐνιοι τῶν Ἑλλήνων Κάμιλλον ἀπὸ τῆς διακονίας προσηγόρευον. id est, *Mercurium Gracorum nonnulli Camillum a ministerio appellavere*. Hoc nomine Tusci quoque illum nominarunt, ut Statius

tius

DEORUM CABIRORUM. 53

tius Tullianus apud Macrobiū lib. 3. Saturnal. cap. 8. ait: *Dixisse Callimachum Tuscos Camillum appellare Mercurium*. Hinc corrigendus insignis Servii locus ad Virg. Æneid. 11. v. 543. in quo hæc habentur: *Statius Tullianus de vocabulis rerum libro primò ait: Dixisse Callimachum apud Camillum appellari Mercurium*. Hic post τὸ apud inferendum Tuscos, vel legendum, dixisse Callimachum Tuscos Camillum appellare Mercurium. Ratio, ob quam sic vocabatur, hæc erat, quia Camillus linguâ Hetruscâ *ministrum Deorum* significabat, ut Servius l. c. scribit. Illustrat hoc quoque lapis antiquus in Fleetwoodtii Sylloge Inscript. pag. 3.

COELO ÆTERNO. TERRÆ MA-
TRI. MERCVRIO
MENESTRATORI
SACRUM POSUIT.
L. OCTAVIUS VERUS. ET OCTA-
VIA EUHODIA
MATER.

Carolus Cæsar Malvasia in marmor. Felsineis pag. 490. hanc Inscriptionem exhibens ante VERVS has literas inserit L. F. vid. Spon. Miscell. 91. Fabrett. ad column. Trajani pag. 236. Ab hoc Mercurio ministratore sive Camillo denominati sunt ministri & ministræ in sacris Camilli & Camillæ, teste alicubi

Grammatico doctissimò , cui adstipulatur Festus, cum dicit : *Flaminius Camillus puer dicebatur ingenuus, patrimus & matrimus, qui flamini Diali ad sacrificia praeministrabat: antiqui enim ministros Camillos dicebant.* Sic occurrit hæc vox in glossario Cyrilli. *Camilla, ἱέρεια*; & in glossis Philoxeni, *ἱέρεια, Camilla, sacerdos*, genere nempe fæminino. Dionysius verò Halicarnassæus lib. 2. asserit, Hetruscos tales ministros appellasse *Κάδωλς*; nisi forsan legi debeat *Κάδμιλς* vel *Κάμιλλς*. Sed ut ad rem redeam, hic Mercurius Camillus minister Cabirorum fuit filius Vulcani e Cabirâ Protei filiâ & Anchiones, ut Stephanus in *Καθερία*, & Strabo lib. 10. Geogr. tradunt. Doctissimus Marshamus in Can. Chron. pag. 35. vult, hunc Mercurium ultimum esse illorum quinque, quos Cicero lib. 3. de Nat. Deor. cap. 22. recenset, qui Argum interemit & ab Ægyptiis Thoth appellatur. Porrò Camillus genuit tres Cabiros ex Acusilai Argivi sententiâ, simulque Myrtilum, a quo Myrtoum mare nomen accepit, qui idcirco a Lycophrone in Cassand. vs. 162. appellatur *Καδμίλς γόνος*. Scholiastes addit : *Καδμίλς καὶ Κλεοβύλης υἱὸς ὁ Μυρτίλος, ὁ Οἰνομάς ἡνιόχος*. Adde Scholiastem Sophoclis ad Electram pag. 53. *Ἐρμῆς πατὴρ Μυρτίλς ἐμήνισε τοῖς Πελοπίδαις*. Lectionem hanc frustra sollicitat Meursius & in *Καμίλλς* mutat, cum utrumque

DEORUM CABIRORUM. 55

quæ benè scribitur, ut suprà ostendi. Hi quatuor Cabiri nempe Ceres, Proserpina, Pluto & Mercurius κατ' ἐξοχήν dicuntur Samothracæ Cabiri in sequenti lapide Reinesiani Syntagmatis class. 1. num. 143.

PATRI AMMONI ET HERCULI
FRATRI ET MINERVÆ PALLA
DIÆ ET JOVI OLYMPIO ET
SAMOTRACIB. CABIRIS
ET INDICO SOLI ATQ. APOL
LINI DELPHICO.

Nullam rationem video, ob quam Reinesius pro spuria hanc Inscriptionem habet, nuspiam enim extare nec extitisse putat, quoniam adeò *frigidum Deorum concilium est καὶ συρφετώδης ὄχλος*. Sed an non tale Deorum concilium sive mixtura in formulâ juramenti fœderis inter Allariotas & Parios in corpore Gruteriano pag. 503? quam, eo quod nimis longa sit, non exscribam: Et in sequenti inter Olontios & Latios? quam Reinesius ipse class. 7. num. 26. exhibet.

OMNEΩ TAN ΕΣΤΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟΝ
ΖΗΝΑ ΤΟΝ ΚΡΗΤΟΓΕΝΙΑ ΚΑΙ ΤΑΝ
ΗΡΑΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΖΗΝΑ ΤΟΝ ΤΑΛ
ΛΑΙΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΟΣΕΙΔΑΝ ΚΑΙ
ΤΑΝ ΑΜΦΙΤΡΙΤΑΝ ΚΑΙ ΤΑΝ ἈΗ
ΤΩΝ Κ' ΑΡΤΕΜΙΝ ΚΑΙ ΑΡΕΑ ΚΑΙ
D 4 TAN

TAN ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ ΚΑΙ ΤΑΝ ΕΛΕΥ
ΣΙΝΑΝ ΚΑΙ ΤΑΝ ΒΡΙΤΟΜΑΡΤΙΝ
ΚΑΙ ΕΡΜΑΝ ΚΑΙ ΚΩΡΗΤΑΣ ΚΑΙ
ΝΥΜΦΑΣ ΚΑΙ ΤΩΣ ΑΛΛΟΥΣ ΣΕΙΟΥΣ
ΠΑΝΤΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΑΣ.

Fatetur quidem Reinesius duodecim plures hic simul invocari, *id vero*, inquit, *evidentissimâ ratione nititur*; sine dubio Vir Eruditus rationem addidisset, si illa satis sufficiens ad hoc evincendum fuisset, vel si illam in promptu habuisset. Ast vero, si hæc posterior Inscriptio *evidentissima ratione nititur*, cur non de priori id etiam statuitur? Par utrobique ratio, nam una rejecta vel approbata altera quoque rejici vel approbari potest. En insuper alius Θεῶν ὄχλος in vetere marmore, quod extat Ultrajecti in horto eruditissimi Grævii, & exhibetur a Sponio in Miscellan. pag. 72.

IOVI. O. M. SVMMO.
EXSVPERANTISSIMO.
SOLI. INVICTO. APOLLINI.
LVNAE. DIANAЕ. FORTVNAE.
MARTI. VICTORIAE. PACI.
C. ANTISTIVS. ADVENTVS.
LEG. AVG. PR. PR.
DAT.

Ite.

DEORUM CABIRORUM. 57

Iterumque alter in syllog. epistol. ab A. Matthæo edita pag. 182. & insuper alius apud Malvasiam in exposit. Æl. Læl. Crisp. pag. 80. Hi Cabiri Samothraces a me hoc capite producti præsidebant vel favebant scientiæ conficiendi Talismanos, sive annulos averruncos ex mente Baudelotii D'Ervalii, cujus verba, in libro, qui inscribitur *l'utilité des voyages* tom. 2. pag. 390. hæc sunt: *Cette religion, ce Culte, ces Dieux, qu'on appelloit de Samothrace, ne sont rien autre chose que ceux, qui étoient crûs presider ou favoriser la pratique de cette science, & les ceremonies qu'on y observoit, ou contribuer à la composition des Talismans.* Vid. Pinedo ad Stephan. in Σαμοθράκη. & Faber ad Lucretium pag. 449 Kirchman. de Annulis pag. 10. 11.

CAP. IX.

Samothraces Cabirorum sacra habuerunt a Pelasgis: ab Eëtione: Herodotus cum Clemente Alexandrino conciliatur: Jasion: Cadmus: Philippus rex: Olympias: Tarquinius Priscus: ut & pueri his sacris initiati: Θρονισμός: ταινίαι: κρήδεμνον quale vestimentum: glossæ explicantur: Χλαίνα: Augustinus & Patinus notati.

EX præcedenti capite admodum clarè patet, Cabiros in Samothracia extitisse, quamobrem hic indicabo, undè Samothraces illorum mysteria habuerint, & simul quosdam ritus adjungam, quos incolæ istius insulæ in colendis hisce Diis observarunt. Acceperunt mysteria hæc a Pelasgis, si fides habenda sit Herodoto lib. 2. cap. 51. scribenti: Τὴν Σαμοθρηϊκὴν οἴκεον πρότερον Πέλασγοι, παρὰ τῶτων Σαμοθρηϊκῆς τὰ [Καβείρων] ὄργια παραλαμβάνουσι. i. e. *Samothraciam quondam incoluerunt Pelasgi, a quibus Cabirorum orgia Samothraces acceperunt.* Hoc testatur quoque præstantissimus Stillingfleetius in originibus sacris pag. 472. ubi contra Bochartum probat Samothraces orgia Cabirica a Pelasgis acce-

accepisse, non vero a Phoenicibus. Videntur Cabiri apud Pelasgos in multô honore fuisse, quoniam magnâ frugum penuriâ existente decimas his Diis obtulerunt, undè uberior proventus annonæ ipsis obvenit, teste Dionysio Halicarnassæo lib. 1. Sunt alii auctores, qui tradunt, Eëtiona quendam Samothracibus hæc mystica sacra primùm suggestisse, quamobrem Clemens Alexandrinus in admonit. ad Gentes pag. 8. exclamat: Ὅλλοι-
 το Ἡετίων, ὁ τὰ Σαμοθράκων ὄργια καὶ τελετὰς ὑποσησάμενος. Herodotus & Clemens Alexandrinus primâ fronte sibi invicem contrariari videntur, cum alter tradat Samothraces Cabirorum mysteria a Pelasgis accepisse, alter verò ab Eëtione quodam; sed difficultas illa facilè evanescit, si ponamus, Eëtiona natione Pelasgum fuisse sive e Pelasgis ortum, Samothraces enim eô modò rectè dicuntur accepisse orgia Cabirica a Pelasgis, ita ut Herodotus generaliter totam gentem designaverit, Clemens verò Alexandrinus specialiter unum ex ista gente. Hæc sacra Cabirorum in Samothraciâ ferè obsoleta Jupiter renovavit, quandò ea filium suum Jasiona docuit; hinc Diodorus Siculus lib. 5. Bibliothec. cum de Dardano Jovis filio in Asiâ regnante verba fecisset, de Jasione ejus fratre addit: Τὸν Δία βεληθέντα καὶ τὸν ἕτερον τῶν υἱῶν τιμῆς τυχεῖν, παραδεῖξαι αὐτῷ τὴν τῶν
 μυση-

μυστηριων τελετην, παλαι μὲν ἔσαν ἐν τῇ νήσῳ, τότε δὲ πῶς παραδοθεῖσαν, ὣς ἔθελος ἀκῆσαι πλὴν τῶν μεμνημένων. i. e. *Jupiter cum alterum quoque filium ad honores evectum ciperet, mysteriorum ei ritus ostendit antea quidem in hac insula receptos, sed tunc traditione renovatos, quos nemini prater initiatos audire fas est.* Quod Diodorus dicit, *nemini prater initiatos fas esse ritus istos audire*, verum est, tantō enim silentiō peragebantur, ut ne γὰρ quidem illorum mysteriorum initiati patefacerent; id confirmat Nigidius apud Calpurnium sive Cæsium Bassum commentar. in Aratea Cæsaris Germanici de Cabiris Dioscuris loquens: *Quorum, inquit, argumentum nefas sit ememorare, propter eos, qui mysteriis præsent.* Ex hoc loco corrigendus Ampelius lib. memor. cap. 2. scribens: *Gemini, qui Samothracæ nominantur esse, quorum argumentum nefas est pronunciare prater eos, qui in his præsto sunt.* Lege e Nigidio: *Propter eos, qui mysteriis præsent.* Vel, quod propius ad vulgatam lectionem accedit; *Propter eos, qui his [nempè Dioscuris Geminis] præsto sunt.* Illi etenim, qui mysteriis Deorum præsent, id est, sacerdotes, possunt dici *præsto esse illis Diis.* Quamobrem Apollonius Rhodius quoque cecinit lib. 1. ῥ. 920.

Νῆσος ὁμῶς κεχάραιτο, καὶ οἱ λάβον ὄργια
 κείνα

Δαίμο-

DEORUM CABIRORUM. 61

Δαίμονες ἐνναέται , τὰ μὲν ἔθιμοις ἅμιν
ἀεΐδειν.

• *Insula pariter valeat cum illis , qui has ob-
tinent ceremonias ,*

*Loci genii , quas carmine quidem prose-
qui nefas habemus.*

Hinc elegans Alexidis jocus apud Athenæum
lib. 10. pag. 421. de Telepho ob voracitatem
in convivio silente seu ἀφώνῳ , ἀπεὸς , *ut qui
eum vocaverat , Diis Samothracibus continuo
præses conciperet*

- - - ὥστε πολλάκις

Αὐτὸν κεκληκὼς , τοῖς Σαμόθραξιν εὐχεται.

In principio Samothracæ tantum initiaban-
tur , ut auctor est Herodotus lib. 2. cap. 51.
Posteà verò Jasion primus exteros initiavit ,
& sacra hæc multò celebriora fecit. Diodo-
rus Siculus lib. 5. Biblioth. Δοκεῖ ἔτος πρῶτος
ξένος μυῆσαι , καὶ τὴν τελετὴν διὰ τῆτο ἐνδοξον
ποιῆσαι. i. e. *Videtur hic [Jasion] primus ex-
teros initiasse , unde major ceremoniis his cele-
britas accessit.* Inter exteros his mysticis or-
giis initiatos Cadmus ferè primus fuit , cum
sororem Europam in hac insulâ quæreret ,
testatur hoc Diodorus Siculus l. c. Μετὰ ταῦ-
τα Κάδμον τὸν Ἀγήνορος κατὰ ζήτησιν τῆς Εὐρώ-
πης ἀφικέσθαι πρὸς αὐτὸς , καὶ τῆς τελετῆς μετα-
σχόντα γῆμαι τὴν ἀδελφὴν Γασίουρος Ἀρμονίαν. i. e.
*Cadmus deinceps Agenoris filius , cum Europam
quærens*

veniens ad eos [Samothracas] pervenisset, perceptis mysteriis uxorem duxit Harmoniam Jasionis sororem. Dixi ferè primus, quoniam tempora Cadmi & Jasionis optimè conveniunt, & Jasion primus externos his orgiis admisit. Præter Cadmum rex Macedoniae Philippus his sacris imbutus fuit, quemadmodum Plutarchus in vitâ Alexandri narrat: Et ipsius uxor Olympias, Alexandri Magni mater, initiata hæc mysteria celebravit in Samothraciâ, postquam a partu Alexandri feliciter convaluerat, & maritum tunc temporis Potidæam Atheniensium coloniam subigentem in his mysticis initiis vidit, Himerius in Eclog. Declam. λέγεται πότε καὶ Οὐλυμπιάδα, τὴν ἐπὶ τοῖς Ἀλεξάνδρῳ τόκοις εὐδαίμονα, ὀργιάζουσαν τὰ Καβείρων ἐν Σαμοθράκῃ μυσῆρια, ἰδεῖν κατὰ τὴν τελετὴν τὸν Φίλιππον. ὀργιάζειν τὰ Καβείρων μυσῆρια in his verbis Himerii idem significare ac Καβειριάζεσθαι apud Stephanum in Καβειρία Doctissimus Berkelius putat, & fatetur, se in nullò aliò auctore vocabulum illud repperisse. His quoque initiatus fuit Antalcidas teste Plutarcho in Apoptheg. Lacon. pag. 217. Tarquinius quoque Priscus rex Romanorum his sacris initiatus est. Macrobius lib. 3. Saturnal. cap. 4. Tarquinius, inquit, Demarati Corinthii filius, Samothracicis religionibus mysticè imbutus. Præterea non mulieres tantum, sed & pueri

DEORUM CABIRORUM. 63

pueri his Cabirorum sacris certô ætatis tempore initiabantur, sic scribit Donatus ad Terentii Phormionem Act. 1. scen. 1. v. 15. *Apud Apollodorum legitur, in insulâ Samothracum, a certô tempore pueros initiari.* Meminit quoque duorum initiatorum his sacris fragmentum Æliani, quod exstat post Var. Hist. pag. 783. edit. Argent. 1685. & a Suida in voce Ἀΐμη citatur. Quos igitur his sacris admittebant, illos in soliô collocabant, & mystæ alii circum choreas agitabant, qui ritus dicebatur Ὠρονισμός sive Ὠρόνωσις, de quô vide Meursium in Καθείρια. Porro initiati circa ventrem tænias purpureas habebant, quarum meminit Apollonii Scholiastes ad lib. 1. v. 917. Περὶ τὴν κοιλίαν οἱ μεμνημένοι ταινίας ἀπτεισὶ πορφυρᾶς. Hæ tæniæ erant vincula sive fasciæ, quibus ventrem circumligabant vel caput, quamobrem Hesychius dicit: Ταινίαι, ζέμματα τῶν ἱερέων, διαδήματα ἀρχιερατικά, ἢ ζῶναι, ἢ ζέφανοι, κόσμοι, ἢ δέσμοι ἱεροί. Quod ad ζέμματα διαδήματα & ζέφανοι attinet, illa in præcedenti Scholiastis locô non possunt intelligi, quoniam semper ad caput referuntur, non verò ad ventrem, de quô Scholiastes loquitur. Sed rectè Ταινίαι apud illum dici possunt, ζῶναι, κόσμοι, ἢ δέσμοι ἱεροί, zone, ornamenta, aut vincula sacra. Quatenus ταινίαι ventrem cingunt, ornant & vinciunt. Talem tæniam purpuream Agamemnon habuit, quoniam inter
initia-

initiatos numerabatur, & per quam in obfidione Trojæ seditionem magnam sedavit, Scholia Apollonii l. c. Ἀγαμέμνονα Φάσι μεμνημένον, ἐν παραχῇ ὄντα πολλῇ κατὰ Τροίαν, δι' ἀκαταστασίαν τῶν Ἑλλήνων, παῦσαι τὴν ζάσιν, πορφυρίδα ἔχοντα. Ulyssēs verò initiatus pro ταινία utebatur κρηδέμνω, ut Scholiastes l. c. dicit: Ὀδυσσεύα Φασὶ μεμνημένον ἐν Σαμοθράκῃ χρῆσασθαι τῷ κρηδέμνω ἀντὶ ταινίας. Quale ornamentum κρηδεμνον fuerit paucis dicam: Pseudo-Didymus ad Homer. Iliad. ξ. ῥf. 184. κρηδεμνον explicat per κεφαλόδεσμον, & ad Iliad. π. ῥf. 100. per τὸ τῆς κεφαλῆς κάλυμμα, ad Odyss. Α. ῥf. 334. per τῆς κεφαλῆς περιδέσμιον. Quæ explicationes si veræ sint, sequitur κρηδεμνον fuisse ornamentum sive velamentum, quod caput tegit, quamobrem in glossario Cyrilli exponitur per *mitram*, improprie tamen, nam κρηδεμνον & *mitra* fuerunt formâ diversâ, quatenus verò & κρηδεμνον & *mitra* tegumenta capitis sunt, alterum per alterum rectè explicari potest. Velamentum hoc præter caput totum quoque pectus tangebatur, & convenit ferè cum Χλαίνα, nisi quod multò brevior sit, nam sub pectore constringebatur, ut passim Homerus illud describit, Χλαίνα verò usque ad genua vel ulterius propendebat, ut ex gemmâ 12. tom. 2. Leonardi Augustini & nummô thesauri Maurocenici pag. 69. liquet; in quibus monumētis

tis

ris Telephorus Deus hac veste indutus pro-
stat, quam tamen celeberrimi Antiquarii Au-
gustinus & Patinus in notis suis ad illa mo-
numenta, pro bardocucullô accipiunt, cu-
jus verò forma alia erat, ut optimè Illustris-
simus Spanhemius observat in Epistolâ quar-
tâ Specimini Morelliano subjectâ pag. 216.
Initiati præterea caput oleæ germine coro-
nabant, quod Celeberrimus Meursius quo-
que observavit ex Proclo in Platonem de
Republicâ, cujus locus videri potest in Græ-
ciâ feriatâ sub voce Κερίρα.

C A P. X.

*Initiati a periculis & naufragio libera-
bantur: Argonautæ ob hanc causam
initiati: Cabiris vota soluta: illo-
rum Sacerdos Κοίης: κοῖᾱσθαι: Κοιόλης:
Hesychius & Livius explicantur:
Fortuna inter Cabiros: veteri epigram-
mati lux reddita: Servius emenda-
tur.*

H Is Cabi-
rorum sacris homines lubenter
initiari volebant, eò quod justiores &
sanctiores fierent, & in periculis existentes
Deos propitios haberent, a quibus omnia,
quicquid modò peterent, obtinebant, ele-
ganter

ganter ad rem faciunt hæc Apollonii Scholiastis verba ad lib. 1. ὧς. 918. Λέγονται οἱ αὐτοὶ μυηθέντες ἐπακχεῖσθαι εἰς ὃ ἂν εὐζώνται. ὧς Ἀρισωφάνης Φησὶν. ἀλλ' εἰ τις ὑμῶν ἐν Σαμοθράκῃ τυγχάνει μεμυημένος. νῦν ἔστιν εὐξασθαι καλόν. δοκῶσι γὰρ μᾶλλον σῶζεσθαι, οἱ τὰ μυσῆρια εἰδότες. Eadem feriè Suidas tradit: Ἐν Σαμοθράκῃ ἦσαν τελεταὶ τίνες, ὧς ἐδόκην τελεῖσθαι πρὸς ἀλεξιφάρμακα κινδύνων. Mox subjungit: Ἐν κινδύνοις γινόμενοι, ἐπεκαλῶντο τῆς δαίμονας ἐπιφανῆναι καὶ ἀληξῆσαι. ἐδόκην δὲ οἱ μεμυημένοι ταῦτα, ἐκ τῶν δεινῶν σῶζεσθαι καὶ ἐκ χειμῶνων. Prætereà Aristophanis Scholiastes in Pace dicit: Οἱ ἐν κινδύνοις γινόμενοι ἐπεκαλῶντο τέττις τῆς δαίμονας, τῆς ἐν Σαμοθράκῃ. Initiati igitur his mysteriis navigationi se committentes naufragiō perire non poterant, licet tanta tempeestas oriretur, ut fluctus sidera ferirent; quamobrem Orpheus in hymnō Κερήτων ὧς. 4. de Cabi-
ris canit:

Οἷτε Σαμοθράκῃν ἱερὴν χθόνα ναιετάοντες,
Κινδύνοις θνητῶν ἀπερύκετε ποντοπλυνήτων.

Quique Samothracem sacram terram habitantes,

Periculis eximitis homines per mare oberantes.

Ob hanc causam Argonautæ, monente Orpheo, adierunt hæc mysteria, nempe ut tutiores a periculis in periculosâ istâ navigatione essent, & iter prosperius facerent,

DEORUM CABIRORUM. 67

rent, Apollonius Rhodius lib. 1. Argonaut: vers. 915. hujus facti meminit:

Ἐσπέριοι δ' Ὀρφῆος ἐΦημοσύνησιν ἔκελσαν
 Νῆσον ἐς Ἡλέκτρης Ἀτλαντίδος. ὅφρα δαέντες
 Ἀρρήκτες ἀγανῆσι τελεσφορίῃσι θεμίσας,
 Σωότεροι κρυόεσσαν ὑπεῖρ ἄλα ναυτίλλοιντο.

*Ceterum seriô Orphei monitu appulerunt
 vesperi*

*In insulam Eleetra Atlante gnata; ne
 imbuti*

*Intemerandis legibus, & absolutis seve-
 risque initiati castibus,*

*Certiori cum incolumitate formidolosum
 navigarent mare.*

Ad quæ veterum Scholia: Τὰς τελετὰς λέγει
 τὰς ἐν Σαμοθράκῃ ἀγομένας, ἃς εἰ τις μυθεῖται ἐν
 τοῖς κατὰ θάλασσαν χειμῶσι διασώζεται. Sic quo-
 que Orpheus in Argonaut: vers. 465.
 canit:

Εὐθα καὶ ὄρνια Φρικτὰ θεῶν, ἄρρηκτα βρο-
 τοῖσιν,

Ἀσμενοι εἰσεπέρησαν ἐμῆς ὑποθημοσύνησιν

Ἡρωες. μετὰ γὰρ σφὶν ὀφέσιμον ἀνθρώποισι
 Τῆς δὲ θυηκολίης ἄμοτον πλωτῆρσιν ἐκάσους.

*Ubi [in Samothraciâ] & sacra tremen-
 da Deorum, intemeranda hominibus,*

Lubentes adierunt meis monitis

*Heroes: deinceps enim valdè utilis est ho-
 minibus*

Hec sacrorum sitis, navigantibus omnibus,

Credebant veteres, ventorum flatus in Cabirorum potestate esse, & idcirco in tempestatibus illis vota faciebant & servati solvebant, quemadmodum vetus scriptor apud Suidam testatur, & Diodorus Siculus lib. 4. Biblioth. de Orpheo. Adde loc. Xenophont. apud Casaubon. ad Athenæum lib. 10. pag. 715. Res hæc non incognita procul dubio fuit Germanico Cæsari, qui quasdam Minoris Asiæ regiones lustrans, & jam Romam rediturus *sacra Samothracum* adiisset, nisi *obvii aquilones* illum depulissent, teste Tacito Annal. 2. cap. 54. Hanc forsitan ob causam, ut mysteriis illis initiaretur, & sic prosperâ navigatione frueretur a Diis istis, quibus homines vota post felicem reditum solvenda vovebant, quæ e tabulis pictis & aliis donariis constabant; immò & ipsas naves, quibus felix iter perfecèrant, Cabiris Samothraciis consecrabant, ut clare evincit elegans epigramma Callimachi tom. 1. pag. 225. edit. Græv.

Τὴν ἀλίην Εὐδημος, ἐφ' ἧς ἄλλα λίτος ἐπελθὼν
Χειμῶνας μεγάλας ἐξέφυγεν πόνεων,
Θῆκε θεοῖς Σαμόθραξι· λέγων ὅτι τὴν δε κατ'
ἐυχὴν,

Ω λαοί, σωθεῖς ἐξ ἁλὸς ὣδ' ἔθετο.

Naviculam Eudemus, qua per mare pauper invecit

Procellas magnas effugit laborans,

Donat

DEORUM CABIRO- 69

*Donavit Diis Samothracibus; dicens quod
hanc ex voto*

O populi! servatus e mari hic posuit.

Hoc admodum clarè patet ex historiâ, quam Cicero lib. 3. de Nat. Deor. cap. 37. narrat: *Diagoras cum Samothraciam venisset, Atheos ille, qui dicitur. Atque ei quidam amicus, tu, qui Deos putas humana negligere, nonne animadvertis, ex tot tabulis pictis, quam multi votis vim tempestatis effugerint, in portumque salvi pervenerint? ita fit, inquit. Illi enim nusquam picti sunt, qui naufragia fecerunt, in marique perierunt.* Non mirum est, Diagoram Cabiros fannis excipere, cum & mylteria illorum patefecerit, teste Athenagora in legatione pag. 36. edit. ult. *Διαγόρα μὲν γὰρ εἰκότως ἐνεκάλειν Ἀθηναίοι, μὴ μόνον τὸν Ὀρφικὸν εἰς μέσον κατατιθέντι λόγον, καὶ τὰ ἐν Ἐλευσίνι, καὶ τὰ τῶν Καβείρων δημεύοντι μυθήρια. i. e. Diagora meritò impietatem objecerunt Athenienses, non solum, quod Orphicam orationem in medium protulerit, & Eleusinia, & Cabirorum sacra publicaverit.* Porro veteres naufragio liberati sese tondebant, & capillos dedicabant Diis marinis, Neptuno nempè & Cabis Samothracum, præcipuis navigantium præsidibus; luculenter hunc ritum demonstrat elegans Luciani epigramma in naufragos compositum quod existat tom. 2. pag. 841.

Γλαύκῳ , καὶ Νηρεΐ , καὶ Γνοΐ , καὶ Μελικέρτῃ ,
 Καὶ βυθαίῳ Κρονίδῃ καὶ Σαμόθρηξι Θεοῖς ,
 Σωθεὶς ἐκ πελάγους Λυκίλλιος , ὥδε κέκαρμαι
 Τὰς τριχὰς ἐκ κεφαλῆς ἄλλο γὰρ ἔδεν ἔχα.

Quod sic verto:

*Glauco , & Nereo , & Ino , & Melicerta ,
 Et Neptuno , & Samothracibus Diis ,
 Servatus e pelago Lucillius , his nunc
 totondi*

Capillos capitis. aliud enim nihil habeo.

A mysteriis ad Sacerdotem Deorum Cabi-
 rorum transeo , qui a veteribus appellabatur
 Κοῖης vel Κόης , Hefychius in suo literaturæ
 Græcæ thesauro: Κοῖης ἱερεὺς Καθεύρων , ὁ καθαι-
 ρων Φονέα , οἱ δὲ Κόης. Bochartus lib. 1. de
 colon. Phœnic. cap. 12. & vir πολυμαθέστατος
 Johannes Lomejerus in syntagmate *de lu-
 strationibus veterum gentilium* cap. 13. pag.
 122. hoc vocabulum deducunt ab Hebraico
 כֹּהֵן *cohen* , quod in variis S. Scripturæ locis
 occurrit : Rectè , nam Græci plerumque
 ex Hebræis nominibus in N. desinentibus ,
 accusativos suos fecerunt , ut ex כֹּהֵן *cohen*
 Κόης Κόην. Six ex כְּנָעַן *Chanaan* , Χνὰ Χνάν.
 ex יְחֹנָתָן *Jonathan* Ἰωνάθης Ἰωνάθην. Hinc a
 Κοῖης verbum κοιᾶσθαι pro ἱερᾶσθαι *acerdotis officio*
fungi , Hefychius: κοιᾶται , ἱερᾶται. Et ad
 hunc sacerdotem referri debet vox Κοιόλης ,
 quam Hefychius & Moschopulus per ἱερέα
sacerdotem explicant. His sacerdotibus ho-
 mines

DEORUM CABIRORUM. 71

mines patefaciebant, si quando Cabirorum oraculum consulerent, scelera, & quidem maxima, quæ perpetraverant; elegans exemplum ad hanc veritatem stabiliendam occurrit in Plutarchi Apophth. Lacon. pag. 229. ubi de Lysandro dicit: Ἐν δὲ Σαμοθράκῃ χρηστηριαζομένη αὐτῷ ὁ ἱερεὺς ἐκέλευσεν εἰπεῖν, ὅτι ἀνομιώτατον ἔργον αὐτῷ ἐν τῇ βίῃ πέπρακται. πότερον ἢν σὺ τῷτο μελεύσαντος ἢ τῶν Θεῶν, τῷτο δεῖ ποιεῖν, ἐπιρώτησε. Φαμένους δὲ, Τῶν Θεῶν, Σὺ τοίνυν [ἔφη] ἐκποδὼν μοι κατὰσθι, κακείνοις ἔρῳ, εἴαν πυθάνωνται. *In Samothrace oraculum consulentem sacerdos cum juberet dicere, quod in vita sua maximum perpetrasset scelus, Tuone, inquit, an Deorum jussu? respondenti, Deorum. Tu itaque, ait, apage hinc, & ego Diis, ubi interrogabunt, dicam.* Simile exemplum de Antalcida habet in iisd. Apophth. pag. 217. quod hic adjungit. Porro Hesychii verba ἡ κατὰ τῶν Φονέων, *homicidam purgans sive lustrans* intelligenda sunt de tali homicidâ, qui casu homicidium perpetravit, non verò iratô animô & malô proposito ad hunc vel illum occidendum; cujus rei exemplum reperitur apud Livium lib. 45. Histor. Ubi Euander Cretensis dux auxiliorum Persei Macedonum regis in Samothraciam fugit, & quidem in templum sanctissimum, ut a Livio vocatur; mox Attilius illustris adolescens populum Samothraciæ in concione alloquitur, & per-

E 4

sua-

suadere conatur, ut illum templo expellerent, his verbis: *Cum omnis præfatio sacrorum eos, quibus non sint puræ manus, sacris arceat, vos penetralia vestra contaminari cruento latronis corpore sinetis?* Samothraces, cum in potestate Romanorum sese insulamque totam & templum esse cernerent, Perseo ab Æmilio Paulo debellato & in eodem templo latenti nunciant, *argui cadis Euandrum Cretensem; esse autem iudicia apud sese mori majorum comparata, de iis, qui incestas manus intulisse intra terminos sacratos templi dicantur.* Hic enim Euander insidiosè Eumenem obtruncarat referente Livio lib. 42. Hist. & idcirco a sacerdotibus non purgabatur, sed citatus ad causam dicendam, ut cædis convinceretur, occultè fugam parabat, interceptus verò a Perseo occisus est; Perseus deindè conscientiae stimulis actus & metuens, ne Samothraces homicidium suum resciscerent, fugam capiebat; at postquam in portu navis non inventa est, rex aliquândiu in littore vagatus tandem *in latere templi prope angulum obscurum delituit*, & omnes amicos suos ad Romanos deficientes videns se filiumque Philippum Cn. Octavio tradidit; *Fortunam*, inquit Livius, *Deosque, quorum in templo erant, nullâ ope supplicem juvantes, accusans.* Per *Fortunam Deosque* intelligo Cabiros, in quorum numero *Fortuna* fuit, si
Ser-

DEORUM CABIRORUM. 73

Servio ad lib. 2. *Æneid.* vers. 325. fides habenda, cum dicit: *Apud Tuscos Cabiros esse Deos penates, eosque Cererem Palem & Fortunam vocari ab illis.* Propterea in marmore apud Gruterum pag. 73. num. 8. FORTVNA. AVG. OMNIPOTENS indigitatur, quasi ἐνδυνατός sive כביר *Cabir*. Hinc lux accedit veteri epigrammati ad Fortunam Prænestinam in catalectis vet. Poët. in quô de mercatore sermo est, qui erat

————— *ire per altos*

Consuetus portus.

Et idcirco

*Fortuna simulacra colens, & Apollinis aras,
Arcanumque Vii.*

Vius hoc in loco Mercurius est a viis, quibus præerat, Græcis Ἑνόδιος, in Gruteri Inscriptionibus VIACVS appellatur; pag. 55. num. 5.

DEO MEP....

VIACO

M. ATILIVS

SILONIS F.

QVIR. SILO

EX VOTO.

Alphonfus de Castro malè mutilum nomen supplet MENIANO; cum proculdubio fuerit exaratum MERCVRIO. immò, postquam hæc scripseram, deprehendi Hieronymum Suritam hoc marmor mutilum eodem

E 5

dem

dem modo supplere in commentar. suo ad Antonini Itinerarium pag. 164. & Fabrett. ad column. Trajan. p. 174. & quoniam Cabiri navigantium præsides erant, ut cap. præced. dixi, hinc mercator ille *Fortunam* & *Vinum* colebat, quia ut cæteri Cabiri illum navigantem servare poterant. Et ob hanc causam Mercurius vocatur REDVX, quia homines peregrinantes ad Lares proprios reducebat salvos & incolumes; Inscriptio apud Gruterum pag. 55. num. 2.

C. BETVLIVS

ENCOLPVS

MERCVR. RED.

Et eadem paginâ num. 3.

MERCVRIO. R. *

LOCREIVS SECVNDVS

EX VOTO

ANTONINO. III. COS.

* supple REDVCI, quemadmodum facit Gaulminus ad Prodromum. pag. 492.

Sic & FORTVNA REDVX in lapide apud Gruterum pag. 1072. num. 3. & eadem pag. num. 4.

FORTVNAE

REDVCI

C. TATIVS

SIMNI. LIB.

MOSCHAS

EX. VOTO.

Et

Et num. 5.

DEAE FORTVNAE RED.
PRO SALVTE APPII SERGI
LATERANI VOT. SOL.
SERGIA EVTERPE.

Exstat aliud marmoreum monumentum hujus Deæ Fortunæ , in quo appellatur REDVX , apud Castalionem ad Rutilii Itiner. pag. 89.

FORTVNAE
REDVCILLARI
VIALI. ROMAE
AETERNAE.

Animadvertite, quam malè Castalio hunc lapidem nobis obtrudit, cum linea secunda duplex L ponit, quasi esset unum vocabulum REDVCILLARI, cum apertè unum L. debet tolli, & REDUCI. LARI legi, ut REDVCI ad Fortunam pertineat, LARI verò ad VIALI, qui Lares Viales satis noti sunt; hunc errorem Castalionis evincit hæc ipsa Inscriptio, qualem eam exhibet Gutherius de Jur. Pontific. pag. 155. Redeo ad sacerdotes Cabirorum, quos Servius l. c. eosdem cum Saliis Romanorum facit: *Samothraces, horum penatium antistites suos vocabant, qui postea a Romanis Salii appellati sunt.* Sed an Samothraces Cabirorum antistites suos vocabant? nequaquam. Non malè igitur in his Servii verbis pro *suos* ex Hesychio

chio legeretur *Coes*, quo nomine sacerdotes appellati sunt. Præterea præter sacerdotes habuerunt Cabiri suas sacerdotes fæminas si-
vè sacerdotissas, ut ita loquar; hanc anti-
quitatem a nemine observatam primus osten-
do e vetere epigrammate Callimachi, quod
exstat tom. 1. pag. 212. edit. Grævianæ. Lu-
bet hoc totum adscribere ex Bentlæi emen-
datione.

Γερὲν Δήμητρος ἐγὼ πότε καὶ πάλιν Καθεΐρων

Ωνερ καὶ μετέπειτα Δινδυμένης.

Ἡ γρῆς γενόμην, ἡ νῦν κόνις ἦγο. ***

Πολλῶν προσασίη νεῶν γυναικῶν.

Καὶ μοι τέκν' ἐγένοντο δὴ ἄρσενά κ' ἡτέμυσ' ἐκείνων

Εὐγῆρως ἐνὶ χερσίν, ἔρπε χαίρων.

*Sacerdos Cereris eram olim, & postea Cabi-
rorum,*

O viator, & deinde Dindymenes.

*Annus ego; quæ nunc sum pulvis; [quin etiam
functa sum.]*

Multarum præfectura juniorum mulierum:

*Et mihi erant duo liberi sexus virilis: &
oculos clausi*

*Felici senectute in eorum manibus: abi-
latus.*

C A P. XI.

Zerynthium antrum ubinam fuerit: in Samothraciâ: locus Suidæ emendatur: in Thraciâ juxta Stephanum & Lycophronis Scholiastem: Samothracia olim Thracia dicta: Heraclides Ponticus restituitur: Auctorum conciliatio de situ hujus antri: antrum hoc Cabiris sacrum & Hecatæ: Zerynthia Venus.

Antrum fuit Zerynthium dictum Cabiris & Hecatæ sacrum, de cujus situ auctores non conveniunt, a quibusdam enim in Samothraciâ, ab aliis verò in Thraciâ collocatur. Primus occurrit Nicandri Scholiastes ad Theriaca, qui antrum hoc in Samothraciâ ponit: Τὸ Ζηρύνθιον ἄντρον ἐν Σαμοθράκῃ Φα-
σιν εἶναι. Λυκόφρων δὲ Φησί. Ζήρυνθον ἄντρον τῆς κυνοσφαγῆς θεᾶς. ὃ ἐστὶ σπήλαιον τῆς Εἰνάτης. Huic adstipulatur lexicographus Suidas in voce Σαμοθράκη. Ἡ ὕν, inquit, ἐκεῖσε καὶ τὰ τῶν Κορυβάντων μυσηρία, καὶ τὰ τῆς Εἰνάτης. καὶ τὸ Σήρυνθον ἄντρον. ἥ κύνας ἔθουον. Ultima hæc verba transposita sunt, & hoc modò in ordinem redigenda, τῆς Εἰνάτης. ἥ κύνας ἔθουον. καὶ τὸ Σήρυνθον ἄντρον. Si verò ordo vulgatus retineatur,

tur, pro ἣ legendum est ᾧ scilicet ἄνθρωπῳ, in quō canes ipsi immolabantur. Prætereā Nonnus lib. 13. Dionysiac. & Scholiastes Aristophanis in Pace hoc antrum in Samothraciā agnoscunt. His omnibus sese opponit Stephanus Byzantinus, cum scribit: Ζήρυνθος, πόλις καὶ ἄντρον Ἐκάτης, ἐν Θράκῃ. Λυκόφρων,

Ζήρυνθος ἄντρον τῆς κυνοφαγῆς Θεᾶς
Λιπών.

i. e. *Zerynthus*, urbs & antrum *Hecata* in *Thraciā*, de quō *Lycophron*:

Zerynthium antrum canivora Dea
Linquens.

Scholiastes Lycophronis ad verba, quæ Stephanus allegat, hæc habet: Ζήρυνθον ἄντρον Θρακικὸν σπήλαιον. τὸ Θρακικὸν καταλιπὼν σπήλαιον τῆς Ρέας ἢ τῆς Ἐκάτης, ὁ Δάρδανος. Ex his clarè patet, Scholiastem cum Stephano convenire de hujus antri situ; quō modō verò cum Suida aliisque suprā allegatis conciliari possunt, jam videndum est. Insulam Samothraciam priscis temporibus simpliciter Thraciam dictam esse refert Heraclides Ponticus de politiis pag. 516. Ἡ Σαμοθράκη τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐκαλεῖτο Λευκανία, διὰ τὸ λευκὴν εἶναι. ὕστερον δὲ Θρακῶν κατασχόντων, Θρακία. h. e. *Samothracia* initio dicta *Leucania*, eo quod alba sit. Postea cum Thraceseam occupassent, *Thracia*. Vid. Holsten. & nota illum

illum ad Stephanum in *Σαμοθράκη*. Hic locus in insigni mendo cubat, quis enim fando audivit, Samothraciam primum *Δευκανία* fuisse appellatam? substituo igitur pro *Δευκανία* ex Apollonii Scholiaste ad lib. 1. ὕψ. 917. *Δευκοσία*, quô nomine hæc insula ab Aristotele ἐν *Σαμοθράκης πολιτεία* indigitatur. Si ergò Stephani verba *ἄνθρον ἐν Θράκη*, & Lycophronis Scholiastis *Θρακικὸν σπήλαιον* intelligantur de priscô Samothraciæ nomine, quod Thracia fuit, ut demonstravi, optimè cum Suida & Scholiis Nicandri & Aristophanis conveniunt; hi enim compositum & recentius nomen insulæ dederunt, illi verò simplex & priscum, quemadmodum Servius in schedis Fuldensibus facit, quandò ad lib. 3. *Æneid.* vers. 15. τὸ *Thracia* simpliciter pro *Samothraciâ* ponit. Clarissimus Berkelius ad Stephanum putat, antrum hoc non fuisse in Samothraciâ, auctoritate Livii potissimum motus, ut ipsius verba sunt, qui templum Apollinis hoc nomine statuit in *Æniorum* finibus, Thraciam inter Hebrum & Melanarnem habitantium, ita enim ille lib. 38. *Eo die ad Hebrum flumen perventum est; inde Æniorum fines præter Apollinis [Zerynthium quem vocant incola] templum superant.* Sed loquitur Livius de templô Apollinis Zerynthii, non verò de antrô Zerynthiô, de quô nobis sermo est; eodem jure possem dicere cum

cum Cl. Viro, Ovidium hoc antrum in Samothraciâ collocare, cum lib. 1. Trist. Eleg. 9. vs. 17. canit:

———— *ab Hectoris urbe*
Venimus ad portus Imbria terra tuos.
Inde levi vento Zerynthia littora nactis
Threiciam tetigit fessa carina Samum.

In his verbis occurrunt quidem Zerynthia littora, sed hæc nihil ad antrum faciunt, & exindè non probari potest, antrum Zerynthium in Samothraciâ extitisse; ut hoc insuper addam, Nicandri Scholiastes aliò locò scribit: Zerynthium antrum in Thraciâ sub quercubus Orphei esse, & sic c.l. sibi contradicit. Hoc antrum Cabiris sacrum fuit, hinc Nonnus lib. 13. Dionys. vs. 400. id Corybantibus adscribit his verbis:

Καὶ ζαθεὴν Σήρυνθον ἀκοιμήτων Κορυβάντων,
Κτίσμα Φατιζομένης Περσηίδος ———

Et sacram Zerynthum vigilantium Corybantum,

Opus celebris Perseidis ———

Ratio est, quia Cabiri & Corybantes iidem sunt, inter illos enim differentia modò localis est, a Nonno verò Corybantes pro Cabiris usurpantur, quod sæpius quoque vice versâ fit; sic habemus apud Clementem Alexandrinum in protrept. *Καθεῖρας δὲ τὰς Κορυβάντας καλεῶντες, καὶ τελετὴν καθεϊρικὴν καταγγέλλουσιν.* In hoc antrò prætereà canes immo-

laban-

DEORUM CABIRORUM: 81

labantur Hecatæ testibus Lycophrone & Suida; immò & orgiæ istius Deæ celebrabantur, ut Scholiastes Aristophanis in Pæso scribit: Εξ ἧς Εἰνάτης διαβόητον ἦν τὸ Ζήρυνθον [supple ἄντρον] ἐνθα ταύτη ἡργιάζον καὶ ἐλευθερῶντο. Eodem locò Venus colebatur, quæ indè Zerynthia denominata est. Scholia Lycophronis. Εἰν Θράκῃ ἄντρον ἐστίν, ἐν ᾧ ἡ Ζήρυνθια Ἀφροδίτῃ τιμᾶται.

C A P. XII.

Lemnus ubi sita: undè nomen habuit: Cabiri in hac insulâ: Hesychius emendatur: Cabiri filii Vulcani: interpretes Herodoti reprehensus: Nymphæ Καβηρίδες: templa Cabirorum in lucis: Vulcanus inter Cabiros.

Postquam Cabirorum mysteria apud Samothraces usitata descripsi, tempus erit, ut in vicinas insulas proficiscar, & primò cursum dirigam ad Lemnum; quæ insula in mari Ægeο a Septentrione Samothraciam finitimam habet, ab Occidente montem Atho in Macedoniâ, a Meridie partem maris Ægei, ab Oriente Imbrum & Chersonesum Thraciæ: Undè nomen sortita sit dicit Stephanus, ἐν Εἰθνηκοῖς. Ἀπὸ τῆς μεγάλης λεγομένης

F

Θεῶ,

Θεῶν, ἣν Λήμνον Φασί, a magnâ Deâ, quam *Lemnum* appellabant. Hodie a Turcis *Stalimene* vocatur. Conditores primi fuerunt Thraces, ut Stephanus l. c. tradit. In hac insulâ Cabiri sua sacra habebant, quæ magnâ cum ceremoniâ celebrabantur; testem adduco Hesychium, qui in glossariô suô scribit: Καβειροι, Καρβινοι, πάνυ δὲ τιμῶνται ἅτοι ἐν Λήμνῳ ὡς Θεοί, λέγονται δὲ εἶναι Ἡφαίστου παῖδες. Quid in his verbis τὸ Καρβινοὶ vult, fateor, me nescire, & lectionem illam esse mendosam, faciliè crederem, mendelam igitur veram ab eruditis adhibendam exspectans meam intereâ conjecturam de hoc vocabulô proponam; pro Καρβινοὶ lego Χαρβίνοι, quod corruptum fortè ex Χερυβίμ a coloniis Phœnicum in hanc insulam adductum: Postea Græci suâ dialectô vocabula Phœnicica flectentes ex Χερυβίμ, fecerunt Χαρσβίνοι & per syncopen Χαρβίνοι, quæ forsan vera Hesychii lectio est; æ enim in Χαρβίνοι, [pro quô in Χερυβίμ ε] c radice istius vocis [quæ est כַּרַב *carab*] retinuerunt. Séd hæc fuit mea in Hesychii locum conjectura, quandò prima vice hanc dissertationem Eruditorum orbi exponebam, postea verò edoctus sum vulgatam lectionem retineri posse, nam cum quodam tempore sermo incideret inter me & amicum meum singularem Lambertum Bos L. Gr. Prælectorem,

DĒORUM CABIRO^{rum}. 83

rem, de hoc Hesychii loco, rogavi illum, quid sibi de voce καρκίνοι videretur, respondabat se putare Cabiros ab Hesychio dici καρκίνους quasi καρκίνους pro κάρκα κίνοντες caput jactantes, applaudebam ipsi, & statim in mentem veniebat, Cabiros ut in aliis sic in capitis jactatione convenire cum Corybantibus & Cybeles sacerdotibus semiviris, de quibus Varro apud Nonium in *jactare. Tibi nunc semiviri teretem comam volentem jactant tibi Galli*. Similiter Ulpianus in. l. i. §. 9. D. de adilit. ed. *Si servus inter fanaticos non semper caput jactaret*. Quid enim aliud in his locis *comam jactare* & *caput jactare* quam κάρκα κίνειν est, ideoque meritò Cabiri, Corybantes & Galli possunt dici καρκίνοι, caput jactantes, utpote numine afflati & μεμνομένοι. Prætereà notandum in Hesychii verbis, Cabiros *Vulcani filios* esse, id enim Herodotus quoque tradit lib. 3. cap. 37. Τέττ [Ἡφαίστ] σφέας παῖδας λέγουσιν εἶναι. Quæ interpretes pessimè vertit: *A quo [Vulcano] se hi homines ajunt esse oriundos*. Quasi Cabiri homines fuissent & non Dii, & ipsi dixissent, non verò alii homines, *se esse Vulcani filios*. Quod Strabo lib. 10. confirmat, eorum numerum definiens, & matrem indicans: Εἰ καβεῖρης τῆς Πρωτέως, καὶ Ἡφαίστ καβεῖρης τρεῖς, *e Cabirâ Protei filiâ, & Vulcano Cabiri tres prognati sunt*; Hesychio &

Straboni suffragatur Nonnus, quod ad patrem attinet, non verò quod ad numerum, nam duos modò nominat, qui Alcon nempè & Eurymedon dicebantur, versus ipsius sunt lib. 14. Dionysiac. vers. 19.

Τιέας ἩΨαίσοιο δύνω θώρηξε Καβείρας,
Ὄνομα μητρὸς ἔχοντας ὁμόγνιος, ἔ παρ' αὖ
ἄμφω

Οὐρανίῳ χαλκίῃ τέκε Θρήϊσσα Καβείρα,
Ἀλκίων, Εὐρυμέδων τε, δαήμονες ἐσχαρεῶνος.

Filios Vulcani duos armavit Cabiros;

*Nomen matris habentes gentilitium, quos
antè ambos*

Calesti fabro peperit Thracia Cabiros.

Alcon Eurymedonque periti foci.

& lib. 29. vers. 193. hos duos incolas Samothraciæ facit:

Θρηκίης δὲ Σάμοιο πυρισθενέες πολῆται,
Λημνιάδος δύο παῖδες ἔβακχεύοντο Καβείροι.

Thracia verò Sami igne validi incola

Lemniadis duo filii bacchabantur Cabiri.

Heinsius in exercitat: sacr. ad Nonni paraphr. pag. 25. carpit Nonnum, quia ut quidam alii, *Cabiros* Vulcani filios fecerat, cum id, inquit, potius *Camiris* conveniret; qui ab igne aut colore ejus atro ita dicti sunt. Ex iisdem parentibus Vulcano nempè & Cabi-râ Protei filiâ præter hos Cabiros ortum duxerunt Nymphæ Καβειρίδες juxta Strabonem lib. 10. quæ denominatæ sunt ἀπὸ

Κα-

DEORUM CABIRORUM. 85

Καβείρης τῆς Πρωτέως καὶ Ἀγκιόνης, a *Cabirâ Protei & Anchiones filiâ*, quemadmodum Stephanus in *Καβείρια* testatur: Hæ quoque sacra sua habebant teste Strabone, qui l. c. dicit: *ἐνατέροις ἱερὰ γινέσθαι, utrisque* [Cabiris & Nymphis Cabiridibus] *sua sacra esse.* Sed ad Cabirorum templâ a Stephano & Pausaniâ *Καβείρια* vocata me conféro, quæ in hac insulâ Lemno extructa erant in lucis densis, ut eò melius mysteria illorum occultari possent, de quâre audiendus est Attius in Philo-ctetâ, cujus versus apud Varronem lib. 6. de L. L. ex emendatione Scaligeri hi sunt:

——— *qui Lemni aspera*

Tesca tuere, & celsa CABIRUM

Delubra tenes, mysteriaque

Pristina castis concepta sacris.

Testa hoc in locô dicuntur Straboni *ἀόκητα χωρία τῆς τῶν δαιμόνων τέττωι τιμῆς.* Quæ Festus exponit per loca alicui Deo dicata difficilia aditu. De his Cabirorum-mysteriis in lucis loquitur Cicero lib. 1. de Nat. Deor. cap. 42. ubi hos versus profert:

————— *qua Lemni*

Nocturno aditu occulta coluntur

Silvestribus sepibus densa.

Ex quibus manifestò liquet, Cabirorum sacra in lucis fuisse peracta & quidem nocte occultò modò, ut statim asserui. Non mirum, Cabiros in Lemno cultos fuisse, cum

illorum Patri Vulcano hæc insula sacra fuerit, quamobrem a Dionysio in περιγήσει ὕψ. 522. κραναὸν πέδον Ἡφαίστιο *asperum solum Vulcani* appellatur, & ab incolis divinô honore colebatur, testante Episcopo Thessalonicensi ad citatum Dionysii locum, fortassè unus ex hujus insulæ Cabiris erat, & idcirco divinitus quoque cultus; illum etenim fuisse Cabirum scribit Nonnus l. c. ubi audit ἑρμῆος χαλκίεὺς Κάβειρος *caelestis faber Cabirus*.

CAP. XIII.

Imbrus undè dicta: Cabiri in hac insulâ culti: Arcerius notatus: Jamblichus bis emendatur: Imbrus Cabiris sacra: Mercurius undè Imbramus dictus: Imbramus quis fuit: Huëtius laudatur.

E Lemno in vicinam insulam Imbrum me confero, quæ nomen sortita est a leporum multitudine secundum Bochartum, vel ab Amramo Moſis patre, ut Huëtius scribit: Hic quoque Cabirorum mysteria obtinebant, quamobrem Strabo lib. 10. dicit: Μάλιστα ἐν Ἰμβρῷ τὰς Κάβειρας τιμᾶσθαι, *maximè in Imbrô Cabiros esse cultos*. Prætereà Jamblichus in vitâ Pythagoræ lib. 1. cap. 28. Cabirorum sacra in hac insulâ agnoscit, cum enim tradidisset, Pytha-

DEORUM CABIROBORUM. 37

Pythagoram his sacris fuisse initiatum, & conjunxisse divinam philosophiam cultumque, mox subjungit: Ἀ^α μάθοντα παρὰ τῶν Ὀρφικῶν, ἃ δὲ παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων, ἃ δὲ περὶ Χαλκιδέων καὶ Μάγων, ἃ δὲ περὶ τῆς τελετῆς τῆς ἐν Ἐλευσίνῃ γινομένης ἐν Ἰβρῷ τε καὶ Σαμοθράκῃ. id est, *Qua partim didiceris ab Orphicis, partim vero ab Aegyptiis sacerdotibus, partim etiam a Chalcidensibus & Magis, partim ab initiis, qua in Eleusine contingere, itemque in Ibro & Samothrace.* Malè Doctissimus Arcerius pro ἐν Ἰβρῷ substituit ἐν Ἡπειρῷ, quæ regio hic locum non habet; & idcirco Meursius hac emendatione non contentus multò felicius unicâ literâ additâ pro Ἰβρῷ legit Ἰμβρῷ, quam lectionem sine hæsitatione recipio, quoniam Jamblichus de initiis Cabirorum loqui videtur, quæ in Imbro & Samothraciâ peragebantur, ut satis fusè in prioribus ostendi. Simile mendum in hoc vocabulo observat Rutgersius in Var. Lect. pag. 465. Præterea in hoc Jamblichi locô mihi valdè suspecta est vox Χαλκιδέων, quid enim *Chalcidenses* cum *Magis* Perlarum? mallem igitur legere Χαλδαιῶν, & intelligere de *Chaldeis*, quos Pythagoras in peregrinatione suâ versùs plagam Orientalem visitavit ad illorum scientiam consequendam, ut & Magorum, qui vicini Chaldæis fuerunt. Sed a crisi ad Cabiros redeo; quos in

Imbro fuisse cultos non mirum est, quoniam hæc insula illis & Mercurio [qui inter illos exstitit] sacra erat, ad partes voco Stephanum, cujus verba ex emendatione Berke-
 lii sunt: Ἰμβρος νῆσος ἐστὶ Θράκης, ἱερὰ Καβει-
 ρων, καὶ Ἑρμῆς, ὃν Ἰμβραμον λέγουσιν οἱ Κάρες.
Imbrus Thracia insula est, Cabiris sacra &
Mercurio, quem Cares Imbramum appellant.
 Eadem ferè habet Eustathius ad Dionysium
 vers. 524. Ἰμβρος, inquit, Θρακικὴ μὲν ἐστὶ νῆ-
 σος, ἱερὰ Καβειρων καὶ αὐτῇ. ἐτιμᾶτο δὲ αὐτῷ
 καὶ Ἑρμῆς, ὃν Ἰμβραμον λέγουσιν οἱ Κάρες. In his
 verbis observandum est, quam ob causam
 Mercurius *Imbramus* sit dictus, & quinam
 iste Mercurius fuerit; utrumque nobis in-
 dicabit doctissimus Episcopus Abrincensis
 Huëtius in demonstrat. Euangel. proposit.
 4. cap. 4. his verbis: *Imbramus* ille, qui Mer-
 curius est, ipse est *Amram*, sive *Moses pa-*
tris Amrami nomen gerens. Vid. Sike ad evang.
 infant. Servat. pag. 49. ubi locum Arabisci-
 tat, in quo *Imramus* vocatur. Hoc autem no-
 men **إمرام** / si ad Græcanicum morem re-
 singas, erit Ἀμβρας sive Ἰμβρας, inserto β
 propter euphoniā: atque indè transpositis
 literis fiet Ἀρμας, vel Ἰρμας, vel Ἑρμας,
 quod est Ἑρμῆς. Deindè eadem propositione
 cap. 7. hæc subjungit: Nos in *Imbrami* vo-
 cabulō, *Amrami*, qui fuit *Mosis pater*, no-
 men perspicuè agnoscimus, cui euphoniæ
 gra-

gratiâ β insertum est. Sic in γαμβρός ex γάμος,
 in μεσημβρία ex μεσημέρια. Itaque Septua-
 ginta interpretes Ebraicum nomen עמר
 reddiderunt Αμβράμ. Ex Αμβράμ verò ma-
 nifestò Cares fecerunt Γμβραμον. Hæc Huë-
 tii conjectura mihi magnooperè arridet;
 Moses enim & Mercurius eodem officiò fun-
 cti sunt, Moses minister veri Dei *omnipoten-*
tis fuit, Mercurius ille Imbramusadminister
 Deorum Cabirorum, qui ἐνδυνατοὶ *omni-*
potentes ab antiquis appellantur; & quoniam
 Moses ab Ægyptiis patris Amrami nomine
 aliquandò vocatus est, hinc Cares *mini-*
strum Deorum Imbramum denominarunt.

C A P. XIV.

Thebani undè Cabirorum sacra habent:
 Καθεύρων πόλις: *Homines Cabiri dicti:*
Violatores religionis Cabirorum pæ-
nas luebant: Duo exempla de hac re
adducta: urbs Anthedon ubi sita:
Cabiri in hac urbe culti.

EX insulis maris Ægæi in adjacentem huic
 mari Græciam trajicio, ut Cabirorum sa-
 cra apud *Thebanos* frequentata in lucem profe-
 ram, qui hæc orgia habuerunt a Methapo quo-
 dam Atheniensi initiorum orgiorumque de-
 signatore, ut Pausanias in *Messeniac.* pag. 111.

indicat: Ο Μάβας γένος μὲν ἦν Ἀθηναῖος, τε-
 λετῆς καὶ ὀργίων συνθέτης. ἔτος καὶ Θηβαίοις τῶν
 Καβείρων τὴν τελετὴν κατεσχέσατο. Horum sacro-
 rum initium, teste Pausania in Boeotic. pag.
 300. juxta Thebanorum narrationem tale
 erat: Πόλιν τότε ἐν τῷ εἶναι τῷ χωρίῳ, καὶ ἄν-
 δρας ὀνομαζομένους Καβείρας. Προμηθεὶ δὲ ἐνὶ τῶν
 Καβειραίων καὶ Αἰτναίῳ τῷ Προμηθέως ἀφικομένην
 Δήμητραν ἐς γυνῶσιν παρακαταθέσθαι σφίσι. i. e.
Civitatem quondam in hoc loco & homines fuisse,
qui Cabiri sint nominati: Eorum Cabirao-
rum uni Prometheo ejusque filio Aetneo, hos-
pitibus suis Cererem depositi nescio quid com-
misisse. Quicquid istud depositum fuerit, &
quid in eâ re factum sit, Pausanias non vult
dicere, sed subjungit modò: Δήμητρος γὰρ
Καβειραίους δῶρον ἔστιν ἡ τελετὴ, Cereris donum
fuere initia Cabirais. Huc respicit forsan Or-
pheus, dum in Argonaut: vl. 27. canit:

———— ἀγλαὰ δῶρα Καβείρων

———— *splendida dona Cabirum.*

Si divinatione agere licet, forsan Dionysi
 membrum virile fuit, quod duo Cabiri fra-
 tres ad Hetruscos detulerunt, de quo facto
 Cap. xvi. dicam. Animadversione quoque
 dignum est in allegatō Pausaniæ locō, exti-
 tisse [vid. Fabrett. ad col. Trajan. pag. 318.]
 urbem, cujus incolæ Cabiri vocabantur,
 de quibus hominibus Cabiris eorumque ur-
 be intelligendus Phavorinus in lexicō, cum
 scri-

scribit: Καβείρων πόλις, καὶ Καβείρων ὄνομα ἔθ-
 νος. Et hinc Stephanus in Καβείρια; Εἰς Κα-
 βείριοι ἔθνος Βοιωτίας i. e. *Sunt Cabirigenae Bœo-
 tia*. Hi homines sine dubiō ministri Deorum
 Cabirorum exstiterunt, & indè nomen ha-
 buerunt; Strabo enim lib. 10. tradit, non
 solum *Deos Cabiros* dictos esse, sed & *eorum
 ministros*. Orgia hæc per aliquot tempus
 [cum Epigoni Thebas oppugnarent] inter-
 missa, ejectis ab Argivis e sedibus suis Ca-
 biræis, Pelarge Potnei filia cum Isthmiade
 virō suō restituit extra fines in locum, qui
 Alexiæres dictus est; cum Telondes & qui
 reliqui fuerant de Cabirorum gente in ter-
 ram Cabiræam rediissent, quemadmodum
 Pausanias in Bœotic. pag. 300. his verbis in-
 dicat: Εἴλετο ἐπὶ χρόνον τινὰ καὶ ἡ τελετὴ.
 Πελαργὴν δὲ ὕπερον τὴν Ποτνέως καὶ Ἰσθμιάδην,
 Πελαργὴ συνοικεῖντα καταστήσασθαι μὲν τὰ ὄργια
 αὐτῇ λέγουσιν ἐξ ἀρχῆς, μετενέγκειν δὲ αὐτὰ ἐπὶ
 τὸν Ἀλεξιάρην καλεῖμενον. ὅτι τῶν ἄλλων ἐκτὸς ἐμύη-
 σεν ἡ Πελαργὴ τῶν ἀρχαίων. Τελώνδης δὲ καὶ ὅσοι
 γένος Καβειριτῶν ἐλίποντο, κατέλθουσιν αὐτοὶ εἰς τὴν
 Καβειραίαν. Deindè Pausanias subjungit, huic
 Pelargæ honores decretos esse, & eos, qui
 Cabirorum religiones violassent, inexprabi-
 lis sceleris poenam effugere non posse; in
 exemplum adducit homines profanos, qui
 ausi erant Naupaḗti usurpare Cabirorum sa-
 cra, quæ Thebis fiebant, & non multò
 post

post ob fraudem pœnas luebant. Sic milites Xerxis, qui duce Mardonio in Bœotiâ stativa habebant, in Cabirorum fanum irrum-pentes vel cupiditate prædæ vel ad numinum contemptum*, subitâ insaniâ correpti partim se in mare abjecere, partim de præruptis rupibus dedere; verba Pausaniæ l. c. hæc sunt: ὅσοι δὲ ὁμῶς Μαρδονίῃ τῆς στρατείας τῆς Ξέρξης περὶ Βοιωτίαν ἐλήφθησαν, τοῖς παρελθῶσιν αὐτῶν εἰς τὸ ἱερὸν τῶν Καβείρων τάχα μὲν ποῦ καὶ χρημάτων μεγάλων ἐλπίδι, τὸ πλεόν δὲ [ἐμοὶ δοκεῖ] τῷ ἐς τὸ Θεῖον ὀλυγῳρίᾳ, τέτοις παραφρονῆσαι τε συνέπεσεν αὐτίκα, καὶ ἀπώλοντο ἐς θάλασσαν τε καὶ κρημνῶν ἑαυτὸς ῥίπτοντες. Eodem modò Alexandri Magni milites hoc fanum hostiliter invadentes fulminibus & e cœlō ignibus exanimati sunt, teste Pausaniâ l. c. Ἀλεξάνδρῃ, ὡς ἐνίκησε τῇ μάχῃ, Θήβας τε αὐτὸς καὶ σύμπασαν τὴν Θηβαΐδα διδόντος πυρὶ, ἄνδρες τῶν ἐκ Μακεδονίας ἐλθόντες ἐς τῶν Καβείρων τὸ ἱερὸν, ἅτε ἐν τῇ γῇ πολεμίας, κεραυνοῖς τε ἐξ ὕραν ὡς καὶ ἀστραπαῖς ἐφάρησαν. Hoc Cabirorum fanum, de quò Paulanias in præcedentibus locis loquutus est, erat circa Thebas, in lucō Cabiriæ Cereris & Proserpinæ, ad quem lucum solis initiatis aditus patebat, ut Pausanias in Bœotic. pag. 300. auctor est.

Thebanis hoc capite *Anthedonios* adjungo five incolas urbis Anthedonis, quoniam in unâ eademque regione morabantur; *Anthedon*

don enim civitas Boeotiae erat ad Euripum e regione Euboeae sita, ut Ptolomæus lib. 3. cap. 15. tradit. Dicæarchus memoriæ prodidit, illam septuaginta stadia a Chalcide Euboeicâ abfuisse. In hujus urbis mediotulliô antiquitus templum Cabirorum exstabat; Pausanias in Boeotic. pag. 298 Ἀνθηδονίῳς μάλιστα ποῦ κατὰ μέσον τῆς πολέως Καβείρων ἱερὸν, καὶ ἄλλος; περὶ αὐτὸ ἐστὶ. Ex his verbis confirmatur id, quod Cap. XII. dixi, Cabirorum templa in lucis exstitisse, nam fuit circa hoc Cabirorum apud Anthedonios templum ἄλλος lucus, ubi verò templa habuerunt, eodem in locô etiam culti sunt; sine dubiô igitur Cabirorum mysteria ab Anthedoniis celebrata fuerunt. Vide Lud. Nonnium ad Goltzii numismata Græciæ pag. 100.

C A P. X V.

Cabiri Thessalonicae culti: nummus Thessalonicensium explicatur: Meursius & Firmicus laudantur: Cabiri in Macedoniâ culti: ΠΥΘΙΑ in honorem Cabirorum: de nummô quodam Hierapolitanorum: an Cabirus vel Amazon in illô exstat: Petitus laudatus.

INter alias Græciæ urbes, quæ Cabiros coluere, nequaquam minima fuit *Thessaloni-*

Ionica, Macedoniæ celeberrima urbs, prius *Αλία* & *Therme*, nunc a Turcis *Salonichi* dicta. Maximum ibi Cabirorum cultum extitisse plurimi nummi testantur, inter quos unus oppidò rarus exstat in Morellii Specimine Rei Nummariae Antiquae tab. 18. num. 7. qui ab unâ parte effigiem Gordiani tertii, ab alterâ urnam cum impositâ palmâ exhibet; ἐπιγραφή est ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΩΝ ΚΑΒΕΙΡΙΑ. quâ urnâ & palmæ ramô ludorum seu agonomum solemnità in honorem Cabirorum actâ denotantur; frequenter enim in nummis talia vasa cum palmis occurrunt, quæ consueta in sacris illis certaminibus & festis victorum præmia fuerunt. Hujus quoque festi *Καβείρια* dicti mentio fit apud Hesychium in lexicô: *Καβείρια*, ἑορτὴ ἀγομένη. Sic Meursius hunc locum restituit, cum antea malè legeretur *Κάββηρα*. Adde alium nummum apud Vaillant. tom. 2. de colon. pag. 232. cujus ἐπιγραφή est ab una parte ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. ΜΗΤ.ΚΟΛΩΝ. Figura muliebris turrata & stollata stans, dextrâ Cabirum sustinet, lævâ cornucopiæ, pro pedibus ara. Cabiros Thessalonicae fuisse honore divino exceptos eleganter demonstrat locus Julii Firmici in libello de errore. prof. relig. pag. 23. *Hic est Cabirus, cui Thessalonicensēs quondam cruento, cruentis manibus supplicabant.* Quomodo a fratribus occisus sit & quo in loco sepultus docet

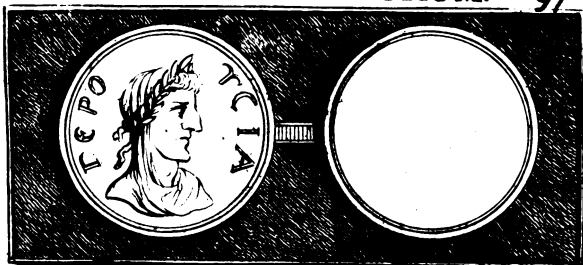
cet

DEORUM CABIRORUM. 95

cet idem Firmicus l. c. *In sacris Corybantum parricidium colitur; nam unus frater a duobus interemptus est, & ne quod indicium necem fraternæ mortis aperiret, sub radicibus Olympi montis a parricidis fratribus consecratur.* Hunc eundem Macedonum colit stulta persuasio. Cum Jul. Firmico consentit Lactantius, qui lib. i. de fals. relig. cap. 15. testatur: *Macedones summa veneratione coluisse Cabyrum.* Præterea in honorem Cabirorum celebrata quoque sunt ΠΤΟΙΑ, ut testatur Gordiani nummus, in quô Cabiri stantis figura, cui adscriptum ΚΑΒΕΙΡΟC; & ἐπιγραφή in aversâ nummi partē ΘΕCΑΑΟΝΙΚΕΩΝ ΝΕΩΚΟΡΩΝ ΠΤΟΙΑ, inter selecta numismata Jacobi de Wilde pag. 123. Hinc notandum, ΠΤΟΙΑ alibi quoque, quàm Delphis, nec in unius Apollinis Pythii [a quô originem habuerunt] honorem acta fuisse, quod multi nummi confirmant, qui ΤΡΑΛΛΙΑΝΩΝ vel ΜΑΓΝΗΤΩΝ vel ΘΕCΑΑΟΝΙΚΕΩΝ ΠΤΟΙΑ nobis præbent; eodem modo in veteri Inscriptione apud Sponium in Miscellan. Erudit. Antiquitat. pag. 364. ΠΤΟΙΑ ΕΝ ΜΙΑΗΤΩ. ΠΤΟΙΑ ΕΝ ΜΑΓΝΗΣΙΑ. ΠΤΟΙΑ ΕΝ ΘΕCΑΑΟΝΙΚΗ. occurrunt. Vide nummum apud Patinum pag. 232. num. 1. in quo Cabirus malleo instructus in templo stat, Inscriptio est ΘΕCΑΑΟΝΙΚΕΩΝ; aliusque in fine paginæ exhibetur

berur, in quo ab una parte genius urbis Thessalonicæ cum literis ΘΕCΑΛΟΝΕΙΚΗ, in altera Cabirus cum malleo & Inscriptione ΚΑΒΕΙΡΟC. Qui nummi abundè cultum Cabirorum in hac urbe arguunt. Adde pag. 331. & Petrum Seguinum in select. num. pag. 15. & Bianchini Istoria universale p. 132. 133. Begeri Thesaur. Brandenburg. tom. 1. pag. 483. Eggelingius de num. abstrus. Neronis pag. 9. vult in uno Neronis nummo extare Herculem Idæum habitu Cabiri vel Corybantis vel Curetis vel Idæi Dactyli, quem Patinus pag. 16. refellit, qui Smyrnam urbem non Herculem Idæum agnoscit, quia bipennem gestat, qua urbs illa passim in num. insignitur. Regerit Eggelingius pag. 24. Ex bipenne non sequi, quod ubicunque Cabirus vel Curetes vel Corybantes, vel Idæus Dactylus occurrit, ibi statim Smyrna insigniatur. Et pag. 38. pro Ideo Hercule iterum pagnat. Dantur quoque multi Thessalonicensium & inde nummi, in quibus Cabiri malleo instructi exstant apud Jacobum de Wilde num. 69. 90 92. 93. 94. 96. qui nummi optimè confirmant id, quod Cap. VI. asserui, nempe Cabiros imaginem robusti viri sive Fabri Vulcani habuisse. Quoniam hic de quibusdam Cabirorum nummis egi, non a re alienum erit, si iis adjungam

num-



nummum ΙΕΡΑΠΟΛΕΙΤΩΝ *Hierapolitano-*
rum in spécimine Morellianô tab. 25. num.
 4. in quô ab unâ parte *caput senile laureatum*
 cum *ἐπιγραφή ΓΕΡΟΤΕΡΑ* *Senatus*, ab alterâ
 vir equô insidens dextrâ bipennim tenens,
 quem Morellius pro *Cabiro* habet, alii verò
 illum nummum ad Amazonas referunt, quo-
 niam bipennis eadem formâ, quâ Amazo-
 num, est, & rectius meô judiciô facit Pe-
 titus de Amazonibus pag. 286 ubi hunc
 nummum exhibens dicit, *posteriore parte equi-*
tem cum bipenni in dextrâ extare, non deter-
 minans, an Cabirus vel Amazon esset; ul-
 timum hoc videtur Petitus ipse explodere,
 quandò argumentum illorum e bipenni du-
 ctum irridens in eadem Dissertatione pag.
 284. scribit: *Quocunque in numismate bipen-*
nim aut peltam vident, ibi latentem statim A-
mazonem olfaciunt. Similiter dicere licet de
 quibusdam eruditis Antiquariis, *quocunque in*
numismate malleum vident, ibi latentem statim
Cabirum olfaciunt: juvat exemplum profer-

G

re

re e Patini numismatis, qui inter Philippi senioris nummos pag. 305. nummum Thesalonicensium exhibet, in quo Apollo nudus lauream tenens, & urna e quâ palma & ara ardens ante ipsius pedes, præterea alia figura sinistro humero malleum gerens, cui Apollo vel orbem vel pomum porrigit. Clarissimus Tristanus figuram illam Philippum Imperatorem esse putat; quod Patino non probatur, qui nescit, cur orbem ab Apolline acciperet, & id quod humeris gestat; si itarem a Tristani sententiâ, ipsi responderem, Apollinem Philippo orbem tradere, id est, imperium per orbem Romanum, quo Thesalonicensis novo Imperatori adulabantur, quasi imperium a Deo accepisset. Sed pergo; Patinus mavult figuram illam *Cabirum esse vel Philippum sub Cabiri specie*. Non crederem Cabirum esse, cum habitus planè mulierem præferat. Porrò, cur Tristanum carpit, dum fatetur ipse, intelligi posse *Philippum sub Cabiri specie*.

C A P. XVI.

Amphissa ubi sita: Cabirorum mysteria in hac urbe: Cabiri Ἀνῆκτες dicti: Pausanias explicatur.

Amphissa primaria Locrorum Ozolorum urbs in confiniis Phocidis non' procul a Del-

Delphis aberat, ut testantur Demosthenes in oratione de Coronâ & Scylax Caryandensis in Periplô; hujus urbis incolæ mysteria Cabirorum celebrabant, quod clarè patere potest ex his Pausaniæ verbis in Phocic pag. 357. Ἀγχοὶ καὶ τελετὴν δι' Ἀμφισσεῖς Ἀνάκτων καλεσμένην παίδων. οἵτινες δὲ θεῶν εἰσὶν δι' Ἀνακτες παῖδες, ἃ κατὰ ταυτὰ ἐστὶν εἰρημένον. ἀλλὰ ὁ μὲν εἰ-
ναὶ Διοσκύρους, οἱ δὲ Κέρητας, οἱ δὲ πλεόν τι ἐπιστάσθαι νομίζοντες, Καβείρες λέγουσι. hoc est, Initia quoque celebrant Amphissenenses, quæ Anactum puerorum appellant, quinam Dii sin-
Anactes pueri variat hominum opinio, alii Castoras, Curetes alii, qui plus intelligendo se affecutos putant, Cabiros esse censent. Antequam hanc sententiarum discrepantiam discutio, videndum erit, an Cabiri à veteribus Ἀνακτες appellati fuerunt. Vid. Menagii amænitat. cap. 39. ad voc. *Sanctum*. Fabrett. ad colum. Trajan. pag. 74. Id unus instar omnium Orpheus sive Onomacritus in hymnô Κερήτων ὕψ. 20. his verbis ostendit:

———— Ἀνάκτορες ἐνδύνατοι τε
Εἰν Σαμοθράκῃ Ἀνακτες. ————
———— Rectoresque potentes

In Samothracia Dii ————

Et hinc quoque Clemens in protrept. pag. 12. initiatos Cabirorum sacris vocat ἀνακτο-
τελετὰς, quasi ἀνάκτων τελεταῖς μεμνημένους.

G 2

Jam



Jam ad opinionem primam quod attinet, nempe hos Anætes esse Dioscuros, [quod idem est, ac si diceres esse Cabiros, Dioscuro enim & Cabiri iidem fuerunt, ut ex Cap. III. hujus Dissertationis liquet] ea vera est, nam Dioscuro sæpè Ἀνακτες dicuntur, & hinc Ἀνακείων ab Harpocrate explicatur per ἱερὸν τῶν Διοσκόρων. Secunda opinio, nempe hos Ἀνακτες esse Curetes, eatenus vera esse potest, quatenus inter Cabiros & Curetes differentia localis tantum datur; Cabiri enim in Samothraciâ iidem sunt, qui Curetes in Cretâ, de quibus aliô tempore plura.

CAP. XVII.

Cabiri ab Ænea in Italiam adducti: Virgilius explicatur: Cabiri in urbe Lavinio: Albæ: Romæ: Hetrusci undè mysteria eorum habent: veretrum in his sacris cultum: Cabiri in insulâ juxta Brittanniam.

Expugnatâ Trojâ, cum Græci singulis civibus unius rei auferendæ potestatem fecissent, Æneas, cæteris neglectis, Deos penates sive πατρώας Θεὸς exportavit, teste Æliano lib. 3. Var. Hist. cap. 22. & eleganter ad rem faciunt Varronis verba ex lib. 2. rer. human. *Dardanus Deos Penates ex Samothra-*

thrace in Phrygiam, & Æneas ex Trojâ in Italiam detulit. Hinc Æneas de se ipsô apud Virgilium lib. 3. Æneid. v. 11.

———— feror exul in altum

Cum sociis natoque Penatibus & Magnis Dis. In quô locô Penates & Magni Dii non sunt diversi, sed idem est, ac si dixisset cum Penatibus Diis Magnis sive Penatibus Cabiris, id enim heic respondet Dis Magnis. Hos igitur Deos Æneas post multa rerum discrimina in Latium tandem perduxit, & Lavinii collocavit, ut Valerius Maximus lib. 1. cap. 8. auctor est, ubi hi Dii eadem severitate, quâ apud Thebanos, puniebant eos, qui templa sua violabant, cujus rei exemplum præbet Servius ad Æneid. lib. 3. vers. 12. Cum amba virgines in templô Deorum [Magnorum] Lavinii simul dormirent, ea, quæ minus casta erat, fulmine exanimata, alteram nihil sensisse. Postea hi Dii ab Ascanio Albam, quam ipse condiderat, translati bis pristinum sacrarium repetierunt; & de Lavinio Romam deportati idem fecerunt, ut testatur Servius l. c. Adde Aurelium Victorem de orig. gent. Rom. cap. 17. Romæ enim hos Magnos Deos cultos esse scribit Tertullianus de Spectacul. cap. 8. In Circo Romano tres ara trinis Diis parent. MAGNIS POTENTIBUS VALENTIBUS, eosdem Samothracas existimant. Hinc Romani Samo-

thracum cognati dicuntur, quoniam illorum Deorum cultum receperant. Ad *Hetruscos* pergo, qui mysteria Cabirorum a duobus fratricidis Cabiris [id est, Cabirorum ministris, nam & hi Cabiri simpliciter dicebantur] acceperunt, quemadmodum Clemens Alexandrinus in admonit. ad Gent. nos docet: Αὐτῷ δὲ τὸ τοῦ ἀδελφοκτόνου τὴν κίσην ἀνελομένην, ἐν ἣ τὸ τῆς Διονύσου αἰδοῖον ἀπέκειτο, εἰς Τυρρηνίαν κατήγαγον, εὐκλεῆς ἔμποροι Φορτίβ. κἀνταῦθα διετριβέτην, Φυγάδε ὄντε τὴν πολυτίμητον εὐσεβείας διδασκαλίαν, αἰδοῖα καὶ κίσην θρησκειῶν παραθεμένῃ Τυρρηνοῖς. i. e. *Duo fratricida, cum cistam sustulissent, in quâ repositum erat pudendum Dionysi, eam vexerunt in Hetruriam, egregiarum mercium mercatores; & ibi habitarent cum essent exules, venerabilem pietatis doctrinam, pudenda & cistam colendam commendantes Hetruscis.* Quod Clemens dicit, illos colendum commendasse *membrum pudendum Dionysi*, id videtur in mysteriis Cabirorum usitatum fuisse, ut Deorum pudenda còlerent; sic Mercurius porrectò cum veretrò in his sacris a Pelasgis introductus & cultus, testibus Herodoto lib. 2. cap. 51. & Eustathio ad Iliad. Φ pag. 1249. edit. Roman.

Priusquam huic Dissertationi finem impono, non possum præterire insulam juxta Brittanniam sitam, in qua Cabiri sua sacra habue-

DEORUM CABIRORUM. 103

buerunt, ut ex his Artemidori verbis apud Strabonem lib. 4. pag. 137. manifestò patet. Ἐλναι νῆσον πρὸς τῇ Βρεττανικῇ, καθ' ἣν ὁμοια τοῖς ἐν Σαμοθράκῃ περὶ τὴν Δήμητραν καὶ τὴν Κόρην ἱεροποιεῖται. Cererem enim & Proserpinam inter Cabiros extitisse Cap. viii. dixi, & ab incolis hujus insulæ ritu in Samothraciâ usitatô sacra illis facta sunt.

C A P. XVIII.

Scriptores de Cabiris : inter quos ipsi Cabiri : Mnaseas : Acusilaus Argivus : Demetrius Scepsius : Dionysiodorus Træzenius.

Dissertatione hac de Cabiris illorumque sacris mysticis ad finem perductâ, quædam de scriptoribus, qui olim de Diis Cabiris scripserunt, adjiciam; Inter hos primi fuerunt ipsi septem Cabiri & eorum frater Æsculapius, qui genealogiam sui generis jussu Dei Taauti in commentarios retulerunt, quod Eusebius lib. 1. Præp. Evang. cap. 10. indicat: Ταῦτα [nempè genealogiam Cabirorum & historias quasdam de Saturno] πρῶτοι πάντων ὑπεμνηματίσαντο οἱ ἐπὶ τὰ Συδὲν παῖδες Κάβειροι, καὶ ὄγδοος αὐτῶν ἀδελφὸς Ἀσκληπιὸς, ὡς αὐτοῖς ἐνετείλατο θεὸς Τάαυτος.

Secundus auctor est *Mnaseas*, sive Phœnicio sermone *Manasses*, genere Phœnix,

G 4

qui

qui gesta omnia Phœnicum in literas retulit, ut e Josepho notum est, & eâ occasione procul dubiô de Cabiris scripsit. Meminit hujus *Mnasea* Apollonii Scholiastes ad lib. 1. Argonaut. vers. 917.

Tertius est *Acusilaus Argivus* a Strabone lib. 10. laudatus, quô in locô fragmenta quædam hujus auctoris exstant, quæ in hac Dissertatione passim a me allata sunt. Præterea ejus mentio fit apud Harpocrationem in voce Ομήραδαι. Clemens Alexandrinus refert lib. 6. Stromat. hunc *Acusilaum* Hesiodi Θεογονίαν transtulisse in pedestrem sermonem, & ut suam edidisse.

Quartum locum obtinet *Demetrius Scepsius*, ὁ τὰς μύθους συναγαγὼν τέτρες, qui fabulas istas conscripsit, ut Strabonis verba lib. 10. de Cabiris loquentis usurpem; ab Athenæo variis locis citatur, & ab Etymologicô magnô in Χεράδες, & Harpocrate in Ἀδράσειαν & Ἰών. Scripsit multa, inter quæ libri τῆ Τρωϊκῆ διακόσμου, *Trojane ordinationis*, quorum librorum decimus sextus a Stephano in voce Σιλίνδιον allegatur.

Ultimus est *Dionysiodorus Træzenius*, cujus mentio apud Plutarchum & Apollonii Scholiastem ad lib. 1. Argonaut. vers. 917. ubi fragmenta habet, quæ locis suis produxi; hic *Dionysiodorus* ab eruditissimô Vossio inter poëtas incerti temporis collocatur.

F I N I



TOBIÆ GUTBERLETHI J. C.
& Bibliothecæ Academiæ Frisio-
rum Præfecti

ANIMADVERSIONES PHILOLOGICÆ

I N

ANTIQUAM INSCRIPTIO-
NEM GRÆCAM SMYR-
NÆ REPERTAM.

EDITIO SECUNDA,

*Pluribus in locis aucta & nummorum
ectypis ornata.*



FRANEQUERÆ.

Excudit FRANCISCUS HALMA, Illustr. Frisiæ
Ordd. atque Eorund. Acad. Typograph. Ordinar.

M D C C I V.

TERTULLIANUS

De Testimonio Animæ cap. 4.

*Quis non hodiè memoriæ post mortem
frequentandæ ita studet, ut vel Lite-
raturæ operibus, vel simplici laude
morum, vel ipsorum sepulchrorum
ambitione nomen suum servet?*

*Gravissimis , Consultissimis ,
& Amplissimis*

VIRIS,
D. FRANCISCO A BURUM,
D. HOBONI BAARD
A SMINIA,

SEVERISSIMIS FRISIORUM AREOPAGITIS, SANCTISSIMIS JUSTITIÆ SACERDOTIBUS, AC PHILOLOGORUM MÆCENATIBUS
MAXIMIS.

χαίρειν καὶ εὐπρόσθην

TOBIAS GUTBERLETH J. C.



Estrum jure advoco nomen, VIRI GRAVISSIMI, in publicâ Antiquitatis causâ, cujus vos merito Genios nomino:

Scio etenim Philologiæ indaginem nequaquam vobis displicere, ideoque quemadmodum Græci ad Cynosargen, & Psylli partus suos serpentibus judicandos obtulerunt, ita ego foetum hunc meum ad pedes Dignitatis vestræ depo-

DEDICATIO.

depono, visurus an humo tolli atque suscipi dignus sit. Hæc foetus mei supra terram constitutio, non Statinæ Deæ, ut prisca Romani consueverunt, sed vobis, **AMPLISSIMI VIRI**, dicata erit; immo opto, ut vestra Humanitas sit foetus mei Levana Dea, quæ humo tollet. Libellus quidem est nimis parvus, fateor, quam ut sub vestro conspectu sese conferat, si merita vestra, quæ excellunt, considero. Sed oportet molâ litet, qui nequit hecatombâ. Et ipse **DEUS PURAS NON PLENAS ASPICIT MANUS** dixit olim rectè Mimographus Publius Syrus. Si igitur amicorum offerentis animum pro libelli mole vobis proponatis, majora nec vos optare, nec me largiri posse videbitis. Valete.

Dabam Franequera.

ad diem 2 Novemb. MDCLXXVI.

OMNI-

OMNIBVS. REI ANTIQVARIAE
LITERARVMQVE HVMANIO-
RVM MÆCENATIBVS ET
STVDIOSIS

S.



*I*ncredibili desiderio flagravi ἀπ' ἀπαλῶν, ut ita loquar, ὀνύχων, ad perscrutanda veneranda vetustatis monumenta, & idcirco me in meliorem literarum sortem genitum putabam; quam illi, qui prater fumantes recenti foco ollas sapere nolunt: Attamen desiderium hoc meum plane extinctum fuisset, nisi mihi felix obtigisset temporis intervallum, quo in studiis meis usus sum doctrinâ & operâ Præstantissimorum Virorum Jacobi Perizonii Ant. Fil. Literas Humaniores Lugduni Batavorum profitentis, & Gulielmi Coetierii J. C. Historiarum & Eloquentiæ in nostro Lyceo Professoris: Hi etenim Viri eruditione suâ non leve mihi calcar addiderunt ad ulterius hac studia persequenda; ita ut literas humaniores, quas alii tanquam πάρεργον discunt, meum ἔργον fecerim.

Ideoque Salustiani dicti memor Hominem niti debere, ne vitam silentio transigat, simulque ut erudito orbi ostenderem. quales progressus institutione duorum Doctissimorum Virorum in Literaturâ feceram, trabali clavo fixum erat Dissertationem meam de Sacerdotibus

bus Saliis luce publicâ donare; at reputans,
 quam periculosa plenum opus alea esset, si pri-
 mâ vice in publicum prodirem proluxiori disser-
 tatione, decrevi statim premittere *Animadver-*
siones meas in varias Inscriptiones antiquas, ut
essent quasi praeludia majoris dissertationis: Ha-
rum agmen ducit monumentum hoc Tryphæ-
næ, in quo explicando si doctis placuero, sco-
pum meum attingi, accusatores enim Antiqui-
tatis non curo, qui, ut Petronii verbis utar,
vitia tantum docent & discunt; Cum tamen
Antiquitati sua debeatur laus & majestas, ubi
enim librorum monumenta silent, ibi Antiqui-
tas sua marmora & numismata profert, e qui-
bis non tantum varia autorum loca emendari
vel illustrari; sed & plurimæ antiquitates a
scriptoribus prætermisse in lucem erui possunt.
Imitemur itaque veteres, qui nihil antiquius
habuerunt quam in hoc studio versari & Anti-
quitatis reliquias colligere, testis est [ut de Hejo
Mamertino fileam, de quo Cicero orat. 9. in Ver-
rem cap. 2.] Sthenius Thermitanus, qui [teste
Eloquentia Parente orat. 7. in Verrem cap. 34.]
 ab adolescentiâ paullò studiosius compararat,
 suppellectilem ex ære elegantiolem, & De-
 liacam & Corinthiam: tabulas pictas: etiam
 argenti bene facti. Præterea *Julium Cæsarem*
 gemmas, toreumata, signa, tabulas operis
 antiqui semper animosissimè comparasse,
 memoria mandavit *Suetonius in ipsius vitâ*
 cap. 47.

A T T O-

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΑ

εις

Πολυμαθέστατον καὶ Πεπνύμενον Ἄνδρα

ΤΟΒΙΑΝ ΓΟΥΤΒΕΡΛΕΘ

ἐπιγραφὴν Σμυρναίαν

περὶ μνημεῖου ἀπὸ Φλαουίας Τρύφαινας κατα-
σκευασθέντος διασαφανίζοντα.



Ράμμασ' ἐν πολλοῖς γίνεται δαίμων,
Ὅς ἰχνεύει Ἄνερων Μεγίστων
Νύκτα καὶ τ' ἡμάρ σελίδας παλαιᾶς,
Καὶ στροφαλίζει.

Τοῦτο ΓΟΥΤΒΕΡΛΕΘ πινυτῶς διώκει.

Εἰς Φάος λαμπρὸν προφέρει πρόδηλον
Δεῖγμα ἰδρεΐας, βιβλίων ἀπαντῶν

Ἑλλάδος Ἴρων.

Ἐκάλαι ἥπερ κατασκευασάσθαι

Μνήμα τῶν ζώσων ἀπὸ ἐννατεΐρων

Εὐνέταις εὐκτοῖς, ἀκελευθέροισι

Ἦν ἔθος, ἄλλοις

Θρεμμάτων ἢ ἀνδρὸς γαμετῆς τε πολλοῖς.

Τῇδε κρηναίαι Λιβᾶδες ῥέουσιν

Ἑλλάδος κρηνῶν ἀπὸ καὶ Λατίνων

Καλλιερέθρων

Σπεῦδε ΓΟΥΤΒΕΡΛΕΘ παραδείγμα δοῦναι

Τῶν πόνων ἐσθλῶν καμάτωντε πόλλων,

Ὅς ἀτέρμαντον δαπανᾷς ἐς ὄλβον

Γραμματικά.

Ι. ΣΙΒΡΑΝΔΑ.

ΑΔ

Ad Eundem.

Cur rapidum Tanaï'n, rapidum miramur Araxem,
Quasque ciet celeres grandius æquor aquas?
Isthmia cur jaçtent veloces compita currus?
Quoque ruant Hiero, Strepsiadesque gradu.
Cur celeres medio miramur frigore Finnos?
Missaque Parthorum tela retorta manu?
Hæc sua mirari miracula desinat Orbis:
Quo spatio velox mens quoque currat habet.
O dignum cedro, & victurum in secula librum!
O Superis dignum quod mihi mittis opus?
Namque habet & vocum Veneres, & pondera rerum
Continet, & doctus quas capit orbis opes.
Obscura illustrat, pandit confusa, revelat
Arcana, & nulli cognita multa docet.
Præmia TOBIÆ quis digna rependere possit,
Qui nobis aded nobile promit opus?
Itala te pariter celebrat te Graja Camœna,
Tertiaque in partes nostra Batava venit.
I nunc & jacta tua nomina magna vetustas,
Ponimus hoc contra tot tua secla caput.
Haud equidem quenquam qui singula rectius ista
Præstiterit, vel qui tam benè cuncta, dabis.
Quas tibi, quas referam pro tali munere grates?
Credo equidem dignas nemo referre queat.
Sed quas non alius, quas non ego solvere possum,
Ne dubita, solvent postera secla tibi.

Sic Cognato Cognatus

J: H: BEKKER. B. F.
SS. Th. St.



H

l-
tis

ΟΔΟΠΗ.

ΜΝΗΜΕΙΟΝ. ΕΑΥ

ΔΗ. ΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥ

ANIMADVERSIONES

PHILOLOGICÆ

I N

ANTIQUAM INSCRIPTIO-
NEM GRÆCAM SMYR-
NÆ REPERTAM.



Onumentum hoc sepulchra-
le primus edidit Jacobus
Sponius in Miscellaneis E-
ruditis. Antiquitat. pag. 350.
num. 85. qui ipse hunc lapi-
dem valdè mutilum Smyr-

næ descripsit; postea Daniel Cossionius Vi-
ce-consul Smyrnensis hoc marmor multò
integrius descriptum transmisit eruditissimo
Abrahamo Berkelio τῷ μακαρίτῃ, hinc ipsius
filius Janus Berkelius paternæ eruditionis
heres & amicus meus singularis illud acce-
pit & communicavit cum Doctissimo Viro
Joanne Sibranda Linguæ Gr. Prælectore,
a quo ad meas manus pervenit.

ΦΛΑΟΥΤΙΑ] Deprehendimus quotidie ma-
ximam variarum gentium inconstantiam in
exarandis nominibus propriis tam virorum
quam mulierum, & illam observamus non
tantum in libris, sed & lapidibus. E mul-

H

tis

tis produco in exemplum nomen Latinum FLAVIVS, quod Græci triplici modo scribunt, ΦΛΑΒΙΟΣ, ΦΛΑΟΤΙΟΣ, & ΦΛΑΤΙΟΣ. Primum habemus in Gruteri Inscript. pag. 464. num. 7. malè etenim in Indice legitur num. 4. ΦΛΑΟΤΙΟΣ verò reperitur apud eundem Gruterum pag. 1094. num. 7. Tertium denique scribendi hujus nominis modum si quis vellet ostendere ex Indice Gruteri, ubi legitur Τίτος Φλαυιος Ουιβιανος. errorem utique ille committeret, nam in marmore, quod in Indice citatur e pag. 73. num. 3. exstat Φλαυιος non Φλαυιος. Et in altero marmore in Indice allegato e pag. 75. num. 3. reperitur Φαλαυιος, pro quo restituendum procul dubio Φλαυιος e præcedenti lapide tertio pag. 73. qui lapis mihi idem est cum hoc, quod etiam Gruterum putasse ex Ad-dendis postea deprehendi. Cæterum τὸ ΦΛΑΤΙΟΣ legimus apud Sponium tom. 1. Itinerar. pag. 373. & in Reinesii class. 1. num. 156. Sed cave credas Indici, in quo male exaratum est Φλαυος. Hæc de virili nomine: pergo ad fœmininum FLAVIA, quod in nostro monumento & in alio apud Sponium Miscell. Erud. Antiq. pag. 349. num. 83. scribitur ΦΛΑΟΤΙΑ; at in Reinesii supplemento Gruteriano pag. 1028. num. 35. invenio quoque ΦΛΑΒΙΑ. An verò alicubi in ἐπιγραφαῖς occurrit ΦΛΑΤΙΑ nondum mihi li-

liquet; legimus quidem in Gruteri Indice *Φλαυία Σεραυνδα*, sed est vitium typographicum, nam in ipsa Inscriptione pag. 784. num. 3. clarè habetur *ΦΛΑΟΤΙΑ*. Adnotavi hæc, ut vitia ex Inscriptionum Indicibus tollerem, maxime enim interest Reipublicæ literariæ, expurgatos marmorum Indices habere.

ΤΡΥΦΑΙΝΑ] Nomen hoc originem habet a voce *τρυφή*, *delicia*, *voluptas*, vel *mollities*, hinc deliciosis sive voluptuariis feminis tribuitur, sic Lucianus tom. 2. pag. 542. meretrici hoc nomen dat; & admodum nota est Tryphæna *omnium feminarum formosissima* apud acerrimum morum censorem Petronium. Variis modis hoc nomen reperitur scriptum in antiquis monumentis, ut TRYFENA, TRYPHENA, TRYPHAENA, & quæ sola ex omnibus vera orthographia est TRYPHAENA; primum occurrit in Musis lapidariis Ferretii pag. 45. MINICIA. FORTVNATA. SIBI. ET.

MINICIAE. TRYFENAE. LIB.

Sed non dubito, quin Ferretius in describendo errorem commiserit, cum Rubéus in memoriâ Brixianâ pag. 303. hunc lapidem Brixiae extantem exhibens legat præclarè TRYPHAENAE. Porro TRYPHENA sine diphthongo reperitur in marmoribus Felsineis pag. 335. ubi in quadam

116 ANIMADVERSIONES

Inscriptione legitur VERGILIA TRY-
PHENA. Quæ etiam occurrit in Reine-
sii Syntagmate class. 14. num. 145. Et in
marmoribus Felsineis pag. 424.

D. M. S.

MESTRIAE TRY
PHENAE MATRI
PIENTISSIMAE OB
SEQUENTISSIMAE
C. MESTRIVS ASTYLVS
ET FLAVIA HERAIS
FECERVNT.

Carolus Patinus in commentar. ad tres
Inscript. Græc. pag. 210. putat hoc nomen
eodem modo scriptum latere in sequenti la-
pide apud Reinesium class. 17. num. 115.

SIIMPRONIANII
TRYPHIINAI
D. M.

Sed credo lapidem esse male descriptum ,
nam pro SIIMPRONIANII legendum
SYMPRONIAE; & TRYPHIINAI di-
videndum in TRYP..IIII..NA. Ipsam In-
scriptionem , ut hodie Patavii extat, heic
exhibebo ex agri Patavini Inscriptionibus a
Jacobo Salomonio editis pag. 161.

O..L....M...SYMPRO..
TRYP..II..N..SYMPRO
NIAE..TRYP..IIII..NA

Vide-

Videmus Bartholinum, a quo Reinesius illum accepit, ex TRYP..III..NA. fecisse TRYPHIINAI. Et si mea quoque sententia sit sub literis illis TRYP. *Tryphana* nomen latere, tamen e notis & literis sequentibus III..NA. illud non suppleendum existimo. Ambiguum itaque est, pro qua scribendi ratione hic lapis allegari debet, pro TRYPHENA inquam an pro TRYPHAENA, dummodo prima nominis syllaba in marmore extat.

Tertium verò TRIPHAENA per simplex I est apud Reinesium class. 14. num. 25.

D. M.
M. APRONIO. MVSONIO.
ANTONIA. TRIPHAENA.
MONVMENTVM. F.
CONIVGI. B. M. CVM. Q. V. AN. XXXX.
ET. SIBI. ET. S. L. L. Q. E.

Dixi mox muliebre hoc nomen rectè scribi TRYPHAENA, quod & Græcum ΤΡΥΦΑΙΝΑ requirit, qua in readsentientem mihi habeo literatorum Phœnicem Grævium in notis ad Justinum lib. 39. cap. 2. qui sententiam suam ex analogia & Petronio defendit; ego verò meam ex antiquis Inscriptionibus, quarum primam habet Rossi in memoria Brixianâ pag. 301.

118 ANIMADVERSIONES
HOSTILIAE
TRYPHAENAE
P. HOSTILIVS. P. CL.
COMICVS. VI. VIR. AVG.
SIBI. ET.
FLORENTINO. LIB.
ENCRIMENO. LIB.

Huic marmori succenturiatur alius lapis
 inter marmora celeberrimi Arundelliae Co-
 mitis num. 64.

C. IVLIVS. IASON. ET.
COCCEIA. TRYPHAENA.
FECERVNT SIBI. ET.
LIBERTIS. LIBERTABVSQVE.
SVORVM. DVMTAXAT. QVI.
EX. FAMILIA. EORVM FVSSSENT.
IN. FR. P. VI. S. IN. AGR. P. VIII.
 Præterea hoc modo scribitur apud Spo-
 nium in Miscellan. Eruditæ Antiquitat.
 pag. 289. num. 25.

A SUMMO COLUMBARIA DIS
 IVNGTA VIBIVS ALCIMV QVEM
 SEQVENTVR POST ME L. COR
 DIVM EVPORVM ET CORDIA TRYPHAENA.
 Et in divino Gruteri thesauro pag. 93 i. num. 4.

D. M.
C. ALLII. C. F. VOLT.
MACRINI.
EVPORVS. ET
TRYPHAENA.
LIB.

H KAI

Η ΚΑΙ ΡΟΔΟΠΗ] Subintellige *καλεῖται*, *vocatur*, verbum enim illud sæpius reticetur in similibus locutionibus, sic legimus in tabella marmorea apud Gruterum pag. 784. num. 3.

ΦΛΑΟΥΙΑ Φ ΣΕΡΟΥΑΝΔΑ Φ Η ΚΑΙ
ΑΓΡΙΠΠΕΙΝΑ Φ ΠΑΝΑΡΕΤΕ
ΕΥΦΥΧΙ Φ ΜΕΤΑ ΤΟΥ ΟΣΕΙΡΙΔΟΥ

*Flavia Servanda quæ &
Agrippina Panarete
Concorditer cum Osiride.*

Et pag. 314. num. 1. ΜΑΡΚΟΥ ΑΤ-
ΡΗΛΙΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗ Ο ΚΑΙ ΕΡΜΟΔΩ-
ΡΟΥ. *Marcus Aurelius Asclepiades, qui & Her-
mодorus* appellatur. Sic & Latini loquuti sunt,
ut OCTAVIA SOTERIS QVÆ ET LI-
CINIA nempe *vocatur* in marmore sequen-
ti apud Boissardum part. vi. Antiquitat.
Rom. pag. 55.

D. M.
C. OCTAVIO PRVDENTINO.
FILIO. VIX. ANN. III. D. LII.
ET OCTAVIÆ SOTERIDI
QVÆ ET LICINIA FILIA
VIX. ANN. VIII. M. V. D. XII
CN. OCTAVIVS PRVDENS.
ET. OCTAVIA CLYMENE
PARENTES INFELICISSIMI.

Porro nomen ΡΟΔΟΠΗ rarum est in an-
ti-
H 4

120 ANIMADVERSIONES

tiquis epigrammatibus ; Latini aliquandò
 sine aspiratione RODOPE scribunt, teste la-
 pide 139. in marmor. Oxoniensibus

D. M. L. MARCIO
 DECATO FILIOD
 VLCISSIMO
 FECIT RO
 DOPE MA
 TER IN
 FELI
 CISSIMA
 QVI VIX
 ANNOS
 XV. M. VIII. D. VIII.

Simili modo exaratum est in monumen-
 to Christiano apud Aringhium in Româ
 subterraneâ pag. 500.

HIC EST POSITA RODOPE IN
 PACE QVA VIXIT AN PLVS M.
 -----TA 18 DIE XVII KAL. OCT.
 DNS VALEN---ET HABIENO.

Aliquandò occurrit cum aspirationis notâ
 H, quod & mihi verius videtur, en mar-
 mor apud Boissardum part. 6. Antiquitat.
 Rom. pag. 67.

DIIS MANIBVS
 L. TITI. L. F. PIPINIA
 MACRI VI VIRO
 DECVRIO
 LAVDE POMPEIA

VI.

IN INSCRIPT. SMYRN, 125

VIXIT ANNIS

XXX

TITIA RHODOPE

MATER ET

SALVIVS VICTOR

CVM LAC F.

Hic in ultima linea pro CVM LAC. lege
mecum e Grutero pag. 475. num. 5. CON-
LAC. id est, *Conlactaneus*. Et pag. 97.

DIS MANIBVS

L. MARCIO TROPHIMO

MARCIA RHODOPE

FECIT

CONIVGI SVO BENE ME

RENTI VIXIT ANN. XXXX.

Hoc nomine præter nostram Tryphænam
& modò in Inscriptionibus memoratas femi-
nas appellata fuit meretrix nobilissima con-
serva Æsopi, quæ postea a Charaxo Sapphus
poëtriæ fratre ingenti pecuniâ redempta est,
hinc Sappho apud Ovidium in epist. ad Phao-
nem *ψ*l. 63. cecinit:

Arsit inops frater victus meretricis amore,

Mistaque cum turpi damna pudore tulit.

Hæc mulier quæstu meretriciotantam pecu-
niæ vim corraferat, ut pyramidem exstrui
curaverit, de quâ vide Herodotum lib. 2.
cap. 134. 135. cui tamen Ροδῶπις scribitur,
quæ aliis est Ροδῶπη.

H 5

ZΩZA

222 ANIMADVERSIONES

ZΩZA KATEΣKETZEN] Eadem verba habemus in marmore Cossioniano num. 29.

IZOTHΣ. AMMIOT.

ZΩZA. KATEΣKET

AZEN. TO. MNHMEI

ON. MHTPOΔΩPO.

MHTPOΔΩPOY.

TOY ΦIAΩTOY.

Formula Latinorum in tali epigrammate sepulchrali est VIVA FECIT, sic occurrit in vetustâ Inscriptione apud Patinum in commentar. ad 3. Inscript. Græc. pag. 221.

IVLIA FVSCINIA
OSSVARIVM
VIVA SIBI FECIT.

vel numero plurali in epitaphio sequenti corporis Gruteriani pag. 832. num. 4.

D. M.

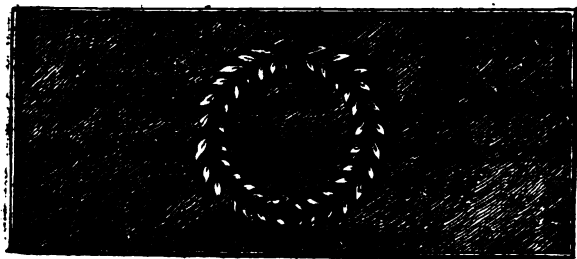
TEGEDIAE. FORTVNATAE. ET
L. CORNELI. FIRMI
VIVI. SIBI. FECERVNT
QVEM. EMERVNT. * CXX.

Veteres enim maxime operam dabant, ut, dum in vivis essent, sibi de sepulchro prospicerent, quo mortui conderentur; hinc legitur in Gruteri Inscript. pag. 1127. num. 1.

FECI QVOD VOLVI
MONVMENTVM. VBI. OSSA
ET. CINERES. AETERNVM. RE
QVIESCERENT. MIHI.

ΑΣΚΛΗ-

ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗ ΗΡΑΚΛΕΙΔΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΞΕΝΟΥ] pro ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗ Sponius edidit ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΙ; Sed in ipso Cossonii autographo ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΗ quoque vidit Gronovius, ipso teste in memoria Cossoniana pag. 150. aliquando etenim Η & ΕΙ pro Ι scripserunt veteres Græci; hic Asclepiades describitur a patre & ab avo, quod frequens in hujuscemodi monumentis est, sic alius Asclepiades vocatur *Apollonii* filius *Artemidori* nepos in syntagmate Reinesiano class. xi. num. 5.



Talis quoque est Inscriptio apud Sponium Itinerar. tom. 2. pag. 416. in qua ΔΙΟΚΛΗΣ ΤΟΥ ΔΙΟΚΛΕΟΥΣ ΜΗΤΡΟΦΙΛΟΥ, *Diocles Dioclis* filius *Metrophili* nepos. Præterea in marmoribus Arundellianis num. 18. ΜΗΝΑΣ ΜΗΝΟΥ ΤΟΥ ΗΓΗΣΑΡΧΟΥ, *Menas Menæ* filius *Hegesarchi* nepos; & in appendice num. 1.

ΔΙΟ.

ΔΙΟΝΥΣΤΟΣ ΖΗΝΟΝΟΣ
 ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΒΗΡΥΤΙΟΥ
 ΕΤΕΡΓΕΤΗΣ
 ΘΕΟΙΣ ΠΑ
 ΤΡΙΟΙΣ

*Dionysius Zenonis filius
 Theodori nepos Berytius
 Beneficus erga
 Deos Pa
 trios.*

ΦΙΛΟΞΕΝΟΥ] An vir hic nomen *Philoxeni* habuerit, quod esset *amicus & benignus in hospites*, ut nominis ratio suadet, in incerto positum est, plures etenim fuerunt hoc nomine insignes, lapis vetus in Sponii Miscellan. Erudit. Antiquit. pag. 212.

VENVSTVS
 PHILOXENI
 TI. CLAVDI. CAESARIS
 SERVI
 DISPENSATORIS
 VICARIVS

B. D. V. S. L. M.

Prætereà ille Philoxenus, sub cuius nomine vulgò Glossarium Græc. Lat. circumfertur. Et Philoxenus Consul sub Justino Seniore, qui an idem cum glossarii auctore est hic non disquiram.

ΚΑΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΟΙΣ ΚΑΙ ΘΕΜΜΑΣΙΝ]
 Antiquis temporibus Coniuges, Parentes
 cum

cum liberis & cognatis eodem tumulo obrutos esse, eleganter probavit Reinesius ad class. 16. num. 22. Ego de libertis posterisque illorum adjicio, quibus patroni concedebant, ut cum se in eodem monumento conderentur, de quo more elegans lapis est apud Gruterum pag. 638. num. 4. ubi inter alia hæc leguntur: M. VLPIVS. SIBI. ET. VXORI. FECIT. ET. LIBERTIS. LIBERTABVSQVE. VTRIVSQVE. SEXVS. QVI. EX. FAMILIA. MEI. ERVNT. RELIQVIARVM. SVARVM. CONDENDARVM. CAUSA. ET. POSTERISQVE. EORVM. QVI. IN. NOMINE. MEO. PERMANSERINT. Si quis vero e libertis libertabusque delictum aliquod contra patronum commisisset, illi aditus ad monumentum præcludebatur, ne cum patrono & aliis libertis in eo tumularetur, didici hoc ex ἐπιγραφή in Gruteri mole pag. 844. num. 4.

M. AEMILIUS. ARTEMA.

FECIT.

M. LICINIO. SVCCESO. FRATRI.

BENE. MERENTI.

ET. CAECILIAE. MODESTAE. CONIVGI.

SVAE. ET. SIBI. ET. SVIS. LIBERTIS.

LIBERTABVSQ. POSTERISQ. EORVM.

EXCEPTO. HERMETE. LIB. QVEM.

VETO. PROPTER. DELICTA. SVA.

ADITVM. AMBITVM. NE. VLLVM.

ACCESSVM. HABEAT. IN. HOC

MONVMENTO.

Et

Et de liberta ingrata loquitur marmor in
maximo Inscriptionum thesauro pag. 862.
num. 5.

C. CAECILIUS. FELIX.
ET. C. CAECILIUS. VRBICUS.
LOCVM. ITA. VTI. EST. CONCAMERATVM.
PARIETIBVS. ET. PILA. COMPREH.
P. VI. LATVM. P. VIIS. CONSECRAVERVNT. SIBI. ET.
C. CAECILIO. RVFINO. ET. C. CAECILIO. MATERNO. ET.
LIBERTIS. LIBERTABVSQVE. POSTERISQVE. EORVM.
EXCEPTA. SECVNDINA. LIBERTA. IMPIA.
ADVERSVS. CAECILIVM. FELICEM. PATRONVM. SVVM.
H. M. H. N. S.

ΜΗΔΕΝΟΣ ΕΧΟΝΤΟΣ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΑΠΑΛ-
ΛΟΤΡΙΩΣΑΙ] Verba hæc formulæ loco
sunt, qua cavetur, ne quis vendat vel alio
modo alienet hoc sepulchrum, similis for-
mula exstat in marmoribus Arundellianis
num. 81.

ΑΤΤΑΛΟΣ ΓΑΙΟΥ Ο ΚΑΛΟΥΤΜΕΝΟΣ.
ΓΑΙΟΣ ΕΛΕΜΠΟΡΟΣ ΑΓΟΡΑΣΑΣ ΤΗΝ
ΚΑΜΑΡΑΝ ΚΑΘΑΡΑΝ ΕΠΕΣΚΕΥΑΣΕΝ
ΕΑΥΤΩ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΙΔΙΟΙΣ ΜΗΔΕΝΟΣ Ε-
ΧΟΝΤΟΣ ΕΞΟΥΣΙΑΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΩΝ
ΜΟΥ ΠΩΛΗΣΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΔΗΛΟΥΜΕ-
ΝΗΝ ΚΑΜΑΡΑΝ
ΔΙΑ ΤΟ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ ΠΡΥΤΑΝΕΩΣ ΚΑΙ
ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ.

*Attalus Gaii filius qui vocatur
Gajus Elemporus emens
camaram puram instauravit
sibi & suis nullo ha-*

bente

IN INSCRIPT. SMYRN. 127

*bente potestatem ex heredibus
meis vendere supradictam*

camaram

*quia est Prytanis &
Senatoris.*

Quod in nostro Smyrnenſi monumento
ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΑΙ *alienare* eſt, id in hoc O-
xonienſi redditur ΠΟΛΗΣΑΙ *vendere*. Eo-
dem modo Romani Inſcriptionibus ſepul-
chralibus cautiones ſuas admiscuerunt multò
ſtrictius quam Græci, ut admodum clarè
patet e ſequenti lapide, in quo non tantum
VAENIRE & ALIENARE, ſed pluri-
mæ aliæ cavendi formulæ exſtant; habet il-
lum Gruterus in theſauro pag. 762. num. 5.

D. M.

M. AVRELIVS. ROMANVS. ET.
ANTISTIA. CHRISIME. VXOR. EIVS.
FECERVNT. SIBI. ET. LIBERTIS. LIBERTAB.
POSTERISQ. SVIS. ITEM. LIBERTIS. LIBERTABVSQVE.
POSTERISQ. EORVM. MONVMENTVM. CVM. AEDIFICIO.
SVPERPOSITO. HOC. AVTEM. MONVMENTVM. CVM.
AEDIFICIO. NEQVE. MVTABITVR. NEQVE. VAENIET.
NEQVE. DONABITVR. NEQVE. PIGNORI. OBLIGABITVR.
SED. NEC. VLLO. MODO. ABALIENABITVR. NE. DE.
NOMINE. EXEAT. FAMILIAE. SVAE.

Porro formula ΜΗΔΕΝΟΣ ΕΧΟΝΤΟΣ ΕΞΟΤ-
ΣΙΑΝ reperitur quoque in antiquâ Inſcriptio-
ne Thyatyræ repertâ, quam exhibet Geor-
gius Whelerus Itinerar. tom. 1. pag. 214. in
quâ nullus alius potestatem habet ΘΕΙΝΑΙ
ΤΙΝΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΟΡΟΝ ΤΑΤΤΗΝ, *ponere*
quemdam in isto loculo, de qua re elegans
mar-

marmor exstat apud Gruterum pag. 482.
num. 2.

M. VARINIVS. M. F. PHILIPPICVS
ORN. DEC. Q. ANN.

T. PETRONIAE. RVFINAE.

ET.

VARINAE. PHILIPPICAE.

FILIAE. SVAE

SI. QVIS. IN. HAC. ARCA. ALIVM
POSVERIT. Q. Q. S. S. DABIT.

COLONIAE. NOSTRAE. POENAI
NOMINE.....

Hoc enim jus habebant veteres , ut testa-
mento caverent , ne quis in hæreditarium
sepulchrum inferretur ; quemadmodum Ul-
pianus in *l. 3. §. 3. D. de sepulchro violato*. te-
statur ; immo non tantum de *σopῶ loculo* &
sepulchro cavebant , ne quis in illis conde-
retur , sed & ne intra maceriam sepulchro-
rum sepeliretur , hinc lapis antiquus in Spo-
nii Miscellaneis Erudit. Antiquitat. pag.
222.

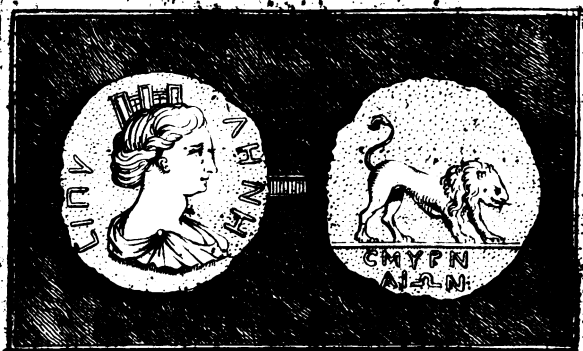
HVIVS MONVMENTI IVS QVA MACERIA
CLVSVS EST CVM TABERNA ET CENACVLO
HEREDEM NON SEQVITVR INTRA
MACERIAM HVMMARI QVEMQVAM NON LICET.

EAN ΔΕ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩ-
ΣΑΙ ΤΙΣΕΙ] Celeberrimus Gronovius in me-
moriam Cossioniana pag. 150. pro EAN in
autographo Cossionii legit AN. Cæterum
hæc

hæc verba in Sponiano lapide desiderantur, immò Sponius lacunam totius regulæ non agnoscit, nam in fine præcedentis lineæ hiatum trium punctorum & in principio sequentis quatuor modo punctorum descripsit; necessario tamen adesse debent.

ΤΙΣΕΙ ΜΗΤΡΙ ΘΕΩΝ ΣΙΠΤΛΗΝΗ] Plurumque multam hanc pendebant *matri Deorum Sipylene*. Sic quoque in Inscriptione Græcâ, quam commentario illustravit Patinus, ΕΑΝ ΤΙΣ ΠΑΡΑ ΤΑΥΤΑ ΤΟΛΜΗΣΗ ΠΟΙΗΣΑΙ ΑΠΟΤΕΙΣΕΙ ΜΗΤΡΙ ΘΕΩΝ ΣΙΠΤΛΗΝΗ ΔΗΝΑΡΙΑ ΔΙΣ ΧΕΙΛΙΑ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΑ. *Si quis ausus fuerit præter hac facere pro multâ pendat Matri Deorum Sipylene denariorum duo millia & quingentos.* Dea, quæ hoc nomine indigitatur, Cybele est, a monte Sipylo MATER Deorum SIPYLENA dicta; datur nummus perrarus in thesauro Petri Mauroceni pag. 110. in quo hæc Dea extat capite turrato cum *ἐπιγραφή* ΣΙΠΤΛΗΝΗ. Ipsum nummum heic deproino, quoniam liber ille in omnium manibus non versatur & in his oris rarus est. A. Talem quoque exhibet Spanhemius de Vesta & Prytanibus Græcorum tom. v. Thesauri Antiquitat. Rom. pag. 661. in quo ab una parte Mater Deorum Sipylene, ab altera verò mulier cum calathò in capite,
I dex

dextrâ pateram, sinistrâ cornucopiæ gestans. B.



Dixi statim mulctam, quam pro venditione vel violatione sepulchrorum pendebant, solutam fuisse Matri Deorum Sipylenæ, quod de Smyrnæis dictum velim; Romani enim in tali causâ mulctam dabant Virgini-
bus

IN INSCRIPT. SMYRN. 131

bus Vestalibus vel Aërario, vetus lapis apud Gruterum pag. 861. num. 13.

D. 6 M.

L. BOIONIVS GENTILIS VIVVS
FECIT SIBI ET LIBERTIS LIBERTA
BVSQVE POSTERISQVE EORVM
HOC MONIMENTVM SIVE LOCVM. SI
QVIS. VENDERE VEL DONARE VOLVERIT
INFERET. VIRGINIBVS. VESTALIB. H-S XX
N. AVT. AERARIO POPVLI ROMANI. IN
FRONTE. PED. VII. IN AGRO PED. XVIII.

Aliquando Pontifices pecuniam hanc accipiebant, quod dicebatur *Arca Pontificum inferre*, hinc marmor in thesaurô Gruteriano pag. 835. num. 8.

DIIS. MANIBVS. 6

GN. TRIMELIVS. TROPHIMVS
FECIT. SIBI. ET. FLAVIAE PROBÆ
CONIVGI. CVM. QVA. VIXIT
ANNIS. L. LIBERTIS. LIBERTA
BVSQVE. POSTERISQVE. EORVM
SIQVIS. AVTEM. HOC. VENDERE
VOLVERIT. ARKAE. PONTIFICVM
L. SS X. MILIA. NVMMVM. INFERET
VEL. SIQVIS. ALIENVM. CORPVS
HIC INTVLERIT. POENAM
SVpra. SCRIPTAM
INFERET.

132 ANIMADVERSIONES

Huic marmori adde aliud inter Arundelliana num. 113. In quo hæc inter alia habentur. NE. LICEAT. HOC. MONVMENTVM. VENDERE. VEL. DONARE. QVOD. SI. FACTVM. FVERIT. VTRISQVE. ARK. PONTIFICVM. H-S. XXX. M. N. PAENAE. NOMINE. INFERET. Et sequens in Gruteri Inscriptionum mole pag. 1033. num. 8.

D. M.
TIB. CLAVDIO. AVG. LIB.
HERMETI
M. PVEROR. DOM. AVGVST.
ET
CORNELIAE. MODESTAE
MATRI. B. M.
ET LIBERTIS. LIBERTABVSQ
POSTERISQ. EORVM
HOC MONVMENT. SIQVIS
DONARE. AVT. VENDERE
VOLVERIT. INF. ARKAE
P. P. ROM. H-S. L. M. N.

Ultima verba INF. ARKAE P. P. ROM. hoc modo suppleo INFeret ARKAE Pontificum Populi ROMani, malè etenim in Gruteri indice ARKAE P. P. ROM. suppletur per *Arke Pop. Rom.* Quem errorem quoque secutus est Petrus Servius in Miscellaneis Rom. Antiq. pag. 58. Quod tamen non mirum,

mirum, cum P.P. in lapidis descriptione puncto non distinxerit. Qui huic Arcæ præfectus erat nominabatur Arcarius Pontificum; sic est in Glossario vetere: *Arcarius Pontificum*, ὑποδέκτης χρυσῶ. de quo Symmachus lib. 1. epist. 62. eleganter ait: *Pontificalis Arcarius profectur apud te mandata Collegii*. Porro non tantum Vestales Ærarium Populi & Pontificum Arca hanc pecuniam ex alienatione sepulchrorum provenientem capiebant, sed & Fiscus sive locus, in quo Regis vel Principis privatæ opes servabantur, Glossæ Palæmonis: *Fiscus, Promptuarium Caesaris*. & hinc *Fiscus regius* quoniam Regis erat apud Adalbertum Floriacensem in Hist. Translat. S. Benedicti n. 2. Lapis inter Gruterianos pag. 749. num. 4. disertè mentionem facit pecuniæ ex hac causâ Fisco debitæ.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ. ΕΠΑΦΡΑ. ΤΗ. ΙΔΙΑ. ΓΥΝΑΙΚΙ.

ΓΕΜΙΝΙΑ ΜΥΡΓΑΛΗ. ΜΝΗΜΗΣ. ΤΕΛΕ

ΥΤΑΙΑΣ. ΧΑΡΙΝ. ΤΗΝ ΣΟΡΟΝ.

ΕΦΩ. ΜΗΔΕΝΑ. ΜΗΔΕ. ΠΩΛΗΣΑΙ.

ΕΧΕΙΝ. ΕΞΟΥΣΙΑΝ.

ΠΑΛΗΝ. ΕΙ. ΜΗ. ΤΙ. ΑΥΤΟΣ. Ο

ΑΧΙΛΛΕΥΣ. ΠΑΘΟΙ. ΤΙ. ΑΝ

ΘΡΩΠΙΝΟΝ. ΕΙ. ΔΕ ΤΙΣ.

ΕΚΒΑΛΗ. ΤΗΝ. ΜΥΡ

ΤΑΛΗΝ. ΔΩΣΕΙ.

ΤΩ. ΦΙΣΚΩ.

Χ Λ Β Φ.

1 3

Id

Id est: *Achilles Epaphra uxori suæ Geminia Myrtala memoria ultima causa sepulcrum istud posuit, quod vendere aut extra familiam alienare non licebit, praterquam si forte Achilli aliquid humani acciderit. Si quis autem ejecerit Myrtalem, fisco inferet.* X. 532.

En proferam aliam Inscriptionem, quæ extat pag. 903. num. 6.

AVIDIA. MAXIMINA.

DOMVM. AETERN. V. S. P.

SI. QVIS. ALIVD. CORPVS

SVPERPOS. DET. FISCO. P

CCC. M. N.

Et si hic lapis non loquitur de pœnâ in illos, qui sepulchra alienant, sed qui alieno corpore inferendo illa violant, tamen descripsi, quoniam fisci mentio in illo fit, & malè a quibusdam explicatur; Gutherius enim de Jur. Pontif. lib. 2. cap. 12. ex his literis FISCO. P. facit *Fiscum Pontificum*, sed quo jure quibusve argumentis non video, cum FISCO. P. ex sententiâ meâ suppleri debeat FISCO. *Principis*, & de hoc fisco loquitur Ulpianus in l. 3. §. 5. D. de Sepulch. viol. non verò de Pontificum fisco, ut somniavit Gutherius; nam ponamus, in superiori lapide intelligi *Fiscum Pontificum*, exinde non sequitur Divum Hadrianum in dictâ lege loqui

qui de *Pischo Pontificum*, cum Inscriptio & Lex de poenâ diverforum delictorum loquantur; Inscriptio enim de poenâ illorum, qui *aliud corpus superponunt* sive inferunt; Lex verò de poenâ ab Hadriano statutâ in eos, qui in civitate *sepeliunt*. Porro non tantum venditores sepulchrorum multam pendebant, sed & emptores, in vetusto lapide apud Gruterum pag. 672. num. 1. hæc habentur.

SI. QVIS. HOC. SEPVLCHRV. VEL. MONVMENTVM
CVM. AEDIFICIO. VNIVERSO. POST. OBITVM
MEVM. VENDERE. VEL. DONARE. VOLVERIT
VEL. CORPVS. ALIENV. INVEHERE. VELLIT
DABIT. POENAE. NOMINE. ARK. PONTIF. L-S. C. N.
ET. EI. CVI. DONATVM. VEL. VENDITVM. FVERIT
EADEM. POENA. TENEBITVR.

TH.....] Supplendus locus mihi videtur
EN ΣΜΤΡΝΗ, *qua Smyrna colitur*, hæc enim Dea Smyrnæ præcipuè culta fuit, quamobrem Ulpianus in fragmentis tit. 25. sect. 6. inter Deos, quos Senatus-consulto vel Constitutionibus Principum heredes instituere licebat, numerat MATREM DEORVM SIPYLENEM, QVAE SMYRNAE COLITVR. Frustrà hic locus a quibusdam tentatur, qui pro SIPYLENEM legunt CYBELEN EAM, quod tamen approbarunt editores Codicis Theodosiani edit. Lugdun. in cujus calce Ulpiani fragmenta extant. Immo frustrà laborat Lau-

136 ANIMADVERSIONES

rentius Pignorius in Magnæ Deum Matris
 initiis pag. 20. corrigendo SIPYLENSEM,
 quam emendationem editio Codicis Theo-
 dosiani Parisina in textum recepit, cum SIPY-
 LENSIS neutiquam gentile est a SIPYLVVS,
 sic enim Stephanus Byzantinus: Σίπυλος, πόλις
 Φρυγίας. Τὸ ἐθνικὸν Σιπυληνός, καὶ Σιπυληνοί. *Sipy-
 lus, urbs Phrygia. Gentile Sipylenus, & Sipyleni.*
 Porro nummi isti, quos statim allegavi, a
 Smyrnenfibus in honorem hujus Deæ cusi
 sunt, nam in aversâ illorum parte ἐπιγραφή
 est ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. Doctissimus Vir Joannes
 Sibranda non malè lacunam hanc supplet per
 ΣΕΒΟΜΕΝΗ, ita ut ΤΗ ΣΕΒΟΜΕΝΗ ΔΙ ΗΜΩΝ
 esset *qua colitur a nobis.*

ΑΡΓΥΡΙΟΤ Χ Æ] Sponius pessimè legit
 ΑΡΓΤΡΙΟΝ & Æ omittit, cum ΑΡΓΥΡΙΟΤ
 Χ Æ sint ΑΡΓΥΡΙΟΤ ΔΗΝΑΡΙΑ 15, *Argen-
 ti Denarii sex*; hæc enim nota Χ *denarium*
 indicat, sic explicatur in notarum explica-
 tione a Petro Diacono in corpore auctorum
 L. L. pag. 1526. Χ. *Denarius.* & in anony-
 mi tractatu de notis pag. 1546. hæc habentur.
 Χ & ✕. *denarii nota sunt.* Flavius
 Sosipater lib. 1. *In rationibus faciendis dena-
 rium decussi inducto notamus,* ✕. Occurrit
 hæc nota in marmoribus Arundellianis num.
 136. ΔΩΣΕΙ ΤΗ ΓΕΡΟΥΣΙΑ Χ. vertunt In-
 terpretes *dabit Senatui mille denarios.* ita ut
 Χ & ΧΕΙΛΙΑ *mille* & ΔΗΝΑΡΙΑ significet,
 &

& sic forsan in nostra Inscriptiōe X Æ sunt ΔΗΝΑΡΙΑ ΧΕΙΛΙΑ & 6. *Denarii mille & 6.* si enim per X Æ modò intelligamus Denarios 6, pecuniæ summa est nimis parva, quam ut pro alienatione sepulchri daretur. Præterea inveni hanc denarii notam in duobus Græcis lapidibus in divino Gruteri opere pag. 749. num. 4. & 760. num. 6. Aliquandò tamen plenis literis pecuniæ summa pro multâ pendenda designata fuit non verò Siglis vel notis; sic habemus in Inscriptiōe apud Whelerum Anglum itinerar. tom. I. pag. 215. ΔΩΣΕΙ ΑΡΓΥΡΙΟΥ ΔΗΝΑΡΙΑ ΧΕΙΛΙΑ, *dabit argenti denarios mille.* Et in Reinesii syntagmate class. 7. num. 27 ΑΠΟΤΙΣΕΙ ΤΩ ΣΥΝΕΔΡΙΩ ΕΝ ΣΜΥΡΝΑ ΑΡΓΥΡΙΟΥ ΔΗΝΑΡΙΑ ΔΙΣΧΙΛΙΑ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΑ. *Pendet pro multa Synedrio Smyrne argenti denarios bis mille quingentos.*

ΤΑΥΤΗΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗΣ ΕΚΦΡΑΓΙΣΜΑ] Apud Græcos in usu erat, ut majoris momenti res illasque, quæ ad Rempublicam spectabant in tabulis describerent, & sigillis impressis consignarent: Exemplum hujus moris est in Magnetum fœdere cum Smyrnæis inito inter Arundellianos lapides pag. 8. verba hæc sunt: Συνοφραγισάσθωσαν δὲ τὰς ὁμολογίας τὴν μὲν Σμυρναίοις δοθησομένην ὥς ἂν ἀποδείξῃ τὸ κοινὸν τῶν ἐμὲ Μαγνησίᾳ τοῖς τε ἑαυτῶν δακτυλίοις καὶ τῶ ὑπάρχοντι κοινῷ. τὴν δὲ εἰς Μαγνησίαν δοθησομένην

138. ANIMADVERSIONES

αφραγισάσθωσαν Σμυρναῖοι οἷτε στρατηγοὶ καὶ οἱ ἐξ-
 τασαὶ τῷ τε τῆς πόλεως δακτυλίῳ καὶ τοῖς αὐτῶν.
 id est, *Sigillanto fœdera* ; id scilicet quod ad
Smyrnaos dabitur, ii qui a communi *Magnesia*
designati fuerint, tum suis sigillis, tum eo
 quod communi est. Id vero quod dabitur in
Magnesiam, sigillanto *Smyrnai & duces & qua-*
sitores tum Civitatis sigillo tum sigillis suis.
 Præterea quod in causâ emptionis sepulchro-
 rum usi fuerint tabulis obsignatis, quas in
 tabulario publico deponebant, præter no-
 strum *Tryphænæ* monumentum testatur
 marmor Oxoniense num. 79.

ΑΓΟΡΑΣΑΣ ΤΟ ΘΩΡΑΚΕΙΟΝ ΚΑΙ
 ΤΑΣ ΕΠ ΑΥΤΩ ΣΟΡΟΥΣ ΤΡΕΙΣ ΚΑΙ
 ΠΡΟΣΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΑΣ ΤΗΝ ΚΑΤ ΑΤ
 ΤΟΤ ΚΑΜΑΡΑΝ ΝΕΙΛΩ ΟΙΚΟΝΟΜΩ
 ΑΣΙΑΣ ΤΩ ΕΑΥΤΩ ΠΑΤΡΙ ΚΑΙ ΕΑΤ
 ΤΩ ΚΑΙ ΓΓΝΑΙΚΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΟΙΣ ΚΑΙ
 ΕΚΓΟΝΟΙΣ ΚΑΙ ΘΡΕΜΜΑΣΙΝ ΤΑΤ
 ΤΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗΣ ΑΠΟΚΕΙΤΑΙ
 ΕΚΦΡΑΓΙΣΜΑ ΕΙΣ ΤΟ ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ

[ΑΡΧΕΙΟΝ]

Emens hoc thoraceum &
iria in eo sepulchra &
Insuper extruens in eo
Camaram Nilo Oeconomo

Asia

*Asia patri suo & sibi
& uxori & filius &
Nepotibus & alumnis
Hujus Inscriptionis reponitur
Tabula signata in Smyrna
[Archivis]*

ΑΠΕΤΕΘΗ Ε] Suppleo hanc ultimam lacunam ΑΠΕΤΕΘΗ ΕΙΣ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟΝ, de cujus supplementi veritate non dubito, eadem enim verba [nisi quod loco ΕΚΦΡΑΓΙΣΜΑ habeatur ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ *exemplar*] leguntur in Inscriptione à Thoma Smith relatâ in notitiâ septem Asiae Ecclesiar. pag. 59. ΤΑΥΤΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗΣ ΑΠΕΤΕΘΗ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟΝ. Insuper elegans marmor hoc confirmans invenitur in Reinesii supplemento Gruteriano class. 7 num. 29. ΤΗΣ ΕΠΙΓΡΑΦΗΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ΑΠΟΤΕΘΗΣΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟΝ. & in lapide apud Wheelerum itinerar. tom. 1. pag. 215. hæc verba habentur: ΕΤΕΘΗ ΕΙΣ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟΝ. Non abs re erit hic disquirere, qualis locus fuerit ΤΟ ΑΡΧΕΙΟΝ *Archivum*; nomen habet, si Isidoro lib. 20 Orig. cap. 9. fides sit adhibenda, ab *arca*; hinc Papias in Glossis: *Arca dicta quod arceat visum vel furem: hinc & Archivum, secretum*. Alio loco tamen *Archiva* ab *arceo* idem Papias derivat, dum inquit: *Archiva, armaria, tabularia dicta, quod arceant, id est,*

est, prohibeant visum. Quod ad primum attinet, *Archiva* explicari possunt per *armaria*, quoniam in *Armariis* ut in *Archivis* libri adservantur, *Armarium* enim Bibliothecam, quæ libros continet, aliquandò significat, sic habemus apud Udalricum lib. 3. Consuetud. Cluniac. cap. 10. *Armarii nomen obnuit, eo quod in ejus manu solet esse Bibliotheca, quæ & in alio nomine Armarium appellatur.* & in Glossario Saxonico Ælfrici: *Bibliotheca, vel Armarium, vel Archivum: Boochoꝝd.* Prætereâ Papias exponit *Archiva, tabularia*: rectè, nam Græcorum ΑΡΧΕΙΑ sunt Latinorum TABVLARIA, quæ loca chartas publicas aliaque instrumenta continebant; sic Suidas Αῤῥχεῖα, ἐνθα οἱ δημόσιοι χάρται ἀπόκεινται. immò sic est in Glossis MSS. ex Bibl. Regiâ Cod. 930. Αῤῥχεῖα ἐνθα οἱ δημόσιοι χάρται ἀπόκεινται, χαρτοφυλάκιον, ἢ τὰ χωρία τῶν κριτῶν. *Tabularium* quoque locum fuisse talem, in quo acta publica adservantur, testis est Romanæ Eloquentiæ parens in orat. pro Archiâ cap. 4. *Tabulas desideras Heracliensium publicas, quas Italico bello, incendio tabulario, interisse scimus omnes.* Tale tabularium extruxit Q. Lutatius Catulus, teste lapide in Gruteri thesauro pag. 170. num. 6.

Q. LV.

Q. LVTATIVS. Q. F.
 Q. N. CATVLVS. COS.
 SVBSTRVCTIONEM, ET
 TABVLARIVM. EX. S. C.
 FACIVND. CVRAV.

Et quoniam publicus civitatis locus erat, hinc TABVLARIVM PVBLICVM appellatum est Inscriptione antiquâ, quæ mentionem facit Curatorum Tabularii publici, extat apud Gruterum pag. 237. num. 8.

TI. CL. DRVVS. F. CAES. AVG.
 GERM. PONT. MAX. TRIB. POT. V,
 COS. III. DES. III. I. IMP. II. P. P.
 EX. S. C.

C. CALPETANVS STATIVS.
 SEX. METROBIVS. M. PERPENNA. LVRCO.
 T. SATRIVS. DECIANVS. CVRAT. TABVL. PVBL.
 FAC. CVR.

Porro quemadmodum Glossæ Regiæ Ἀρχία reddunt χαρτοφυλάκιον, sic Jure-Consultus Ulpianus in l. 9. §. 6. D. de pænis, *grammatophylacium*, verba ipsius sunt: *Ne eo loci sedcant, quo in publico instrumenta deponuntur, archio forte, vel grammatophylacio.* Alio prætereà nomine locus hic appellabatur ἀρχεῖον χρεωφυλάκιον, quoniam Syngraphæ debitorum Civitatis ibi servabantur, lapis antiquus

tiquus in Reinesii Syntagmate class. 7. num. 28. ΤΑΤΤΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙ...ΦΗΣ ΕΞΣΦΡΑΓΙΣΜΑ ΑΠΟΚΕΙΤΑΙ ΕΙΣ...ΕΙΟΝ ΧΡΕΟΦΤΛΑΚΙΟΝ. Reinesius supplet ΕΙΣ ΤΟ ΑΣΤΕΙΟΝ ΧΡΕΟΦΤΛΑΚΙΟΝ. malè; nam idem marmor occurrit inter Arundelliana num. 138. edit. ult. ubi verba hoc modo leguntur ΤΑΤΤΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙ...ΡΗΣ [lege ΦΗΣ] ΕΞΣΦΡΑΓΙΣΜΑ ΑΠΟΚΕΙΤΑΙ ΕΙΣ ΑΡΧΕΙΟΝ ΧΡΕΟΦΤΛΑΚΙΟΝ. ita ut Seldenus; a quo Reinesius illud habuit, non rectè descripserit, cum lacunam, quam Humphridus Prideaux nuperrimus Arundellianorum editor non agnoscit, in fine lapidis posuerit,

F I N I S.



TOBIÆ GUTBERLETHI. J. C.
Et Bibliothecæ Academiæ
Frisiorum Præfecti

CONIECTANEA

I N

Monumentum Heriæ Thisbes
Monodiaræ & Titi Claudii
Glaphyri Choraulæ.

*In quibus multi veterum Auctorum
loci, Inscriptiones, & Nummi
illustrantur & emendantur.*

Cum figuris æneis.



FRANQUERÆ,

Excudit FRANCISCUS HALMA, Illustr. Frisiæ
Ordd. atque Eorund. Acad. Typograph. Ordin.

M D C C I V.

ILLUSTRISSIMO
ET
EXCELLENTISSIMO
COMITI
GUSTAVO
CARLSON.

COMITI BORINGÆ,
DOMINO DE LINT-
HOLM. ETC. ETC.

S. P. D.
TOBIAS GUTBERLETH J. C.

K

Tute-

D E D I C A T I O.



Utelarem Genium suis libris quærere apud omnes auctores in more positum est; quamobrem & mihi circumspiciendum fuit, cujus tutelæ hunc foetum committerem, nec dubius hæsi, cum statim Illustre Nomen Tuum mihi resplenderet,

*O & Præsidium, & dulce Decus
meum!*

Causæ dantur permultæ, quæ me ad hoc audendum impulere; illarum prima & præcipua est humanitas tua, qua me semper excipis, cum Te coram appellare & ab erudito tuo ore pendere mihi liceat: Altera, quod aditum non interruptum mihi concedas ad incomparabilem Tuam Bibliothecam, qualem nec Frisia unquam vidit, nec futuris sæculis visura est. Obstupéo etenim quando in illud Palladis sacrarium ductus sum, & nescio quid me magis in admirationem rapit optimus ordo an delectus librorum: Sed his missis majori jure admiror istius thesauri possessorem, quem, seposita omni adulatione, Βιβλιο-
τήκη

D E D I C A T I O.

θήκην ἐμψυχον & περιπατοῦν Μουσείον appellare possem, quod olim de Cassio Longino dixit Eunapius Sardianus. Præterea mihi humanissime permittis usum thesauri literarii, quem non Tibi solum sed omnibus comparasti.

Cui igitur potius, **ILLUSTRIS-**
ME COMES, hæc mea *Conjectanea* inscriberem, quam Tibi, qui humaniores literas in deliciis habes. Si itaque Tibi arrideant, certo scio & Eruditis placitura. Precor interim Deum T. O. M. ut

*Serus in cælum redeas, diu-
que*

• *Lætus intersis populo---*

Frisiorum, & ut Te servet incolu-
mem. Dabam Franekeræ, ipsis Idibus
Octobris, M DCCII.

K 2

PRÆ.

P R Æ F A T I O.
L E C T O R I

S. P. D.

TOBIAS GUTBERLETH J. c.



Um ante triennium edidissem *Animadversiones meas in Smyrnæum Tryphænæ monumentum*, intellexi, illas Eruditis non displicuisse; & quia Animadversiones istæ pluribus in locis auctæ secunda vice sub prelo sudant, non poteram quin illis comitem adjungerem, quoniam in præfatione isti libello præfixa promiseram, me plures Inscriptiones illustratas daturum; prodire itaque jubeo *Conjectanea mea in vetustum monumentum Heriæ Thisbes Monodiaræ & T. Claudii Glaphyri Choraulæ*, in quo lapide dubius hæres, quid prius admirari debeat, an elegantiam? complectitur enim Musicæ artis vocabula, quæ frustra tam in libris quam saxis quæras; an vetustatem? quâ ad Neronis vel Vespasianorum tempora hoc marmor referri posset, si T. Claudius Glaphy-
rus

P R Æ F A T I O.

rus est idem cum Glaphyro choraulâ, cujus meminere Juvenalis & Martialis, ut in his notis conjeci, sed res est incerta. Hæc Inscriptio variis fatis jactata fuit, & jure meritoque de illa dicendum, quod olim cecinit Ausonius in Epigram. xxxv.

*Truncatis convulsa jacent elementa
figuris,
Omnia confusis interiere notis.
Miremur periisse homines? monumen-
ta fatiscunt,
Mors etiam saxis nominibusque
venit.*

Primus illam descripsit Gutenstenius, a quo habuit Ursinus, sed mallet *Cum Leone, cum Excetra, cum Cervo, cum Apro Ætholico, cum Avibus Stymphalibus, cum Autæo deluctari*, quam cum monstrosa illius lectione a Grutero exhibita. Succedebat Sirmondus, qui pauca immutavit, nec tamen omnia menda sustulit; postea Baptista Ferretius illam edidit, sed in omnibus fere Gutenstenianam lectionem adopta-

P R Æ F A T I O.

vit, quod & Gutherius fecit, qui lacunam unam & alteram infeliciter supplevit. Ex illo tempore mendis foedata oberravit in eruditorum manibus, donec Sponius ex autographo Romæ in vinea Burghesiana illam descripsisset, & pristinae integritati restituisset; illius enim descriptio convenit cum emendatione Fabretti apud Bartholinum de Tibiis pag. 85. Procul dubio eruditissimus Fabrettus hoc marmor Inscriptionibus suis nuper Romæ vulgatis inseruit, sed non mihi licuit illas inspicere, quoniam liber ille in nostras oras non est perlat, hoc idcirco moneo, ne, si in explicatione hujus monumenti conveniamus, quis putet, me Fabretti scrinia compilasse.



C O N-

251
 P
 A.
 no-

litissi-
 emo-
 In-
 fatis
 . xi.
 nobis
 is ha-
 li de-
 , id-
 m ex
 sii e-
 us &
 An-
 epan-
 apide
 quanti
 escri-
 ni hac
 or ad

de regni ~~FRANCIE~~, cum in
 RIA in dandi casu facit

K 4

S BURGHE SII.

vit, qu

unam

Ex illo

vit in e

nius e

Burgh

stinæ

descrip

Fabre

pag. 8

brettu

nuper

mihi

ber il

tus, l

plicat

mus,

comp

C O N.

CONIECTANEA.

I N

Monumentum Heriæ Thisbes Monodiaræ & T. Claudii Glaphyri Choraule.



Anus Gruterus eruditissimum illud hominis dæmonium in Thesaurô suô Inscriptionum nunquam satis laudatô pag. 1035. num. xi. hoc elegans marmor nobis promittit e Gutenstenianis schedis, quas habuit Ursinus; sed quoniam Gutenstenii descriptio quam plurimis mendis scatet, idcirco Inscriptionem hanc edidi, ut illam ex autographo Romæ in vineâ Burghesii emendarunt viri docti Raphaël Fabrettus & Iacobus Sponius in miscellaneis erudit. Antiquitat. pag. 24. suis tamen locis discrepantiam & lectionum varietatem in hoc lapide indicabo, ut erudito lectori pateat, quanti sit momenti faxeæ monumenta rectè describere, & quam turpiter Viri Eruditissimi hac in re peccarant; interim progredior ad ipsum lapidem.

HERIAE] In Gutenstenii ἀπογραφῇ malè legitur HERIE, cum nominativus HERIA in dandi casu facit HERIAE non

K 4

verò

152 CONIECTANEA

HERIE, testem advoco marmor^{us} vetus in thesauro Gruteri pag. 687. num. 1.

D. M. S.

HERIAE. SILVINAE

VIXIT. ANN. XVII. M. VII.

HERIVS. LVCARIVS

E T

HERIA. VALENTINA

FILIAE

BENE MERENTISSIMAE

Præterea occurrit alia fœmina hoc nomine insignis in eodem thesauro pag. 694. num. 7.

D. M. S.

LVCILLAE. M. F.

MARCELLINAE

HERIA

MARCELLINA

FILIAE. OPT.

Et forsitan nomen hoc restitui debet in monumento apud Boissardum part. 5. Antiquitat. Rom. pag. 6.

DIS MANIBVS

IVLIAE C. F.

HIERIAE

THEOPHILVS

PATER.

Hic lubenter pro HIERIAE legerem HERIAE sublatâ unicâ literâ I, cum nomen HIERIA nusquam, quantum mihi notum est,

est, in marmoribus occurrat, & dum Boissardus nimis negligens in describendis lapidum *ἐπιγραφαῖς* fuit, ut vel literas addiderit vel omiserit, quod posthac in aliâ dissertatione exemplis quibusdam ostensurus sum, idcirco faciliè adducor, ut credam, ipsum in hoc nomine exarando unius literæ peccatum admisisse, & nobis obtrudisse nomen, quod in usu non fuit.

THISBE] Hoc nomen admodum notum est e celebri historiâ de THISBE Babyloniâ, quæ ob amorem Pyrami se interfecit, ut eleganter versibus exsequutus est Sulmonensis vates lib. 4. Metamorph. v. 55 — 166. cui adde Hyginum fab. 243. Præter hanc extiterunt & aliæ eodem nomine appellatæ; quarum una HERENNIA THISBE est in sequenti marmore 3. pag. 978. Operis æterni.

C. HERENNIVS

C. L. PYRAMVS FE

CIT. SIBI. ET

HERENNIAE. THISBE

NI. CONIVGI. SVAE. ET

HERENNIAE. FAVENTINAE

LAVRO

ET. QVINTAE. SVIS.

Notandum hic non modò mulieres idem nomen habuisse, sed & viros; amasius enim Ovidianæ Thisbes Pyramus dicebatur, ut Herenniae Thisbes maritus. Fuit etiâ THISBE

Afopi filia, quæ nomen dedit Θίσβη πόλει Βοιωτίας, *Thisbe civitati Boeotia*, testante Stephano in Θίσβη. Hujus THISBES & cognominis urbis mentio quoque fit in Episcopi Thesſalonicensis commentariis ad Iliad. B. pag. 268. edit. Rom. verba sunt: Ἡ Θίσβη πολίτην μὲν ἔσχε τὸν περίπυσον αὐλητὴν Ἰσμηνίαν· Οἰσβεὺς γὰρ ἦν. Ἐκλήθη δὲ ἀπὸ ΘΙΣΒΗΣ θυγατρὸς Ἀσωπῆ. hoc est: *Urbs Thisbe civem habuit celebrem tibicinem Ismenian. Thisbensis enim erat. Appellata autem est a Thisbe filia Afopi.*

Porro Heliodorus in Æthiopicis multa narrat de Ancillâ Demænetæ, quæ THISBE vocabatur. Sed en insuper aliam e priſco lapide in miscellaneis Sponianis pag. 206.

D. M.
M. VLPIO. AVG. LIB.
VERNAE
AB. EPISTVLIS LATINIS.
VIBIA. THISBE VXOR
INFELICISSIMA.

MONODIARIAE] Ut vocabulum hoc rectè intelligatur, ante omnia ipsius originem investigare debemus; descendit igitur a μονωδία, quod a μοναδεῖν venit, & hoc componitur ex μόνος *solus* & αἰδεῖν vel ᾄδειν *canere*; μοναδεῖν ergò aliquis dicitur, quandò solus canit,

nit, & quoniam in tragædiis usitatum erat, ut unus absque chorô in scenâ carmen caneret, hinc de hoc ritu vocem hanc veteres usurpant, testem adduco Suidam, qui dicit: Μονωδεῖν λέγεται, ὅταν εἷς μόνος λέγῃ τὴν ᾠδὴν καὶ οὐχ' ὁμᾶ ὁ χορός. Et quia carmina illa in tragædiis cantata tristitia & lugubria erant, hinc θρήνοι appellabantur, & μονωδεῖν per μονοθρηνεῖν sive θρηνεῖν explicatur a literatoribus Græcis; sic Hesychius: μονωδεῖ, μονοθρηνεῖ. Et Suidas: Μονωδεῖν, τὸ θρηνεῖν. Qui statim rationem hujus expositionis addit, dum ait: Ἐπεικὺς γὰρ πάσαι αἱ ἀπὸ σκηνῆς ᾠδαὶ ἐν τῇ τραγωδίᾳ θρήνοι εἰσὶν. Porro ex interpretatione vocis μονωδεῖν jam clarè emerget, quid sit μονωδία, nempe cantus lugubris, quem unus tantum absque choro in scenâ edit. Suidas: Μονωδία ἐστὶ θρήνος ᾠδῆς. & aliô locô: Μονωδία, ἡ ἀπὸ σκηνῆς ᾠδὴ ἐν τοῖς δράμασι. Notandum hic Suidam explicare μονωδίαν simpliciter, per *cantum a scenâ in fabulis*, non additis sequentibus, *quando unus tantum canit sine choro*, quæ tamen neutiquam omittenda erant, si vocis significationem ἐνεργικὴν exponere nobis vellet; quod optimè præstitit Hesychius in promptuario literaturæ Græcæ: Μονωδία, inquit, λέγεται, ὅτε εἷς μόνος τὴν ᾠδὴν, οὐχ' ὁμᾶ ὁ χορός ᾄδει. Latini hunc cantum appellant *Siciniunt*, teste Isidoro lib. 6. Orig. cap. 19. cujus verba sic se habent: *Cum unus canit Gra-*

*Gracè Monodia, Latine Sicinium dicitur. Cum Isidoro conveniunt glossæ e Glossario Arabico-Lat. collectæ & a Vulcanio editæ pag. 709. Sicinium dicitur, quasi singularis cantilena vox. id est, cum unus canit, quod Gracis monodia dicitur, quum vero duo bicinium, quum multi chorus. Prætereà laterfcinium vocatur, si Ælfrico credimus in glossis Saponicis. Monodia, laterfcinium quasi salicinium. Legendum procul dubio solicinium, quod originem habens a solus & cano eleganter vim vocis Μονωδία exprimit. Huic monodia sive solicinio apta & conveniens erat fistula quædam Ægyptia, quæ γίγγλαρος dicebatur, sic est in Pollucis onomasticô lib. 4. cap. 10. Γίγγλαρος, μικρός τις αυλίσκος, Αἰγύπτιος, μονωδία πρόσφορος. Sed ut ad rem redeam, a μονωδία igitur descendit MONODIARIA, per quod vocabulum significatur talis fœmina, quæ μονωδιάν in scena absque choro canit, & hanc significationem in hac nostra Inscriptione obtinet, ideoque celeberrimus Sponius in libro, qui inscribitur *Recherches curieuses d' Antiquité*, pag. 244. hoc marmor exhibens nimis generaliter vertit τὸ MONODIARIA per Μουσικienne, omnis enim MONODIARIA est quidem musica, sed omnis musica non est MONODIARIA. Porro animadvertendum est, quod THISBE in hoc marmore memorata fuerit MONODIARIA, & per hoc*

ca-

canendi peritissima, æque ac THISBE apud Heliodorum, de quâ hunc in modum loquitur lib. 1. Æthiop. pag. 21. Θίσβη παιδισκίον φάλλειν πρὸς κιθάραν ἐπισάμενον καὶ τὴν ὄψιν οὐκ ἄωρον, id est, Thisbe ancilla callens canere ad citharam, formâ & vultu non inueniſto. Hæc igitur in cantandi peritiâ cum nostrâ Monodiariâ convenit, & in pulchritudine cum THISBE Ovidianâ, quæ omnibus ob excellentem formam in Oriente puellis prælata est. Præter nostram & Heliodori Thisben inveniuntur plures fæminæ in antiquis faxis, quæ musicæ vocali operam dederunt, hinc sequens distichon legimus in lapide apud Ferretium Mus. Lapidar. pag. 143.

POLLIA. SATVRNINA PARENS. TRIGINTA. PER. ANNOS;
VIXIT. ET. ENITVIT. DOCTA. SONARE. MELE.

Et huc referri debet marmoreum fragmentum in Gruteri thesaurô pag. 654. num. 7.

.....IC
.....FANAT
EX. VICO. BELLONE
ARTE. MVSIKA
CONIVGI. SVAE. B. M.
ET. SIBI.

Et alius lapis in Syntagmate Reinesianô class. xi. num. 58.

CNIS-

CNISMI. SVTORIS. ET PELORINIS CANTRICIS VIX. ANN. XXX.
--

Attamen non defuerunt quoque priscis temporibus. fæminæ, quæ musicæ instrumentali operam navarunt, hanc veritatem adstruit marmor Gruterianum pag. 654. num. 2. quod *Citharædam* exhibet.

D. M.

AVXESI

CLAVDIAE. CITHAROEDAE

CONIVGI

OPTIMAE

CORNELIVS. NERITVS.

FECIT. ET. SIBI.

Et huc refero Isidori glossam: *Sambucistria*, quæ *citharista* canit. Legas cum magno Grævio, quæ *citharista rustica* canit. *Sambuca* enim est genus *citharæ rusticæ* apud Papiam in glossis. Sic quoque apud Terentium in Phormione Act. 1. Scen. 2. v. 32. occurrit puella quædam *citharistria*, quæ artem illam in scholâ musicâ discebat; Græci etenim publicas habebant scholas, in quibus puellæ æque ac pueri musica arte imbuebantur, talem scholam Plautus facetiarum parens appellat *ludum fidicinum*, cum in Rudentis prologo v. 42. ait:

Adolescens quidem civis hujus Atticus

Eam vidit ire e ludô fidicinô domum.

T. CLAV.

T. CLAVDI. GLAPHYRI] Pro T. *Tit* Baptista Ferretius in Mus. Lapidar. pag. 144. nostrum lapidem describens habet F. id est, *Flavii*, quod tamen non præferendum, cum Gruterus, Fabrettus & Sponius constanter T. retineant; Gruterus sequentia nomina per majusculum I sic scribit: CLAVDI GLAPHYRI, quod tamen ab aliis non factum. Porrò de nomine GLAPHYRI, pauca habeo quæ dicam; ratio scribendi in nostro lapide optima est, & confirmatur aliis marmoribus, sic apud Sponium in itinerario tom. 1. pag. 324. inter plurima equorum nomina reperio GLAPHYRVVS. Et hujus fæmininum simili modo exaratum suppeditat marmor e Piccarti schedis, quod extat in epistol. Ruperti ad Reinesium pag. 332. num. 55.

NVMESIA. D. L. GLAPHYRA
SE. VIVA. FECIT. SIBI
IMAGIN. MVLBVLLI. M. L.
SEPTIMI

Pro MVLBVLLI Reinesius in epistol. pag. 402. mavult M. VIBVLLI. & pro IMAGIN. in Syntagmate suo class. 19. num. 30. legendum conjicit IN AGRO. Invenio quoque apud Reinesium class. 5. num. 31. tesseram e Tomasino citatam & his literis inscriptam.

GLA-

GLAPHYRA.
ANDRAE. M. I. F.

Sed cave credas Reinesio, nam in ipsa tessera apud Tomasinum in lib. de tesseriis hospitalitatis cap. 16. clare legitur CLAPHYR. illam tesseram heic exhibebo, quoniam Reinesius formam quoque mutavit.

CLAPHYR
ANDRAE. M. I. F.

Præterea nomen hoc occurrit in antiquo saxo apud Castalionem in disputatione adversus faminarum prænominum assertores tom. 2. Thes. Antiq. Rom. pag. 2059.

M. VINICIO
CASTO
VINICIA
GLAPHYRA
FILIO. BENE
MERENTI

M. VINICIVS. VINICIAE
CORINTHVS. TYCHE. ET. SIBI. FECIT.

Hoc monumentum alio modo descripsit
Ioannes Georgius Volckamerus archiater
Cæ-

Cæsareus, ut ex ipsius ἀπογραφή patet, quam celeberrimus Rupertus exhibet in epist. ad Reinesium pag. 200. pro VINICIO enim & VINICIA legit VINCIO & VINCIA, & pro GLAPHYRA habet CLAPYRA per C & sine aspirante literâ H, quæ in alio quoque lapide non invenitur, en illum e Gruterianâ mole pag. 661. num. 12.

L. PORCI. GALLIONIS
ARRIA. L. L. HILARA
ET. GLAPYRAE. DELICIO. SVO.
ARRIA. O. L. ASIA
SIBI. ET. SVIS. FECIT
.... A. O. L. APOLLOPHANI

Nec in ἐπιγραφή ineditâ apud Fabrettum de columna Trajani pag. 115. ubi etiam in secunda syllaba pro Y habetur V, hoc modo: VLCIA. M. L. GLAP^V-R, id est, *Vlcia Marci Liberta GLapura.*

CHORAVLAE] Sponius vertit *Maitre Organiste*; Interpres Petronii tom. 1. pag. 266. *Maitre de Musique.* an recte e sequentibus clarum fiet. Vox hæc in excerptis glossarum a Labbæo editis male scribitur sine H. *Corauale.* Χόραυλη. legas mecum, *Choraules.* Χοραύλης. Oritur enim a χόρος *chorus* & αὔλος *tibia*, & significat talem hominem, qui cantante choro in scænâ concinebat tibiis choraulicis; testis hujus ritus est Diomedes

L

Gram.

Grammaticus lib. 3. *Pythaulæ & Choraulæ in comediâ canebant. Quando enim chorus canebat, choricis tibiis, id est, choraulicis artifex [Choraula] concinebat, in canticis autem Pythaulicis responsabat. Hinc Chorantes in Isidori glossario exponitur princeps chori ludorum. Chorus enim pluribus constabat, qui voce modulabantur, cui vocum sono additas fuisse tibiis, quas proinde Choraulæ inflabat, ut ex Senecæ epistolâ 84 liquet, ubi eleganter chorum describit his verbis: Non vides quam multorum vocibus chorus constet? unus tamen ex omnibus sonus redditur. Aliqua illic acuta est, aliqua gravis, aliqua media. Accedunt viris famina, interponuntur tibiæ. Singulorum illic latent voces, omnium apparent. Personarum numerus in choris pro variis temporibus varius fuit, aliquandò enim chorus e viginti quatuor, aliquandò e quindecim personis constabat: Apud Hyginum fab. 273. *Septem constituunt chorum*, narrat etenim *Pythaulen* in ludis Nemeis postea appellatum fuisse *Choraulen*, quia *septem habuit palliatis, qui voce cantaverunt*. Observandum hic Hyginum e palliatis constituere chorum, ita ut Choraulæ etiam palliati fuerint, quod nos docet Flavius Vopiscus in Carino, cap. 20. *Inscriptum est adhuc in Choraula palliô Tyrianthinô Messala nomen & uxoris*. Hi Choraulæ aliquando conviviiis adhibebantur, ut*

con-

convivarum aures tiliarum sonitu mulcerent, de quo more alicubi Martialis loquitur, qui & artem choraulicam depingit, quasi magnum lucrum & pecuniæ vim Choraulis adferret, cum lib. 5. epigram. 57. sic canit:

Artes discere vult pecuniosas?

Fac discat, Citharedus, aut Cheraules.

Quô modô hi Choraulæ tibias inflabant, & quodnam eorum officium fuit, nemo melius expressit, quam Cyprianus lib. de spectaculis, cujus verba non piget adscribere: *Alter cum choris, & cum hominis canorâ voce contendens spiritu suo, quem de visceribus suis superioribus nitens hauserat, tiliarum foramina modulans, nunc effuso, & nunc intus recluso, ac represso, nunc certis foraminibus remisso, atque in aërem profuso, item in articulos sonum frangens loqui digitis elaborat, ingratus artifice, qui linguam dedit.* In hac arte præcipuè excellebant Ægyptii, unde Petronius in fragmentis inter catalecta veterum Poëtarum pag. 257.

Manu puer loquaci

Ægyptius Cheraules.

Priscis enim temporibus Choraulæ magni æstimabantur, & idcirco Imperatores Carinus & Numerianus in publicis ludis inter alia exhibuerunt *centum Choraulas*, teste Vopisco in vitâ Carini cap. 19. Immò ipse Galba Cæsar cuidam Choraulæ, cum illum delectasset, *denarios quinque prolatos manu sua*

e peculiaribus oculis dedit, ut memoriæ prodidit Suetonius in ipsius vitâ, cap. 12. Porro fuerunt & alii Choraulæ, qui digitis *χειρὸν ὀμῶν* & pedibus gestientes & sibilis ludentes tibiae sonum buccis imitabantur; talem describit Suetonius Apollinaris lib. 9. epist. 13. his verbis:

*Date ravnulos choraulas,
Quibus antra per palati,
Crepulis resflanda buccis
Gemit aura tibialis.*

Et hunc Pithæi excerpta glossarum explicant per *Iocularium*, quoniam pedibus & manibus gesticulatur, & imitando tibiae sonum tumentibus buccis joculari videtur. Iam de Choraulis sat dictum in genere; sed addam celeberrimos quosdam Choraulas, qui in hac arte aliis palmam præripuerunt, quosque tam in veterum auctorum scriptis, quam in facis & marmoribus observavi. Procedit primò

AMBROSIVS CHORAVLES. Cujus meminit Satyricus Iuvenalis Sat. 6. v. 77.

Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusq. Choraulas. Iuxta opinionem Domitii Calderini ad hunc locum Choraulas hic a Iuvenale appellabatur *Ambrosius*, quoniam adhibebatur exhilarandis *Principum dapibus*, quæ Principum dapes *Ambrosia* dicebantur. Proh! subtile hominis ingenium.

CANVS CHORAVLES. Hic est ille, cui Galba denarios quinque dedit, ut mox dixi,

In Monum. Heriæ Thisbes &c. 165

dixi, Suetonius in vitâ Galbæ cap. 12. **CANO CHORAVLAE** *mirè placenti denarios quinque donasse, prolatos manu suâ e peculiari- bus oculis.* Idem quoque refert Plutarchus in hujus Imperatoris vitâ pag. 1060. Et non mirum **CANVM** Choraulam Galbæ *mirè placuisse*, cum fuerit ætatis suæ Choraularum præstantissimus, secundum testimonium Philostrati in vitâ Apollonii Tyanei lib. 5. cap. 7. *Ἐπεχωρίαζε τότε τῇ Ρόδῳ ΚΑΝΟΣ αὐλητῆς, ὃς ἀρι- στα δὴ ἀνθρώπων ἐδόκει αὐλεῖν.* Degebat tum temporis Rhodi **CANVS** *tibicen, omnium, ut ferebatur, atatis suæ tibicinum præstantissimus.* Hujus Choraulæ quoque mentio fit apud Martialem lib. 4. epigram. 5. v. 8. & lib. 10. epigram. 3. v. 8. illum non *Choraulen* sed *Ascaulen* nominat:

Et concupiscat esse Canus Ascaules.

Hunc Latini vocant *Utricularium*, quoniam utrem inflat, & sic sonum excitat. Glossæ optimæ Cyrilli. *Utricularius.* Ὀτραύλης. Oportet igitur hunc Canum & *Choraulen* & *Ascaulen* extitisse.

GLAPHYRVS CHORAVLES. Hic satis innotescit e marmore nostro, quod jam explicamus, & crederem ferè eundem esse illum, cujus mentio in modò allegato Iuvenalis versu, & de quo Martialis lib. 4. epigram. 5. v. 8. canit:

Plaudere nec Cano, plaudere nec GLAPHYRO.
Et alio loco:

L 3

Plus

Plus habuit GLAPHYRVS, plus Philomelus habet.

ISMENIAS CHORAVLES. Hoc nomine a Plinio lib. 37. Nat. Hist. cap. 1. insignitur; oriundus fuit ex urbe Boeotiae Thisbe, unde Thisbenfis appellatur; Eustathius ad Iliad. B. pag. 268. edit. Rom. Η' Θίσβη πολίτην μὲν ἔσχε τὸν περίπυρον ἀυλητὴν Ἰσμηνία. Θισβεὺς γὰρ ἦν Episcopus Thessalonicensis illum vocat περίπυρον *celeberrimum*, quia, si quis illum tibias infantem audiret, is in admirationem rapiebatur, & fere tibicen quoque fiebat, testis hujus rei Ælianus lib. 4. Var. Hist. cap. 16. Εἰ ἂν προσέχη τις Καλλία, φιλοπότην αὐτὸν ἐργάσεται ὁ Καλλίας. εἰ ἂν Ἰσμηνία, ἀυλητὴν. *Si quis animum prabeat Callia, reddet eum temulentum Callias. Si Ismeniae, tibicinem.* Meminit quoque hujus Apulejus Madaurensis de Deo Socratis pag. 53. *Nescio*, inquit, *ut Ismenias tibiis canere, sed non pudet me tibicinem non esse.* Pergo ad cæteros:

NANVS CHORAVLES. Hic in antiquis lapidibus apparet, marmor in Gruteri corpore ἐπιγραφεῖν pag. 1035. num. 9.

Θ Κ

ΜΥΡΟΠΙΝΟΤΙ ΝΑΝΩ

ΧΟΡΑΤΑΗ

Hæc in basi statuæ hujus Choraulæ scripta fuerunt, qui barbatus *utrâque manu tibiam tenet* juxta Lipfii descriptionem cum Gruterō communicatam, cum quâ consentit Fulvius

In Monum. Heriæ Thisbes &c. 167

vius Urfinus, e cujus libro manu exarato in
bibliothecâ Vaticanâ hanc NANI Choraulæ
statuam edidit Casparus Bartholinus de ti-
biis veterum pag. 84.



L 4

Apud

Apud Boissardum verò part. 6. Antiq. Rom.
pag. 103. figuram hujus lapidis exhibentem,
hoc modo ἐπιγραφὴν inveni scriptam.

Θ Κ

ΜΥΡΟΠΝΟΤΙ ΝΑΝΩ

ΝΟΡΑΥΛΗ

Malè hic Α pro Α ponitur in ΝΑΝΩ, & Ν
pro Χ in ΧΟΡΑΥΛΗ, quæ vitia sculptori po-
tius imputarem quam doctissimo Boissardo.
Hoc quoque marmor cum celeberrimo Rei-
nesio [qui illud vulgavit in Syntagmate suo
class. xi. num. 8.] communicavit Langer-
mannus e schedis Cassiani a Puteo equitis Ita-
li, qui in hoc a præcedentibus discrepat,
dum dicit *Statue Nani barbati geminas tibias
instantis* subscriptum fuisse.

ΜΥΡΟΠΝΟΤ ΝΑΝΩ

ΧΟΡΑΥΛΗ

Primò cum Lipsio, Ursino, & Boissardo non
convenit in statuâ describendâ, cum *Nanum
barbatum geminas tibias instantem* depingit,
quem illi *utrâque manu tibiam tenentem* fa-
ciunt. Secundò non agnoscit in Inscriptionis
fronte literas Θ Κ. & I nomini ΜΥΡΟΠΝΟΤ
in fine additum. Pro ΜΥΡΟΠΝΟΤ Ursinus
legit ΜΥΡΙΠΝΩ, Salmasius ad Vopisci
Carinum cap. 19. ΜΥΡΙΠΝΩ. & San-
drart in Acad. Teuton. tom. 4. pag. 14.
pessime exhibet ΜΥΡΟΠΝΘΧ. Porro hujus
Na-

Nani Choraulæ mentionem facit Propertius :

NANVS & ipse suos breviter contractus in
artus

Iactabat truncas ad cava buxa manus.

ΤΥΧΙΚΟΣ ΧΟΡΑΥΛΗΣ. Hunc oblivione
eximit marmor in viâ Appiâ repertum, quod
e MS. Fulvii Ursini in Vaticanâ bibliothecâ
excerpsit



Bartholinus de tibiis vet. pag. 82. In quo
L 5 mar-

marmore apparent corona, geminæ tibiæ & sequens ἐπιγραφή.

ACTIONICAE ET SEBASTIONICAE] Schedæ Gutenstenii & Baptista Ferrerius pro **ACTIONICAE** legunt **ACITIONIO**. Sirmondi charta habet **FACTIONICAE**, quod propius ad Sponianam accedit lectiorem, sed neutiquam præferri debet: Vidit hoc quoque κριτικώτατος Reinesius, qui ante Sponianam descriptionem legendum coniecerat **ACTIONICAE**, quemadmodum patet ex ipsius notâ ad class. 5. num. 64. Quid verò in nostro lapide hæc duo vocabula significant, jam deliberandum erit. Eruditus Sponius in *recherches curieuses d' antiquité* pag. 244. ignorantiam suam hac in re fateatur, dum loco citato scribit: *Il y a deux mots ACTIONICAE & SEBASTIONICAE, que je n' explique pas, parce que je ne sçai point ce qu' ils signifient, quelqu' un mieux instruit que moy dans la musique des Anciens, en pourra estre informé.* Immò Fleadwoodrius in Sylloge Inscriptionum pag. 317. num. 4. scribit: Sponium nec quenquam alium, ut credit, hæc verba intelligere. Rogo itaque, ne mihi vitio vertatur, si huic obscuræ rei & eruditis ignotæ lucem aliquam adferre tentavero, cum certò certius sit, ea doctissimos aliquandò latere, quæ rudioribus aperuit sive fortuna favens sive labor improbus. Sed
en

en Rhodus, en saltus. Imperator Augustus graves cum Antonio inimicitias fovens tandem in arenam contra illum descendit, & navali prælio devicit circa Actium Epiri promontorium ante fauces sinus Ambracici, cujus victoriæ mentio in vetere ἐπιγραφή Gruterianæ collectionis pag. 1026. num. 3.

L. CORNELIO. SEVERO

ROM. VET.

PRAEF, LEG. III, AVG. VI, VIR

EQ. ROM. TVRM. III.....

AB. DIVO. AVGVSTO. POST. PREL.

ACT. HOSTIB. VBIQ. DEVICTIS

IN COLON..... CT...

INT. ORD. DECVR. ADLECTO.

Ut itaque victoria hæc celebratior in posterum esset urbem Nicopolim apud Actium condidit; unde ACTIA NICOPOLIS dicitur in Itinerar. Antonini pag. 74. hodie vero *Prenexa* vel *Pernexa*, teste Morello in notis ad Constantini Porphyrogenetæ lib. 2. de Thematibus Imperii Orientalis pag. 151. & in hanc urbem coloniam deduxit; hinc in nummis Nicopoleos apud Morellium antiquariorum primipilum specimine rei nummariae tab. 15. num. 2. appellatur ΣΕΒΑΣΤ. ΚΤΙΕΤ. Σεβαστος κτιστης. *Augustus conditor.* Et in

in alio e gaza Gallorum regiâ ἐπιγραφή est :
 ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ. ΙΕΡΑ. ΚΤΙΣΤΗΣ. ΣΕΒΑΣΤΟΣ.
 teste Harduino in num. Populor. & Urb. il-
 lustratis pag. 360. Nihil enim frequentius in
 nummis hujus urbis occurrit quam memoria
 conditoris Augusti, etsi non semper *Conditor*
 sed & *Cesar* in illis vocetur, talem laudat Sca-
 liger in Animadversionibus Eusebianis pag.
 166. in quo ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ ΙΕΡΑ. ΚΑΙΣΑΡΑ
 ΣΕΒΑΣΤΟΝ. Præterea heic Augustus ludos
 restauravit in honorem Apollinis Actii, qui
 conspicitur in nummo rarissimo Neronis apud
 Tristenum tom. 3. pag. 233. cui ἐπιγραφή
 est ΑΚΤΙΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝ. Et in variis apud
 Goltzium inter Augusti numismata tab. 31.
 statua habetur, veste ad talos demissa, crini-
 bus in nodum collectis, lyram vel citharam
 manu tenens, quam statuam Apollinis Actii
 esse plurimi Antiquarii opinantur; Ludovi-
 cus Nonnus verò pro Musæ statuâ accipit.
 Ludi hi Actii singulis quinquenniis celebra-
 bantur testibus Suetonio in Augusti vitâ cap.
 18. Strabone lib. 7. Geogr. & Dione lib. 51.
 qui illos vocat πεντετηρικὸν ἱερὸν, *sacrum quin-*
quennale; ita ut in tempore celebrationis con-
 venerint cum ludis Græcorum Olympicis,
 undè quemadmodum tetraeterides Olympicæ
 nominabantur *Olympiades*, sic Actiacæ *Actia-*
des; Josephus lib. 1. de excidio Hierosolymi-
 tano pag. 692. Μετὰ δὲ πρῶτην Ἀκτιάδα προστί-
 θησιν

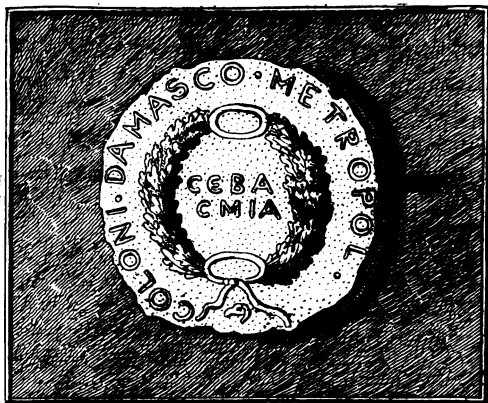
Θησιν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ τὸν τε Τράχωνα καλέμενον.
 Hunc locum elegantem humanissimè mihi indicavit Gulielmus Coetierius Hist. & Eloq. Profeflor celeberrimus mihi & omnibus doctis non sine reverentia nominandus. Iure meritòque ergò reprehendendus Stephanus Byzantinus in Ἀκτία, quandò scribit certamen hoc singulis trienniis celebratum fuisse, cum *sacrum quinquennale* juxta Suetonium, Strabonem & Dionem extiterit; nisi velimus cum Ludovico Nonno in commentariis ad Goltzii numismata Græciæ pag. 24. dicere, Augustum ludos Ἀκτιacos constituisse πεντα-
 τερικὸς *quinquennales*, qui antea τριετηρικοὶ erant, seu triennio singulo fieri solebant. Porro hī ludi constabant certamine gymnico, equestri, & navali, testante Stephano cit. loc. Ἐν ταύτῃ, inquit, Ἀπόλλωνος γυμνικὸς ἀγὼν, καὶ ἱππικὸς, καὶ πλοίων ἀμίλλα διὰ τριετηρίδος ἦν. In eā
 [nempe urbe Ἀκτιῷ] *singulis trienniis certamen gymnicum & equestre & navale fuit.* At Dion Cassius insuper addit certamen musicum, cum lib. 51. de Augusto scribit: Ἀγῶνα τε τῖνα καὶ μουσικὸν καὶ γυμνικὸν, ἱπποδρομίας τε πεντα-
 τερικὸν ἱερὸν κατέδειξεν, Ἀκτία αὐτὸν προσαγορεύσας. id est, *Ludos MUSICOS ac gymnicos, & certamen equestre quinquennale sacrum constituit, Ἀκτία illos ludos dicens.* Iam ex his omnibus tandem concluderem, T. Claudium Glaphyrum Choraulam victorem extitisse in
 hoc

hoc agone musico Actiaco, & indè in nostrò marmore dici Choraulen ACTIONICAM, eò quod in ludis Actiacis *νικῆν* *vicloriam* reportasset: Quemadmodum illi, qui in Olympicis & Isthmicis agonibus palmam obtinuerant, *Olympionici* & *Isthmionici* appellabantur. Sic apud Fabrettum in Syntagmate de Columna Trajani pag. 183. in lapide occurrit quidam LVCIVS ANTONIVS, qui erat OLYMPIONICVS; de quibus eruditè nuper egit Illustrissimus Spanhemius in epist. 1. Morelliano specimini subjecta. Porro choraulas in ludis aliquandò vicloriam acquisivisse ac præmium reportasse evincit marmor TYXIKOY choraulæ, in quo corona lemniscata in vicloriæ signum habetur.

SEBASTIONIGAE] Gruterus e Gutenstenianis chartis & Baptista Ferretius hoc vocabulum dividunt, & legunt SEBASIAE. NICAË, illam lectionem non præferendam Sponianæ lectioni, quam exhibeo, luce meridiana clarius est: Quid verò vox SEBASTIONICA velit, animus ferè hæret; cum enim permultæ urbes extiterint nomine SEBASTE insignitæ, incertum est, ad quamnam ex his ludi illi referri debeant, si ponamus τὸ SEBASTIONICA compositum esse ex nomine urbis Σεβάστη & νικῆν, ut sic noster choraula Glaphyrus diceretur SEBASTIONICA, quoniam *νικῆν* reportaverat in ludis
in

in quadam urbe Σεβάσι celebratis. Plerumque enim illi, qui in ludis in quadam urbe celebratis certare consueverant, & victoriam reportaverant, ab illa urbe denominabantur, sic marmor 143. Arundellix Comitissæ quendam Lerennium Septimium vocat ANTINOEA KAI ΣΜΥΡΝΑΙΟΝ ΠΑΝΚΡΑΤΙΑΣΤΗΝ, *Antinoensem & Smyrnesem Pancratiasten*, quoniam in ludis in Antinoi honorem & Smyrnæ celebratis certaverat & vicerat. Sed en aliam meam, & veriore, uti puto, de hac voce sententiam. Romani in omne adulationis genus prout Imperatori Augusto non tantum templa & aras dedicarunt, sed & ludos in ejus honorem instituerunt, teste Dione lib. 51. pag. 456. hinc mos ille ad provincias promanavit, ut *ludi quinquennales pane oppidatim ei constituerent*, quod memoriæ mandavit Suetonius in Augustô cap. 59. sic habemus ΑΥΡΟΥΧΤΕΙΑ Pergami celebrata in Farnesiano marmore thesauri Gruteriani pag. 314. num. 1. & ΣΕΒΑΣΜΙΑ eidem Augusto sacra & Damasci celebrata promittit nummus Philippi senioris cum Inscriptione, CQLONI. DAMASCO. METROPOL. in coronâ quercea legitur ΣΕΒΑΣΜΙΑ. *Augustalia*. apud Valentem tom. 2. de num. in col. & municip. percul. pag. 163.

Et



Et in alio Alexandri Severi in coronâ literaræ hæ habentur CEBACMIA. apud celeberrimum Norisium de anno & epochis Syro-Macedonum pag. 90. Immò hac occasione Alexandria instituta sunt Σεβαστα Augustales ludi, quod discimus ex epigrammate coronæ inscriptô Æterni Operis pag. 316. num. 2.

Simi-



Simili modô Neapoli celebrata Σίσβας legi-
 mus in marmore Gruterianô pag. 314. num. 1.
 quod inter alios ludos exhibet ΣΕΒΑΣΤΑ ΕΝ
 ΝΕΑΠΟΛΕΙ. Et in alio inter eruditissimi Spon-
 nii miscellanea pag. 364. prostant ΣΕΒΑΣΤΑ
 ΕΝ ΝΕΑΠΟΛΕΙ. Crederem itaque, his omni-
 bus perpensis, Claudium Glaphyrum in no-
 strô marmore dici Choraulam SEBASTIO-
 NICAM, eò quod in talibus ΣΕΒΑΣΤΟΙΣ sive
ludis Augustalibus Alexandriae vel Neapoli ce-
 M lebra-

lebratis arte suâ choraulicâ superior evasisset, inter hos enim Augustales ludos fuere & musici, in quibus artis musicæ peritissimi ob palmam certabant; diserte id testatur Strabo lib. 5. pag. 170. ubi Augustalia Neapoli describit his verbis: Νυνὶ δὲ πεντετηρικός ἱερὸς ἀγὼν συντελεῖται παρ' αὐτοῖς, μυσικός τε καὶ γυμνικός ἐπὶ πλείας ἡμέρας, ἐνάμιλλος τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν κατὰ τὴν Εἰλλάδα. Hoc tempore sacrum quinquennale certamen musicum, & gymnicum per aliquot dies agitur, ludis Græcorum nobilissimis amulum. Et quemadmodum Glaphyrus nomen *Choraulæ Aëtionica* & *Sebastionica* obtinuit ob victoriam in ludis Aëtiacis & Augustalibus consecutam artis choraulicæ peritiâ; sic Marcus Aurelius Asclepiades in marmore magni Thesauri pag. 314. num. 1. dici posset *Pancratiastes Aëtionices* & *Sebastionices*, quia in ludis Augustalibus Neapoli, Aëtiis Nicopoli bis, & Augustalibus Pergamiter, pancratio victor evasisset.

TERRENVN SACRVM] Verba hæc diversis modis explicari possunt propter variantes lectiones, quæ heic reperiuntur. Gruterus & Ferretius exhibent SACR. omittis ultimis literis VM. Fabrettus legit SACRATVM. Sirmondus verò SACRARIVM. Ex his lectionibus si primam vel secundam admittimus per vocem TERRENVN intelligere debemus aream sepulchri, sive istam
agri

agri partem, quæ sepulchrum constituebat, & ideo Sponius quoque transtulit *le terrain du sepulchre*, quæ significatio hujus vocis frequens est in infimæ Latinitatis scriptoribus non verò optimæ & Augustei ævi; ideoque, cum nostrum marmor neutriquam recentioris ætatis sit, quemadmodum plurima *νεκρία* ostendunt, lectiones SACRVM & SACRATVM rejicerem, ut vocabulum TERRENVVM meliorem & propriorem significationem accipiat. Quod attinet ad Sirmondi lectionem, illa retineri potest, & per TERRENVVM SACRARIVM intelligi HYPOGÆVM vel subterraneam cameram, qualem habuit notissima illa matrona Ephesina apud Petronium, in quo mariti cadaver positum erat. At si quis hanc lectionem quoque damnat, proferam insuper aliam, ut quisque pro lubitu arripere possit, quæ maxime arridet. Jacobus Guthenius lib. 2. de Jur. Man. cap. 23. hoc nostrum marmor e Grutero adducens exhibet TERRENVVM. SARC. quod exponit per TERRENVVM SARCOPHAGVM, id est, *terreum* vel *fictile*; veteres enim e variâ materiâ Sarcophagos fabricarunt, ut e terrâ, marmore, lapide. De terreô sive fictili sarcophago loquitur epigramma in æternô Gruteri opere pag. 903. num. 12.

OSSA. L. BACCHII. L. F. FICTILI
SARCOPH. HEIC. POSITA. SVNT
AD. LOCVM. QVEM. IPSE. VIV. EMIT
LIBERV. LIS. ABEAT. PROPE.
SACELL. NEPTVNI.

Marmoreum exhibet lapis 74. class. xi. Reinesiani supplementi.

L. MARCIVS. L. L. AMPYCIDES
SCRIBA AB EPIST. GRAEC.
FECIT SARCOPHAG. MARM. Π.
SIBI ET SVIS LIB.

Lapidea fuisse Sarcophaga veteribus in usu patet e leg. 7. §. 1. D. de Religios. & Aureliô Victore de Vir. Illustr. cap. 42. de Annibale loquente: *Hausto veneno absumptus est, positus apud Libysam in arcâ lapideâ, in quâ hodieque inscriptum est: HANNIBAL HIC SITVS EST.* Prætereâ talis arcæ lapideæ sive sarcophagi & quidem e lapide Tiburtino mentionem injicit monumentum vetus in Gruteri epigrammatum corpore pag. 1108. num. 6. PLACVIT. LAPIDE. TIBVR. AMBOS. IN. SE. CIRCVMDARE. ET TITVLVM. INSCRIBERE. Et quoniam Sarcophaga in agrorum finibus limitum loco ponebantur, hinc Marcus Baro de Geometriâ pag. 244. inter rei

rei agrariæ scriptores meminit *Arca in monticello lapide Tiburtinô.*

LONGVM. P. X. LAT. P. X.] Sponius vertit, *avoit dix pieds de long, & autant de large.* Nostrates Belgæ dicerent: **Was tien boet in de langte / en ewen beel in de breedte.** Solemnis erat hæc veterum formula, quâ longitudinem & latitudinem aræ sepulchralis definiebant. Lapis in Sponii Antiquitat. Lugdunensibus pag. 183.

D.	M.
M. LICINIO FI	
LONI BENE ME	
RENTI DE SE LICI	
NIA ARETHVSA	
CONLIBERTO SVO	
FECIT CVI LOCVS	
EMPTVS EST LONGVM	
P. VI. LATVM	
P. IIII	

Hæc formula etiam per substantiva, ut Grammaticè loquar, effertur, sic occurrit in Sponii miscellaneis pag. 294. IN LONG. P. VII. IN LAT. P. V. id est, *In longitudine pedes septem, in latitudine pedes quinque.* Immò concipiebatur & hoc modo: **HOC SEPVLCHRVM HABET IN FRONTE. P... IN AGRO** P..., ubi in **FRONTE** *latitudinem* IN **AGRO** *longitudinem* denotat. Sponius tamen

in Antiquit. Lugdunens. pag. 184. *Frontem pro longitudine & Agrum pro latitudine accipit*, cum contrarium adstruatur e lapide veteri a Dacierio ad Horatii lib. 1. sat. 8. v. 12. citato: **IN FRONTE LAT. PED. XX. ET. DIG. II. IN AGR. LONG. PED. XX.** Videmus accurate determinari latitudinem per **PEDES XX.** & **DIGITOS II.** hoc enim in more positum erat, ut partes pedis exprimerent, si sepulchri area rotundum pedum numerum non adæquaret, sic legimus in Inscriptione inedita e collectaneis Gudii producta ab eruditissimo Cupero in Historia trium Gordianorum pag. 54. **IN. FR. P. XX. S. IN. AGR. P. XXV. S.** hoc est: *In fronte pedes viginti semis, in agro pedes viginti quinque semis.* Porro ejusdem longitudinis & latitudinis cum areâ sepulchrali nostri marmoris est area in eruditæ antiquitatis miscellaneis pag. 264. ubi militibus exauthortis, lenonibus, & meretricibus sepulturæ locus adsignatur, **SINGVLEIS IN FRONTE P. X. IN. AG. P. X.** Præterea non tantum in areis sepulchralibus hæ dimensiones observabantur, sed & in Deorum aris; liquidè hoc evincit ara operosissimi artificii apud Boissardum part. 5. Antiq. Rom. pag. 3. quæ ara in longitudine & latitudine convenit cum sepulchrali areâ nostræ Thisbes, ut ex *έντυπαφῇ* patet.

DIS

DIS MANI
CORNIFICIAE
FAVSTINAE AELIVS
EVPORIAS SIBI
ARAM IN FRONTE
PEDES X IN
AGRO PED. X

Hanc e Boissardo quoque habet Gruterus pag. 868. num. 4. & sui oblitus eandem pag. 971. num. 6. e Smetio producit hoc modo :

DIS. MANI
CORNIFICIA
FAVSTILIAE LIB
EVPORIA. SIBI
ARA. IN. FRONTE
PEDES. X. IN AGRO. PED
XI

Mihi tamen eadem est cum præcedenti, quoniam testibus Boissardo & Smetio in eadem domo extant, quis vero Antiquariorum nobis genuinam lectionem dederit, αὐτόπτης docebit.

IN QVO CONDITA EST] Post hæc verba Gutenstenius apud Gruterum & Fer-

M 4

retius

retius sequentia heic infarciunt: QVISQVIS. ES. PARCE. MANIB. quæ Sirmondi charta non agnoscit, immò, cum nec Fabrettus nec Sponius ista in describendo nostro lapide viderint, pro rejectitiis additamentis habenda sunt.

FODERE NOLI] Gruterus hic lacunam exhibet ET....ERE. NOLI. quam Gu-therius de Jur. Man. lib. 2. cap. 23. supplet ET. MALEDICERE. NOLI. Baptista Ferretius legit ET. FLERE. NOLI. Sed cave credas, lectionem Sponii, Sirmondi & Fabretti, quam propono, non esse genuinam. Veteribus semper valdè inhumanum visum fuit ossa sepulta fodiendo vel quovis alio modo violare; ideòque Divi Fratres edito admonuerunt, teste Marciano in l. 39. D. *de Religios. ne iusta sepultura traditum, id est, terrâ conditum, corpus inquietetur.* Et hinc illæ clausulæ in sepulchrorum titulis, ut homines istius rei memores redderent, marmor apud Gruterum pag. 995. num. 4.

STABERIAE. P. L. FLORAE. OSSA. HEIC. SITA. SVNT
ROGO, TE. MI. VIATOR. NOLI. MI. NOCERE
ROGO. TE. MI. VIATOR. NOLI. MI. NOCERE

Huic sequens adde in Sponii disquisitionibus antiquitatis pag. 249.

NE

NE TANGITO
O MORTALIS
REVERERE
MANES DEOS.

Veteres hac in re imitatus est Joannes Jovianus Pontanus, qui sibi epitaphium posuit Neapoli in templo Joannis Evangelistæ, & inter alia hæc verba adjecit: *Vivus domum hanc mihi paravi, in qua quiescerem mortuus.* NOLI OBSECRO INIVRIAM MORTUO FACERE; *vivens quam feci nemini.* Vidit & descripsit integram *ἐπιγραφήν* Auctor hodierni status aula Pontificia & totius Italiae part. 1. pag. 169.

NE SACRILEGIVM COMMITTAS] Hæc verba Gutenstenius & Ferretius non agnoscunt, immò ne quidem illorum lacunam, leguntur tamen in Sirmondi chartis. Addita sunt hæc ultima ad deterrendos homines ne fodiendo vel violando ossa SACRILEGIVM COMMITTANT; & huc pertinet lex Juliani Codicis Theodosiani de sepulcris violatis: *Pergit audacia ad busta diem functorum, & aggeres consecratos; cum & lapidem hinc movere, terram sollicitare, & cespitem vellere, proximum SACRILEGIO majores semper habuerint.* Paulus lib. 1. sentent. de sep. & lugendis: *Qui monumento inscriptos titulos eraserit, vel statuam everterit, vel*

M 5

quid

quid ex eodem traxerit, lapidem columnamve sustulerit, SEPULCRUM VIOLASSE dicitur. Aliquandò tamen deprecationum formulæ in finē adjiciebantur; en deprecatio ethnici cujusdam contra violatores suæ urnæ, in lapide inter miscellanea Sponiana pag. 23.

C. IVLIVS. C. L.
BARNÆVS
/ OLLA EIVS SI QVI
OVVIOLAVIT AD
IFEROS NON RECIPIATVR

At quam horrendis execrationibus Christiani usi fuerint contra fuorum sepulchrorum violatores ostendet marmor cæmeterii ad viam Nomentanam, quod extat in Aringhii Româ subterraneâ pag. 436. & Mabillonii mus. Ital. pag. 149.

MALE PEREAT INSEPVLTVS
IACEAT NON RESVRGAT
CVM IVDA PARTEM HABEAT
SI QVIS SEPVLCHRVM HVNC
VIOLAVERIT

Videtur hæc formula diræ execrationis fuisse, ut dicerent: *pars tibi sit cum Jnda*; quam formulam etiam in juramentis Christiani usurparunt, addentes prætereà *lepram Giezi & tremorem Cain*; elegans hujus juramenti formula

mula est in Novella 8. tit. 3. Εἰ δὲ μὴ ταῦτα πάντα ἔτις Φυλάξω, ἀπολαύω ἐνταῦθα, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, ἐν τῇ Φοβεῇ κρίσει τῷ μεγάλῳ Δεσπότῃ Θεῷ τε καὶ Σωτήρῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, καὶ σχῶ τὴν μερίδα τῷ Ἰούδα, καὶ τὴν λέπραν τῷ Γιεζι, καὶ τὸν τρόπον τῷ Καὶν. In Latinis est: Si vero non hac omnia ita serva vero: recipiam hic & in futuro seculo in terribili iudicio magni Domini Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi: & habeam partem cum Juda, & lepra Giezi, & tremore Cain. Similis fere est clausula testamenti Sancti Willebrordi nostræ gentis Apostoli, nisi quod addatur pereat cum Dathan & Abiran. Vide Antiq. Belg. pag. 201.

F I N I S.



I N D E X

Rerum & Verborum.

A.

- A** Censativi graci plerumque à nominibus
Hebr. in N desinentibus facti. pag. 70.
Actia Nicopolis qualis urbs. p. 171.
Actionica. p. 170.
— *quid signif. nesciunt Eruditi.* *ibid.*
— *fit tentamen.* p. 171.
— *Choraulles quare C. Glaphyrus.* p. 174.
Ægyptii excellebant in arte Choraulicâ. p. 163.
Ager quid in areâ sepulchrali. p. 182.
Ἀγρεύς. p. 31.
Ἀγρεύρος. p. 32.
Alexandri M. mater celebravit mysteria Cabi-
rorum. p. 62.
Ambrosius Choraulles quis. p. 164.
Amphissa ubi sita. p. 98.
Ἀνάκτες sunt Dioscuri s. Cabiri & Curetes. p. 100.
Ἀνακτολέσαι quinam. p. 99.
Antalcidas Sacris Caborum initiatus. p. 62.
Anthedon urbs ubi sita. p. 92. 93.
— *in eâ Templum Caborum.* p. 93.
Ἀντιλίβανος. p. 30.
Ἀπαλλοτριῶσαι quid. p. 127.
Ἀρχεῖον unde derivatur. p. 139.
— *qualis locus.* p. 140.
Ἀρχία quomodo redditur. p. 141.

Area

Rerum & Verborum.

Area sepulchralis longitudo & latitudo. p. 181.

Argonanta quare adierunt sacra Cabirorum.
p. 66. 67.

Armarium quid. p. 140.

Asclepiades describitur à Patre & ab Avo. p. 123.

Augustus vocatur Σεβαστος κτιστης. p. 171.

— *ludos in honorem Apollinis restituit in*
Aëtia Nicopoli. p. 172.

— *illi Tempa, ara & ludi consecrabantur.*
p. 175.

Αἰέρος est Ceres. p. 48.

Αἰόνηρα & Αἰόνηρος sunt Proserpina & Plu-
to. p. 48.

B.

B *άου quid. p. 30.*

Βάουτ quid. ibid.

Berytus urbs ubi sita. p. 27.

— *hodie Baryto. ib.*

— *à quo condita. ib.*

— *unde derivatur. ib.*

— *fuit sacra Cabiris. p. 28.*

Bipennis in nummis quid indicat. p. 97.

Βραθύ. p. 30.

C.

C *Abiri unde sic dicti. p. 9. 10. 11.*

— *sunt magni, potentes, & validi Dii.*
pag. 11. & quare ita dicti. p. 12.

— *sub nominibus Cæli & Terra culti. p. 11. 12.*

— *Dii celebres. p. 14.*

— *an*

I N D E X

- *an iidem cum Curetibus, Corybantibus, Idæis Dactylis & Telchinibus.* p. 14.
- *an Dii Penates.* ib. & p. 17.
- *& quinam illi.* p. 18.
- *an Astarti pro Hestari.* p. 16.
- *quatuor.* p. 11. 17.
- *duo juxta alios.* p. 18.
- *iis vota soluta, & cur.* p. 23.
- *eorum Epitheton.* p. 24.
- *quare simpliciter Dioscuri dicti.* p. 26.
- *ubi primum culti.* p. 27.
- *eorum genealogia.* p. 29.
- *octo in Phœnicia.* p. 33.
- *in Mesopotamia à Carrhenis culti.* p. 34. 36. 37. 38.
- *malleo instructi.* p. 37.
- *quatuor in Samothraciâ.* p. 39.
- *qui Lemno culti cujus filii.* p. 40.
- *in Ægypto in urbe Memphiticâ.* p. 40.
- *eorum simulacra qualia.* p. 41. 43.
- *apud Pergamēnos oppidatim culti.* p. 44. 45.
- *quatuor in Samothracia culti & quinam illi.* p. 47. 55.
- *Samothraces cui rei præsidebant.* p. 57.
- *in Lemno culti.* p. 82. & quare p. 86.
- *quare æquívoc dicti.* p. 83.
- *tres, filii Vulcani & Cabira.* ib.
- *duos Nannus nominat.* p. 84.
- *eorum Tempia καθεῖρα dicta atque in Lemno exstructa in Lucis.* ib. & p. 93.

— in

Rerum & Verborum.

- in Imbro culti. p. 86. & quart. p. 88.
- apud Thebanos. p. 89.
- etiam homines dicti. p. 90. 91.
- eorum orgia per aliquot tempus intermissa.
p. 91.
- Thessalonica culti. p. 94.
- imaginem robusti viri s. fabri Vulcani habuerunt. p. 96.
- Amphisse culti. p. 99.
- Ἀνκτες dicti. ib.
- ab Aeneâ in Italiam adducti. p. 100. 101.
& Lavinii collocati. p. 101.
- puniebant violatores Templorum. ib.
- Albam translati. ib.
- Roma culti. ib.
- in Insulâ juxta Britanniam culti. p. 102.
- Cabiri montes dicti à Cabiris. p. 11.
- Cadmus primus inter initiatos. p. 61.
- Camillus minister Cabirorum. p. 54.
- Canus Choraules quis. p. 164.
- Carrha urbs ubi sita. p. 34.
- urbs hac colonia facta, & Aurelia dicta.
ib. & p. 35.
- Cautio, ne quis sepulchrum vendat aut alienet,
p. 126. 127.
- Cautioris formula. p. 127.
- Ceres inter Cabiros. p. 55. 102.
- Χαβάρ Saracen. à ὕβρις & Κάβαροι p. 12.
- sign. magnum, &c. p. 12. 13.
- Venus dicta, & quare. p. 13.

Xlxi.

R E R U M

Χλαυκ quid. p. 64.

Choraules unde oritur & quid significat. p. 161.
162.

— *tibias inflabat, & quomodo.* p. 162. 163.

Choraule quare conviviiis adhibiti. *ibid.*

— *quodnam eorum officium.* p. 163.

— *magis aestimati.* *ibid.*

— *alii.* p. 164.

— *quidam celeberrimi describuntur.* p. 164.
& seqq.

— *aliquando premium reportarunt.* p. 174.

— *Actionica & Sebastionica nomen cur obtinuit C. Glaphyrus.* p. 178.

Chorus quid. p. 162.

— *aliquando ex majori, aliquando ex minori numero personarum constabat.* *ibid.*

Χρυσίρ. p. 32.

Consulentes oraculum Cabirorum scelera maxima patefaciebant Sacerdotibus. p. 71.

D.

D *Ardanus Cabirorum mysteria ad Pergamēnos deduxit.* p. 45.

Deprecatio aliquando in fine *Inscript. sepulchror.*
adjecta. p. 186.

Dionysius inter *Cabiros* positus, qui. p. 18.

Dioscuri quinam. p. 19.

— *gemi sunt inter sidera.* p. 20.

— *quam potestatem habuerunt.* *ib.*

— *à nautis invocati.* *ib.*

— *qua-*

Rerum & Verborum.

- quare navibus additi. p. 21. 22.
- cur Σωτήρες dicti. p. 22.
- quinam vota iis vovebant. p. 23.
- inter Cabiros positi. p. 26.
- DioscURI & Cabiri in quâ re conveniunt. p. 26.*

E.

- H** & EI pro I olim posita. p. 123.
- Εὐμεινος quid. p. 34.
- Euander quare fugit in Templum Cabir. Samothr. p. 71. 72.*
- à Perseo occisus. p. 72.
- Execrationes horrendæ Christianor. adversus violatores sepulchrorum. p. 186.*
- Exteri initiati sacris Cabiror. à Jafone. p. 61.*

F.

- F**emina Musica vocali olim operam dederunt. p. 157.
- etiam Musica instrumentali. p. 158.
- Fiscus P. P. quid. p. 133. 134.*
- Fodere Noli, quare monumentis additum. p. 184.*
- Fortuna inter Cabiros. p. 73.*
- Redux. p. 182.
- Frons quid in areâ sepulchrali. p. 182.*

G.

- Γ**ένος αὐτόχθων. p. 32.
- Γίγγλαρος quid. p. 156.

N

Gla-

I N D E X

Glaphyrus & Glaphyra recte scribuntur. p. 159.
160.

— *non Claphyra. p. 161.*

— *Choraules quis. p. 165.*

H.

H *Eria. p. 151. 152.*

*Hetrusci à quibus acceperunt sacra Cabi-
rorum. p. 102.*

I.

I *Mbramus quis. p. 88.*

Imbrus insula unde dicta. p. 86.

Initiandi ritus. p. 63. seqq.

Initiati quid faciebant. p. 60.

— *justiores & sanctiores habebantur, &
ab omnibus periculis, etiam à naufragio
liberabantur. p. 65. 66.*

Ismenias Choraules quis. p. 166.

Iuno Stygia. p. 49.

Iupiter Stygius. ibid.

*Iupiter filium Iasiona docuit mysteria Cabiror.
p. 59.*

K.

K *Αβείρια quid. p. 94.*

*Καβειρίδες Nympha à quibus ortum ducunt.
p. 84.*

— *habebant etiam sua sacra. p. 85.*

Καβείρων πόλις. p. 90. 91.

Κάδ-

Rerum & Verborum.

- Κάδμλος** quis. p. 50. 51.
 — *quomodo scribendum.* *ibid.*
Καλεῖται saepe reticetur. p. 119.
Κάμλλος quis. p. 53. 54.
 — *genuit tres Cabiros.* p. 54.
Κάσσιος quid. p. 30.
Καταίρων Φονέα quid. p. 71.
Κέβειρος. p. 42.
Κοῖᾶσθαι quid. p. 70.
Κόης vel **Κόνς** unde derivatur. *ibid.*
Κοῖόλης quid. *ibid.*
Κολπία quid. p. 30.
Κρήδεμνον quale ornamentum. p. 64.

L.

- L** **Emnus** ubi sita. p. 81.
Λιβανος. p. 30.
Liberati naufragio quid dedicabant Diis mari-
 nis. p. 69. & *quare.* p. 70.
Liberti & Liberta olim cum Patronis in eodem
 monumento sepulti. p. 125.
 — *si delictum commiserant, quid tum.* p.
 125. seq.
Ludi Aëtii quando celebrabantur. p. 172.
 — *ex quibus certaminibus constabant.* p. 173.
 — *in eis C. Glaphyrus victor fuit.* *ibid.*
 — *Augustales in quibus Musici.* p. 178.

M.

- M** **Acedones** coluerunt Cabyrum. p. 95.
Mercurius inter Cabiros. p. 52. 55.

N 2

— *Via-*

R E R U M

- *Viacus & Vius.* p. 73.
- *Redux.* p. 74.
- *unde Imbrus dictus.* p. 88.
- Μημρῆμος* quid. p. 31.
- Μισώρ.* p. 32.
- Monodiaris unde derivatur.* p. 154.
- *qualis femina.* p. 156.
- Μονωδεῖν* quid & unde composit. p. 154. 155.
- Μονωδία* quid. p. 155.
- Mons pro tractu montium.* p. 10.
- Mulcta pro venditione aut violatione sepulchrorum fuit soluta Matri Deor. Sipylena apud Smyrnaeos.* p. 129. 130.
- *apud Romanos Virginibus Vestalibus, vel Ærario.* p. 130. 131.
- *aliquando Pontificibus, & quomodo id dicebatur.* ibid.
- *Fisco.* p. 133.
- *ab emtoribus soluta.* p. 135.
- Mulcta summa aliquando notis, aliquando plenius literis designata.* p. 136. 137.
- Musica vocali & instrumentali olim femina etiam operam dabant.* p. 157. 158.

N.

- N** *Anus Choraules quis.* p. 166.
- Naves quare Cabiris Samothracibus consecratae.* p. 68.
- Nomina propria saepe male scribuntur.* p. 113.
- Nummus quidam Patini quomodo intelligendus.* p. 98.

O'p-

O.

Oργιάζειν τὰ Καβείρων μυστήρια *quid.* p. 62.
Ὄρος totum montanum tractum sig. p. 10.
Οὐσώος. p. 31.

P.

P Edes eorumque partes expressa in aris sepulchr. p. 182.
 — etiam in aris. p. 182.
Penates unde dicti. p. 15.
Perseus in latere Templi Cabiror. Samothracum delituit. p. 72.
Philippus Rex Maced. sacris Cabiror. imbutus. p. 62.
Philoxeni plures. p. 124.
Φλαούια & Φλαούιος an recte scribitur. p. 113.
 114.
Pluto inter Cabiros. p. 55.
Præfatus Arca Pontificum quomodo dictus. p. 133.
Proserpina inter Cabiros. p. 55. 103.
Pæri initiati sacris Cabirorum. p. 63.
Πυγμαίος. p. 43. 44.
Πύθια in honorem Cabiror. Thessalonica celebrata. p. 95.
 — etiam alibi quam Delphis. *ibid.*

I N D E X.

R.

- R** Es majoris momenti tabulis inscribent ,
 & sigillis consignabant. p. 137.
 Ροδόπη s. Rhodope , an sine , an cum adspiratio-
 ne scribendum. p. 120.
 — fuit meretrix nobilissima. p. 121.
 — ex pecuniâ questu meretricio corrasa Py-
 ramidem extruxit. p. 121.
 Romani quare cognati Samothracum dicti. p. 102.

S.

- S** Acerdos Cabirorum quomodo dictus. p. 70.
 Sacerdotes Deor. Cabiror. an iidem cum Sa-
 liis. p. 75.
 Sacerdotissa Deorum Cabirorum. p. 75.
 ΣΙΡΗΥΙΟΝ quid. p. 42. 43.
 Sambuca quid. p. 158.
 Samothraces Dii quales. p. 45.
 Samothracia ubi sita. p. 46.
 — ibi Cabiri culti. Vid. Cabiri.
 — simpliciter Thracia dicta. 78.
 Samothracæ acceperunt sacra Cabiror. à Potaf-
 gis. p. 58. 59.
 — illis Jupiter renovavit Sacra Cab. p. 59.
 — initiati mysteriis Cabir. p. 61.
 Ne Sacrilegium committas , quare inscriptioni-
 bus sepulchr. additum. p. 185.
 Sarcophagi è variâ materiâ fabricati. p. 179.
 180.

Scho.

Rerum & Verborum.

*Schola publica apud Græcos, in quibus pueri
& puella arte musicâ imbuiebantur. p.*
158.

Scriptores, qui de Cabiris scripserunt. p. 103.
104.

Σέβασα quid. p. 176.

Sebastionica an recte legitur. p. 174.

— *unde composuit. ibid.*

— *quid significat. p. 175. 176.*

— *Choraules, quare C. Glaphyrus dictus. p.*
177.

*In Sepulchrum hereditarium nemo inferri de-
bebat, neque intra maceriam ejus. p.*
128.

Sepulchra nec vendi, nec violari debebant. p.
129.

Sicinium quid. p. 156.

Sipylena mater Doorum qua. p. 129.

— *Smyrna culta. p. 135.*

Συδών. p. 32.

T.

T *Abulis obsignatis olim utebantur in emitione
sepulchrorum. p. 138.*

Tabularium qualis locus. p. 140.

— *publicum quare dictum. p. 141.*

Ταυτά quid. p. 63. 64.

Tarquinius Priscus initiatus sacris Cabirorum.
p. 62.

Terrenum Sacrum v. Sacrarium quid. p. 178.

I N D E X

— *Sacrum an recte legitur.* p. 178. 179.

Tessera. p. 159. 160.

Theſſalonica urbs ubi ſita. p. 94.

Thisbe, varia femina hoc nomine fuerunt. p. 153. 154.

— *Monodiaria cum quâ convenit.* p. 157.

Τρύπανα unde derivatur, & quid ſignificat. p. 115.

— *varie ſcribitur, & quomodo recte.* p. 115-117.

Τυχινός Χοραύλης quis. p. 169.

V.

V *Eretrum in Sacris Caborum cultum.* p. 102.
Veteres adhuc viventes ſibi de ſepulchris
proſpiciebant. p. 122.

Violatores religionis Caborum. pœnas luebant. p. 91. 92.

— *Sepulchrorum multam pendebant.* p. 129.

Vocatur, ſepe in Lat. locut. reticetur. p. 119.

Vota quare Cabiris facta, & ſoluta. p. 68.

Utricularius. p. 165.

X.

X. *✕ & ✕ denarium indicant.* p. 136.

X ſig. ΧΕΙΛΙΑ, mille & ΔΗΝΑΡΙΑ. p. 136.

XÆ quid ſig. p. 137.

Z.

Z *Erynthia Venus.* p. 81.

Zerynthium antrum ubi fuit. p. 77. ſeqq.

— *Cabiris & Hecate ſacrum.* p. 80. 81.

Ζῶζα κατεσκεύασεν, quomodo Lat. redditur. p. 122.

F I N I S.





